T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GAZETECİLİK ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İSTANBULLU KİMLİĞİNİN VE İSTANBUL'A GÖÇÜN MEDYADA TEMSİLİ

KÜBRA EGÜZ

2501111018

TEZ DANIŞMANI

DOÇ. DR. BURCU KAYA ERDEM

İSTANBUL - 2016

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı	: KÜBRA EGÜZ	Numarası	: 2501111018
Anabilim Dalı / Anasanat Dalı / Programı	: GAZETECİLİK YÜKSEK LİSANS	Danışmanı	: DOÇ. DR. BURCU KAYA ERDEM
Tez Savunma Tarihi	: 16.02.2016	Saati	: 10.00
Tez Başlığı	: İSTANBULLU KİMLİĞİNİN VE İSTANBUL'A GÖÇÜN MEDYADA TEMSİLİ		

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABULÜNE OYBİRLİĞİ / ~~OYÇOKLUĞUYLA~~ karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- PROF. DR. BELKIS ULUSOY NALCIOĞLU		Kabul
2- DOÇ. DR. BURCU KAYA ERDEM		Kabul
3- YRD. DOÇ. DR. HEDİYETULLAH AYDENİZ		Kabul

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- PROF. DR. ASLI YAPAR GÖNENÇ		
2- PROF. DR. FİLİZ OTAY DEMİR		

ÖZ

İstanbullu Kimliğinin ve İstanbul'a Göçün Medyada Temsili

Kübra EGÜZ

Göç bir yer değiştirme sürecidir. Ülkemizde 1950'lerden itibaren başlayan göç dalgaları özellikle İstanbul'u etkilemiştir. Yaşanan hızlı göç süreci, İstanbul'u bir metropol haline getirmekle birlikte birçok kentsel ve yaşamsal probleme de yol açmıştır. Bununla birlikte İstanbulluluk kavramı da değişime uğramıştır.

Çalışmamızda, öncelikle kent olgusunun tanımından başlayarak, kentleşme ve metropolleşme kavramlarının tanımları yapılmış, daha sonra göç süreci, İstanbul'a yapılan göçler, kentlilik ve İstanbulluluk kavramları üzerinde durulmuştur. Ardından seçilen altı gazetedeki İstanbul ve göç konulu haberler altı aylık zaman dilimi çerçevesinde ele alınarak incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Göç, kentlileşme, İstanbullulaşma, kent kimliği, İstanbullu kimliği.

ABSTRACT

Representation in the media of the identity of people of Istanbul and Migration to Istanbul

Kübra EGÜZ

Migration is the process of relocation. Starting from the 1950s, a number of waves of immigration in our country has had an especially profound effect on the city of Istanbul. This process of rapid migration into the metropolis of Istanbul has led to many urban and vital problems, and the idea of "being from Istanbul" has undergone changes.

First, our study defines the phenomenon of the urban environment, and the concepts of urbanization and metropolization. Next, the study focuses on the migration process, the specific migration of people into Istanbul, as well as the idea of citizenship and "being from Istanbul." Finally, the study examines six newspaper articles on the subject of immigration in Istanbul.

Key Words: Migration, urbanization, being from Istanbul, urban identity, identity of people of Istanbul.

ÖNSÖZ

Bu tezin amacı, göç konusunun irdelenmesidir. Tezde birbiri ile yakından ilintili olan kent, kent kimliği ve kentleşme kavramlarına ve bu kavramların oluşum, gelişim süreçlerine ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Kültür kavramından yola çıkılarak kent kültürü, metropol kültürü gibi kültürel değerler ele alınmış, yerleşim yerleri ile kültür arasındaki bağ irdelenmiştir. Ayrıca metropol kavramı ele alınarak kentleşme ile metropolleşme arasındaki fark üzerinde durulmuş, kent, kentleşme ve kentleşme sorunlarından bahsedilmiştir. Daha sonra göçün tanımı, sebepleri, göç sürecini oluşturan etmenler sıralanmış, İstanbul'a olan göçlerden bahsedilmiştir. Ayrıca göç sonucunda ortaya çıkan birtakım sorunlar üzerinde durulmuş ve bu sorunların çözümüne ilişkin önerilerde bulunulmuştur. Kentlileşme kavramı, "Kentli kimdir?" sorusu ile birlikte ele alınmış ve kentlileşme sürecinden bahsedilmiştir. Daha sonra altı aylık süre zarfında incelenen altı gazeteden elde edilen veriler analiz edilmiştir. Bu bağlamda farklı tandanslardan yüksek tirajlı gazeteler olan Hürriyet, Zaman, Sözcü, Türkiye, Cumhuriyet, Posta ve Sözcü'de 2014 yılının Ocak, Şubat, Mart, Nisan, Mayıs ve Haziran aylarında yer alan "göç" içerikli haberler ele alınmıştır. Bu bölümde kullanılan yöntemler, Hollandalı dilbilimci Teun A. van Dijk'ın söylem analizidir.

Bu tezin her aşamasında benden yardımını ve ilgisini esirgemeyen saygıdeğer hocam ve tez danışmanım Doç. Dr. Burcu Kaya Erdem'e, İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Bölümü değerli hocalarından Prof. Dr. Nurdoğan Rigel'e, Prof. Dr. Belkıs Ulusoy Nalcıoğlu'na, Marmara Üniversitesi öğretim üyelerinden Yard. Doç. Dr. Hediyetullah Aydeniz'e ve destekleri için aileme teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZ……iii
ABSTRACT iv
ÖNSÖZ v
TABLOLAR LİSTESİ xi
ŞEKİLLER LİSTESİ xii
KISALTMALAR LİSTESİ xiv
GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM

KENT VE KENTLEŞME

1.1 Kent ve Kent Kimliğinin Oluşum Süreci 3
1.1.1 Kentin Tanımı 3
1.1.1.1 İlk Kentler 4
1.1.1.2 Kent ve İnsan 5
1.1.1.3 Kent ve İletişim 7
1.1.1.4 Kent ve Uygarlık 8
1.1.1.5 Kent ve Nüfus 9
1.1.1.6 Kent ve Yapılaşma 9
1.1.1.7 Kent ve Kır 10
1.1.2 Kent Kimliği 11
1.2 Kültür ve Kent Kültürü 12
1.2.1 Kültür 12
1.2.1.1 Kültür Çeşitliliği, Kültürleşme ve Alt Kültür 13
1.2.1.2 Kültürel Kimlik 14
1.2.1.2.1 Ülkemizde Kültürel Kimlik 16
1.2.2 Kent Kültürü 16
1.3 Metropol 18
1.3.1 Metropolün Oluşum Aşamaları 19
1.3.2 Nüfus ve Metropol 19
1.3.3 Metropol ve Uydu Kent 21
1.3.4 Gettolaşma 22

1.3.5 Metropolitenleşme 24
1.3.6 Kentleşme ve Metropolleşme Arasındaki Fark 25
1.3.7 Metropol Kültürü ve Metropolde Sosyal Yaşam 26
1.3.8 Metropolün Sorunları 29
1.4 Kentleşme 32
1.4.1 Kentleşmenin Tanımı 32
1.4.2 Kentleşmenin Sebepleri 33
1.4.2.1 Ekonomik Sebepler 33
1.4.2.2 Teknolojik Sebepler 33
1.4.2.3 Sosyopsikolojik Sebepler 34
1.4.2.4 Siyasal Sebepler 34
1.4.3 Kentleşmenin Oluşum Süreci 35
1.4.4 Farklı Açılardan Kentleşme 35
1.4.4.1 Nüfus Artışı Açısından Kentleşme 35
1.4.4.2 Sosyal Açıdan Kentleşme 36
1.4.4.3 Kentleşmenin Kıra Etkisi 37
1.4.4.4 Kentleşmenin Eğitime Etkisi 38
1.4.5 Sanayileşme Açısından Kentleşme 39
1.5 Kentleşme ve Chicago Okulu 40
1.6 Kentleşme ve Türkiye 42
1.7 Kentleşme Sorunları 43
1.7.1 Kentleşme ve Nüfus Artışı Sorunu 43
1.7.2 Kentleşme ve Konut Sorunu 44
1.7.3 Kentleşme ve Çevre Sorunu 45
1.7.4 Kentleşme ve Altyapı-Ulaşım Sorunu 45
1.7.5 Kentleşme ve Ayrışma Sorunu 46
1.7.6 Kentleşme ve İletişim Sorunu 47
1.7.7 Kentleşme ve Para Ekonomisi Sorunu 47
1.7.8 Kentleşme ve Suç Artışı Sorunu 48

İKİNCİ BÖLÜM

GÖÇ VE İSTANBUL

2.1 Göçün Tanımı 50
2.2 Göçün Sebepleri 52
2.2.1 Çekici Güçler 53
2.2.2 İtici Güçler 53
2.2.3 İletici Güçler 54
2.3 Göç Süreci 54
2.4 İstanbul ve Göç 55
2.4.1 İstanbul ve Gecekondulaşma 59
2.4.2 İstanbul ve Apartmanlaşma 62
2.4.3 İstanbul'un Göç Sonrası Durumu 63
2.5 Göç Sorununa Öneriler 65

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KENTLİLEŞME VE İSTANBULLU KİMLİĞİ

3.1 Kentli Kimdir? 68
3.2 Kentlileşmenin Tanımı 68
3.3 Kentlileşme Süreci 69
3.4 Sosyolojik Açıdan Kentlileşme 70
3.4.1 Kentlileşme ve Davranış Kalıpları 71
3.4.2 Kentlilik Bilinci ve Aidiyet 73
3.4.3 Kentlilik ve Kentli Alışkanlıkları 74
3.5 Kentlileşememe Sebepleri 74
3.5.1 Kentle Bütünleşememe 74
3.5.2 Dışlanma ve Ötekileştirilme 76
3.5.3 Ekonomik Sebepler 78
3.6 İstanbullu Kavramı 79

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İSTANBUL'A GÖÇÜN BASINA YANSIMALARI

4.1 Amaç ve Yöntem 81

4.2 Van Dijk ve Söylem Analizi 81

4.3 2014 Ocak - Haziran Ayları Arası Göç Haberleri 82

4.3.1 2014 Ocak-Haziran Ayları Arasında Çıkan "Genel Göç" Haberlerinin Çözümlenmesi 85

4.3.1.1 Makro Yapı 85

4.3.1.1.1 Tematik Yapı 86

4.3.1.1.1.1 Başlıklar 86

4.3.1.1.1.2 Haber Girişi / Spot 90

4.3.1.1.1.3 Fotoğraflar 99

4.3.1.1.2 Şematik Yapı 124

4.3.1.1.2.1 Ana Olayın Sunumu ve Sonuçlar 124

4.3.1.1.2.2 Ardalan ve Bağlam Bilgisi 130

4.3.1.1.2.3 Haber Kaynakları ve Olayın Taraflarının Olaya Getirdikleri Yorumlar……..……...134

4.3.1.2 Mikro Yapı 138

4.3.1.2.1 Sentaktik Çözümleme 138

4.3.1.2.2 Bölgesel Uyum 138

4.3.1.2.2.1 Nedensel İlişki 139

4.3.1.2.2.2 İşlevsel İlişki 142

4.3.1.2.2.3 Referansal İlişki 147

4.3.1.2.3 Kelime Seçimleri 151

4.3.1.2.4 Haberlerin Retoriği 155

4.3.2 2014 Ocak-Haziran Ayları Arasında Çıkan "İstanbul'a Göç" Haberlerinin Çözümlenmesi 165

4.3.2.1 Makro Yapı 165

4.3.2.1.1 Tematik Yapı 165

4.3.2.1.1.1 Başlıklar 165

4.3.2.1.1.2 Haber Girişi/Spot 167

4.3.2.1.1.3 Fotoğraflar 172
4.3.2.1.2 Şematik Yapı 185
4.3.2.1.2.1 Ana Olayın Sunumu ve Sonuçlar 185
4.3.2.1.2.2 Ardalan ve Bağlam Bilgisi 188
4.3.2.1.2.3 Haber Kaynakları ve Olay Taraflarının Olaya Getirdikleri Yorumlar……..... 189
4.3.2.2 Mikro Yapı 191
4.3.2.2.1 Sentaktik Çözümleme..... 191
4.3.2.2.2 Bölgesel Uyum 191
4.3.2.2.2.1 Nedensel İlişki 191
4.3.2.2.2.2 İşlevsel İlişki..... 193
4.3.2.2.2.3 Referansal İlişki..... 194
4.3.2.2.3 Kelime Seçimleri 196
4.3.2.2.4 Haberlerin Retoriği 198
SONUÇ..... 203
EKLER..... 207
EK 1..... 207
EK 2..... 238
KAYNAKÇA 256

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1 159
Tablo 2 200

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 100
Şekil 2 101
Şekil 3 101
Şekil 4 102
Şekil 5 103
Şekil 6 103
Şekil 7 104
Şekil 8 105
Şekil 9 105
Şekil 10 106
Şekil 11 106
Şekil 12 107
Şekil 13 108
Şekil 14 108
Şekil 15 109
Şekil 16 110
Şekil 17 111
Şekil 18 111
Şekil 19 112
Şekil 20 112
Şekil 21 113
Şekil 22 114
Şekil 23 114
Şekil 24 115
Şekil 25 116
Şekil 26 116
Şekil 27 117
Şekil 28 118
Şekil 29 119
Şekil 30 119
Şekil 31 120
Şekil 32 120
Şekil 33 121
Şekil 34 122
Şekil 35 123
Şekil 36 123
Şekil 37 172
Şekil 38 173
Şekil 39 174

Şekil 40 174
Şekil 41 175
Şekil 42 176
Şekil 43 177
Şekil 44 178
Şekil 45 179
Şekil 46 179
Şekil 47 180
Şekil 48 181
Şekil 49 181
Şekil 50 182
Şekil 51 182
Şekil 52 183
Şekil 53 184
Şekil 54 184
Şekil 55 185

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e.	:Adı geçen eser
a.g.m.	:Adı geçen makale
a.g.t.	:Adı geçen tez
bkz.	:Bakınız
C.	:Cilt
Çev.	:Çeviren
Haz.	:Hazırlayan
İÜ	:İstanbul Üniversitesi
No.	:Numara
s.	:Sayfa
SBE	:Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sy.	:Sayı
t.y.	:Tarih yok
vb.	:Ve benzeri
vd.	:Ve diğerleri

GİRİŞ

İnsanların birtakım sebeplerle yer değiştirme eylemlerine göç denir. Göç kavramı iç ve dış göç olarak iki grup altında incelenebilir. Ülkemizde iç göç, genellikle kırdan kente doğru olmaktadır. 1950'li yıllardan itibaren başlayan iç göç, nüfusun dağılım dengesinde değişiklikler meydana getirmiştir. Sanayinin gelişmesi ile birlikte göçün yönü kentlere kaymıştır. Yoğun göçler nedeniyle nüfus artışı yaşanmış kentler giderek büyümeye başlamış ve kentleşme meydana gelmiştir. Bununla birlikte, bir bölgeye yapılan yoğun göç, o bölgedeki hizmet kaynaklarının da azalmasına sebep olmaktadır. Bu da konut, çevre, altyapı, ulaşım, eğitim, sağlık ve suçta artış gibi sorunlara yol açmaktadır. Ülkemizde bu durumdan en çok etkilenen kent ise İstanbul'dur.

İstanbul, gerek geçmişte gerekse günümüzde çokça göç alan ve göç almaya devam eden bir kenttir. Kentleşme olgusunu hızlı bir şekilde yaşamış olmak, kentte bir takım düzensizlikler ve sorunların baş göstermesine sebep olmuştur. Gecekondulaşma bu sorunların en önde gelenlerindendir. Ayrıca göç sonucunda, kentte yaşayan bireyler arasında iletişimsel kopukluk meydana gelmiş, bunun neticesinde ayrışma ve ötekileştirme gibi sorunlarla karşı karşıya kalınmıştır. Farklı kültürden toplulukların bir arada yaşadığı bir kent olan İstanbul'da, bu sebeple gettolaşmaya da sıkça rastlanmaktadır.

Bu çalışma, göçler sonucunda kozmopolitleşen İstanbul'da, kentli kimdir sorusuna cevap aramayı ve bu bağlamda İstanbullu kimliğinin basındaki yansımalarını incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın ilk bölümünde kentin tanımından başlayarak kent kültürü, kent kimliği konusu incelenecektir. Buradan kültür konusuna geçiş yapılarak kültürün tanımı bağlamında kent kültürü nedir sorusuna cevap aranacaktır. Bunun yanı sıra, metropol ve metropollerin oluşum sürecine değinilecek, metropolleşme, metropolde sosyal yaşam, kentleşme, kentleşmenin oluşum evreleri ve kentleşme sorunları, ilgili başlıklar altında detaylı olarak anlatılacaktır.

Çalışmanın ikinci bölümünde göç olgusu konu edilecektir. Burada göçün tanımı yapıldıktan sonra, bireyleri göçe iten nedenler, çekici, itici ve iletici olmak üzere üç yönden değerlendirilecektir. Göç sürecinin işleyiş şekli, İstanbul'a yapılan göçlerin sebepleri ve bu göçlerin yarattığı sonuçlar ele alınacak ve göç sorununun çözümü için getirilen önerilere değinilecektir.

Çalışmanın üçüncü bölümü "kentli kimdir?" sorusu ile başlayacaktır. Bu bölümde kentlileşme süreci, kente aidiyet ve kentli davranış kalıpları üzerinde durulacak ve "kentlileşememe"nin nedenleri sorgulanacaktır. Ayrıca "İstanbullu kimdir?", "Günümüzde İstanbullu var mıdır?" sorularına cevap aranacak ve böylelikle göçle oluşan nüfusun İstanbulluluk kavramı içindeki yerinin irdelenmesine gayret edilecektir.

Çalışmanın son bölümünde, belirlenen örneklem çerçevesinde tirajı yüksek olan farklı tandanslardan altı gazete (Sözcü, Posta, Hürriyet, Cumhuriyet, Türkiye, Zaman) altı aylık zaman diliminde incelenecektir. İnceleme sonucunda genel göç ve İstanbul'a göç haberleri ayıklanarak, bu haberler Van Dijk'ın söylem analizi yöntemine göre çözümlenecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1 KENT VE KENTLEŞME

1.1 Kent ve Kent Kimliğinin Oluşum Süreci

1.1.1 Kentin Tanımı

Sosyal bilimcilere göre kent; kentlilerin karşılıklı etkileşimlerinden oluşan ve canlılığını sürdüren bir ilişkiler yumağıdır.[1] Kentte ikamet eden kültürel çeşitliliğe sahip bireylerin birbirleriyle iletişimleri sonucundaki etkileşimler kentin ve kent kültürünün gelişimini ve değişimini sağlamaktadır.

Kentler genellikle homojen olmayan, göç yoluyla çeşitlenmiş bir toplum ve kültür yapısına sahiptir. Bu açıdan kent, "karmaşık bir toplum yapısının, bireysel düzeyde çözülemeyecek sorunların üstesinden gelmesine olanak sağladığı ve kendine özgü özellikleri bulunan bir yerleşim sistemidir."[2]

Kent, hem bir araç hem bir giysi, hem bir zırh, hem bir sınırlayıcı, bir alışveriş yeri, bir zardır. Kent canlı bir varlık değildir, toplumsal bir varlığın kendi yapısını denetlemek ve ayakta tutmak üzere kullandığı araçlardan biridir.[3]

Fakat diğer yandan kent, bir çerçeveden çok, sürekli bir akış içinde bulunan bir toplumsal pratiği ifade etmektedir.[4] Kentler sürekli bir değişim ve devinim içindedir. Bu açıdan bakıldığında ise kent, canlı bir varlıktır. Yaşamın bir sistemi olarak, şehir ya da diğer deyişle kent, biyolojik evrimin yapısına nüfuz etmiştir.[5]

---

[1]Hans Jürgen Helle, "Kentlileşmiş İnsan", **Cogito,** Çev. Zeynep Aygen, İstanbul, YKY, Sayı: 8, 1996, s. 71.

[2] Jean-Louis Huot, Jean-Paul Thalmann, Dominique Valbelle, **Kentlerin Doğuşu**, Çev: Ali Bektaş Girgin, Ankara, İmge Kitabevi, 2000, s. 33.

[3] Henri Laborit, **İnsan ve Kent,** Çev: Bertan Onaran, İstanbul, Payel Yay., 1990, s. 27.

[4] Manuel Castells, **Kent, Sınıf, İktidar**, Çev: Asuman Erendil, Ankara, Bilim ve Sanat Yay., 1997, s. 123.

[5] Max Weber, **The City**, Translated and edited by Don Martindale and Gertrud Neuwirth, New York, The Free Press, 1966, s. 10.

Kentler önceleri üretim ağırlıklı olmalarına rağmen, daha sonra sanat ağırlıklı kentler ve ticaret ağırlıklı kentler oluşmaya başlamıştır. Ticaret, sanat ve üretim ağırlıklı olan modern kentler, pazar yerine benzeyen hareketli merkezlerdir.[6] Bu halleriyle kentler hareketli ve durağan olmayan yapılardır.

Her büyük kent nesilden nesle değişir.[7] Bu durum, hem kültürel hem de görsel olarak kendini göstermektedir. Demografik değişim ise her kentte var olan bir durumdur. Diğer bir deyişle fiziksel dünyanın çok az yönü hâlâ doğaldır ve insan müdahalesinden etkilenmeden varlığını sürdürmektedir.[8] Bu düşünceye göre kentlerin suni yapılar oldukları söylenebilir.

1.1.1.1 İlk Kentler

Tarihte insanlar kendilerini bedenen koruma altına almak amacıyla kentleri oluşturmuşlardır. İlk kavimler, karşı kavim ya da topluluklara karşı kendilerini korumak mecburiyetindeydiler. Dolayısıyla kent olgusunun ana nedenlerinden biri, belki de ilki, korunma içgüdüsüdür.[9] İşte bu yüzden "insanoğlunun yaptığı ilk yapılar koruyucu duvarlar olmuştur."[10]

İnsanların hayatta kalabilmeleri için barınma önemli bir ihtiyaçtır. Fakat kent sadece korunma amaçlı yapılan yapılardan ibaret değildir. Geçmişte kentler aynı zamanda tapınma yerleri olarak da kullanılmışlardır. Kentlerin dini ibadetleri ve tapınmaları gerçekleştirecek bir yer olarak kullanılması, kentlerin tarihte ilk olarak barınma, daha sonra da dini görevleri yerine getirmek için kullanılan mekânlar olduklarını göstermektedir. Bu anlamda tarihteki ilk kentlere barınma ihtiyacının dışında, kutsal bir anlam yüklenilmiş de olunmaktadır.

---

[6] Murray Bookchin, **Kentsiz Kentleşme Yurttaşlığın Yükselişi ve Çöküşü**, İstanbul, Ayrıntı Yay.,1999, s.36.
[7] Ahmet Hamdi Tanpınar, **Beş Şehir**, İstanbul, Dergâh Yay., 2011, s. 122.
[8] Anthony Giddens, **Elimizden Kaçıp Giden Dünya Küreselleşme Hayatımızı Nasıl Yeniden Şekillendiriyor?**, Çev. Osman Akınhay, İstanbul, Alfa Yay., 2000, s. 57.
[9] Muhsin İlyas Subaşı, **Şehirnâme**, Kayseri, Kültür Yay., 2011, s. 25.
[10] Henri Pirenne, **Ortaçağ Kentleri Kökenleri ve Ticaretin Canlanması**, Çev. Şadan Karadeniz, İstanbul, İletişim Yay., 1991, s. 50.

Kentlerin ortaya çıkışı ile ilgili farklı görüşler öne sürülmektedir. Bir görüşe göre, kentin kökleri, özellikle de hayvansal güce dayalı tarıma dayanmaktadır. Cilalı Taş Devri'nde (Neolitik) toprağın işlenmesine imkân veren teknolojik yeniliklerin çiftçiler tarafından kullanılmasının büyük bir gıda fazlasına yol açmış, bu da kentlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur.[11] Bu görüş kent oluşumunda tarımın rolüne vurgu yapmaktadır.

Tarımla uğraşan köylerin büyüklük ve nüfusunda artış görüldüğünde, bunların kritik bir kitleye ulaştıkları, böylece kent olmaya hak kazandıkları düşünülür.[12] Bu düşünceden yola çıkarak nüfus açısından büyüyen küçük yerleşim yerlerine, kent adı verilmektedir. Fakat kentlerin oluşumunda tarım kadar nüfusun da büyük önemi vardır.

Kentlerin konumu meselesine geldiğimizde, geçmişte kentlerin bir kısmının dini bir kurum ya da bir kalenin yakınında, bir kısmının da tamamen siyasal endişeler sonucunda kurulmuş olduğunuz görürüz. O halde kentler birçok amaçla ortaya çıkmış olsalar da bu amaçlar içinde ulaşım faktörünün rolü büyüktür. Kent bölgeleri konumlarken tapınak, kale, göl vs. dikkate alınırken, ulaşım faktörü de kentlerin konumunu belirleyen etmenler arasına girmiştir. Ulaşımdaki değişiklikler, malların bir nakliyeciden başka bir nakliyeciye aktarımının ötesinde başka bir şey ifade etmese bile, birçok donanım ve hizmeti de beraberinde getirmiştir.[13]

1.1.1.2 Kent ve İnsan

Kentlerin de bireyler gibi kendilerine özgü şahsiyetleri vardır. Ve bu özellikler kentleri birbirinden ayırır ve onlara şahsiyet/kimlik kazandırır. Yeni kentsel gelişmenin giderek standartlaştığı bir çağda bunlar, bir kentin öbür kentten farklı oluşumuyla hemen ayırt edilmektedir.[14] Nitekim birbirlerine olan benzerlikleri sonucu, birbirlerinden ayırt edilemeyen kentler oluşmuştur. Ancak kentin tarihi

[11] Bookchin, **a.g.e.**, s. 45.
[12] Bookchin, **a.g.e.**, s. 45-46.
[13] Don Martindale, Şehir Kuramı, Çev. Fırat Oruç, **Şehir ve Cemiyet**, İstanbul, İz Yay., 2000, s. 43.
[14] Graeme Shaukland, "Tarihi Değeri Olan Kentlere Neden El Atmalıyız", Çev. Kâmran Tuncay, **Kent ve Kültürü,** Sy. 8, 1996, s. 24.

yapısını, kültürünü ve değerini koruyarak geleceğe erdirmek ve kentleri eşsiz ve farklı kılmak mümkündür.

Kentin oluşumunda yapıların etkisi olduğu kadar insanların da rolü vardır. Zira insansız, yalnızca yapılardan ibaret kent yetersiz ve sığ kalır. J.J. Rousseau'nun yaklaşımına göre, "bir kenti kent yapan binalar değil yurttaşlardır. Yapılar bir kent doğururlar, ama kenti kent yapanlar, ona ruh veren yurttaşlardır."[15] Bu açıdan bakıldığında kentleri yalnızca yapılardan meydana gelmiş yerleşim yerleri olarak görmek doğru değildir. Kentler içinde yaşayan insanlarla birlikte bir bütün olarak anlam ifade etmektedir.

Yukarıda da değindiğimiz gibi, kenti kent yapan içinde yaşayan insanlardır fakat bununla birlikte kent insanları yaratır ve şekillendirir. İnsanlar birbirlerinden etkilenerek değişirler. Taşlar nasıl birbirlerine sürte sürte çakıl taşı oluyorlarsa, insanlar da insan içinde "insan" olurlar. Dolayısıyla kent, insanı kentin özelliklerine uygun bireyler olarak şekillendirir. Kent kurallarını, alışkanlıklarını ve kent kültürünü benimseyen bireyler yaratır.[16] Bu haliyle kent sadece binalardan oluşan bir yığın değildir, içinde manevi değerleri de barındıran bir olgudur.

Tarihiyle, kültürleriyle, güzellikleriyle, eserleriyle ve manevi değerleriyle bir bütündür. Her mekânın kendisine ait özel bir dokusu vardır. Bu durum, insanları kente duygusal olarak bağlayan sebeplerden sayılmaktadır. O halde "bir kentin tanımında, insanın bağımlılık duyabileceği, ona anlam yükleyebileceği yerler, mekânların önemi ve rolünün büyük olduğunu söyleyebiliriz."[17]

---

[15] Dilaver Demirağ, **Kentli Davranış Kentliye Davranış**, FSF Printing House Bursa Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci Projesi, s. 12.

[16] Cengiz Bektaş, "Kentleşme ve Kentli Hakları", **Panel/Forum**, İstanbul, Özdil Basımevi, 2011, s. 18.

[17] Roida Rzayeva Oktay kızı, "Kültür, Postmodernite ve İstanbul**" III. Genç Bilim Adamları Sempozyumu, Bildiriler,** 16-17-18 Nisan 2011, s. 236.

1.1.1.3 Kent ve İletişim

Modern toplumda medyanın konumu ve iletişim açısından kent hayatında gördüğü işleve kısaca değinmek gerekirse, kentler aynı zamanda bireyselleşmenin ve yalnızlaşmanın da simgesidir diyebiliriz.

> "Sosyolojik ölçütlere göre kentler önemli bir işbölümünün ve uzmanlaşmanın olduğu, kırsal topluluklardan farklı olarak yüz yüze ilişkilerin zayıfladığı, homojenliğin ortadan kalkarak heterojen bir toplum yapısının ortaya çıktığı yerlerdir. Bunların çoğunun olması için de nüfusun belli bir büyüklüğe ulaşması gerekli olmaktadır."[18]

Öyleyse kentlerin iletişim açısından yapay bir durum arz ettiği söylenebilir. Zira kentte yaşayan insanlar günlük ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla çevresi ile kısa, soğuk ve amaca yönelik bir iletişim biçimi sergilemektedirler.

Nüfusu yoğunlaşan kentlerde iletişim kopukluğu ile birlikte kişilerde bireysel yaşam tarzının yaygınlığı gözlemlenmektedir. Kent mekânı içinde hareket eden bireylerin bedenleri yavaş yavaş, içinde hareket ettikleri mekândan ve mekânın içindeki insanlardan kopmaktadırlar. Mekân, hareket yüzünden değerini yitirirken bireyler başkalarıyla ortak bir kaderi paylaştıkları hissini yavaş yavaş yitirmeye başlamaktadırlar.[19] Bunun sonucu olarak kent insanında küçük yerleşim yerlerinden farklı olarak toplumdan yalıtılmışlık, bireysellik ve yalnızlık hissi ortaya çıkmaktadır.

Günümüzde modern kentler, her türden farklılığın ve eşitsizliğin yakın fiziksel temasa rağmen birbirini görmeden ve umursamadan yaşadığı mekânlar olarak hem özgürlüğün hem yabancılaşmanın, hem varoluşun hem yalnızlığın alanlarıdır.[20]

---

[18] Hacı Kurt, "Türkiye'de Kent-Köy ve Kentli- Köylü Algısı Üzerine Bir Araştırma", **Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,** C. 3, Sy. 6, 2006, s. 59.

[19] Richard Sennett, **Ten ve Taş Batı Uygarlığında Beden ve Şehir**, Çev. Tuncay Birkan, İstanbul, Metis Yay., 2011, s. 289.

[20] Eylem Özdemir, Kentin Tanımlanmasında Sosyolojik Yaklaşımlar, **Kent Sosyolojisi**, Ankara, Hece Yay., 2012, s. 175.

1.1.1.4 Kent ve Uygarlık

Kentler, uygarlığın sembolüdür. Uygarlık kelimesinin kökenine baktığımızda da, uygarlık ile kent arasındaki bağ açıkça görülmektedir. Çünkü "uygarlık (civilization) teriminin kökeni, Latincede genellikle kent anlamında kullanılan civitas sözcüğüdür; kültürel inceliği belirten bu sözcük, Batı dünyasında geleneksel olarak kentli olmanın göstergesi sayılır.[21] 'Uygarlık' kavramı, teknik gelişmişlik düzeyi, davranış biçimleri, bilimsel bilgi düzeyi, dinsel düşünceler ve gelenekler gibi birbirlerinden farklı olguların anlatılması için kullanılır.[22] Bu anlamda uygarlık birçok niteliği içinde barındıran kapsamlı bir olgudur.

Bu kavram, batılı toplumların son iki ya da üç yüzyıl boyunca, daha önceki toplumlardan ya da o günkü pre-modern toplumlardan farklı olarak sahip olduklarına inandıkları şeyleri anlatmak için kullanılmaktadır. Batılı toplumlar bu kavramla kendilerine ait özellikleri ve övündükleri şeyleri, örneğin, kendi teknik gelişmişlik düzeylerini, davranış biçimlerini, bilimsel bilgi düzeylerini ya da dünya görüşlerini ifade etmeye çalışırlar.[23]

Uygarlık ve insanlık ilişkisine bakacak olursak, karakterin bireyle ilişkisi neyse, uygarlığın insanlıkla ilişkisi de odur. Çünkü uygarlık aslında bir değerler seçimidir. Kolaylıkla fark edilebilir kişiliği olan bir insan topluluğunu içermektedir. Bir uygarlık, her ne olursa olsun, seçtiği değerler yoluyla kendisini tanımlar ve bu suretle diğerlerine benzer veya diğerlerinden ayrılır.[24] Her uygarlık kendine ait bir takım farklılıklar, değerler gibi özellikleri içinde barındırdığı için uygarlık ve insanlık birbirleriyle etkileşim içindedir.

---

[21] Murray Bookchin, **a.g.e.**, s. 33.
[22] Norbert Elias, **Uygarlaşma Süreci Sosyo-Oluşumsal ve Psiko-Oluşumsal İncelemeler,** C. 1: Batılı Dünyevi Tabakaların Davranışlarındaki Değişmeler, Çev. Ender Ateşman, İstanbul, İletişim Yay., 2000, s. 73.
[23] Elias, **a.g.e.**, s. 73-74.
[24] Leslie Lipson, **Uygarlığın Ahlâki Bunalımları Manevi Bir Erime Mi, Yoksa İlerleme Mi?**, Çev. Jale Çam Yeşiltaş, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., 2003, s. 35.

1.1.1.5 Kent ve Nüfus

Günümüzde kentler için nüfus da bir ölçü olarak görülmektedir. Bir başka deyişle bir bölgenin nüfusu o bölgenin kent olmasında etkilidir. Fakat kent oluşumunu yalnızca nüfusa bağlamak yeterli değildir. Çünkü kent, içinde tarih, manevi ve kültürel değerler gibi birçok özellik de barındırmaktadır.

Bu sebeple kentlerin sadece kalabalık nüfusu olan yerleşim merkezi sayılması yetersiz kalmaktadır. Zira kentler, birçok parçanın birleştirilmesinden oluşan bir kompozisyon gibi uyum içindedir.

Kentler birçok unsurun bir araya gelmesiyle şekillenir. Kentler aslında takas yerleridir, ama bu değiş tokuşlar yalnızca ticari takaslar değil; kelime, arzu ve anı değiş tokuşlarıdır.[25] Bu anlamda kentlerin sadece yaşam alanları değil duyguları, anıları, arzuları ve geçmişi de içinde barındıran bir bütün olduğunu söylemek gerekir.

Kentlerin giderek kalabalıklaştığı ve birçok insanın kentlerde yaşamak istediği de bilinen bir gerçektir. Bunun arkasındaki neden, kentin çekiciliği ve kırın iticiliğidir. Kentin zengin imkânlarından pay almak isteyen insanlar, soluğu kentlerde almaktadır. Buna istinaden kentlerdeki nüfus giderek artış göstermektedir.

1.1.1.6 Kent ve Yapılaşma

Aslına bakılırsa kent planlı bir yapıdır ve başlı başına bir yapaylığın eseridir. Caddeler, sokaklar, binalar, yollar, kaldırımlar, ağaçlandırmalar, parklar, eğlence yerleri, dinlenme yerleri ve alışveriş merkezleri hepsi birer tasarının ürünüdür. Bu açıdan bakılınca kent, insanı doğal alandan koparmakta onu yapay bir ortamda, bir bakıma fanus içinde yaşamaya mahkûm etmektedir.[26] Bunun için kent planının doğal yapıyı bozmayacak şekilde düzenlenmesi insanlık açısından önemlidir. İnsan ve doğa bir bütündür, dolayısıyla kent planlarında insanları bir yapaylığın içine mahkûm etmemeye özen göstermek gerekmektedir.

[25] Italo Calvino, **Görünmez Kentler**, İstanbul, Yapı Kredi Yay., 2010, s. 13.
[26] Erol Kaya, **Kentleşme ve Kentlileşme**, İstanbul, İlke Yay., 2003, s. 146-147.

Kent planlayıcıları, eğer toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel değerlerini göz önüne almadan kentlerin gelişimlerini planlamaya kalkmaları durumunda, sorunlar kendiliğinden oluşmaya başlamaktadır. Kentte yaşayan insanların kentlileşememelerinin en önemli nedeni budur.[27] Buna istinaden kent planlamasının da kent ve kentlileşme üzerine önemli işlevleri vardır.

1.1.1.7 Kent ve Kır

Küçük yerleşim bölgelerinden farklı olarak kentler, tarımsal olmayan üretimin yapıldığı, tüm üretimin denetlendiği, dağıtımın koordine edildiği, teknolojinin kullanıldığı, nüfusun belli bir büyüklük ve yoğunluğa ulaştığı, heterojenlik ve bütünleşmenin var olduğu yerleşmelerdir.[28]

Kentler bir bakıma tarımsal alandan kopuşu da simgelemektedir. Bu yüzden kentsel alan ve tarımsal alan gibi bir ayrım yapılabilmektedir. Bir yere kent denilebilmesi, o yerin tarımsal olmayan üretiminin ağırlık kazanmasına, üretim araçlarının ve nüfusun orada yoğunlaşmasına, türdeş olmama ve bütünleşme derecelerinin yükselmiş bulunmasına bağlıdır.[29]

Kentin hem daha yoğun ve heterojen bir yapıya sahip olması hem de tarımsal üretimden uzak oluşu da kentlerin bu özellikleriyle, kırsal kesimden ve diğer bölgelerden ayrışmasını sağlamaktadır. Ayrıca "kentsel çevre doğal değil sentetiktir. Yiyecek yetiştirilmez, satın alınır. Yerleşim bölgeleri dağınık değil, yoğundur."[30] Kentlerde diğer bölgelere oranla sanayi, ulaşım ve haberleşme teknolojisi söz konusudur. Kullanılan makine gücü ve enerji türü, kentsel üretimi ve kentin gelişmişlik düzeyini belirleyen en önemli faktörlerden biridir.[31]

---

[27] Muharrem Es- Hamza Ateş, "Kent Yönetimi, Kentlileşme ve Göç: Sorunlar ve Çözüm Önerileri", **İÜ İktisat Fakültesi Sosyal Siyaset Konferansları**, İstanbul, İÜ Yay., 2004, s. 208.
[28] Rüstem Erkan, **Kentleşme ve Sosyal Değişme**, Ankara, Bilimadamı Yay., 2002, s. 18-19.
[29] Ruşen Keleş, **100 Soruda Türkiye'de Kentleşme, Konut ve Gecekondu**, İstanbul, Gerçek Yay., 1983, s. 7.
[30] Murray Bookchin, **Kentsiz Kentleşme Yurttaşlığın Yükselişi ve Çöküşü**, İstanbul, Ayrıntı Yay., 1999, s. 32.
[31] Rıfkı Arslan, **Sosyo-Ekonomik Açıdan Kent**, İstanbul, Yerleşme Bilimleri ve Şehircilik Enstitüsü Yay., 1980, s. 43.

Don Martindale'e göre fiziksel özellikler bakımından taşrayla kent arasında bir farklılığın bulunduğuna dair hiçbir kanıt olmamasına rağmen kentte nispeten daha yüksek bir entelektüel başarı vardır.[32] Kent, bir ölçüde taşranın en zeki insanlarının pek çoğunu cezbeden bir etkiye sahiptir. Kentte doğum oranları düşerken evlilik ve ölüm oranları yükselir. Kentler, sahip oldukları bu olumlu-olumsuz nitelikleriyle insanları kendilerine çekmeyi başarmaktadır.

1.1.2 Kent Kimliği

Kimlik ve kent kimliği konusunu irdelemeden önce 'kimlik' kelimesinin kısaca tanımını yapmak daha doğru olacaktır. Kimlik, bizi konumlayan ve kendimizi konumladığımız farklı durumlara verdiğimiz isimlerdir, yani geçmişin öyküleridir.[33] Kimlikler aidiyet bildirirler. Bu durumda kimlik, ait olunan bir yerin veya bölgenin özellikleri, gelenekleri, görenekleri, kültürü, milleti, ırkı ve geçmişini içinde barındıran bir olgudur. Aynı zamanda "kimlik, her zaman başkalarına bağımlıdır."[34] Zira her kentin kendine özgü kimliğini o kentte ikamet etmiş ve etmekte olan insanlar oluşturmakta ve bölgenin özelliklerini de yine bu insanlar belirlemektedir.

İnsanların olduğu gibi kentlerin de kendine özgü kimlikleri vardır. Bu kimlikler zaman içinde o kentin ayırt edici özellikleri dâhilinde kendiliğinden ortaya çıkarlar. Bir kentin kimliğinin oluşumunda, o kentin tarihi, mekânları, efsaneleri, müzikleri, yeme-içme alışkanlıkları etkili olduğu gibi, uzun süre o kentte yaşamış veya sonradan o kente göç etmiş insanların da etkisi vardır.

Her toplum farklı kültür, gelenek-görenek, farklı inanış ve alışkanlığa sahiptir. Toplumların birbirinden farklı inanış biçimleri, öyküleri, oyunları, türküleri, yiyecekleri, giyim-kuşam tarzları gibi pek çok unsur kentlerin kimliğini oluşturmada etkilidir. Bu durumda, bir kentin kimlik kazanmasında en büyük rolün insanlara ait

[32] Don Martindale, **a.g.m.**, s. 96.
[33] J. Rutherford vd., **"Kimlik Topluluk/Kültür/Farklılık" fethi**, Çev. İrem Sağlamer, İstanbul, Sarmal Yay., 1998, s. 177.
[34] Zeynep Sayın, "Sahicillik İlkesi ve Çok Kültürcülük", **Kent ve Kültürü,** Sy. 8, İstanbul, YKY, 1996, s. 285.

olduğunu söyleyebiliriz. Zira insana ait olan bu özellikler kent ile bütünleşmekte ve kentin kimliğinin oluşumuna katkıda bulunmaktadır. Aynı zamanda bu özellikler, kente ruh katmakta; insan ile kent arasında duygusal bağın kurulmasını sağlamaktadır.

Yukarıda kentin kimliğini, kentteki insanların yaşam tarzlarının belirlediğinden bahsettik. Göç yoluyla kente sonradan dâhil olan kesim de kentin kimliğini bulmasında rol oynar. Zira, "kent içinde konumlanan ve kentin yaşam alanlarına sonradan göç yoluyla dâhil olan demografik yapıların ve bu yapıların barındırdığı yaşam tarzlarının yarattığı atmosfer, kent kimliğinin belirleyici bir unsuru olmaktadır."[35] Bir başka deyişle, göç yoluyla kente gelen her göçmen, kendi bölgesinin kültürünü de beraberinde getirmekte; bu da kent içinde geniş bir kültür yelpazesi oluşmasına sebep olmaktadır. Bir araya gelen farklılıklardan, zamanla doğal bir uyum açığa çıkmakta ve bu bütünleşme sonucunda kent kimliği şekillenmektedir.

1.2 Kültür ve Kent Kültürü

1.2.1 Kültür

Kent kültürüne geçmeden önce, "kültür" kelimesinin kısaca tanımının yapılması yerinde olacaktır. Tylor'a göre "kültür" en geniş etnografik anlamıyla: "bir toplumun üyesi olarak, insanoğlunun kazandığı bilgi, inanç, sanat, ahlâk, hukuk, gelenek ve benzeri yetenekleri ve alışkanlıkları içine alan karmaşık bir bütündür."[36]

Kültür kavramı, Latincede ekme, yetiştirme, koruma ve onur anlamları taşıyan 'colere' kelimesinden gelmektedir. Kelimenin ilk kullanımı ürünlere veya hayvanlara bakma anlamındaydı. Sonradan düşünceyi besleme anlamında

[35] Suvat Parin, **Kentsel Ortamda Bir Getto: Fatih Kadınlar Pazarı Örneği**, İÜ SBE Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2008, s. 27.
[36] Edward Burnett Tylor, **The Origins Of Culture**, New York, Harper&Brothers Publishers, 1958, s. 1.

kullanılmaya başlanıldı. Ardından uygarlığa bağlandı.[37] Günümüzde kullandığımız kültür kavramı, daha çok uygarlık ile ilintilidir. Kültür, aynı zamanda uygarlığa gönderme yapmaktadır.

Kültür, her toplumun sahip olduğu bir olgudur. İnsanlar kendilerinden önce var olan kültür içine doğarlar ve o kültür tarafından şekillendirilirler. İnsan sadece kültürün taşıyıcısı değildir; insan kültür içinde büyür, ama aynı zamanda o kültür üzerine düşünür, onu geliştirir ve değiştirir.[38] Ayrıca bulunulan dönemin şartları, konumu, yaşam şekli, eğitim ve algılarına göre kültür yeniden şekillenir. Bu sebeplerden dolayı kültür değişkendir ve öğrenme yoluyla nesilden nesle aktarılır.

1.2.1.1 Kültür Çeşitliliği, Kültürleşme ve Alt Kültür

Kültür çeşitliliğini ve kültür alışverişini sağlayan en önemli etmenler ulaşım ve haberleşmedir. Kentler ulaşım ve haberleşme odaklı olduklarından hem dış kültürlerden etkilenmede, hem de kendi yarattıkları kültürü çevrelerine yaymada önemli avantajlara sahiptirler.[39] İletişim ağları ve ulaşım, kültürlerin gelişim ve değişim sürecinde önemli ölçüde rol oynamaktadır. Kültür farklılığının ve toplumda bir arada yaşayan farklı unsurların, zaman içinde bir potada eriyerek yeni bir kültür yarattığı ve var olan kültüre katkı sağladığı ifade edilmektedir.

Etnologların gösterdiğine göre, belirli bir kültürün büyümesi, o kültürde ortaya çıkmış buluşlardan çok, diğer kültürlerden alınan özelliklere bağlıdır.[40] Farklılıklar kültürleri zenginleştirmektedir. Burada kültür alışverişinin önemi ortaya çıkmaktadır.

Kültür farklılıklarının bir arada bulunması sonucu ortaya çıkan kültür alışverişi de, 'kültürleşme'yi meydana getirmektedir.

---

[37] İrfan Erdoğan-Korkmaz Alemdar, **Öteki Kuram Kitle İletişim Kuram ve Araştırmalarının Tarihsel ve Eleştirel Bir Değerlendirmesi**, 3. Baskı, İstanbul, Erk Yay., 2010, s. 349.
[38] İrfan Erdoğan-Korkmaz Alemdar, **a.g.e.**, s. 350.
[39] Rıfkı Arslan, **a.g.e.**, s. 45.
[40] William F. Ogburn, **On Culture and Social Change**, Chicago, The University of Chicago Press, 1964, s. 5.

> "Kültürleşme insanın başka toplumlardan öğrendikleri veya bir toplumun diğerinden aldığı, edindiği öğeler ve farklı toplumların karşılıklı olarak birbirinden etkilenmesidir."[41]

Kültürleşme, yakın ilişki içerisindeki farklı kültürlerin birbirine adapte olma sürecidir. Azınlık ve çoğunluk kültür özelliklerinin birbirine karışıp, karşılıklı değiştirilmesiyle meydana gelmektedir.[42] Bir arada yaşayan ve homojen olmayan toplumlarda kültür çeşitliliği çok olduğu gibi, kültür çeşitliliğinden doğan kültür farklılıkları da söz konusu olmaktadır. Kente gelen her birey, geldiği yerden bir parça getirir ve bunun sonucunda geniş bir kültür mozaiği ortaya çıkmaktadır. Kente gelen bireyler geldikleri bölgeye özgü alışkanlıklarını kentte de sürdürmeye devam ederler. Bunun sonucunda kültür alışverişi meydana gelir. Bu durum da kentin kültürünü etkilemektedir.

Kültürleşmeler sonucunda ortaya çıkan kültür, söz konusu dönemde geleneksel kültüre göre daha baskın olmaktadır. Egemen olan kent kültürü, geleneksel kültürü kendi lehine çözmektedir. Fakat bu çözülme, geleneksel kültürün tam ortadan kalkması anlamında olmaz, farklı biçimlerde kendini sürdürmektedir.[43] Bu, geleneksel kültür ile modern kültürün bir arada yoğrulması durumudur. Sonuç olarak geleneksel kültür ortadan kalkmaz fakat biçim değiştirebilir.

Milli sınırlar içindeki bu farklı birimlere ve sentezlere ise 'alt kültür' adı verilmektedir. Büyük bir kent yerleşmesinin farklı semt ve mahallelerinde bile farklı kültürel özellikler bulunmaktadır. Alt kültürler, bazı kültürel özellikleriyle birbirlerinden ayrılarak, farklı sentezlere doğru yönelirler.[44]

1.2.1.2 Kültürel Kimlik

Kültürel kimlik 'var olma' kadar bir 'olma' meselesidir. Geçmişe olduğu kadar geleceğe de aittir. Fakat onlar da tarihsel olan her şey gibi sürekli dönüşüme

[41] Bozkurt Güvenç, **İnsan ve Kültür**, İstanbul, Remzi Kitabevi, 1984, s. 133.
[42] Nurullah Tabakçı, **Alt Kültürlerde Kimlik Türkiye'deki Karaçaylar**, Konya, Kömen Yay., 2009, s. 42.
[43] Rüstem Erkan, **a.g.e.**, s. 233.
[44] Bozkurt Güvenç, **a.g.e.**, s. 115.

maruz kalırlar.[45] Bir başka deyişle kültürel kimlik, durağan bir olgu değildir. Geçmişi içinde barındırmakta, fakat değişmeye ve ilerlemeye devam etmektedir. Devamlı olarak değişim ve dönüşüm içinde seyretmektedir.

Bilindiği gibi her insan belirli bir kültür içine doğmaktadır. Kültür, öğrenilen bir olgudur ve bir toplumun tüm tarihini, gelenek-görenek ve yaşam stillerini içinde barındırmaktadır. Bu haliyle kültürel kimlik bizim alışkanlıklarımızı ve kim olduğumuzu göstermektedir.

Kültürel kimlikler özgün ve ayırt edicidir. Kültürel kimliklerin biçimlenmesi 'öteki'nin ifadesini dikkate alır. Kendi kendine kültürel olarak tanımlama işi her zaman ötekilerin değerlerinden, özelliklerinden ve yaşam tarzlarından ayırt edici olmayı içerir.[46] O halde kültürel kimlik aslında bir kültürü diğer kültürlerden ayırt eden farklılıklarıdır. Her kültürün kendine ait özellikleri, o kültürün kimliklerini belirlemektedir. Bu anlamda farklılıklar belirleyici unsurlara dönüşmektedir.

Kültürel kimliği algılamanın en az iki yolu vardır. Bunlardan biri özcü, dar ve kapalı olması, diğeri tarihsel, kapsayıcı ve açık olmasıdır. Birincisi kültürel kimliği tamamlanmış bir olgu, oluşmuş bir öz olarak değerlendirir. İkincisi ise, kültürel kimliğin üretilen, sürekli bu üretim süreci içinde olan, hiçbir zaman tümüyle tamamlanamayacak bir şey olarak görür.[47] Dolayısıyla kültürel kimlik olgusunun hem tamamlanmış hem de sürekli değişen bir olgu olduğuna işaret edilmektedir.

Bir toplumun kültürel kimliği veya milliliği, onu başkalarından ayıran farklılıklardır.[48] Bilindiği gibi bir kenti kent yapan yalnızca yapıları değil; gelenekleri, kültürü ve tarihidir. Geçmişi olmayan bir ülkede kısır bir kıtanın boşluğu vardır; eski binalardan yoksun bir kent anılardan yoksun bir adam gibidir.[49] Öyleyse her toplumun kendine özgü kültürel kimlikleri ve buna bağlı olarak değerleri ve alışkanlıkları vardır. Kimlikler onları taşıyan insanlarla anlamlandırılır. Çünkü kimlikleri oluşturan yine o kültürün insanlarıdır.

---

[45] J.Rutherford vd., **a.g.e.**, s. 177.
[46] Jorge Larrain, **İdeoloji ve Kültürel Kimlik Üçüncü Dünya Gerçeği**, Çev. Neşe Nur Domaniç, İstanbul, Sarmal Yayınevi, 1995 s. 197.
[47] Jorge Larrain, **a.g.e.**, s. 217.
[48] Nevzat Köseoğlu, **Milli Kültür ve Kimlik**, İstanbul, Ötüken Yay., 1992, s. 120.
[49] Graeme Shaukland, **a.g.e.**, s. 25.

1.2.1.2.1 Ülkemizde Kültürel Kimlik

Türkiye'nin farklı yapısal özellikler gösteren bölgelerinden gelen grupların, kente gelirken getirdikleri kültürel kimlikleri çeşitlilik göstermektedir.[50] Göç sonrası kente gelen bireyler, geldikleri bölgeye ait kültürel kimliklerini de beraberlerinde getirmektedirler. Bu ise göç edilen bölgede bir kültür karmaşasına yol açmaktadır. Çeşitli kültürlerin bir araya gelmesi kültürleşme dediğimiz kültür alışverişini ortaya çıkarsa da, bunun kent ve kent insanı üzerinde olumsuz yönde etkileri de mevcuttur.

Göç yoluyla kente gelen bireyler, kültürel kimlik arayışına yönelmekte, biz kimiz ve bu toplumun neresindeyiz sorularına cevap aramaktadırlar. Göçmenler, ne geldikleri bölgenin kültüründen kopabilmişlerdir, ne de içinde bulundukları kültüre ayak uydurabilmişlerdir. Bu ise ara bir kültürün oluşmasına yol açmıştır ki bu durum kültürel kimlik açısından zorlayıcı bir mahiyet arz etmektedir.

1.2.2 Kent Kültürü

Tarih boyunca toplumlar hep bir arada var olmuşlardır. En ayrık göründükleri zamanlarda bile topluluklar halinde yaşamışlardır. Bir arada yaşayan bireyler zamanla karşı topluluklara karşı, kendi kültürlerini oluşturmuş ve korumuşlardır. Birçok gelenek, iç gereklilikten ya da birtakım elverişli rastlantılardan değil, kendilerinin koymayı bile düşünmedikleri kuralları başarıyla kullanan komşu topluluğun gerisinde kalmama isteğinden doğmuştur.[51]

Kent kültürü, kent insanı tarafından üretilmiş yapay bir kültürdür.

> "Kent sakininin boş zamanlarının bir bölümü olarak üretilir, paketlenir ve pazarlanır. Kırsal kesimde olduğu gibi günlük yaşamın

[50] Sema Erder, **İstanbul'a Bir Kent Kondu Ümraniye**, İstanbul, İletişim Yay., 1996, s. 227.
[51] Claude Lévi-Strauss, **Irk, Tarih ve Kültür**, Çev. Haldun Bayrı vd., İstanbul, Metis Yay., 1995, s. 24.

> bütünlüğüyle iç içe değildir, gelenekler tarafından da kutsanmamıştır."[52]

Kent kültürü, birbiriyle bütünleşmiş benzersiz bir halkın ortak çabası sonucu ortaya çıkmaz. Kent kültürünün yaratılmasında, kent sınırları içinde oturan, onun dükkân ve bürolarında görev yapan, endüstrisinde çalışan ve tabii ki el sanatlarıyla uğraşan belirli bireylerinin kişisel etkinlikleri rol oynamaktadır.[53] Buradan kent kültürünün doğal bir süreç olmadığı ve yaratımlar sonucu oluştuğu ortaya çıkmaktadır.

Kent kültürünün oluşumunda, göçmenlerin kent yaşamına aktif olarak katılması etkili olmuştur.

> "Sosyal ve kültürel zenginliklerin kentlilik bilincinin çoğalmasında kullanılmasıyla, toplumdaki farklı kesimlerin kent yaşamına katılmasıyla, yani kentte yaşayanların kentsel yaşamın içine çekilmesiyle kentlileşme süreci hızlanabilecektir. Böyle aktif bir kentsel yaşam döngüsü, kent kültürünü oluşturacaktır." [54]

Dolayısıyla kent kültürünün oluşum süreci, kente sonradan dâhil olanların kent yaşamına katılmasıyla hızlanmaktadır. Bu da, göç yoluyla kente gelen farklı unsurların kent kültürü üzerindeki etkisini göstermektedir.

Kent kültürünü şekillendiren unsurlardan biri de kent içindeki çeşitli kültürel unsurlardır. Kentlerin kültürel yapısındaki belirgin özellik, çok kültürlü yapılarıdır. Kentler homojen değillerdir. Dolayısıyla kent kültürü kırsal alanda olduğu gibi, birbirine benzeyen insanların meydana getirdiği bir kültür değildir.[55] İç veya dış göçler sonucu sürekli bir değişim ve dönüşüm halinde olan kentlerde, sürekli bir kültür akışı ve kültür etkileşimi söz konusudur. Buradan yola çıkarak kent kültürünün durağan bir olgu olmadığı kanısına varabiliriz.

---

[52] Bookchin, **a.g.e.**, s. 33.
[53] Bookchin, **a.g.e.**, s. 36.
[54] Ahmet Mutlu, **Kentli Hakları ve Türkiye**, Konya, Çizgi Kitabevi Yayınları, 2010, s. 73.
[55] Rüstem Erkan, **a.g.e.**, s. 233.

Kent kültürünün değişim ve gelişim içinde olmasının sebebini, kentlerin yalnızca birer yapıdan ibaret olmadığı gerçeği ile açıklayabiliriz. Zira kentlerin fiziksel yapılarının arkasında, çalışma yaşamı, değerleri, kültürü, aile bağları, sınıf ilişkileri, gelenekleri ve kişisel bağlantılarıyla toplumsal bünye vardır.[56] Bu açıdan kent kültürünün yaşayan, gelişen ve değişen bir olgu olduğu unutulmamalıdır.

1.3 Metropol

Metropol kelimesi eski Yunancadaki mitra ve polis kelimelerinin birleşiminden oluşan bir kelimedir. Buradaki 'mitra', rahim, 'polis' ise kent anlamına gelir. Bu durumda metropol, 'rahim-kent' ya da 'anakent' demektir.[57]

Antik Helen dünyasında kolonileri bulunan bir kente, siyasal anlamda metropol denmekteydi. Bütün diğer koloni kentlerinin kaynağı olan en üst düzeydeki metropol Atina'ydı. Roma İmparatorluğu'nda ise metropol, bir eyaletin başat kenti, hükümet merkezi ve daha sonra da Hıristiyan dini otoritenin yerleştiği kentsel birim olarak ifadesini buldu.[58] Bu tanımlardan metropolün sadece bir yerleşim yeri olmadığını siyasi ve dini anlamları da içerdiğini anlıyoruz.

İngilizce bir terim olarak *metropole,* Britanya İmparatorluğu'nun politik, toplumsal, finansal, askeri ve kültürel merkezi olan adayı İngiltere'yi, hatta bazen de Londra'yı ifade etmekteydi. Nitekim metropol terimi, sömürgecilik, kapitalizm ve emperyalizm çağında idari, ekonomik, sosyal, kültürel ve ideolojik bir hâkimiyeti, bir iktidar örgüsünü de ima etmektedir.[59]

Metropolün çeşitli dillerde karşıladığı çeşitli anlamların yanı sıra, geçmişte kullanılan metropol kelimesinin, günümüzde kullanılan anlamı ile arasında birtakım farklar olduğu görülür. Zira geçmişte dini ve siyasi anlamları da ihtiva eden metropol, bir ülkenin ya da bölgenin çevresindeki tüm kentsel ve kırsal topluluklara

[56] Murray Bookchin, **Ekolojik Bir Topluma Doğru**, Çev. Abdullah Yılmaz, İstanbul, Ayrıntı Yay., 1996, s. 131.
[57] Aytar, **a.g.e.**, s. 9.
[58] Aytar, **a.g.e.**, s. 10.
[59] Aytar, **a.g.e.**, s. 10.

ekonomik, toplumsal yönlerden egemen olan ve genellikle ülkenin başka ülkelerle olan her türlü ilişkilerinin sağlandığı büyük kent olarak tanımlanmaktadır.[60] Metropol bu bağlamda, geçmişe göre daha kapsamlı ve geniş bir alana işaret etmektedir.

1.3.1 Metropolün Oluşum Aşamaları

Metropol olgusunu açıkladıktan sonra metropolün kaç aşamada meydana geldiğini inceleyecek olursak, metropol alanlarının dört kısma ayrıldığını görürüz. Bunlar; kent merkezi (down town), iç kent (inner city), iç banliyö halkası (inner-ring suburb) ve dış banliyö halkası (outer-ring suburb)'dır. Başlangıçta kent merkezi ve iç kent dışarıya doğru yayılır. Metropol alan içinde, merkezi kent ile sınırdaş bir iç banliyö halkası teşekkül eder. Bu bölge merkezi kentte istihdama konu nüfusun barınmak için kullandığı bir bölge olup, burada yerleşik topluma biraz da nüktedan bir yaklaşımla 'yatak odası toplumu' denilmektedir. Bu bölge konutları insanların yatma ve barınma ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik, göçler sonucu oluşmuş bir bölgedir.[61]

Yukarıda bahsettiğimiz gibi, metropolleşme süreci metropol alanının dört kısma ayrılmasından oluşur. Bu kısımlar metropole yakınlık ve uzaklıkları ile değerlendirilir. Genellikle metropole göç yoluyla gelen kitle metropolün dış banliyö halkalarında ikamet etmekte ve kentin dış alanlarına doğru yerleşmektedirler. Buna sebep olarak ekonomik yetersizlik gösterilebilir.

1.3.2 Nüfus ve Metropol

Belli bir büyüklüğü aşan, örneğin, nüfusu 1 milyonu geçen kentlere metropoliten kent adı verilmektedir. Eğer, büyük bir kentin nüfusu yarım milyonu

[60] Hande Suher, **Şehir ve Bölge Planlaması Bölümü Öğrencileri İçin Şehircilik**, İstanbul, İTÜ Mimarlık Fak. Baskı Atelyesi, 1996, s. 46.
[61] İlker Gündüzöz, **Türkiye Uygulamaları Çerçevesinde Metropol Belediye Kavramı Avantajlar ve Dezavantajlar**, Ankara, Sarıyıldız Ofset, 2011, s. 34-35.

geçmiş, banliyö uzaklığı içinde bulunan yerleşim yerleri hızlı bir gelişme süreci içine girmiş, çevredeki kentlerin yerleşme hızına yaklaşmış veya onu geçmiş ise; metropol ile çevresinde kümelenen yerleşim yerlerinin oluşturduğu bütüne metropoliten bölge adı verilmektedir.[62] Bu açıdan bakılacak olursa metropolün nüfus ile olan bağının yanında kentin gelişmişliğinin de önem arz ettiğini görürüz.

Aynı demografik kıstas kullanılarak, nüfusu 10 milyonu aşan metropollere, megakent, megacity, megaville ya da megapol (megapolis) adları da verilmektedir. 2005 başı itibariyle nüfusu 10 milyonu aşan ve megakent ya da megapol adını hak eden 24 adet kent bulunmaktadır. Bunların başında 33 milyonu aşkın nüfusuyla Tokyo, 23 milyonluk Mexico City, 22 milyonluk New York City ve 20 milyonluk São Paulo gelir. 2005'de İstanbul da 10 milyon sınırını geçen kentler arasına katılmıştır.[63] Ayrıca şu an ülkemiz nüfusunun %18,3'ün ikamet ettiği İstanbul, 2013 verilerine göre 14.160.467 kişi ile Türkiye'nin en çok nüfusa sahip olan ili olmuştur.[64] Bu durumda İstanbul nüfus bazında bir metropoldür diyebiliriz.

Metropolü yalnızca nüfusun yoğun bulunduğu bir bölge olarak adlandırmak yeterli değildir. Metropol bir ülkenin diğer bölgelerinden farklı olarak sahip olduğu birçok özelliğiyle onların arasından sıyrılmaktadır.

> "Metropoliten kent veya metropolis, ana kent ya da diğer kentler arasında lider kent olarak, büyük bir nüfus barındıran, diğer kentlerde olmayan ölçüde değişik servisleri bünyesinde bulunduran, ülkenin sosyal, politik, ekonomik hayatında belirleyici rol oynayan, yarattığı ekonomi ile geniş metropoliten alanlara yayılan alt kent ya da uydu kentleri yaratan ve onların üzerinde egemen özellikler gösteren bir kentsel merkezdir."[65]

Öyleyse metropol, birçok özelliği içinde barındırdığı için onu tek bir niteliğiyle ifade etmek yanlış olur. Metropol oluşumunda nüfusun büyük bir etkisi olsa da, nüfus tam anlamıyla metropolü açıklamakta yetersiz kalmaktadır.

---

[62] Keleş, **a.g.e.**, s. 51.
[63] Aytar, **a.g.e.**, s. 15.
[64] http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist#ld
[65] Suher, **a.g.e.**, s. 46-47.

Kısacası metropol sınırlı bir anlama sahip olmayan, içinde çeşitli anlamlar barındıran bir kavramdır. Yalnız barındırdıkları nüfusun yoğunluğu nedeniyle değil, aynı zamanda kamu ve özel sektörün iş kollarının buralarda yoğunlaşması, faaliyet göstermesi, eğitim ve sanat yönünden de birer merkez olmaları nedeniyle bu merkezler metropol bölge olarak adlandırılmaktadır.[66] Metropoller eğitim, sanat, ekonomi gibi birçok özelliği içinde barındıran yoğun nüfuslu yerleşmelerdir.

1.3.3 Metropol ve Uydu Kent

Uydu kentler, metropol yani büyük kent çevresine kurulmuş ve tamamı bir arada bir bütün meydana getiren alanlardır. Bu alanlar, kendi içlerinde bir bütün olmakla birlikte, kente bağımlı durumdadırlar.[67] Uydu kentler, metropollerin etrafına kurulmuş küçük yerleşim yerleridir. Metropole bağlıdırlar ve onu tamamlamaktadırlar. Bunlar kentlerin içinde ve çevresinde, planlı ya da genellikle kendine yeterlik özelliği bulunmayan, ekonomik ve toplumsal gereksinmeleri bakımından bağlı bulundukları anakente dayanan topluluklardır.[68] Yani kendi kendine yeterli olmayan ve birçok açıdan metropole bağımlı bu yerleşim yerleri, metropolün çevresine konumlanmış adacıklardır.

Uydu kentler birçok açıdan metropollere bağımlıdırlar.

> "Metropol çevresine kurulmuş ve tamamı bir arada bir bütün meydana getiren alanlardır. Bu alanlar, kendi içlerinde bir bütün olmakla birlikte, kente bağımlı durumdadırlar. Ayrıca başta ulaşım ve su olmak üzere genellikle bir çok altyapı hizmetleri metropol kent tarafından karşılanmaktadır."[69]

[66] Erkan, **a.g.e.**, s. 27.
[67] Erkan, **a.g.e.**, s. 27.
[68] Keleş, **a.g.e.**, s. 54.
[69] Erkan, **a.g.e.**, s. 27.

Bu kentler, metropol kentlerin karşılaştıkları sorunları çözme yollarından biri olarak ortaya çıkmıştır. Uydu kentler aslında metropoldeki yoğun nüfusun yayılması ve dengelenmesi görevini üstlenmektedir. Kent merkezindeki yoğunlaşmayı çevreye yaymak, dolayısıyla merkezin yükünü azaltmak amaçlanmıştır. Fakat uydu kentler, gecekondu bölgelerinden kesin olarak ayrılmaktadır.[70] Metropolde ikamet eden yoğun nüfus uydu kentler sayesinde bir nebze azalmakta ve rahatlamaktadır. Bu açıdan bakacak olursak metropolün uydu kente, uydu kentin de metropole ihtiyacı vardır.

Günümüzde uydu kentlerde, alışveriş ve iş alanlarının da yer aldığı görülmektedir. Bazen yatakhane kent "dormitory town" adı verilen uydu kentlerde yaşayan kişiler, gündüzleri çalışmak ya da alışveriş yapmak için ana kente gidebilir ve akşamları uydu kente dönebilirler. Anakent ile uydu kent arasındaki bu bağlantıyı otobüs, tren, metro, dolmuş gibi toplu ulaşım araçlarıyla özel taşıtlar sağlar.[71] Bu şekilde metropol ile uydu kent arasındaki bağ sağlanmış olur.

1.3.4 Gettolaşma

"Getto" kelimesi, Venedik'te bin beş yüzlü yıllarda oluşturulan, Venedikli yetkililerin kentin Yahudilerini içinde yaşamaya zorladıkları bir Yahudi mahallesinin adından gelmiştir.[72] Günümüzde bir arada yaşayan kapalı toplumlar için kullanılmaktadır. Buralarda kente adapte olamayan veya olmak istemeyen bireyler, kendilerine getto bölgeleri oluşturmakta, aynı dinî, siyasî görüş içinde olan veya hemşeri olanlar bir arada yaşayarak kendilerini kent hayatından soyutlamaktadırlar. Aynı yörelerden gelenler aynı bölgelere yerleşerek kent çevresinde kendi içine kapalı kültür adacıkları oluşturmaktadırlar.[73] Toplumun bir kesimi kültür ve değer sistemleri açısından batılılaşırken, diğer kesimler geleneksel kültürlerini muhafaza etmeye çalışmaktadır. Kente yerleşip kent hayatına alışamayanların, kendilerini toplumdan ve kent yaşamından soyutlaması sorun teşkil etmektedir. Çünkü kente

[70] Erkan, **a.g.e.**, s. 27-28.
[71] Keleş, **a.g.e.**, s. 54.
[72] http://www.ushmm.org/wlc/tr/article.php?ModuleId=10005059
[73] Kemal Görmez, **Şehir ve İnsan**, İstanbul, MEB Yay., 1991, s. 48.

gelen farklı kültürler ancak kültür alışverişi sayesinde bir potada eritilerek kültürleşebilmekte ve kent yaşamında aktif rol oynayabilmektedir. Bu yüzden göçmenlerin gettolaşarak kendilerini toplumun geri kalanından soyutlamaları, hem kültürleşememeye hem de kentlileşememeye neden olmaktadır.

Kentlerimizde kendilerini dış dünyaya kapatarak sadece kendi düşünce yapısında ve kendi giyim kuşamına benzeyen insanlarla bir arada olan ve onlarla aynı tarzlarda hayatlar sürerek toplumun geri kalanından uzaklaşmış grup veya topluluklar görülmektedir. Bu tür düşüncelerdeki insanlar kendilerini toplumdan farklı gördükleri için kendi sınırlarını belirlemişlerdir.

> "Ayrıca, gettolaşma denilen, belirli mahallelere topluca yerleşmeler ve bu bölgelerin nispeten içine kapalı, alt kültür oluşturması durumuna da rastlanılmaktadır." [74]

Gettolaşmaya, büyük bir metropol olan İstanbul'un birçok semtinde sıkça rastlanılmaktadır. Burada kendilerine bir yaşam alanı oluşturarak, ihtiyaç haricinde bölgeden dışarı çıkmadan yaşayan topluluklara rastlanmaktadır. Bazen bu topluluklar aynı dine sahip olan ya da aynı siyasi görüşte olan bireylerin bir araya gelmesiyle oluşabilmektedir. Özellikle kente göç sonrası gelen kitlelerin gettolaşmalara sebep olduğu görülmektedir. İstanbul'a gelen büyük göç dalgası sonucu ortaya çıkan gettolaşma bir problem olarak görülmektedir.

Bir başka yaklaşıma göre, kentin gerçek sahipleri dediğimiz kentliler ile kente sonradan gelenler arasında bir kopukluk söz konusu olmuştur. Kentli ve maddi olanakları olan kitle zaten kendini kentten uzaklaştırarak kentin dışına doğru yerleşmeye, kentin olumsuzluklarından ve sonradan kente gelenlerden kendini soyutlamaya başlamıştır. Geriye kalan orta sınıf ile de bütünleşemeyen göç mağdurları, psikolojik olarak bir çekilme yaşamaya başlamışlardır. Bunun sonucu olarak gettolaşma dediğimiz durum ortaya çıkmıştır.

> "Bu küresel eşitsizlikler bizi yine sosyal dışlanma ve sosyal bütünleşme sorununa getirir. İnsanların kentin ve daha geniş sosyal

[74] Serdar Sağlam, "Türkiye'de İç Göç Olgusu ve Kentleşme", **Hacettepe Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, Sayı 5, Güz 2006, s. 43.

yapının temel akışından dışlanması gettoların, marjinal alt sınıfın ve yoksun bırakılmış insanların oluşması için temel hazırlar. İnsan potansiyeli kaybına yol açar ve kent için istikrarsızlığa neden olabilir."[75]

1.3.5 Metropolitenleşme

Metropolitenleşme süreci, sanayileşmesini tamamlamış sanayi kentinin ve toplumunun kendi içinde geçirdiği evrim neticesinde ortaya çıkmıştır. Yaklaşık bir yüzyıldan beri görülen bu olgu, yeni ileri ulaşım-iletişim ve üretim teknolojisi kadar bunların gerektirdiği ileri derecede uzmanlaşma, farklılaşma ve giderek örgütleşme sonucu oluşmuştur.[76]

Normal şartlarda metropolitenleşmenin sanayi sürecinin sonunda gerçekleşen bir olgu olması, yerinde bir durumdur. Gelişmemiş veya gelişmekte olan toplumlarda ise metropolitenleşme, sanayileşme ile birlikte seyreder. Bunun sonucunda talepler arası uyumsuzluklar ve olumsuzluklar meydana gelir.

Metropolleşme sürecinde, metropol ve çevresindeki yerleşim alanları benzerlik göstermeye başlamıştır. Metopoliten kentte yaşayanlarla çevresinde yaşayanların yaşam standartlarının birbirine yaklaşması nedeniyle dinamik bir yapı göstermektedir.[77] Bu sebeple metropolün bireyler üzerindeki bütünleştirici ve birleştirici etkilerinden söz edilebilir.

Metropoliten alanda yaşanan desantralizasyon; merkez kentten çevreye doğru yayılan basit bir göç olayı değildir. İnsanların temel gereksinimlerine cevap veren işlev alanlarının (barınma, çalışma, dinlenme, eğlenme gibi) merkezden çevreye dağılmasıdır. Ve bu yığılma ve dağılma hareketleri, metropoliten ekolojiyi biçimlendirmektedir.[78] Belirtildiği gibi metropol, yalnızca göç sonucu meydana

[75] David C. Thorns, **Kentlerin Dönüşümü Kent Teorisi ve Kentsel Yaşam**, Çev. Esra Nal, Hasan Nal, İstanbul, Soyak Yay., 2004, s. 149-150.
[76] Suher, **a.g.e.**, s. 43.
[77] Suher, **a.g.e.**, s. 44.
[78] Suher, **a.g.e.**, s. 46.

gelen bir olgudan ibaret değil, bireylerin gereksinimlerini karşılamak amacıyla gerçekleştirdikleri bir süreçtir. Bu durumda metropol yaşam tarzının çekiciliği ve sunduğu imkânlar da önem taşımaktadır.

1.3.6 Kentleşme ve Metropolleşme Arasındaki Fark

Kentleşme ve metropolleşme birbirinden farklı iki olgudur.

> "Kentleşme sürecinde çoğu kez ekonomik nedenlerle nüfusu çoğalan ve fonksiyonları itibariyle başat hale gelen her kenti metropol saymak doğru değildir. Kentleşme ve metropolleşme süreçlerini ayırmak ve her büyük kentin metropol sayılamayacağını yeniden ifade etmek gerekmektedir."[79]

O halde, giderek büyüyen ve nüfusu artan her kentin metropol olmadığını, metropolün nüfusça büyük kentlerden, sahip olduğu özellikleriyle ayrıştığını göz önüne almak gerekmektedir.

Metropolün diğer bölgelerden farklılaşmasına sebep olarak aşağıdaki unsurları gösterebiliriz.

> "-Yüksek ekonomik gücü olan kurumların bulunduğu metropoliten kentin, etkin ulaşım ağı ve taşıma sistemlerinin merkezinde bulunması ve pazarlarını modern yöntemlerle örgütlemesi,
>
> -Toplumda var olan geleneksel ve oluşturulmuş değerlerle kentin kırsal alanlara üstün sayılması ve işlenmiş mal üretimi için kente bağımlılık,
>
> -Kent çevresindeki yerleşmelere bazı sanayi birimleri yerleştiği halde üretilen mal ve fiyatların merkez kentte de kararlaştırılması ve çeşitli yollardan merkez kentten denetlenmesi."[80]

[79] Aytar, **a.g.e.**, s. 24.
[80] Suher, **a.g.e.**, s. 47.

Görüldüğü gibi metropol diğer yerleşmelere göre daha kapsamlı bir süreci ifade etmektedir.

Ayrıca metropoller bütün bunların yanında, çevresindeki küçük ya da büyük kentlerin ekonomilerini yönlendiren, onlara göre daha merkezi role sahip, dünya ülkeleri ile çeşitli ilişkileri olan kentlerdir.[81] Bazen bir metropol, bilinirliği ile içinde bulunduğu ülkenin isminden bile daha öne çıkabilir. Bu da metropolün önemini gösteren bir husustur.

1.3.7 Metropol Kültürü ve Metropolde Sosyal Yaşam

Metropoller, homojen olmadıklarından bölgede tek bir kültürün egemenliği söz konusu olamaz. Metropol, göçlerle birlikte çeşitlenen birçok farklı kültüre ev sahipliği yapmaktadır. Metropol bölgeler ekonomik ve kültürel özellikleri açısından ve uzmanlaşmanın hızla ilerlemiş olduğu bir bölgede, homojenden çok, genel olarak heterojen bir yapı sergilerler.[82] Bunun sebebini metropollerin çeşitli bölgelerden yoğun göç almasıyla açıklayabiliriz. Göçlerin sonucu olarak metropollerde, çok kültürlülük ortaya çıkmaktadır.

Metropol yaşamına bakılacak olursa, metropol insanlarının ya aşırı sosyalleşme ya da kendini toplumdan soyutlayacak derecede asosyalleşme içinde oldukları görülür. Genelde metropol yaşamı insanları bireyselliğe yönlendirerek, birlik duygusu olmadan yaşamaya alıştırır. Bunun sonucu olarak, "bireycilik ve hız hep birlikte modern bedeni körleştirirler, modern beden bağ kuramaz."[83]

Metropolde yaşayan insanların alışkanlıkları ve yaşam stilleri metropol yaşamına ayak uydurur.

> "Metropol insanı olağandışı miktarda uyarıma maruz kalır ve bunun sonucunda onu kökünden koparacak dış çevredeki unsurlara karşı

[81] Hüseyin Bal, **Kent Sosyolojisi**, Isparta, Fakülte Kitabevi, 2002, s. 28.
[82] Noel P. Gist, Sylvia Fleis Fava, **Urban Society**, New York, University of New York Press, 1967, s. 248.
[83] Richard Sennett, **a.g.e.,** s. 290.

> kendisini koruyacak bir zihinsel yapı geliştirir. Metropol insanının yaşadığı ortam zihin egemenliğine yol açacak şekilde bilincini güçlendirir, duygularını değil."[84]

Bu sebeple metropol kentlerde insanlar;

> "yüreği yerine beyniyle tepki verir. Bu sayede, yükseltilmiş bir kavrayış, zihinsel ayrıcalık kazanmış olur. Bu durumda da metropol yaşantısı, metropol insanında, yükseltilmiş bir kavrayışı ve aklın üstünlüğünü ön plana çıkartmış olur."[85]

Kısacası metropol, insanlarda duygulardan çok bilincin ve mantığın ön plana çıktığı bir yaşam stilini meydana getirir. Bireyler metropol yaşam şartlarının etkisi altında kalır, göç sonucu metropole gelenler ise bu tarz bir yaşam stilini zamanla benimser ve metropolün empoze ettiği biçimde yaşamaya başlarlar.

Metropol yaşamı, bireyleri bir disiplin içinde yaşamaya sevk eder, günlük iletişimimiz ve işlerimiz de buna bağlı olarak değişim gösterir. Metropolün hızına ayak uydurabilmek adına, yapılan işler de hızlanmakta metropol insanı için dakiklik önem kazanan bir durum haline gelmeye başlamaktadır.

> "Tipik metropol sakininin ilişkileri ve işleri öyle karmaşıktır ve öyle bir çeşitlilik arz eder ki verilen sözler ve hizmetlerde çok katı bir dakiklik olmasa bütün yapı çöküp içinden çıkılmaz bir kaosa dönüşürdü. Dakiklik, hesaplanabilirlik, kesinlik metropole özgü varoluş tarzının karmaşıklık ve kapsayıcılığı tarafından hayata dayatılır."[86]

Metropolde, insanlar yoğun iş ve iletişime maruz kalmakta, bu durumda yapılan işler de hız kazanmaktadır.

Metropol, gelişmişliğin mekânı iken aynı zamanda özgürlüğün hayat bulduğu bir yaşam tarzını da simgeler.

---

[84] Don Martindale, **a.g.m.**, s. 63.
[85] Georg Simmel, "Metropol ve Zihinsel Yaşam, Kent ve Kültürü", Çev. Bahar Öcal Düzgören, **Cogito**, İstanbul, YKY, Sy. 8, 1996, s. 82.
[86] George Simmel, **Bireysellik ve Kültür**, Çev. Tuncay Birkan, İstanbul, Metis Yay., 2009, s. 320.

> "Kişilerin metropolü özgürlüğün mekânı olarak görmeleri, yurttaşların ekonomik, kişisel ve entelektüel ilişkilerinde belli bir noktaya kadar kozmopolitliğini de beraberinde getirir. Ve yaşam gün geçtikçe, benliğin kişisel merkezini korumak için bireyi en üst biriciklik ve özgürlük seviyesine ulaşmaya sevk eden kişisel renkliliklerin yerini alan kişiliksiz bileşenlerden müteşekkil hale gelir."[87]

Özgürleşme ise beraberinde bireyselleşmeyi getirmekte ve bireylerde yalnızlık hissi meydana getirmektedir.

> "Kişinin belli koşullar çerçevesinde kendisini, metropol kalabalığı içinde hissettiği kadar yalnız hissettiği başka bir yer olmaması, açıktır ki, yalnızca bu özgürlüğün öteki yüzüdür."[88]

Metropol yaşamı özgürlüğü sunar; fakat özgürlük birbirlerinden haberi olmayan ve birbirlerini görmeyen kitleler meydana getirir. Bu durumda metropolde insanlar özgürlükle birlikte yalnızlaşmaktadır denilebilir. Bu da özgürlüğün farklı yönlerini ortaya çıkarmaktadır. Özgürlük yalın anlamıyla pozitif bir anlam ifade etmesinin yanında negatif anlamları da barındırır. "Metropol insanı, bugün, küçük kent insanını kuşatan hırçınlık ve önyargıyla kıyaslandığında, manevi ve ince bir anlamda özgürdür."[89] Bu, özgürlük algısına hangi açıdan baktığımızla ilgilidir. Bugün metropol insanı, etrafı küçük hesaplar ve önyargılarla kuşatılmış olan kasaba insanının tersine, manevi anlamda özgürdür. İnsanın kendisini hiçbir yerde metropol kalabalığında olduğu kadar yalnız ve kaybolmuş hissetmemesi de, bu özgürlüğün öbür yüzüdür. Zira başka yerlerde olduğu gibi burada da insanın özgürlüğü duygusal hayatına illa ki rahatlık şeklinde yansımamaktadır.[90] Bu bağlamda özgürlük tamamen olumlu anlamda düşünülmemeli, bireylerde zaman zaman psikolojik rahatsızlıklara yol açtığı da göz önünde bulundurulmalıdır.

[87] Don Martindale, **a.g.m.**, s. 65.
[88] Simmel, **a.g.m.**, s. 86-87.
[89] Simmel, **a.g.m.**,, s. 86.
[90] Simmel, **a.g.e.**, s. 325.

1.3.8 Metropolün Sorunları

Metropolün beraberinde getirdiği ve insanlara sunduğu avantajların yanı sıra dezavantajları da vardır. Fakat buna rağmen insanların yoğun bir şekilde metropollere göç etmeye devam etmesi, insanların metropolün avantajlarından yararlanmak adına, onun dezavantajlarını görmezden geldiği gerçeğini ortaya çıkarır.

> "Buna rağmen metropolde yaşamanın getirdiği ekonomik ve sosyal avantajlar öyle büyüktür ki bu problemleri göz ardı edilebilir kılar; milyonlarca insan kentin her türlü zorluğuna rağmen burada yaşamaya devam eder."[91]

Metropolün avantajları bireylerde daha ağır basmaktadır. Dolayısıyla insanlar olumsuzlukları görmezden gelerek metropolün imkânlarından faydalanmaya çalışmaktadırlar. Metropolün dezavantajları ise insanların para ekonomisinden ve modern varoluşun entelektüalizminden de nefret etmelerine yol açmıştır.[92] Metropoldeki entelektüalite artışının da aynı nedenden kaynaklandığı düşünülebilir.

Para da olanca renksizliği ve kayıtsızlığıyla, bütün değerlerin ortak paydası haline gelir.[93] Zira, metropol ve para ekonomisi birbirleriyle yakından ilişkili iki olgudur.

> "Para ekonomisi ele aldığı her şeyin bir değişim değeri taşıyıp taşımadıklarına bakar ve tüm nitelik ve bireyselliği 'Kaça?' sorusuna indirger. Bunun ötesinde, metropol açısından oldukça merkezi bir yer işgal eden pazarın doğal kurumudur."[94]

Metropol bir şekilde tüketim kültürünü de beraberinde getirir veya bunu topluma dayatır. 'Tüketim Kültürü' teriminin kullanılması ürünler dünyasının ve bunların yapılanma ilkelerinin günümüz toplumunun anlaşılması açısından merkezi bir yer işgal ettiği anlamına gelir.[95] Tüketim bağımlısı olan metropollerde piyasa para

---

[91] Kevin Lynch, "Metropol Modelleri", **Kent ve Kültürü,** Çev. Emre Azizlerli, Sy. 8, 1996, s. 99-100.
[92] Simmel, **a.g.e.**, s. 320-321.
[93] Simmel, **a.g.e.**, s. 321.
[94] Don Martindale, **a.g.m.**, s. 64.
[95] Mike Featherstone, **Postmodernizm ve Tüketim Kültürü**, Çev. Mehmet Küçük, İstanbul, Ayrıntı Yay., 1996, s. 144.

ekonomisi üzerine kurulur. İnsani değerler de bu para ekonomisi üzerinden şekillenir. İnsani değerlerin azaldığı ve bireylerin amaca yönelik kısıtlı iletişim içinde gerçekleştirdikleri iletişimsel temaslar, sosyal anlamda da topluma zarar vermektedir.

Metropol yaşamı, insan ilişkilerini de zayıflatmaktadır. Metropolde bireyler iletişimi çoğunlukla ihtiyaç dâhilinde kullanır. Aynı mekânda yaşayan insanların birbirlerini tanımamaları veya sadece selamlaşacak kadar tanımaları da bunun göstergesidir.

> "Metropol sakinlerinin birbirleri karşısında takındıkları bu zihinsel tavra, biçimsel bir açıdan, ihtiyat adını verebiliriz. Bu ihtiyatlılık yüzünden yıllardır komşumuz olan insanları bile görünce tanımayız genelde. Bizi kasabalıların gözünde soğuk ve kalpsiz gösteren şey de bu ihtiyatlılıktır."[96]

"Metropolde kısa süreli temaslara giren birey görüntüsüyle hemen sadede gelme, yoğun ve çarpıcı bir biçimde karakteristik bir izlenim yaratma telaşındadır."[97] Bu tarz bir yaşam stili, iletişimi kısıtlayan ve sadece amaca yönelik iletişimsel temaslar yaratılmasına yol açan bir durumdur. Metropol bu şekilde tüketim kültürünün de etkisi ile yozlaşmış bir iletişim sergiler. "Bu yüzden metropol insanı satıcı ve müşterilerine, hizmetçilerine, hatta toplumsal bir ilişkiye girmekle yükümlü olduğu kişilere tam da bu tarzda muamele eder."[98]

Metropoller birçok açıdan gelişmişliği simgelerken aslında tam olarak metropol bir kentin yapısına bürünememişlerdir.

> "Kentsel fonksiyonları kendi sınırları ve bölgelerini aşan, ülke ekonomisine katkıları, ulusal ekonominin mekân yapısına derin etkileri olan, gelişme hızları ülke gelişme hızının üzerinde olan kentler olmasına karşın, metropoliten kentlerin çağdaş karakteristikleri ve

[96] Simmel, **a.g.e.**, s.322.
[97] Simmel, **a.g.e.**, s.327.
[98] Simmel, **a.g.e.**, s.319.

> sahip olmaları gereken mekân yapıları bağlamında, bir metropoliten kentin yapısına kavuşamamışlardır."[99]

Bu durumda metropoller mekân ve altyapı bakımından eksiktirler diyebiliriz. Kontrolsüz gelişme, hızlı büyüme ve değişim, çabuk eskime ve tutarsızlıklar metropolleri yıpratmıştır. Dolaşım tıkanmış, büyük bir çaba gerektiren ve çok zaman alan bir hâle gelmiştir. Kentin sunduğu imkânların kullanımında bir dengesizlik hâkimdir. Bir yandan farklı sosyal grupların temsil ettiği ikamet alanları arasındaki sınırlar giderek koyulaşırken, bireyin kendine uygun bir ev seçebilme özgürlüğü de daralmaktadır. Devamlı masraflar inanılmaz boyutlara tırmanmıştır. Metropol bu açıdan, herhangi bir karakterden yoksun, karışık, gürültülü ve yaşanması zor bir görünüm arz etmektedir.[100]

Bütün bu olumsuzluklara karşın "metropole özgü hayat metropol insanındaki yükselen bir bilinçlilik düzeyinin ve zekanın baskınlığının temelini teşkil etmektedir."[101] Metropol yaşamı gelişmişliğin ve medeniyetin temsilidir. İş ve eğitimin en üst düzeyde yer bulduğu yerleşmelerdir. Dolayısıyla metropoller insanların akıllarında her zaman bir rüya kent olarak kalacak ve göç almaya devam edeceklerdir.

[99] Suher, **a.g.e.**, s. 64.
[100] Lynch, **a.g.m.**, s. 99.
[101] Weber, **a.g.e.**, s. 169.

1.4 Kentleşme

1.4.1 Kentleşmenin Tanımı

Kentleşme, genel anlamıyla geleneksel topluluklardan, çağdaş kent topluluğuna geçiş sürecinin bir ifadesidir. Yani kentleşmenin en belirgin özelliği bir toplumsal değişme olayı olmasıdır.[102] Kentleşme bu bağlamda modernliğin ve gelişmişliğin ifadesidir.

Amerikalı sosyolog Wirth'e göre kentleşme, kentsel koşullar altında gelişen yaşam stili, Nels Anderson'a göre ise, kentlileşmenin bir yaşam biçimi olarak hem kompleks, hem değişken olmasıdır. Hauser'e göre de, kentleşme, kentli diyebileceğimiz bir yaşam şeklini de oluşturmaktadır.[103]

Kentleşme, kırsal alanlardan kentlere doğru olan bir süreci ifade etmektedir.

> "Her şeyden önce nüfusun kırsal alandan koparak kentlerde birikme sürecidir. Bu durum insanların yaşam biçiminden, kültüründen yani tüketim alışkanlıklarından tutun, siyasi davranışlarına kadar önemli değişmelere neden olmaktadır."[104]

Kentleşme süreci; kent yaşamı, kültürü, alışkanlıkları dâhil birçok açıdan farklılaşmayı gündeme getirmektedir. Dolayısıyla mekân değişikliği yapan bireyler zamanla yaşadıkları bölgenin özelliklerini benimsemeye başlamaktadırlar.

Kentleşme az gelişmiş ülkelerin, özellikle yakın dönemlerde içine girdiği değişim sürecinin en belirgin yönü, aynı zamanda bu değişmenin temel güdülerinden biridir.[105] Kentleşme, ayrıca geride bıraktığımız yüzyılın en önemli özelliklerinden birisi olmuştur. Gelişmiş ya da gelişmekte olan, kapitalist ya da sosyalist bütün

---

[102] Erol Kaya, **Kentleşme ve Kentlileşme**, İstanbul, İlke Yayıncılık, 2003, s. 158.
[103] Sevinç Özen, **Kentlileşme Sürecinde Ailede Kuşaklararası İlişkiler İzmir Bornova (Merkez) Çamdibi ve Altındağ'da Karşılaştırmalı Bir Araştırma**, EÜ Edebiyat Fakültesi Yay., İzmir, 1996, s. 12.
[104] Rüstem Erkan, **a.g.e.**, s. 233.
[105] Yakut Sencer, **Türkiye'de Kentleşme Bir Toplumsal ve Kültürel Değişme Süreci**, Ankara, Kültür Bakanlığı Yay., 1979, s. 36.

ülkeler kentleşme olayının ve sonuçlarının etkisiyle karşı karşıya kalmışlardır.[106] Dolayısıyla yalnızca belirli ülkelerde veya kentlerde değil, bütün ülkelerde kentleşmenin örneklerine rastlanmaktadır.

1.4.2 Kentleşmenin Sebepleri

Türkiye'nin kentleşmesinde dış etmenlerin etkilerinin yanı sıra, özellikle de 1950'den sonra Marshall yardımının ülkeye girmesiyle hızlandığı bilinmektedir. Yardım, kentsel alanlarda yatırımların artmasına, tarımda makineleşmenin plansız artışına ve ulaşım olanaklarının demiryollarından karayollarına yönelmesine sebep olmuştur.[107] Bu değişimlerle kentlerde gelişim hızı artmış bu da kentleşmeye ivme kazandırmıştır.

1.4.2.1 Ekonomik Sebepler

Bireylerin göç etmesine sebebiyet veren en önemli etken ekonomiktir. Daha iyi ekonomik şartlar içinde yaşamak isteyen bireyler, bulundukları yerleri terk ederek, iş ve kazanç kapısı olan bölgelerde ikamet etmektedirler. Ekonominin iyi ve sanayinin yoğun olduğu bölgeler kentler olduğu için, kentlere göçler devamlıdır. Kentlerde refah seviyesi yüksek olduğundan, bireyler hem kendilerine hem de çocuklarına daha iyi bir yaşam sunabilmek adına kentlere yerleşmektedir.

1.4.2.2 Teknolojik Sebepler

Sanayi devrimi, kentleşmeyi, sanayileşme ile meydana gelen teknolojik gelişmeler ise kentleşmeyi hızlandırmıştır. Özellikle iletişimsel gelişmeler mesafeleri kısaltmış, insanların birbirlerinden haberdar olmalarını sağlamıştır. Kent yaşamına

[106] Ali Rıza Abay, "Göçmenlerin Şehir Algısı ve Şehirlileşmelerinin Gecikme Sebepleri (İstanbul Örneği)", **Türk Dünyası Araştırmaları**, Sy. 147, Aralık 2003, s. 166.
[107] İnan Özer, **Kentleşme, Kentlileşme ve Kentsel Değişme**, Ankara, Başak Matbaacılık, 2004, s. 61.

dair birçok konu hakkında haber almak teknoloji sayesinde kolaylaşmıştır. Yaşanan bu tür teknolojik gelişmeler, kentlerde nüfus yoğunlaşmalarına sebep olmuştur.

1.4.2.3 Sosyopsikolojik Sebepler

Sunduğu birçok avantajın yanı sıra, kent yaşamının bireyler üzerinde sosyopsikolojik etkileri mevcuttur. Kentte yaşayan bireyler diğer küçük yerleşim yerlerine göre daha özgür bir hayat sürmektedirler.

Kentlerin özgür havası, daha geniş bir kümenin üyesi olma duygusuna yol açması, kentli olmanın gururunu paylaşma, bu etmenlerin başlıcalarıdır. Kimi yerlerde ise, köyden kente göç etmeye, belirli bir toplumsal aşağılık duygusunu ortadan kaldıran bir yükseliş gözüyle bakılmaktadır.[108] Bu durumda köyden kente göç etme psikolojik açıdan bireyi tatmin etmektedir. Birey, göç olayı ile birlikte sosyal açıdan sınıf atladığını düşünmektedir ve kentte yaşamaktan gurur duymaktadır. Bu açıdan, yapılan yer değişiminin bireyi mutlu ettiği görülmektedir.

1.4.2.4 Siyasal Sebepler

Verilen siyasi kararlar, yönetim yapısının özellikleri, hukuk kurumlarından bazıları ve uluslararası ilişkiler kentleşmeyi özendirici nitelik taşıyabilmektedir.[109] Hatta siyasetçiler kimi zaman seçim vaatlerinde ilçeleri il yapma sözü vermektedirler. Kırsal kesimde, toprak mülkiyeti üzerine yapılan bazı politikalar ve bu konuda alınan siyasi kararlar da kentleşmeyi etkilemektedir.

Ayrıca ülkemizin doğu ve güneydoğu bölgelerinde yaşanan terör olayları da kentlere göçü artıran ve kentleşmeyi hızlandıran bir sebeptir. Terör sebebiyle toplumsal güvensizlik ve huzursuzluktan kaçan bireyler, kendilerini büyük kentlerde bulmuşlar, bu da batı bölgesindeki büyük illerimizde hızlı nüfus artışlarına yol

[108] Erol Kaya, **a.g.e.**, s. 101.
[109] Ruşen Keleş, **a.g.e.**, s. 39.

açmıştır. Dolayısıyla siyasi sebepler, kentlerin büyümesi ve kentleşmenin ortaya çıkması açısından önemlidir.

1.4.3 Kentleşmenin Oluşum Süreci

Kentleşmenin evrimi dört aşamalı bir süreçtir.

> "Birinci dönüm noktası insanların mekânda bir noktaya yerleşmesi, ikincisi kentin doğuşu, başka bir deyişle sanayi öncesi kentinin ortaya çıkması, üçüncü sanayi kentinin oluşumu, dördüncüsü sanayi kentinin aşılarak metropolitenleşmenin gerçekleşmesidir."[110]

Dolayısıyla kentleşme olgusunun evrimi öncelikle göç, sonra kent oluşumu ve daha sonra geçiş durumundaki kentler olan sanayi kentleri haline gelmesi, son aşama olarak metropolleşmenin oluşması ile gerçekleşmektedir.

Kısacası, kentleşme, kentsel değişim ve kentsel büyüme ile dengenin bütün unsurları olduğu gibi kalır, fakat bir şekilde yerleri değişir ya da düzenleri bozulur.[111] Bu yaklaşım kentleşmenin evrim sürecini daha net bir şekilde ifade etmektedir.

1.4.4 Farklı Açılardan Kentleşme

1.4.4.1 Nüfus Artışı Açısından Kentleşme

Nüfus artışlarının kentleşme üzerinde önemli ölçüde etkileri vardır. Bir bakıma "kentleşme, nüfus artışı ile eşanlamlıdır. Başka bir deyişle, nüfus artışı kentleşmenin başlıca ayırt edici özelliklerinden biridir. Kentli nüfustaki artış temelde iki etmene bağlıdır: Doğal nüfus artış hızı ve göç."[112]

---

[110] İlhan Tekeli, **Kent, Kentli Hakları, Kentleşme ve Kentsel Dönüşüm Yazıları**, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yay, 2011, s. 29.
[111] Chris Jenks, **Altkültür Toplumsalın Parçalanışı,** İstanbul, Ayrıntı Yay., 2007, s. 95.
[112] Azfar Khan, **Göç, Kentleşme ve Yerel Yönetimler; Gençliğin Konumu**, İstanbul, Wald Yay., 1994, s. 113.

Doğal yollarla veya göç yoluyla artan demografik değerler bir bölgeyi kent haline getirebilmektedir. Buna karşın kentleşmeyi sadece nüfus artışı ile sınırlandırmak yetersiz olur.

> "Kentleşme yalnız bir nüfus hareketi olarak görülürse, eksik kavranmış olur. Çünkü kentleşme olgusu, bir toplumun ekonomik ve toplumsal yapısındaki değişmelerden doğar. Bu nedenle, kentleşmeyi tanımlarken, nüfus hareketini yaratan ekonomik ve toplumsal değişmelere de yer vermek gerekir."[113]

Kentleşme üzerinde ekonomik ve sosyal değişme unsurlarının da büyük ölçüde etkileri mevcuttur.

Kentleşmenin genel özelliklerinden biri de kent nüfusunun köy nüfusundan 2-3 defa hızla artmasıdır.[114] Gelişmekte olan ülkelerin kentlerinde doğurganlık eğilimleri genellikle azaldığı için, kentleşmenin, daha çok köyden kente akınlarla beslendiği söylenebilir.[115] Kentlere gelen aşırı göçle oluşan kentleşme yapay bir kentleşmedir. Her ne amaçla olursa olsun kente gelen kalabalık kitleler kendi kültürleri ve kültürel kimliklerini de beraberlerinde taşımakta, bu da kentin fiziki ve toplumsal dokusunda değişiklikler meydana getirmektedir.

1.4.4.2 Sosyal Açıdan Kentleşme

Kentlerin hızla gelişmesine paralel olarak, birbirlerini yakından tanıyan insan birlikteliği ortadan kalkar. Herkes kendi iç dünyasında kendine özel bir yaşam biçimi geliştirir. Mahalleler, aşırı büyüme sonucu anlamını kaybeder. Artık birbirini tanıyan mahallelerin yerini, komşusunu bile tanımayan insan tipi almaya başlar.[116] Kentleşme sonucunda toplumlarda bireyselleşme meydana gelir.

---

[113] Ruşen Keleş, **a.g.e.**, s. 31.
[114] B. İ. Beşirova, **Asrî Türkiye'de Şehirleşme ve Onun Kendine Has Özellikleri**, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1994, s. 2661.
[115] Ruşen Keleş, **a.g.e.,** s. 6.
[116] Erol Kaya, **a.g.e.**, s. 147.

Kentsel yaşamın genişlemesi bir yandan, eski komşuluk ilişkilerini geçersiz kılar; diğer yandansa, toplumsal ilişkileri derinleştirir.[117] Gerek nüfus yoğunluğunun etkisi olsun, gerek kentin sağladığı özgürlük olsun insanların daha çok bireyselleşmesine sebep olur. Bu açıdan kentler, sağladıkları özgürlüğün yanı sıra yalnızlaşmayı da beraberlerinde getirirler.

1.4.4.3 Kentleşmenin Kıra Etkisi

Bugün kent, sonunda kır üzerinde tam bir hâkimiyet kurmuş gibi görünmektedir. Gerçekten de banliyölerin açık alanlara eşi görülmemiş bir ölçekte yayılmasıyla kent, tarım alanlarını ve doğal dünyayı kelimenin tam anlamıyla yutmuş, komşu kasaba ve köyleri genişleyen metropoliten bir varlığın içine çekmiştir. Bu durum bir çeşit toplumsal yamyamlık olarak adlandırılıp, kentleşmenin tanımı olarak bile kullanılabilir.[118] Dolayısıyla kır, kentlerin kuşatması altındadır. Bu olumlu olduğu gibi olumsuz da olabilmekte, yani kültürel değerlerin yok olmasına sebebiyet verebilmektedir.

> "Kentleşme yalnızca kırsal kesimi değil, kenti de silip süpürmektedir. Yalnızca kasaba ve köy yaşamının tarımsal ilişkilerle beslenen değer, kültür ve kurumlarını değil, kent yaşamının yurttaşlık ilişkileri ile beslenen değer, kültür ve kurumlarını da yutmaktadır."[119]

Bu durumda kentleşmenin, yalnızca küçük yerleşim yerlerine değil, kent değerlerine de zarar verebildiğini ve bir takım değerlerin yok olmasına neden olabildiğini söylemek mümkündür.

---

[117] Henri Lefebvre, **Yaşamla Söyleşi Sosyalizm, Günlük Yaşam ve Ütopya Üstüne**, Çev. Emirhan Oğuz, İstanbul, Belge Yay., 1995, s. 63.
[118] Murray Bookchin, **Kentsiz Kentleşme Yurttaşlığın Yükselişi ve Çöküşü**, İstanbul, Ayrıntı Yay., 1999, s. 31.
[119] Bookchin, **a.g.e.**, s. 31.

1.4.4.4 Kentleşmenin Eğitime Etkisi

Kentleşmenin olumlu yanlarından biri de, kişilerin eğitim düzeylerini artırmasıdır. Artık günümüzde gelişmişliğin bir ölçütü olarak nitelikli iş gücü ön plana çıkmaktadır. Bireyler iş bulabilmek, daha iyi işlerde çalışabilmek ve geçimini sağlamak adına eğitime yatırım yapmaktadır. Bu nedenle bütün gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler insan gücü kaynağını geliştirmek için, eğitime büyük önem vermektedir.[120] Eğitim olgusunun iş hayatındaki yerinin son derece önemi olduğu açıktır. Bu da toplumda eğitime verilen önemin artmasını sağlamaktadır.

Kentin iş hayatı, uzmanlaşmış ve beceri kazanmış insanları kabul etmektedir. Özellikle yüksek gelir getiren işler, yüksek veya mesleki teknik eğitimi gerektirmektedir. Bu durum büyük kentlerimize vasıfsız işgücü yığılmasına ve enformel sektörün doğmasına sebebiyet vermiştir.[121] Kent içinde yüksek mevki ve yüksek kazancın kapıları eğitim ile açılır. Toplumda kendine statü ve yer edinmek isteyen bireyler ise kişisel çaba ve gelişim göstermelidirler. Zira kent hayatı bunu gerektirir.

Ayrıca eğitim, hem iyi bir iş sahibi olmada hem de çevre ile iyi ilişkiler kurmada önemli bir etken olmaktadır.[122] Çünkü insan toplumda yeri olan sosyal bir varlıktır. Toplum içindeki ilişkileri ve iletişimi kimi zaman sosyal statüler belirler. Toplumda yer edinmek ve saygın biri olmak açısından eğitim düzeyi de önemli bir etkendir. Eğitim ve statü sadece maddi kazanç değil, bireylere bilgi birikimi ve ruhsal doyum da sağlamaktadır. Toplumda saygınlık kazanmanın yolu bir bakıma eğitimden geçmektedir.

Ayrıca insan, kölesi hâline geldiği veya kölesi olarak kalma tehlikesi ile karşı karşıya kaldığı yeni ortamı içerisindeki sorumluluklarını kendi üzerine alabilmesi açısından eğitilmelidir.[123]

---

[120] Rüstem Erkan, **a.g.e.**, s. 235.
[121] Muharrem Es, Hamza Ateş, **a.g.m.**, s. 225.
[122] Kemal Görmez, **a.g.e.**, s. 41.
[123] A. Luchini, "Modern İnsanın Sinir Yorgunluğu", **Şehir Sosyolojisinin ve İnsan Ekolojisinin Teorik Temelleri,** Ankara, Nobel Yay., 2006, s. 238.

Şunu da ayrıca belirtmek gerekir ki, kentleşme beraberinde iş rekabetini de getirmiştir. Bilindiği gibi kentte yaşam şartları diğer küçük yerleşim yerlerine göre daha çetindir. Geçimini artırmak amacıyla aile bireyleri seferber olmaktadır. Bu durumda kadınlara da görev düşmektedir. Kentlerde kadının yeri ve önemi daha yüksek bir konumdadır.

> "Kentleşme okur-yazar oranını arttırdığı gibi kadınlarda da okuma yazma oranını erkeklerinkine yakın bir orana getirmiştir. Kentleşme yalnızca okuma-yazma oranının yükselmesini ya da zorunlu temel eğitimi kolaylaştırmamış aynı zamanda, meslek ve teknik eğitimi de büyük oranda özendirmiştir."[124]

Kadınların kent toplumu içinde yer edinmesiyle birlikte, eğitime yönelimleri de artmıştır. Dolayısıyla kent içinde eğitim alan nüfusun oranı böylelikle giderek artmaktadır.

1.4.5 Sanayileşme Açısından Kentleşme

Sanayileşme, bir ülkedeki üretim yapısının tarımdan sanayi üretimine geçişi ve sanayi üretiminin payının giderek artmasıyla, bir teknoloji değişimi olarak tanımlanabilir. Kentleşmenin ön koşullarından biri ve en önemlisi sanayileşmedir.[125] Bu nedenle sanayileşme ve kentleşme birbirlerine bağlı iki olgudur.

Sanayi devrimi, yani makineleşmenin ve ussallaşmanın sistemli ve düzenli bir biçimde ve geniş ölçüde sanayide uygulanması, zihniyet ve davranışların bu yeni kapitalist üretim biçiminin isteklerine uydurulmaya başlanması, geleneksel kent yapısını sarsmaya ve değiştirmeye önayak olmuştur.[126] Sanayi devrimi, bu bakımdan önemli ölçüde etkileriyle kent yapısı üzerinde değişimlere sebep olmuştur.

Sanayileşmenin kent üzerindeki etkilerinin; hızlı kalkınmanın gerektirdiği yatırımların kentlerde yapıldığı, sanayi ve hizmet sektörlerinin aradığı gelişme

[124] Rüstem Erkan, **a.g.e.**, s. 236.
[125] Rıfkı Arslan, **a.g.e.**, s. 79.
[126] Ruşen Keleş, **a.g.e.**, s. 33.

ortamı kentlerde yaratıldığı içindir ki, kalkınma yolunun kentlerden geçtiği, yani kentleşmenin, kalkınmanın yaratıcı ve hızlandırıcı bir etkeni olduğu ileri sürülmektedir.[127] Sanayi devriminin kentler üzerinde olumlu ve geliştirici etkileri yadsınamaz ehemmiyettedir. Zira sanayileşme, kentlerin bir anda büyüyerek kalkınmasına önayak olmaktadır.

Sanayileşme ile birlikte, yeni bir sistemle, okullar, şirketler ve politik partiler gibi uzmanlaşmış kurumlarla, kitlesel üretim, kitlesel tüketim, kitlesel eğitim, kitlesel medya birbirine bağlanmıştır. Aile yapısı da, birkaç kuşağın birlikte yaşadığı tarım türü büyük evden, sanayi toplumuna özgü küçük çekirdek aileye dönüşmüştür.[128] Sanayileşme aile yapısı dâhil birçok olguyu harekete geçirmiş ve toplumlarda başlı başına bir değişim yaratmıştır.

Ülkemizde sanayileşme, istihdam yaratma, diğer bir deyişle yeterli çalışma alanları açma açısından yetersiz kalmaktadır. Sanayi tarıma kıyasla daha verimli, aynı zamanda çalışanların gelirleri de daha yüksektir.[129] Bu da insanları ihtiyaçları doğrultusunda yönlendirebilen bir faktördür. İnsanların kentlerde yaşamak istemelerinin sebebi ise açıkça, kentin sunduğu imkânlar doğrultusundadır.

Sonuç olarak, sanayileşme, ülkemiz açısından kentleşme olgusunda bir faktör olarak devreye girmekle beraber yeterli ve tek güç değildir.[130] Fakat önemli ölçüde etkileri söz konusudur.

1.5 Kentleşme ve Chicago Okulu

Chicago Okulu ilk kent sosyolojisi çalışmalarının yapıldığı okuldur. Bu okul, yoğun göç alan Chicago kenti adına yaptığı çalışmalarla adını duyurmuştur. "Chicago Okulu erken dönemde büyük oranda kent yaşamına ait sorunlara

[127] Keleş, **a.g.e.**, s. 40.
[128] Alvin ve Heidi Toffler, **Yeni Bir Uygarlık Yaratmak "Creating a New Civilization" Üçüncü Dalganın Politikası**, Çev. Zülfü Dicleli, İstanbul, İnkılâp Kitabevi, 1995, s. 28.
[129] Rıfkı Arslan, **a.g.e.,** s. 81.
[130] Arslan, **a.g.e.**, s. 81.

odaklanmış ve bunları analize girişmiştir."[131] Bu okulun açıldığı dönemde Chicago kenti, birbiri ardına gelen göç dalgalarına maruz kalıyordu. Bu olay, egemen süreçlerin birbirinin takipçisi olduğu görüşünü doğurdu.[132] Kentler giderek bireysel çıkar ve kazanç kapısına dönüşmüştü. Ve kent hızlı ve yoğun bir kentleşme içerisine girmişti. Bu hızla giderek büyüyen ve nüfus patlaması yaşanan bir kentte birçok sorunun baş göstereceğini tahmin etmek çok güç değildi.

Kent çalışmaları başlığı altında esas olarak yoğunlaşılan konu, Chicago'nun problemleridir. Bu çalışmada dikkat çekilmesi amaçlanan başlıca husus, Chicago Okulu kapsamında yapılan kent çalışmalarının, okula adını veren Chicago kentiyle olan sıkı bağlarıdır.[133] Kentin değişimine gözlem yoluyla yaklaşılmıştır.

Yoğun göç alan Chicago kenti, aşırı göçle hızlı bir kentleşme içine girdiğinde bir takım kentsel sorunlarla karşılaşmış ve bu sorunların incelenip çözümlenmesi amacıyla Chicago Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Chicago kentsel araştırmalar okulu yazarları mahalleden mahalleye, semtten semte hareketliliğin kentsel yaşantının özü olduğuna inanıyorlardı. Onlara göre bir kentli yalnızca bir tek bölgeyi değil, aynı anda bunların çoğunu tanıyan kişiydi.[134]

> "Okulun takipçileri Chicago Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'yle sınırlı olmasa da, Okulun filizlendiği ve gelişme imkânı bulduğu kurumsal zemin, sunduğu olanaklarıyla Chicago Üniversitesi'dir. Okulun kurucuları olarak kabul edilen Robert E. Park ve Ernest W. Burgess gibi isimler, Chicago Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nün öğretim üyeleridir."[135]

Chicago Okulu'nun kurucuları olan bu kişiler, kente dair birtakım ön kabullerle hareket etmişlerdir. İnsan çevrebilimi olarak adlandırılan yaklaşıma göre, her şeyden önce kentin canlı bir varlık olduğuna inanmışlardır.[136] Çünkü kentler durağan değildir, gelişim ve değişim içinde seyrederler.

---

[131] Oya Morva, **Chicago Sosyoloji Okulu ve Sosyal Teoride İletişimin Keşfi**, İÜ SBE Gazetecilik Anabilim Dalı Yayımlanmamış Doktora tezi, İstanbul, 2011, s. 51.
[132] Thorns, **a.g.e.**, s. 7-8.
[133] Tülay Kaya, "Chicago Okulu: Chicago'ya Özgü Bir Perspektif", **Sosyoloji,** 3. Dizi, Sy. 22, 2011, s. 366.
[134] Richard Sennett, **Kamusal İnsanın Çöküşü**, İstanbul, Ayrıntı Yay., 1996, s. 177.
[135] Tülay Kaya, **a.g.m.**, s. 366.
[136] Tülay Kaya, **a.g.m.**, s. 375-376.

1.6 Kentleşme ve Türkiye

Ülkemizdeki kentleşme olgusu, Avrupa ülkelerinde yaşanan dönüşüme göre en az iki misli hızlı yaşanmıştır.[137] 1950 yılında ülkemiz yabancı sermayeye açılmış; makineleşme sonucu köylü topraktan kopmuş ve ulaşımın gelişmesiyle, özellikle İstanbul ve diğer birkaç kentte göç hızlanmıştır. Nüfusun belli kentlere yığılması sonucu üretim ve tüketim de bu merkezlerde yoğunlaşmıştır.[138] Sonuç olarak bu durum ülkemizde büyük kentlerin daha çok büyümelerine neden olmuştur.[139]

Türkiye'nin şu an büyük kentlerinin sadece etrafında değil, merkezinde dahi gecekondu semtleri vardır. Bu bölgelerin önemli bir kısmı zaman içerisinde kentle bütünleşmiş durumdadır.[140] Bu bakımdan Türkiye'deki kentlerin kentleşme süreci içinde köyleştiğini söylemek mümkündür.[141] Ülkemiz kentleşmeye çok hızlı ve plansız yakalandığı için, ülkemizde çarpık ve düzensiz bir kentleşme meydana gelmiş ve bu da birçok problemi beraberinde getirmiştir.

Bu dönüşümün modernitenin meşruiyet çerçevesine uygun olarak gerçekleşmesi için hem sanayi alanında büyük yatırımlar yapılarak istihdamın yaratılması, hem de kentlerin gerekli alt ve üst yapılarla donatılması için büyük yatırımlar yapılması gerekmektedir. Fakat Türkiye'nin kapital birikim hızı bu gereksinmeleri karşılamaktan çok uzaktır.[142] Dolayısıyla bu şekilde ülkemizde sağlıklı bir kentleşme söz konusu olamamaktadır.

---

[137] İlhan Tekeli, "Türkiye'nin Göç Tarihindeki Değişik Kategoriler", **Kökler ve Yollar Türkiye'de Göç Süreçleri**, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2007, s. 455.
[138] Nevzat Yıldız, **Sosyo-Ekonomik Değişim Sürecindeki Türkiye'nin Kent Uygarlığı İle Dönüşmüş Avrupa Birliği'ne Üyelik Süreci**, İÜ SBE Avrupa Topluluğu'nun Sosyo-Kültürel Yapısı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1998, s. 40.
[139] İnan Özer, **a.g.e.**, s. 64.
[140] Serdar Sağlam, **a.g.m.**, s. 40.
[141] Kemal Görmez, **a.g.e.**, s. 22.
[142] İlhan Tekeli, **Göç ve Ötesi**, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2008, s. 49.

1.7 Kentleşme Sorunları

Kentleşme, olumlu bir süreç olduğu gibi bir takım sorunların da başlangıcıdır. Özellikle ülkemizdeki gibi plansız ve öngörülemeyen, hızlı ve düzensiz bir kentleşme süreci, çeşitli olumsuzlukları da beraberinde getirmektedir.

Kentleşme ile birlikte ortaya çıkan sorunlarından birincisi türlü belediye hizmetlerinden yararlanma durumu, barınma sorunları, ulaşım, sağlık ve eğitim gibi temel hizmetlerin yurttaşlara sunulmasında, türlü yerleşim kademeleri arasında görülen dengesizliklerdir.

İkincisi; kentleşmenin Batı Anadolu'ya yönelmiş olması sonucunda doğu-batı arasındaki kentleşme hızlarının farklılaşması ve batının büyük kentlere, uygarlık nimetlerine, çağdaş kamu hizmetlerine, doğrudan daha çabuk ve daha kolay kavuşabilmesidir.

Üçüncü sorun, köyler ve kentler arasındaki gelir ve yaşam standardı açısından farklılıkların giderek büyümesidir.[143]

1.7.1 Kentleşme ve Nüfus Artışı Sorunu

Kentleşme dar anlamıyla, kent sayısının ve kentlerde yaşayan nüfusun artmasıdır. Bilindiği gibi Türkiye hızlı kentleşmekte olan ülkedir. Buna bağlı olarak da hızlı bir değişim süreci yaşamaktadır.[144] Fakat hızlı nüfus artışı kentlerde birçok açıdan problemler doğurmaktadır.

Göç yoluyla aşırı artan nüfus sebebiyle kentlerde bir takım değişimler yaşanmıştır. Hızlı nüfus artışı beraberinde hızlı kentleşmeyi de getirmiştir.[145] Bu hızlı değişim, çeşitli konularda problemlere neden olduğu gibi, kısa süre içinde aşırı göç alan bölgeler gelen nüfusu kaldıramamakta, kent imkânları yetersiz ve sınırlı kalmaya başlamaktadır.

---

[143] Ruşen Keleş, **a.g.e.**, s. 43.
[144] Ali Rıza Abay, **a.g.m.**, s. 166.
[145] Muharrem Es- Hamza Ateş, **a.g.m.**, s. 213.

1.7.2 Kentleşme ve Konut Sorunu

Kentleşmenin meydana getirdiği öncelikli sorun, kentte ikamet edecek nüfusun konut bulma sorunudur. Kaçak yapı ve gecekonduların oluşmasının sebebi ise kente yeni yerleşen insanların barınma ihtiyacıdır. Kente gelen bireyler mütevazı evler bulmaya çalışmışlar fakat kent yaşamının getirdiği ağır yük, insanları gecekondu ve kaçak yapılaşmanın içine çekmiştir.

Kentlere yoğun olarak yerleşen kitleler için konut sorunu, istihdam sorunu gibi büyük problemler açığa çıkmakta, bu da kentte ikamet eden kişileri ciddi bir şekilde etkilemektedir.

> "Ülkemizde göç, en küçük yerleşim biriminden doğrudan büyük kentlere yerleşmek şeklinde gerçekleşmektedir. Dolayısıyla göçün beraberinde getirdiği konut sorunu, ekonomik sorunlar, sosyokültürel sorunlar yeni sorunların da artışına yol açmaktadır."[146]

Bu durumda kentlerin zaten sınırsız olmayan imkânları, artık yetersiz kalmaya başlar. Bu sebeple çözüm yolları oluşturularak bu problemlerin üstesinden gelinmeye çalışılmalıdır.

Yukarıda bahsedildiği gibi ülkemizde aşırı göçler neticesinde ilk sorun olarak konut sorunu ortaya çıkmıştır ve kentlerimizde konut yetersizliği, çarpık kentleşmenin, gecekondulaşmanın ve sistemsiz yapılaşmanın temelini atmıştır.

> "Konut sorununu çözebilmek için, bir kentleşme politikasına ve konut politikasına ihtiyaç vardır. Kentleşme politikası deyimiyle, kentleşmenin düzenli, dengeli biçimde yurt düzeyine dağılmasını, kentsel yerleşmelerin planlı, sağlıklı biçimde gelişmelerini amaçlayan politikalar demeti anlatılmak istenmektedir."[147]

Önerilen çeşitli politikalar ile konut sorununa çözüm yolları aranmaktadır.

---

[146] Pelin Pınar Özden, **Kentsel Yenileme Yasal Yönetsel Boyut, Planlama ve Uygulama**, Ankara, İmge Kitabevi, 2008, s. 273.
[147] Rüstem Erkan, **a.g.e.**, s. 164.

1.7.3 Kentleşme ve Çevre Sorunu

Sağlıksız ve hızlı kentleşme, birçok problemin yanı sıra çevre sorunlarını da beraberinde getirmektedir ve bu durum kentsel düzene zarar vermektedir.

> "İnsanların küçük bir mekâna doluşması özel taleplerde korkunç bir artışı da beraberinde getirir. İnsanlar caddeler, su ve kanalizasyon sistemleri, çöp hizmeti, polis koruması, yangın emniyeti, parklar ve oyun alanları, meydanlar, okullar, kütüphaneler, ulaşım sistemleri ister."[148]

Yoğun göç sonucu kalabalıklaşan kentlerde birçok imkân yetersiz kalmaya başlar. Bu da kentlerde doğal yapının daha da bozulmasına yol açar. Bunun sonucunda trafik, gürültü, çevre kirliliği meydana gelir.

Kentin genişlemesiyle, birey ve grupları iş ve ikamet yoluyla eleyip ayıklayan ve yeniden yerleştiren bir süreç ortaya çıkar. Merkezî iş mıntıkalarını çevreleyen bozulma bölgesinde her zaman gecekondular, yozlaşma, hastalık, mafya suçları ve ahlâksızlığa batmış bölgeler vardır.[149] Kentleşmenin getirdiği nüfus artışına bağlı olarak birçok problem meydana gelmektedir. Kentlerin sağlamış olduğu imkânlar yoğun nüfusa karşı koyamamakta, yetersiz kalmaktadır. Bu durum da özellikle çevre sorunlarına yol açmaktadır.

1.7.4 Kentleşme ve Altyapı-Ulaşım Sorunu

Kentleşmenin neden olduğu birçok problemin yanı sıra, şu üç özellik çevreyi doğrudan doğruya ilgilendirmektedir. Bunlardan birincisi görüntü kirliliğidir.

[148] Don Martindale, **a.g.m.**, s. 40.
[149] Don Martindale, **a.g.m.**, s. 52.

İkincisi, altyapı yetersizlikleri ve üçüncüsü de, buna bağlı olarak ortaya çıkan sağlık sorunlarıdır.[150]

Yoğun göç dalgalarının kentlerde oluşturduğu etkiler altyapıyı ciddi bir biçimde zorlamaktadır. Kent içi yapılan yol, bina gibi ihtiyaca yönelik yapılan çalışmalar, kentin tarihi yapısını bozabilmekte ve görüntü kirliliğine yol açabilmektedir. Göçler sonucu artan nüfusla birlikte kentler, "yol, kanalizasyon, su, gaz, elektrik, haberleşme gibi alt yapı hizmetlerini yerine getirememektedir ve bu konuda ciddi sorunlar yaşanmaktadır."[151] Kentin imkânları nüfus çokluğuna bağlı olarak her geçen gün daha da yetersiz kalmaktadır.

Günümüzde ulaşım araçları yoğun nüfusu taşıyamamaya başlamıştır. Toplu ulaşım imkânları geniş olsa da yoğun nüfusu kaldıramamaktadır. İstanbul'u örnek vermek gerekirse artık ne otobüs, ne metro, ne metrobüs, ne vapur ne de dolmuşlar tam anlamıyla insanlara yetebilmektedir. Plansız olarak aşırı bir şekilde artan bu nüfusa, ulaşım anlamında birçok alternatif çözüm sunulmasına rağmen, hiçbir çözüm tam olarak ihtiyaçları karşılamaya yetmemektedir.

1.7.5 Kentleşme ve Ayrışma Sorunu

Kentleşme ile birlikte toplumda farklılaşmalardan doğan ayrışmalar söz konusu olmaktadır. Son yıllarda yapılan araştırmalar da bu durumu kanıtlamaktadır. Dolayısıyla günümüz kentleşmesi, 'kentsel bütünleşme' ve 'kentsel uyum'dan çok, farklılaşma ve ayrışmaları öne çıkaran, dahası bu farklılaşma ve ayrışmaları derinleştirerek kentsel gerilim ve şiddet olaylarına neden olan bir özelliğe sahiptir.[152] Kente ve kent yaşamına sonradan dâhil olup kentle bütünleşemeyen bireyler ile kent insanları arasında oluşan bir kopukluk söz konusudur. Bu kopukluk ise bazı durumlarda şiddete dönüşebilmektedir.

[150] Ruşen Keleş, **İç Göç ve Çevre**, Ankara, Türk Çevre Vakfı Yayını, 1998, s. 16-17.
[151] İnan Özer, **a.g.e.**, s. 68.
[152] Nail Yılmaz, **a.g.m.**, s. 265.

İnsanlar, kendilerine benzeyen insanlarla bir arada olma arzusu taşımaktadırlar. Bu durum da "karmaşık insan dokusunun bir bölümünü 'bizim için' yakın, diğer bölümünü ise 'bizim için' uzak hale getiriyor ve arada aşılması güç bir 'boş alan' yaratıyor."[153] Aynı hayat tarzına ve imkânlara sahip olmayan insanlar birbirlerini ötekileştiriyor, bu ise toplumlarda ayrışmaları meydana getiriyor.

1.7.6 Kentleşme ve İletişim Sorunu

Çatışmalardan doğan bireyler arası sorunlu iletişim de ele alınması gereken önemli bir kentleşme mevzusudur. Birçok toplumsal kuramcıya göre, kentleşmenin yükselmesiyle ortaya çıkan geleneksel çelişki, kentin kırsal kesimle olan çatışmasıdır.[154] Bu bakımdan, ortaya çıkan kent-kır çatışması da kentleşmeyi olumsuz etkileyen unsurlardandır. Kırdan kente göç eden bireylerin uyum sorunu başlı başına problem arz etmektedir. Kentli ile kentli olmayan bireyler arasında görünmez bir duvar vardır. Her iki taraf da birbirlerine karşı soğukturlar. Kente yerleşen bireylerin, kendileri gibi göç sonucu bölgeye gelmiş olanlarla iletişim halinde olmaları da bunu gösterir. Hemşeri dernekleri bu kişilerin bir araya gelerek iletişim kurdukları ortamlardandır. Dolayısıyla her iki taraf da kendi gibi olanlarla iletişim halinde olduklarından, arada kırılması gereken önyargılar oluşmuştur.

1.7.7 Kentleşme ve Para Ekonomisi Sorunu

Kentler büyümeye başladıkça para ekonomisi de hız kazanmaya başlar. Kent büyüdükçe, para mübadele merkezlerinin rolü ve satın alınabilirlik, daha çok ön plana çıkmaktadır. Bu esnada, kişiliğin kendisini muhafazası dünyayı değersizleştirme pahasına feda edilir ve sonunda bu, yalnızca kişiliğin değersizleşmesine yol açar.[155] Böylelikle insanî değerlerin azalıp, paranın öneminin

[153] Etyen Mahçupyan, **Batı'dan Doğu'ya, Dünden Bugüne Zihniyet Yapıları ve Değişim,** İstanbul, Patika Yay., 2000, s. 38.
[154] Murray Bookchin, **Kentsiz Kentleşme Yurttaşlığın Yükselişi ve Çöküşü**, İstanbul, Ayrıntı Yay., 1999, s. 30.
[155] Don Martindale, **a.g.m.**, s. 64-65.

arttığı bir döneme geçilir. Kentler kapitalizmin ve parasal gücün ortaya çıktığı yerlerdir. Paranın egemenliğini sürdürdüğü kentlerde, insanlar arası ilişkileri de bu güç belirler.

1.7.8 Kentleşme ve Suç Artışı Sorunu

Kentler, suç oranlarının diğer bölgelere oranla yüksek olduğu yerlerdir. Suç, insanoğlunun var oluşundan günümüze dek sürekli var olan bir sorundur.[156] Pek çok suç, özellikle kent yaşamıyla birlikte anılır: kalpazanlık, yalancı şahitlik, zimmet ve dolandırıcılık kente ait suçlardandır.[157] Büyük yerleşim yerlerinde, küçük yerlere oranla daha fazla suç vardır. Bunda ahlakî değer yargılarının kentte zayıflaması da etkilidir. Kentlerde suç oranlarının fazla olmasının bir sebebi de, küçük yerleşim yerlerinin, bireylerin hareketlerini kısıtlayıp, davranışlarını düzen ve baskı altına almalarıdır. Yüz yüze ilişkilerin hâkim olduğu bir yerden, özgürlüğün hâkim olduğu bir yere geçince suçta artış görülebilmektedir.

Göçmenler kent hayatı içinde beklentilerini gerçekleştiremedikleri zaman tam bir ruhsal boşluk içine düşmektedirler. Köylerinden büyük ümitlerle kentlere gelen insanların hayal kırıklığına uğramaları, kentin devasa yapısı içinde hiç tanımadıkları birçok yeni sorunla karşılaşmaları ve köylerine tekrar dönme iradesini gösterememeleri kentte yaşanan uyumsuzluğu arttırmakta; bu uyumsuzluk ise sosyal ve psikolojik sorunların ötesinde asayiş sorunlarına sebep olabilmektedir.[158]

Kentlerde suç sorunu, kentlileşememenin getirdiği ruhsal bozukluklar sonrası baş göstermektedir. Kentlerdeki bu sorunu psikolojik olarak birey bazında ele alacak olursak,

> "bir kişinin kendisinde algıladığı kıskançlık duygusuna en yaygın tepki zihinsel bir omuz silkmedir. Kişi sancılı bir aşağılık duygusu

[156] Rüstem Erkan, **a.g.e.**, s. 190.
[157] Don Martindale, **a.g.m.**, s. 96.
[158] Erol Kaya, **a.g.e.**, s. 153.

> hisseder, kısa süreli bir yok etme arzusu duyar ve harekete geçer. Fakat bazen duygu o kadar güçlüdür ki göz ardı edilemez."[159]

Kentli olamayan ve umduğu yaşam tarzlarına sahip olamayan bireyler, kentli olanlara karşı kindar tutumlar geliştirebilmekte, kitlesel şiddet hareketlerine politik ideolojik maskeleme yolları ile başvurabilmektedirler. Kamusal ve özel alanın üretimi ile elde edilen araçları, binaları, malları talan edebilirler.[160] Bu durumda bireylerin kente yabancılaşması, onları kente düşman edebilmekte ve saldırganlığa itebilmektedir. Bu, aslında göçün bireyler üzerinde oluşturduğu psikolojik bir sorundur.

Köyden kente gelen ve genelde kentin acımasız yaşamına ayak uyduramayan insan, bir süre sonra içinde yaşadığı kentin düşmanı kesilir ve kentle bir şekilde hesaplaşmanın yollarını aramaya başlar.

"İnsanlar para kazandıkça daha iyi yaşama duygusuna sahip olmakta, dolayısıyla suça eğilimleri azalmaktadır."[161] Bu durumda diyebiliriz ki suç oranı, ekonomik kazançla ilintilidir. Fakat bu durum tam anlamıyla yoksul insanların suç işlediği anlamına gelmemektedir.

> "Göç eden insanları suça sevk eden sebeplerin başında onların eğitim ve uzmanlık açısından gerekli donanıma sahip olmamaları kadar 'kabile ve cemaat' algılamaları da etkilidir. Onların kendilerinden olan 'biz', kente kendilerinden daha önce yerleşmiş olanları da 'öteki' şeklinde algılamaları, suç işlemeye yönelik kültürel dayanakları sağlamaktadır. Yani bir anlamda bir suçlu alt kültürü oluşmaktadır."[162]

Kentli kendinden olmayanı dışlarken, kentli olmayan da başka topluluk ve gruplar oluşturarak kentliden uzak durmakta, bu da bireyler arasında görünmeyen bir duvar oluşturup, kentlerde bütünleşmeyi bozmaktadır.

---

[159] Jon Elster, **Sosyal Davranışı Açıklamak Sosyal Bilimler İçin Daha Fazla Pratik Ayrıntı**, Çev. Olcay Sevimli, Macide Ö. Karaduman, Ankara, Phoenix Yay., 2010, s. 192.
[160] Rüstem Erkan, **a.g.e.**, s. 197.
[161] Enis Yeter, **Kentsel Değişme ve Kültür Değerleri**, İstanbul, Tarihi Kentler Birliği Yayını, 2008, s. 240.
[162] Serdar Sağlam, **a.g.m.**, s. 43.

İKİNCİ BÖLÜM

2 GÖÇ VE İSTANBUL

2.1 Göçün Tanımı

Kısaca tanımını yapmak gerekirse göç, bir yer değiştirme sürecidir. İç göç ise;

> "belli bir zaman dilimi içinde belli bir yerleşme alanında yaşayanların kendi iradeleriyle yaşam yerlerini söz konusu yerleşme alanı dışına taşıyanlarının miktarı olarak tanımlanmaktadır."[163]

Yani göç genel olarak yer değiştirmeyken, iç göç, ülke sınırları içinde gerçekleşen bir yer değişim sürecidir.

Göçler gönüllü yer değiştirme süreci olabildiği gibi, bazı durumlarda zorunlu da olabilmektedir.

> "Eğer göç zorla yer değiştirmeleri değil sadece gönüllü yer değiştirmeleri kapsıyorsa bu kategorinin ortaya çıkabilmesi için modern toplumun ulus devletin ve özgür bireyin oluşmuş olması gerekir."[164]

Dolayısıyla zorunlu olmayan göçler bireyin beklenti ve ihtiyaçları doğrultusunda yaptığı yer seçimleridir. Birey bu süreçte özgür iradesi ile göç etmek istediği bölgeyi kendisi seçer.

Aslında göçlerin neredeyse tamamı ister ekonomik, siyasal, etnik, dinsel sebepler; isterse terör veya doğal afetlerden kaynaklansın, zorunlu nitelik taşımaktadır ve göçlerin çoğunun özünde yoksulluk, yoksunluk ve sosyal ekonomik

[163] İlhan Tekeli, **Göç ve Ötesi**, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2008, s. 173.
[164] Tekeli, **a.g.e.**, s. 173.

ve politik dışlanmışlık yatmaktadır.[165] Bu bakış açısı, aslında gönüllü göçlerin de bir nevi zorunlu göç olabileceği izlenimini uyandırmaktadır.

İnsanlar bir takım sebeplerle yer değiştirme eylemini gerçekleştirirler. Göçte, niyete ulaşmak için bir emel ve çaba söz konusudur. "Şüphesiz insanlar, yaşadıkları yerde istek, arzu ve beklentilerinin karşılanmadığı durumlarda göç etme eğilimi içine girerler."[166] Bulunduğu ortamda arzusuna erişebilen kişi doğal olarak göç etme eğiliminde bulunmaz.

Göç olgusunda insanlar belli bir bedel ödeyerek, belli uyum sorunları geçirerek, bir anlamda ömür boyu yaşamak için kalıcılık içeren bir yaşam yeri seçmektedirler.[167] Dolayısıyla göç basit bir yer değişikliği süreci olarak algılanmamalıdır. Çünkü göç sadece mekân değişimi değil, bireylerin sosyal yaşamlarının değişimini de kapsamaktadır.

Ülkemizde iç göçler genellikle kırdan kente doğru olmaktadır. "Göç en çok gelirdeki farklılığa paralel olarak, Marmara bölgesinde yoğunlaşmıştır."[168] Çünkü göçler, ekonomik yönden az gelişmiş yerlerden gelişmiş yerlere yönelik olarak ortaya çıkmaktadır.[169] Dolayısıyla büyük yerleşim yerlerindeki fırsatlar, insanları göç etmeye teşvik edebilmektedir.

---

[165] Ayhan Kaya vd., **Türkiye'de İç Göçler Bütünleşme Mi, Geri Dönüş Mü? İstanbul, Diyarbakır, Mersin,** İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2009, s. 24.
[166] Sema Ulutürk Akman, "İstanbul'a Göç Eden Birinci ve İkinci Nesil Göçmenler Arasında Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Yaşam Açısından Farklılık Olup Olmadığına İlişkin Bir İnceleme", **İÜ İktisat Fakültesi Maliye Araştırma Merkezi Konferansları,** 49. Seri/ Yıl 2006, s. 54.
[167] Tekeli, **a.g.e.**, s. 63.
[168] Fatih Çelik, "Türkiye'de İç Göçler: 1980-2000", **Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,** Sayı 22, 2007/1, s. 95.
[169] Fatih Çelik, **a.g.m.**, s. 88.

2.2 Göçün Sebepleri

Göç bir süreç dâhilinde gerçekleşmektedir ve bu süreci belirleyen, bireyleri göç etmeye iten nedenlerdir. Bunlardan biri kentin çekiciliğidir. Bilindiği gibi "dünya nüfusunun yarısından fazlası artık kentlerde yaşamaktadır."[170]

Göçler neticesinde giderek kalabalıklaşan kentler de çok sayıda yetenekli ve nitelikli insan gücü bulunur.[171] İnsanlar gerek iş bulmak gerekse kentin sayısız imkânlarından faydalanmak için kentlere göç ederler. Kişi içinde yaşadığı toplumda; güdülerini en yüksek düzeyde gerçekleştirmek ister. O halde göç kişilerin kullanabilecekleri fırsatların sayısını artırır ve kişiye meslekî ve sosyal hareketlilik sağlar.[172] Kentin fırsatları bireye cazip gelir ve bu doğrultuda yer değişimini gerçekleştirir.

Kentler insanlara sayısız fırsatlar sunmaktadır. Bu yüzden kent, insanları köyden ve kasabadan iter, kendine doğru çeker. Kent, her şeyden önce, kentli için bir iş bulma pazarı, yaşama kolaylıkları sağlayan bir canlılık merkezidir.[173] Küçük yerleşim yerlerinde bulunmayan imkân ve fırsatlar (sağlık, eğitim, iş vs.) insanlara daha cazip gelmekte, bu yönleriyle kentler, yaşam standartlarını yükseltmek isteyen bireylerin hayallerini süslemektedir. "Böylece bir ortamda, büyüyen fırsat pastasından ve refahtan pay almak amacıyla kentlere göç etmeleri gayet doğal karşılanmalıdır."[174]

Kente göç yoluyla gelen sermaye ya da iş yokluğunun caydıramadığı, kendi hayatlarının girişimcileri olan çok sayıda bağımsız genç de gönüllü olarak kentlere gelmektedir. Kent devrimi, ani toplumsal değişimlerin çoğu gibi birçok etkenle belirlenen bir olaydır ve ilk elden neredeyse anlamsız bir büyüme gibi

---

[170] Fethi Suvari, **Ekolojik Toplum**, İstanbul, Aram Yay., 2011, s. 227.
[171] Ruşen Keleş, **a.g.e.**, s. 37.
[172] İlhan Tekeli, Leila Erder, **Yerleşme Yapısının Uyum Süreci Olarak İç Göçler**, Ankara, Hacettepe Üniversitesi Yay., 1978, s. 17.
[173] P. H. Chombart de Lauwe, **Şehirliler ve Şehir**, Çev. Elâ Bleda, Ankara, İmar ve İskan Bakanlığı Mesken Genel Müdürlüğü Sosyal Araştırma Dairesi, 1968, s. 10.
[174] Azfar Khan, **Göç, Kentleşme ve Yerel Yönetimler; Gençliğin Konumu**, İstanbul, Wald Yay., 1994, s. 115.

yaşanmaktadır.[175] Bazen kentlilerin bile yararlanamayacağı sınırlı imkânlardan faydalanmak adına gelen kitleler de kendi istekleri doğrultusunda kentlere yönelmektedir.

Kentin, yetersiz imkânlarının ve olumsuz özelliklerinin bile insanları caydıramadığı bir çekiciliği söz konusudur. Kent, insanlarda olumlu ve olumsuz etkilerinin tümüyle birlikte hem hissizlik ve hem de coşku veren etkileriyle, bireylerde tuhaf bir bağlılık yaratır.[176] Kırdan kente yerleşen bireylerin çoğunlukla geldikleri bölgelere geri dönmemeleri bu durumun kanıtıdır.

2.2.1 Çekici Güçler

Kentlerin ekonomik açıdan bireyleri kendine çekmesinin yanı sıra, kentin sosyal, kültürel, eğitim, iş, sağlık gibi çeşitli alanlarındaki imkânları da onu çekici güç haline getirmektedir. Özellikle üniversitelerin kentlerde daha yoğun olması, genç nüfusu kentlere çekmektedir. Bunun yanı sıra kentler, iş piyasasına bağlı olarak, kazancın yüksek olduğu yerlerdir. Bu sebeplerle köylerin iticiliği kentlerin çekiciliği artmıştır.

2.2.2 İtici Güçler

İtici gücün tanımını yapacak olursak,

> "İtici güçler; "köylüyü, toprağından, tarımdan ayrılmaya zorlayan koşullardır. Tarımda verim azlığı, tarımsal gelirin yetersizliği, bu yetersiz gelirin ve tarımdaki toprak iyeliğinin dengesiz dağılışı, tarım topraklarının çok parçalanmış olması ve tarımsal makinalaşmanın,

[175] Richard Sennett, **Ten ve Taş Batı Uygarlığında Beden ve Şehir**, Çev. Tuncay Birkan, İstanbul, Metis Yay., 2011, s. 287.
[176] Basak Senova, "Exploring the City: Perceiving Istanbul through its Cultural Productions", **International Journal of Urban and Regional Research**, Vol. 35.2, March 2011, s. 405.

belli ölçülerde, tarlada çalışanları işsiz bırakması, iklim koşulları ve toprak aşınması (erozyonu), bu itici güçlerin başlıcalarıdır."[177]

Bir başka deyişle tarımda teknolojik gelişmelerin yaşanması insan gücüne ihtiyacı azaltmış bu da işsizliğe sebebiyet vermiştir.

Bunların yanı sıra sağlık, eğitim ve diğer olanakların kentlere göre yetersiz oluşu bireyleri kırdan uzaklaştırmaktadır.

2.2.3 İletici Güçler

Ulaşım ve haberleşme alanındaki gelişmeler, taşıma araçlarının ve karayollarının gelişimi, insanların kolay yer değiştirebilme olanakları artırmıştır. Bulundukları yerleşmede yaşama ve geçinme güçlüğü çeken insanlar, çalışma koşullarının daha fazla olduğu kent merkezlerine doğru hareket etmişlerdir. Kent yaşamı hakkında doğrudan haber alma, işitsel ve görsel haberleşme kolaylıkları kırsal alan insanlarında yeni umutların doğmasına neden olmuştur.[178]

Bu gelişmelerin mimarı ise teknolojik gelişmelerdir. İletişim araçlarının yaygınlaşması, bölgeler arası farklılıkların görülmesi ve bireylerin birbirlerinden haberdar olması açısından önemlidir. Sanayi devrimi ile başlayan teknolojik gelişmeler bu durumu hızlandırmıştır. Kentlerdeki gelişmişlik ve imkânlar fark edildiği anda ise, bireylerin zihinlerinde kent, ulaşılmak istenen bir hayal haline gelmiştir.

2.3 Göç Süreci

Göçe karar verme ve göç eylemini gerçekleştirme belli bir süreç içinde meydana gelmektedir. Bu süreçte üç farklı karar bulunmaktadır. Bunlardan birincisi önce kişinin göç etmeye karar söz konusudur. İkincisi göç edecek kişinin değişik

[177] Ruşen Keleş, **100 Soruda Türkiye'de Kentleşme, Konut ve Gecekondu**, İstanbul, Gerçek Yay., 1983, s. 38.
[178] İnan Özer, **a.g.e.**, s. 59.

varış noktalarındaki fırsatlar açısından birisini seçmesidir. Üçüncüsü ise göç eden kişinin bu fırsatlar için başkaları ile yarışması ve kazanmasıdır.[179]

Göçe karar veren birey, yerleşmek istediği yeri kendi istek ve ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde seçerken "kararını gideceği yerdeki duruma, çevre şartlarına, kazanç olanaklarına ilişkin beklentilerine göre verir."[180] Gönüllü göçler insanların ihtiyaçlarını gidermek ve rahat bir yaşama ulaşabilmek amacıyla gerçekleştirdiği yer değiştirmelerdir.

Ülkemizde göçün seyrine bakacak olursak, erkek nüfusunun daha yüksek oranda göç ettiği gözlemlenmektedir. Erkek, kentte iş sağladıktan sonra, aile kurma aşamasına geldiğinde kadın göçü başlamaktadır.[181] Kente göç eden erkekler, evlenmek istediklerinde eşlerini memleketlerinden seçtikleri ve bunun da göçmen nüfusunu artırdığı görülmektedir. Göç eden erkek nüfusunun, aileleri ve akrabalarının da aynı bölgeye yerleşmeleri göç sürecinin bir parçası haline gelmektedir.

Ekonomik fırsatların yanı sıra göçler; görevlendirme veya eğitim yolu gibi çeşitli yollarla da gerçekleşebilmektedir. Bu süreçte kişiler geleneksel bağlarını, sosyal sermayelerini ve ekonomik potansiyellerini göz önünde bulundurarak koşulların zorlaması sonucu hızlı bir biçimde göç edecekleri yere karar verirler. Göç yolları, ilkin pratik olarak en yakındaki kent ve kasabaya doğru olup daha sonra çevredeki kentlere doğru yayılır. Bu tercihlerde göçmenlerin maddi kaynakları, içinde yer aldıkları sosyal ağlar ve akrabalar önemli rol oynamaktadır.[182]

2.4 İstanbul ve Göç

İstanbul'un bilinen en eski adı Lygos'tur. Roma İmparatoru Büyük Konstantinus'a değin, Byzantion olarak anılmıştır. Konstantinus'un ölümünden sonra, İstanbul'a Konstantinopolis denilse de, kent uzun süre Polis olarak anılmıştır.

[179] İlhan Tekeli, **a.g.e.**, s. 177.
[180] Tekeli, **a.g.e.**, s. 28.
[181] Tekeli, **a.g.e.**, s. 179.
[182] Ayhan Kaya vd., **a.g.e.**, s. 172.

"Stin" takısının polis sözcüğünün başına gelmesiyle de Stinpolis adı kullanılır olmuştur. Osmanlı Devleti döneminde ise "İstanbul" adı benimsenmiştir. Uzun yıllar başkent olan İstanbul, 20 Nisan 1924'te il durumuna getirilmiştir.[183]

İstanbul'un dünyanın en büyük imparatorluklarından ikisinin başkentliğini yapmış olması bir rastlantı değildir. Bunu, kentin İstanbul boğazı üzerindeki stratejik konumu sağlamıştır.[184] Bu yönüyle her yönetici İstanbul'a mutlak eserini bırakmıştır. İstanbul bir bakıma, bir vitrin, bir açık hava müzesidir.[185] İki kıtayı birbirine bağlayan konumu ve doğal güzellikleriyle yüzyıllar boyu ilgi uyandıran kent, zamanla İstanbul ekonomik, kültürel ve ticari olarak da bir merkez haline gelmiştir. Bunun sonucunda daima göç edilmek istenen bir kent olmuştur.

İstanbul pek çok şair ve yazara da ilham kaynağı olmuştur. Bir İstanbul hayranı olan Ahmet Hamdi Tanpınar, Huzur adlı romanında İstanbul'un semtlerinden bahseder. Ona göre İstanbul semtleri kendilerine has üslûba sahip, zengin hazinelerdir. Yazar İstanbul'u tarihi, kültürü, doğal güzellikleri ile bir bütün olarak değerlendirir. Ona göre her semtin, her mahallenin İstanbul'a kattığı bir değer, bir çeşni, bir renk ve doldurduğu bir boşluk vardır.[186] İstanbul, sahip olduğu tüm bu vasıflarıyla yegâne bir kent niteliği taşımaktadır. Aynı şekilde İstanbul aşığı bir şair olan Yahya Kemal de gerek şiirlerinde, gerek yazılarında İstanbul'dan övgüyle söz etmiştir.

En eski kentlerden biri olan İstanbul, sahip olduğu stratejik konumu ve sunduğu imkânlarla tarih boyunca göç edilmek istenen bir kent olmuştur. Türkiye'de de göç dalgalarından en çok etkilenen kent İstanbul'dur.

> "1923-1950 döneminde Türkiye'nin toplumsal-ekonomik gelişmesinin ağır olması; yeni kurulmakta olan devlete bağlı sanayinin oldukça planlı biçimde Anadolu'nun çeşitli yörelerine dağıtılmaya çalışılması; İstanbul'un henüz bir çekim merkezi durumunda

[183] "İstanbul Doğası-Tarihi-Ekonomisi-Kültürü", **Yurt Ansiklopedisi**, İstanbul, Anadolu Yay., 1989, s. 3797.
[184] **"Geleceğin İstanbul'u" Araştırması**, Ankara, Kent Basımevi, 1993, s. 2.
[185] Mehmet Tanju Akerman, **İstanbullu**, İstanbul, Elçi Yay., 2005, s. 128.
[186] Mehmet Samsakçı, "Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Eserlerinde İstanbul Semtleri", **Beykent Üniversitesi 1. Uluslararası Edebiyatımızda İstanbul Sempozyumu**, İstanbul, 3-5 Nisan 2008.

> olmaması ve II. Dünya Savaşı gibi nedenlerle, İstanbul'a göç 1940'ların sonlarına kadar önemli boyutlarda değildir."[187]

Yani İstanbul'un günümüzdeki toplumsal, ekonomik, siyasal, kültürel yapısını; fiziki gelişme ve değişmesini belirleyen asıl büyük göç dalgaları 1950'lerde başlamıştır.

"1950 yılının bir milyonu aşkın nüfusu, 1970'e ulaşıldığında üç milyona, 1975'te dört milyona, 1985'de altı milyona, 1995'te dokuz milyona yükselmiştir."[188]

Türkiye özellikle 1950'den beri hızlı bir sanayileşme faaliyeti içine girmiştir. Sanayi faaliyetlerinin genellikle kent yerleşmelerinde ya da yakınlarındaki kırsal alanlarda kurulmaları, buna karşılık kırlarda nüfusun süratle artmasının daha da belirli bir hale getirdiği toprak azlığı, kır nüfusunun kentlere göç etmelerine sebep olmuştur.[189] 1973 yılında Boğaziçi köprüsünün yapılması da İstanbul'a göçü hızlandırmıştır. 1980'li yıllara gelindiğinde gönüllü yapılan iç göçlerin yanı sıra, terör sebebiyle yaşanan zorunlu göçler karşımıza çıkmaktadır. Ülkemizde yaşanan terör olayları neticesinde, doğu illerinden büyük bir göç kitlesi batı bölgesine, özellikle de İstanbul'a gelmiştir.

1985-1990 yılları arasında "metropoliten alanın artış hızı binde 46,32 olmuştur. Bu artışın yaklaşık olarak üçte biri doğal artıştan, üçte ikisi de göçler dolayısıyla olmuştur."[190] Yine bu dönemde en hızlı nüfus artışının rastlandığı yerleşim yerleri İstanbul'un Bakırköy, Gaziosmanpaşa, Pendik, Küçükçekmece, Büyükçekmece, Çeşme, Ümraniye ve Kağıthane ilçeleri olmuştur.[191] Anadolu'dan kopup gelen bekâr erkekler veya aileler büyük kenti doldurmaya başlamışlardır. Bu

---

[187] Erol Tümertekin, "Göç", **Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, İstanbul, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı ortak yayını, 1994, s. 406.
[188] Çağlar Keyder, "Enformel Konut Piyasasından Küresel Konut Piyasasına", **İstanbul Küresel İle Yerel Arasında**, İstanbul, Metis Yay., 2000, s. 174.
[189] Erol Tümertekin, **Türkiye'de Şehirleşme ve Şehirsel Fonksiyonlar-Urbanization and Urban Functions in Turkey**, İstanbul, İÜ Edebiyat Fakültesi Matbaası, 1973, s. 3.
[190] Ruşen Keleş, **Kentleşme Politikası**, Ankara, İmge Kitabevi, 2012, s. 65.
[191] Ruşen Keleş, **a.g.e.**, s. 65.

süreçte Eyüp, Kasımpaşa ve Üsküdar'da gecekondulaşmanın ilk işaretleri açığa çıkmıştır.[192] İstanbul bu süreçte sağlıksız bir büyüme içerisine girmiştir.

1985 yılında Kağıthane ve Ümraniye, İstanbul'da nüfusun en çok arttığı bölgelerdir. Bu iki ilçe, Fatih Sultan Mehmet köprüsünün iki ayağına kurulmuştur. Köprüye en yakın olan yerler, Dudullu, Sarıgazi, Çekmeköy, Yenidoğan, Sultanbeyli gibi küçük köylerdir. 1988 yılında yapılan FSM köprüsü bu bölgelerin nüfusunun artmasına sebep olmuştur. Ayrıca 1988 yılında yapılan ikinci köprü ile birlikte İstanbul'da zengin siteler ve alışveriş merkezleri istilası başlamıştır.[193]

1990 yılına gelindiğindeyse Balkan ülkelerinden göç eden 200.000'den fazla Yugoslavya ve Bulgaristan ağırlıklı bir nüfusun[194] İstanbul'a göç ettiğini görürüz. Zorunlu göçlerle Türkiye'ye gönderilen bu göçmenlerin büyük bir kısmı Marmara bölgesinde, özellikle de İstanbul'da ikamet etmiş ve dönemin İstanbul nüfusunun artmasında önemli rol oynamışlardır.

Günümüzde İstanbul, diğer bölgelerden insanların da iş olanakları bulabildiği bir kent konumundadır. Edindiği konumuyla birlikte Anadolu'nun diğer yerlerinde ekonomik sıkıntı içinde yaşayan diğer insanlar için çekim merkezi haline gelmiştir.[195] Halen göç almaya devam eden ve çekiciliğini koruyan İstanbul, sadece Türkiye'nin değil Avrupa'nın da en kalabalık kentidir.

Bütün bu göç hareketleri İstanbul nüfusunun yerleşme biçimini çok etkilemiştir. Göç yoluyla gelen nüfus İstanbul'da devamlı yeni kentsel alanların oluşmasına sebep olmaktadır. Avcılar, Atışalanı, Esenler, Bağcılar, Güngören, Alibeyköy, Bayrampaşa, Küçükköy, Ümraniye, Kurtköy, Çağlayan, Kağıthane, Fikirtepe, Yenisahra, Mustafa Kemal bu alanların başındadır. Bu ve buna benzer bölgelerde üç göbekten İstanbulluya rastlama olanağı yoktur.[196] Gerçek İstanbullu bu

---

[192] İlber Ortaylı, "Sanayi Çağında İstanbul", **Dünya Kenti İstanbul Istanbul-World City**, İstanbul, Tarih Vakfı Yayınları, t.y., s. 54.

[193] Gaye Günay/Stephan Anspichler(Yapımcı), İmre Azem(Yönetmen), **Ekomenopolis: Ucu Olmayan Şehir** (Sinema Filmi), Türkiye, Kibrit Film Yapım, 2011.

[194] Oya Baydar, "Göç", **Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, İstanbul, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı ortak yayını, 1994, s. 408.

[195] Hürriyet Konyar, "1980 Sonrası Medyanın Magazinleşmesinde İstanbul'a Göçün ve Siyasi Tercihlerin Rolü", **İletişim Fakültesi Dergisi**, Sy. 13, 2002, s. 151-152.

[196] Akerman, **a.g.e.**, s. 106.

göç istilasında kaybolup gitmekte, İstanbulluluk anlayışı ve davranış kalıpları da böylece yok olup gitmektedir.

İstanbul'a gelen göçmenlerin çoğunlukla nerelerde ikamet ettikleri, geldikleri bölgelere göre değişim göstermektedir. Aynı bölgeden göç eden insanlar, göç ettikleri yerlerde de bir arada bulunma isteği içinde görülmektedirler.

> "Zeytinburnu, Kazlıçeşme çevresinde kurulduğu sıralarda, kentin bu yöresine, o dönem İstanbul'a en büyük göç dalgalarını gönderen Karadeniz Bölgesi'nden gelenlerin yerleşmeye başladıkları; daha sonra Balkanlar'dan gelen göçmenlerin Taşlıtarla (Bayrampaşa) civarına yerleştikleri; Boğaz'ı çevreleyen sırtların Karadeniz ve Doğu bölgelerinden gelenlerce iskân edildiği; Zeytinburnu'ndan sonraki ikinci büyük gecekondu bölgesi Gültepe, Kuştepe, Çeliktepe vb tepeleri ile Kâğıthane sırtlarından aşağıya doğru uzanan gecekondu bölgelerinde Doğu, Güneydoğu, Karadeniz ve İç Anadolu'dan gelen nüfusun yoğunlaştığı; nihayet 1980-1985 sonrasında özellikle kentin Anadolu yakasındaki hızlı ve yaygın gecekondulaşmanın, ana nüfus kümesini İç Anadolu, Doğu, Güneydoğu, Karadeniz'den gelenlerin meydana getirdiği ilk gözlemlerle de ortaya çıkıyor."[197]

2.4.1 İstanbul ve Gecekondulaşma

Gecekondular izinsiz ve yasal olmayan yollarla kamu arazisine inşa edilen konutlardır. Gecekondulaşma ise kırsal alanların kentte filizlenmesi sürecidir.[198]

Gecekondu olgusu yalnızca ülkemize ait bir kavram değildir, dünyada birçok ülkede 'slumlaşma' adı altında gecekondulaşma görülmektedir.

Gecekondu kavramı "konuşma dilimize, 1940 yılından sonra girmiştir."[199] İstanbul'da gecekondulaşma olgusu 1948 yılında Zeytinburnu'nda ortaya çıkıp, dalga

[197] Oya Baydar, **a.g.m.**, s. 410.
[198] Orhan Türkdoğan, **Gecekondu İnsan ve Kültür İstanbul Örnek Olayı**, İstanbul, Genar Yay., 2002, s. 151.
[199] Ruşen Keleş, **Kentleşme Politikası**, Ankara, İmge Kitabevi, 2012, s. 509.

dalga kentin her yerine uzanmıştır.[200] Genellikle sanayi bölgelerinin etrafına inşa edilen gecekondular, bireylerin işlerine yakın yerlerde ikamet etme isteğinden meydana gelmiştir. Yasal konutlarda oturmak için maddi yeterliliği olmayan bireyler, kaçak yapılaşma içine girmişlerdir. Göçmenler yolu, suyu, hatta elektriği olmayan bu yerlerde uzun yıllar ikamet etmişlerdir.

İstanbul'da ilk gecekondular barınma amaçlı olarak ortaya çıkmıştır. Daha sonraki aşamalarda ise gecekondular, kiraya verilmeye veya satılmaya başlanmış, böylece mafyaların kazanç sağlama, siyasi partilerin ise rant sağlama aracına dönüşmüştür.

İstanbul'da gecekondulaşma evrelerini üç dönemde inceleyebiliriz. Birincisi, 1960'a gelinceye kadarki dönemi kapsar. Bu dönemde, gecekonduların kiralandığına ender rastlanır. Aileler, yaptıkları gecekondularda kendileri otururlar. İkinci dönem, 1960-1970 arasıdır, bu dönemde gecekonduların kiraya verilme oranı yükselmektedir. 1970 ve 1980'lerden sonraki üçüncü dönemde ise, gecekondu yapım süreci tümüyle ticarileşmiş, gecekondu firmaları türemiştir. 2000'li yıllarda ise gecekondu, özellikle büyük kentlerin doğal karşılanan bir parçası durumuna gelmiştir.[201]

Gecekondulaşma ile sanayileşme arasında ilişki vardır. Çünkü sanayileşmenin geliştiği ilçelerde iş gücüne yönelik ihtiyaç doğar. Bu ihtiyacı karşılamaya yönelik işçi alımları başladığında, iş arayan göçmenler için sanayi bölgeleri bir yerleşim yeri haline gelir.

> "Zeytinburnu-Kazlıçeşme dericilik ve dokuma sanayinin, Ayvansaray'dan Eyüp'e kadar uzanan alan dokuma, tütün-içki ve lastik sanayiinin, Mecidiyeköy Bomonti-Feriköy bira, dokuma ve çikolata fabrikalarının, Beykoz-Paşabahçe ise Sümerbank Kundura ve

[200] Enis Yeter**, Kentsel Değişme ve Kültür Değerleri**, İstanbul, Tarihi Kentler Birliği Yayını, 2008, s. 303.
[201] Keleş, **a.g.e.**, s. 518-519.

şişe ve cam fabrikalarının, İstinye, Tersane ve Koç ailesinin kurduğu fabrikaların yakınındaydı."[202]

Bu yüzden iş arayan göçmenler sanayinin olduğu bölgelerin etrafına yerleşmeye başladılar. Dolayısıyla sanayinin ağırlıklı oldukları bu ilçelerde kaçak yapılaşma büyük artış gösterdi.

Zeytinburnu'ndan sonra ikinci büyük gecekondulaşma Gaziosmanpaşa'da gerçekleşmiştir. Bu süreç özellikle 1950-1951 arasında Bulgaristan'dan gelen göçmenlere devlet tarafından ev yaptırılarak göçmen mahallesi kurulmasıyla başlamıştır. 1954'ten sonra Yugoslavya'dan gelen göçmenler de aynı yere gecekondularını yaparak yerleşmişlerdir. Ardından Bakırköy'de Veliefendi hipodromunun yakınındaki Osmaniye Köyü gecekondu alanına dönüşmüştür. Daha sonra Küçükköy'den başlayarak, Beşyüzevler, Bereç Pil, Sağmalcılar, Esenler, Güngören, Bahçelievler ve Şirinevler'e uzanan bir başka gecekondu halkası ortaya çıkmıştır.[203]

Birinci kuşak gecekondular, büyük ölçüde hazine toprakları üzerinde kurulurken, ikinci ve üçüncü kuşaklar hisseli tapulu alanlarda gelişmiştir. İlk gecekondular, daha çok tek katlı, derme çatma, kullanılmış malzemelerden yapılmıştır. Bunlar, zaman içinde nitelik değiştirip, çok katlı apartmanlar halinde, kaliteli malzemelerle, piyasa mekanizması içinde inşaat işçisi ve usta kullanılarak inşa edilmeye başlanmıştır.[204] Gecekondulaşma bu şekliyle zaman içinde apartmanlaşmaya doğru gitmiştir. Kaçak binalara kat inşa edilmesi, kaçak apartmanlaşmayı meydana getirmiştir. Bu şekilde gecekondu ve kaçak yapı olgusunun boyutları ciddi biçimde artmıştır.

[202] Mustafa Sönmez, **İstanbul'un İki Yüzü (1980'den 2000'e doğru)**, Ankara, Arkadaş Yay., 1996, s. 89.
[203] Sönmez, **a.g.e.**, s. 91.
[204] Sönmez, **a.g.e.**, s. 86.

Kentte ilk olarak barınma amaçlı inşa edilen gecekondular, zamanla sahipleri tarafından kiralanmaya ve satılmaya başlandı. "Birkaç gecekondusu olanlar ya da durumunu düzelterek daireye taşınanlar gecekondularını kiraya vermekteydi."[205]

Gecekonduların artışı kenti, altyapıyı ve belediye hizmetlerini zora sokarken, siyasi partiler oy kazanma uğruna gecekondulara af yasaları çıkararak, kaçak yapıları meşrulaştırdılar.

> "1949'daki ilk gecekondu affıyla bu zamana kadar yapılmış bulunan gecekondular yasallaştırıldı; bunu 1953'te ve 1963'te çıkarılan af yasaları izledi. Bu af yasalarıyla gecekonduların meşrulaştırılması ve belediyenin bu alanlara altyapı getirmesine olanak verilmesi, gecekondu gelişmesini hızlandırdı."[206]

Devletin gecekondu olgusunu önleyip, var olan gecekondulaşma olgusuna alternatif çözümler üretmek yerine, kaçak yapılaşmayı destekleyip, yasal bir hale getirmesi kenti olumsuz etkiledi.

2.4.2 İstanbul ve Apartmanlaşma

Kentlere göç eden yoğun nüfusun kaçak yapılaşma içine girmesi sonucu, gecekondulaşma ortaya çıkmıştır. Kente göç edenlerin konut sorununun çözülmemiş oluşu, bir yandan gecekonduya yol açarken, diğer yandan apartmanlaşmayı hızlandırmıştır.[207] Bu sebeple göçle meydana gelen kaçak yapılaşma ve gecekondular zamanla yerini apartmanlara bırakmıştır.

Apartman, İstanbul hayatına ilk olarak 1800'lü yılların sonlarında Beyoğlu, Taksim, Şişli/Nişantaşı gibi semtlerde girmeye başlamıştır. Apartmanda yaşamak o

[205] Tahire Erman, "Kent ve Gecekondu", **Türkiye Perspektifinden Kent Sosyolojisi Çalışmaları,** İstanbul, Örgün Yay., 2010, s. 251.
[206] Sönmez, **a.g.e.**, s. 90.
[207] A. Haluk Dursun vd., **Şehir ve Kültür İstanbul**, İstanbul, Ebru Matbaacılık, 2010, s. 362.

dönemde bir tür alafrangalık olarak kabul edilmiş[208] ve bu konut biçimi, toplum tarafından özenilen ve arzu edilen bir hal almıştır.

Ayrıca apartman hayatı, İstanbul'un semtleri arasında hiyerarşiye yol açmıştır. Yapılaşma, bir tarafta ahşap yapılar, diğer tarafta apartmanlar olmak üzere sürmeye devam etmiştir. Özellikle 1980'li yıllara gelindiğinde apartmanlaşma artmıştır.[209] Bunda 80li yıllarda İstanbul'a göçün artmasının ve ihtiyacı karşılamaya yönelik olarak konut yapımının da etkisi olmuştur. Konut ihtiyacını karşılamak amacıyla hızlı ve plansız yapılan binalar neticesinde de çarpık ve düzensiz bir kent ortaya çıkmıştır.

Bunun dışında yasal olmayan apartmanlaşma görülmeye başlanmıştır. Bunlar, kaçak yapılara zaman içinde kat inşa edilmesi sonucu ortaya çıkmış, tek katlı gecekondu olarak inşa edilen yapılara, zamanla birer kat daha eklenmesiyle gecekondular apartmanlara dönüşmüştür.

> "Günümüzde artık gecekondu bir gecede kondurulan ve geçiciliği ifade eden, köyden göç edenlerin konutu değildir; kalıcıdır, dönüşmekte ve apartmanlaşmaktadır."[210]

Siyasi partiler çeşitli politikaları ile gecekondular üzerinden rant sağlamışlardır. İstanbullular da bu gelişmeye çatı katlarını tam kata çevirmek yoluyla katkıda bulunmuşlardır.[211] Siyasi partilerin oy kazanma amaçlı izin verdikleri hatta destekledikleri kaçak yapılaşma, günümüz İstanbul'unun önde gelen sorunlarından biri olmaya devam etmektedir.

2.4.3 İstanbul'un Göç Sonrası Durumu

İstanbul'a yapılan göçler daha önce de bahsettiğimiz gibi pek çok probleme yol açmış, kentte hem görsel hem de sosyal değişimler meydana getirmiştir.

---

[208] Korkut Tuna, "İstanbul'un Sosyolojik Dönüşümü", **Şehir ve Kültür: İstanbul**, İstanbul, Profil Yay., 2011, s. 376.
[209] A. Haluk Dursun vd., **a.g.e.**, s. 364.
[210] Adil Türkoğlu, **Kent Enstitüleri**, Ankara, Anı Yay., 2007, s. 86.
[211] Korkut Tuna, **a.g.m.**, s. 377.

Göçmenler, kent hayatı ve kent kurallarına dair yeterli bilgiye sahip olmadıkları için, çoğu zaman kent kurallarını ihlal eden davranışlarda bulunmuş, bu da kentli ile göçmen arasında bir duvar oluşmasına yol açmıştır. Bunun sonucunda kentli olmayı başaramayan göçmenler, toplumda yer edinmekte zorlanmışlardır. Göçmenlerin yaşadıkları uyum sorunu, zamanla kentliyi de rahatsız eder hale gelmiştir. Bu durumda yaşanan göçün, en çok kentliyi etkilediğini söylemek mümkündür. Kentli, kendini kentli olmayandan uzaklaştırma çabası içine girmiştir. Bir yanda boğaz sırtlarında, korumaların kapısında beklediği siteler, öbür yanda yoksulların yaşadığı gecekondu bölgeleri görülmektedir. Bu durum İstanbul'un iki yüzünü özenle ayırmaktadır.[212]

Christopher Lash, 1980 sonrası mekânsal dönüşümü 'seçkinlerin isyanı' olarak adlandırmıştır. Yani üst gelir grupları kent merkezlerini yoksullara terk edip, kentin dışında güvenlikli lüks sitelerine çekilmektedirler.[213] İki taraf da birbirlerini benimseyememekte ve ötekileştirmektedir. Bunun sonucunda hem mekânsal hem de zihinsel olarak bir ayrım gözlenmektedir.

Gerçekleştirilen göç sonrası bireyler, dışlanmışlık hissiyatı ile kendilerine kent içinde farklı bir yaşam tarzı benimsemişlerdir. Göçmenler kendileri gibi göç edenlerle veya akrabalarıyla birlikte belli mahallelerde, bir arada bulunmaya ve gettolaşmaya başlamışlardır.

Göçmenler kent yaşamına tam anlamıyla uyum sağlayamamakla beraber, büyük bir çoğunluğu, yerleştikleri bölgenin dışına çıkmayıp gerçek İstanbul'dan uzak yaşamaktadır. İstanbul'da yaşayıp denizi hiç görmeyen insanlar vardır.

> "Vapura binmemiş, camili ve parklı mekânlarda dolaşmadıkları gibi, parçası oldukları kentin tarihinden, kültür ikliminden yararlanmamış çok kalabalık bir kentli(!) nüfusa sahiptir İstanbul. Onlar belki kendileri için İstanbul'un ne demek olduğunu tam olarak öğrenemeyeceklerdir. Çünkü öte tarafta asıl İstanbul diyeceğimiz

[212] Nilüfer Kuruyazıcı, "İstanbul Örneğinde Bir Kenti Farklı Okumak", **İÜ Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi,** Sy. 16, s. 36.
[213] Gülşen İşeri, **Metropol Sürgünleri Denize Ekmek Banıp Yiyenlerin Hikayesi**, İstanbul, Su Yay., 2010, s. 90.

> tarihi yarımadada yer alan ve sahip olduğu tarihi ve toplumsal değerleri geçmişten hoyratça sildiği İstanbul, tarihi eserleri ve sosyal dokusu ile korunabilmiş birkaç silueti ile ne yazık ki gözden kaybolmakta ve yok olmaktadır."[214]

Bugün yoğun göçlerle giderek kalabalıklaşan İstanbul ardı arkası kesilmeyen göçler, çarpık yapılaşma, iletişim kanallarıyla yayılan etikal değerlerini yitirmiş yayınlar, korkunç kalabalıklar, lüks ve safahat tabakalaşmaları yanında muazzam boyutlara varan sefalet ve yoksulluk kuşakları, insanlar arası ilişkilerin sömürü ve çıkara dayalı bireysel ilişkileri ve doğal yaşamın tek hücresine kadar yok edilmiş olması gibi tehditlerle karşı karşıyadır.[215] İstanbul içinde birbirinden oldukça farklı yaşam tarzları hüküm sürmekte, bireyler arası uçurumlar meydana gelmektedir. İstanbul kentsel bir çöküşün içinde iken, yozlaşmanın da kent üzerindeki hakimiyeti gözlemlenmektedir.

Ülkemizde göçmenlerin adaptasyon sürecini destekleyen kayda değer hiçbir çalışma yapılmamıştır. Sonuç itibariyle kuşaklar boyu entegrasyon sorunu yaşayan bireyler ortaya çıkmıştır. Bilindiği gibi entegrasyon, uzun soluklu ve zor bir süreçtir ve sadece göçmenleri değil, bütün toplumu etkilemektedir. Toplumun mutluluğu için sosyal sermaye önemlidir. Eğer göçmenlerin entegrasyonu desteklenseydi, göçmenler topluma daha çok katkıda bulunabilirlerdi.[216] Böylece kente yoğun olarak gelen kitleler, kent yaşamında aktif rol oynayabilirlerdi.

2.5 Göç Sorununa Öneriler

İstanbul'a yapılan göçleri önlemek için, bugüne kadar etkili bir kentsel politika uygulanmamıştır. Oysa göçlerin kontrol altına alınması, ancak devlet eliyle mümkün olmaktadır. Buna rağmen nüfus yığılmasına karşı önlem almak adına hiçbir çaba sarfedilmemiş, aksine göçü destekleyecek yönde politik kararlar alınmıştır.

[214] Korkut Tuna, "Kentsel Dönüşüm Sorunları ve İstanbul Kimliği", **İÜ Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Dergisi**, 3. Dizi, Sy. 8, 2004, s. 5.
[215] Orhan Türkdoğan, **a.g.e.**, s. 155.
[216] Alpago Alpago, **Immigration Isolation-Integration Is That The Only Solution?**, Frankfurt, 2011, s. 175.

Göçmenlerin kaçak yapılaşma içine girmeleri, devletin buna göz yumması ve yasallaştırması, devletin hatalarına örnek olarak verilebilir. Göçlerin artık geç de olsa çeşitli devlet politikaları ile önlenmesi gerekmektedir.

Bununla beraber bir süreden beri İstanbul gibi büyük kentlerin belediye başkanları, kentlere göçü önlenmesi ve kente girişlerin vizeye bağlanması gibi çözüm önerilerini öne sürmektedirler. Nüfus artışı, hızlı kentleşme, süregelen iç göçler, bireysel hak ve özgürlükler konusundaki duyarlılık ve küreselleşmenin etkileri karşısında, 'büyük kentlere girişe vize koyma' önerisinin, söylemden öteye geçmesi olası görünmemektedir.[217] Bu konuda yapılmış hiçbir düzenleme olmaması İstanbul'u günden güne bir girdabın içine doğru itmektedir.

Ülkemizde iç göçlerin önlenmesine yönelik farklı öneriler de sunulmuştur. Bunlardan biri, kitlelerin kentlere göç etmesinin engellenmesi, bir diğeri ise yasalara uygun olarak yapılmamış binaların yıkılmasıdır. Dönemin gazeteleri de bu tür yazılarla doludur.[218] Hazine ve vakıf arazilerinin korunması, yeni imar afları ve gecekondu yasalarının çıkarılmaması da diğer önerilerdendir. Bu şekilde ruhsatsız ve çarpık yapılaşmaya son verilmeli ve gecekondu mahallelerinde gerekli düzenlemeler ve planlamalar yapılarak buraların kent yapısına uyumu sağlanmalıdır.[219]

İstanbul'da göç olgusu çok hızlı ve beklenmedik bir şekilde gelişmiş, bunun neticesinde çok sayıda kentsel problem baş göstermiştir. Yoğun göç dalgaları, İstanbul'da geri dönüşü olmayan tahriplere yol açmıştır. Denetim dâhilinde ilerlemeyen ve müdahale edilmedikçe, içinden çıkılmaz bir hal alan bu problemler, İstanbul'u günbegün daha kötüye götürmektedir.

Bununla birlikte araştırmalarda da göç sorununun çözülmesine dair çeşitli öneriler sunulmuştur.

> "Göçün gecikmeli veya hızlı olması iki tip göç politikasının önerilmesine sebep olmaktadır. Birinci halde göç gecikmesinin azaltılması gerekir. Bu ise toplumda hareketliliğin artırılması ile

[217] Ruşen Keleş, "İç Göç ve Çevre", **İç Göç ve Çevre**, Ankara, Türk Çevre Vakfı Yayını, 1998, s. 21.
[218] İlhan Tekeli, **Göç ve Ötesi**, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yay., 2008, s. 55.
[219] Adil Türkoğlu, **Kent Enstitüleri**, Ankara, Anı Yayıncılık, 2007, s. 87.

> sağlanabilir. Bunun için kişilere göç etme kapasitesi kazandıran hünerlerin verilmesini öneren politikalar geliştirilir. İkinci halde ise öneriler, göçün yavaşlatılması olmaktadır. Bunun için göç veren noktalardaki iş olanaklarının artırılması veya yaşama koşullarının geliştirilmesi gerekir."[220]

Bu önerilerin yanı sıra ülkemiz için yapılması gereken şeylerin başında, insanların büyük kent ve metropollere akışını sağlayan, hukuki, sosyal ve kültürel kurumları, kent ve kasabalara hızla yaygınlaştırmak olmalıdır.[221] Göçlerin ülke içinde eşit dağılımını mümkün kılmak, bir bölgede kilitlenmiş nüfusu diğer illere dağıtmak, öncelikli olarak yapılması gerekendir.

Ayrıca kentlinin ve kentte yaşayan bireylerin istekleri doğrultusunda geliştirilen bir çözüm önerisi sunulmalıdır. Konu hakkında kentte yaşayan halkın görüşlerine başvurulmalıdır. Kentin sorunlarıyla ilgili çözüm arayışlarına göçmenler de ortak edilmelidir. Sorunları bizzat kent halkından dinlemek, çözüm önerilerinin de ortaya çıkmasını kolaylaştıracaktır.

[220] İlhan Tekeli, **a.g.e.**, s. 39.
[221] Serdar Sağlam, "Türkiye'de İç Göç Olgusu ve Kentleşme", **Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, Sy. 5, Güz 2006, Ankara, s. 44.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3 KENTLİLEŞME VE İSTANBULLU KİMLİĞİ

3.1 Kentli Kimdir?

En genel tanımıyla, "kentli, uygar bir çevrede uygar yaşayan insandır."[222] Bunun yanında kendini kente ait hissetmek de kentli olmanın özelliğidir. Kişi, kendini kentten soyutlamadan kente ve kent yaşamına uyum sağlayarak yaşadığı sürece, kentli olur. Kentli her şeyden önce, kentli olmanın sorumluluklarını taşıyan ve kentinin, kent olma niteliklerini yitirmesini önlemek için elinden geleni yapan, onu yağmacılara, bilinçsizlere, kentli olmayanlara karşı savunan, sahip çıkan ve koruyan kişidir.[223] Ayrıca kent kurallarına uyan ve kent yaşamına entegre olan ve kendini kente ait hisseden bireydir. Ancak kentlilik bilincine sahip bireyler, gerçek anlamda kentli sayılabilirler.

3.2 Kentlileşmenin Tanımı

"Kentlileşme, bir toplumsal değişme, uyum ve bütünleşme sürecidir. Kısaca, kente göç eden nüfusun yeni koşullara uygun ilişkiler biçimi geliştirerek kentin bir öğesi olma sürecidir."[224] Yani kentlileşme, kentte yaşayan bireylerin kente adapte olma sürecidir diyebiliriz.

Kent ve birey birbirinden ayrılmaz iki kavramdır. Kentler, içlerinde insan olmadan boş yapılardan ibarettir. Bir kente ruh katan ve onu yaşatan, bireylerdir. Bu yüzden "kentlilerin etkin katılımı olmadan, onlar için iyi bir kent kurulamaz."[225] İnsanın kentlerde, dışarda olduğundan daha farklı bir biçimde düşündüğü, hissettiği,

[222] Nevval Çizgen, **Kent ve Kültür**, İstanbul, Say Yay., 1994, s. 20.
[223] Cengiz Bektaş, **Kentli Olmak Ya Da Olmamak**, İstanbul, Evrensel Basım Yayın, 2004, s. 108.
[224] Rüstem Erkan, **Kentleşme ve Sosyal Değişme**, Ankara, Bilimadamı Yay., 2002, s. 20.
[225] Kürşat Bumin, **Demokrasi Arayışında Kent**, İstanbul, Ayrıntı Yay., 1990, s. 20.

karşılık verdiği fikri, en az kentin kendisi kadar eskidir.[226] Kentin göçmen üzerinde özellikle meslekî alışkanlıklarda, toplumsal ve siyasi eylem örgütlerinde, aile büyüklüğü ve ilişkilerinde, arzu düzeylerinde ve iletişimle ilgili değerlerde çok büyük bir değiştirme etkisi vardır. Bu değişim büyük boyutlarda meydana gelmektedir, çünkü kentin kendisi sanayileşme, teknoloji, siyasal eylem tarafından dönüştürülmektedir. Bu durum, kent açısından 'modernleşme' ve kırsal göçmen açısından da 'kentlileşme' olarak tanımlanabilir.[227] Kent yaşamı, göçmen üzerinde birçok açıdan farklılıklar oluşturmakla birlikte, bu farklılıklar onları kentlileşmeye yaklaştırmaktadır.

3.3 Kentlileşme Süreci

Bireylerin kente yerleşmesiyle birlikte, kentlileşme süreci gündeme gelmektedir. Kente yerleşen birey, kentin kültür ve alışkanlıklarına kayıtsız kalamamakta, mecburi veya doğal olarak, az veya çok bir değişim evresinden geçmektedir.

Bununla birlikte kentlileşme, uzun soluklu bir olgudur. Kente dair kabul edilen davranış ve yaşam şekillerini içinde barındırır. Sosyal bir varlık olan insan, toplumdan bağımsız düşünülemez. Bu yüzden bulunduğu ortamda doğal olarak bir değişim süreci içine girmesi kaçınılmazdır. Yeni bir yere yerleşen insanlar zamanla o bölgenin kültürüne adapte olurlar. Bu doğal bir süreçtir. Bunun aksi ise, bireyin kendini toplumdan çekmesi ve o kültürü ve alışkanlıkları reddetmesi ile mümkün olur. İnsanların bir arada yaşadığı bölgede kültür alışverişi gerçekleşir. Bu değişime kayıtsız kalmak ise neredeyse imkânsızdır.

Kentlileşme olgusu belirli aşamalar sonucunda meydana gelir. Bu aşamalar şunlardır:

[226] Don Martindale, **a.g.m.**, s. 61.
[227] Kemal H. Karpat, **Türkiye'de Toplumsal Dönüşüm Kırsal Göç, Gecekondu ve Kentleşme**, Çev. Abdülkadir Sönmez, Ankara, İmge Yay., 2003, s. 67.

> "İlk aşamaya, kent görüş ve tutumlarına bir hazırlık adımı olarak kent kıyafetini ve bazı kent alışkanlıklarını benimseme damgasını vurmaktadır.
>
> Kentlileşmenin ikinci aşaması göçmenin su, elektrik ve ulaşım gibi kent hizmet ve olanaklarını benimsemesi ve mevcut iseler bunları paylaşması, yiyecek ve giyeceklerini dükkânlardan satın almasından oluşur.
>
> Üçüncü aşama, göçmenin kentin diğer insanlarıyla ilişki kurmaya istekli oluşundan meydana gelir.
>
> Kentlileşmenin dördüncü ve son aşaması, göçmenin kentle bütünüyle özdeşleşmesinden, yani kente ait olduğuna dair kişisel inanç ve kanısından oluşur."[228]

Tüm bu kentlileşme süreçlerine ek olarak, ayrıca bireyin yapmış olduğu iş ve gelmiş olduğu yerle ilişkileri de kentlileşme sürecini etkilemektedir.[229] Daha önce de belirtildiği gibi kentlileşme kısa bir süreç değildir. Tüm davranış ve yaşam formunun değişimi uzun zaman almaktadır. Genellikle kente ilk gelenlerin değil ikinci, üçüncü kuşağın daha çok adapte olabildiği bir süreçtir. Bu açıdan kentlileşme zorlu ve uzun bir süreçtir.

3.4 Sosyolojik Açıdan Kentlileşme

Bireylerin yaşama mekânı kentlerdir. Kentler, kırsal alanları içine alarak büyüyen, oturma, çalışma, eğlenme fonksiyonları için kentli bireyin yirmi dört saatinin planlandığı, üretim ve tüketimin gerçekleştiği mekânlardır. Kırdan kente göç eden bireyler ise kentin ekonomik ve sosyal mekânlarında kentli olacaklardır.[230] Yani kente gelen bireylerin aktif olarak kent yaşamına katılmasıyla, bireyler kent yaşamını benimseyip, bu yaşama adapte olacaklardır.

---

[228] Kemal H. Karpat, **a.g.e.**, s. 216.
[229] Rüstem Erkan, **a.g.e.**, s. 20-21.
[230] Rana A. Aslanoğlu, **Kent, Kimlik ve Küreselleşme**, Bursa, Asa Kitabevi, 1998, s. 102.

Kentlileşme ya da kentli olmak birey bazında sosyal psikolojik bir değişimi ifade ederken, toplum ölçeğinde ise sosyolojik bir değişimi ifade eder.[231] Bu açıdan kentlileşme süreci hem psikolojik hem de sosyolojik yönde ele alınabilir bir olgudur. "İnsanların sosyolojik olarak kentli olabilmeleri kültürel ve eğitimsel bir süreci gerektirmektedir."[232]

> "Kentlileşme, sadece kentte yaşama ya da kentin belli bir kesiminde yaşamaya karar kılma ile sınırlı değildir. Hatta bu süreç, kentlileşmenin temel zeminini oluşturmakta ise de, asıl özellikleri kültürel ve sosyal boyutlarda ortaya çıkmaktadır."[233]

Bu nedenle kentlileşmeyi kente yerleşme süreci ile sınırlamak yanlış bir yaklaşım olur. Kentlileşme olgusu birçok parçadan oluşan bir bütünü temsil eder.

3.4.1 Kentlileşme ve Davranış Kalıpları

Kentlileşme, kente gelen nüfusun, o bölgede karar kılmasıdır. Kentte karar kılmak için ise, kentin kişiye geleceğe dair ümit vaat etmesi gerekir. Geleceğinin köyünde değil, geldiği kentte olduğuna inanan kişiler, kendilerini kent ile bütünleştirme ihtiyacını hissetmeye başlamaktadırlar.[234] Kentler bu açıdan, insanların yalnızca hayal ettiği imkânlara kavuşması için bir araç değil, aynı zamanda göçmenlerin kentlileşme sürecinde atmış oldukları bir adımdır.

Kentlileşme kentli insan davranışlarının birçok açıdan gelişmesi ve değişmesi anlamına gelir. Bu değişimler; ekonomik, sosyal, siyasal, psikolojik, inançsal ve estetik davranışlarda oluşan değişimlerdir. Kısaca açıklamak gerekirse;

> *"Ekonomik davranışlar,* geçimini tarım dışı alanlarda yani sanayi ve hizmet sektöründen karşılar, işgücünün niteliklerini yükseltir, serbest

[231] Ali Rıza Abay, **a.g.m.**, s. 167.
[232] Erol Kaya, **a.g.e.**, s. 149.
[233] Erol Kaya, **a.g.e.**, s. 139.
[234] Erol Kaya, **a.g.e.**, s. 142.

piyasa koşulları içinde örgütlü olmayı amaç edinir, gösterişçi tüketim yerine tasarruf ve yatırıma yönelir vb.

Sosyal davranışlar; aile kurumunu önemser, aile içi ilişkilerde demokratik değer ve tutumları geliştirir, kadın-erkek eşitliğinin gereğini yapar, eğitime daha çok pay ayırır, toplumda bir statü(mevki) elde etmenin kişisel başarıyla ilişkili olduğunu bilir ve buna göre kendini geliştirir, farklılaşmaları doğal karşılar, patronaj türü ilişkilerden sakınır, serbest zamanını (üçüncü zaman) kişisel ve toplumsal faydaya dönük olarak kullanır, vb.

Siyasal davranışlar; siyasal toplumsallaşmayı önemser; herhangi bir kültür ya da inanç grubuna ait kimlikten önce yurttaşlık kimliğini benimser, hakların ve sorumlulukların bilincindedir, oy vermeyi yurttaş olmanın gereği sayar, siyasi kurumları demokrasinin yerleşmesinde vazgeçilmez yapılar olarak görür, sivil topluma özgü organizasyonları destekler, yerel yönetimlerin yetki, olanak ve hizmet düzeylerinin yükseltilmesini ister ve sorumluluk alır, ulusal ve insanlığa ilişkin sorunlara karşı duyarlıdır vb.

Psikolojik davranışlar; Akılcıdır; yüreğinden çok aklıyla karar verir, nesnel ölçülebilir başarıları amaçlar, empati yapmasını (kendini ötekinin yerine koymasını) bilir, zamanı bilinçli kullanır, özgüvenini geliştirir, kendine ait fikirleri önemser ve geliştirir, bilgi kaynaklarının güvenirliğine ve çeşitliliğe dikkat eder, geçmişi değerlendirir geleceği önemser ve planlar, kendini kentli / modern olarak değerlendir, toplumsal normlara genellikle uyar vb.

İnançsal davranışlar; Kendi inancının gereğini yerine getirirken gösterişe kaçmaz, diğer gruplarının inanç ve pratiklerine saygı duyar, dinin evrensel mesajlarını anlamaya çalışır, batıl inançları sorgular, vb.

Estetik davranışlar; Oturduğu konutun, yaşadığı kentin çirkinliklerinden rahatsız olur ve güzelleştirmek için çaba harcar, dilini özenle kullanır, argo ve yabancı unsurlardan uzak durur, beden

sağlığını önemser beden bakımını düzenli yapar, sanata ve sanatçıya saygı duyar, sanatsal etkinliklere ilgilenir. vb."[235]

Kentlileşme süreci hızlandıkça, bütünleşme de artmaktadır. Fakat özellikle büyük kentlerin sürekli göç alması nedeniyle, kentte yaşayan insanlarda tam bir kentlileşme ve bütünleşme mümkün olamamaktadır. Bu sebeple kente göç eden ailelerin ikinci hatta üçüncü kuşaklarında kentlileşmenin daha sık görüldüğü söylenebilir.[236] Çünkü kente ilk gelenler, ciddi bir uyum sorunu yaşarlar. İkinci ve üçüncü kuşak ise ilk kuşağa nispeten, kentlileşme açısından aşama kaydetmişlerdir.

Görüldüğü üzere kentlileşme, köklü bir değişimi beraberinde getirmektedir. Kentlilik, birçok açıdan modernliğin ve gelişmişliğin simgesidir. Sosyal bir varlık olan insan, çevresindeki değişim ile değişir ve şekillenir.

3.4.2 Kentlilik Bilinci ve Aidiyet

19. yüzyıl öncesi geleneksel kentlerinin sanayi devrimi ile birlikte uğradığı köklü değişimlerle birlikte, kentlerin yalnızca üretimle ilişkili maddi dokusu değil, kentsel yaşam ya da kent kültürü dediğimiz şeyin tüm öğeleri de farklılaşmış, yeni bir kentli tipi, davranış normları ve kentlilik bilinci ortaya çıkmıştır.[237]

Kentlilik bilinci bireyin kendini kente ait hissetmesiyle ortaya çıkan bir bilinçtir. Birey, kendini kente ait hissettiği zaman kendini kentin bir parçası olarak görür ve onu korur. Kentleri temiz tutmak, tarihî yapıyı korumak ve kent kültürünü korumak için kentlinin, yaşadığı kenti sahiplenmesi gerekmektedir. Bu yüzden kentlileşmek ve kenti sahiplenmek kentin değerlerinin korunması açısından elzemdir.

[235] Hüseyin Bal, **Kent Sosyolojisi**, Isparta, Fakülte Kitabevi, 2002, s. 64-66.
[236] Rüstem Erkan, **a.g.e.**, s. 21.
[237] Ömer Laçiner, "Kentlerin Dönüşümü ve Yeni Kentlilik Bilinci", **Kentte Birlikte Yaşamak Üstüne**, İstanbul, Wald Yay., 1996, s. 63.

3.4.3 Kentlilik ve Kentli Alışkanlıkları

Her kentin kendisine özgü bazı kuralları ve alışkanlıkları vardır. Bu kuralları bilmek ve onlara uymak da kentte yaşayanların görevlerindendir. Gerek içinde bulunduğumuz toplumun huzuru, gerekse kültürel değerlere saygı duymak adına bu kurallara uymak gerekmektedir.

Günlük alışkanlıklarımızda dahi kent kültürünün etkilerine rastlanmaktadır. Çöplerimizi çöp kutusuna atmak, denizi kirletmemek, sıraya girmek, kurallara riayet etmek kentli davranış biçimleridir. Her birey bu konuda hareket ederse, tüm toplum aynı kuralları benimser, bu şekilde hem kente ait değerler korunmuş hem de kentlileşme sağlanmış olur. Kentli davranışlarını benimsememek ve ısrarla kent hayatından kopuk bir yaşam sürmek, kentte huzursuzluk ve düzensizliğin yanı sıra kentlileşememe sorununa da sebep olmaktadır.

3.5 Kentlileşememe Sebepleri

Göç yoluyla kente yerleşen bireylerde adaptasyon sorunları ortaya çıkar. Bu başlangıçta normal sayılsa da, uzun süreli adaptasyon sorunu yaşamak, kent içinde aktif rol almamak ve kendini kente ait hissetmemek, kentlileşememeye yol açmaktadır. Kentlileşemenin ve kente uyum sağlayamamanın arkasında pek çok sebep vardır. Bu sebeplerin başlıcaları şunlardır:

3.5.1 Kentle Bütünleşememe

Kentlileşme ile ortaya çıkan problemlerden biri de kentli ve kentli olmayan arasındaki fark ve bu farkın getirdiği negatif yönde etkilerdir. Köyün ve köylünün yönü kente yönelik olduğu için, köylü kentli olmak isterken, kentli de köylüyü kentte

bir problem olarak görmektedir. Böylece köylünün kentlileşmesi problemi doğmaktadır.[238]

Bilindiği gibi kent, dünyanın her yerinde modernliğin ve gelişmişliğin simgesidir ve daha çok birbirinden bağımsız farklı kimlikte ve statüde insanların bir arada yaşadığı mekân olarak tanımlanmaktadır. Modernleşme kuramında kente gelen bireylerin zamanla geleneksel tutum ve davranışlarından sıyrılarak modern kente ait tutum ve davranışları benimseyeceği varsayılır. Oysa bugün kente gelen göçmenler geleneksel yapılarını korumaktadırlar. Bu durum göçmenlerin kentlileşememeleri biçiminde anlaşıldığı gibi "acaba kentler mi köyleşiyor?" sorusunun sorulmasına sebep olmaktadır.[239]

Bir örnekle açıklamak gerekirse, Türk toplumunda seyahat etme alışkanlığı olmadığı için, göçmenler tatillerini, bıraktıkları yörelerinde geçirmektedirler.[240] Bu şekilde kendilerini kente kapayarak alışmış oldukları yaşamları sürdürme gayretine girerler.

> "Araştırmalara göre, kentlere gelip yerleşmiş olanların köyleriyle bağlantıları kopmuş değildir. Hasat ve ekim eylemleri, aile bağları, güven duyguları ve küçük de olsa toprak iyeliğine bağlılık gibi özdeksel ve tinsel nedenler varlığını sürdürmekte, sıklığı giderek azalsa da, köye ziyaretler yapılmaktadır."[241]

Yani göçmenler, kendilerine benzeyen gruplarla iletişimlerini sürdürerek kültürlerini ve geleneklerini kent içinde de sürdürmektedirler. Kültürlerinin devamlılığını sağlamada kentteki hemşeri derneklerinin de rolü büyüktür. Bazen aynı siyasi görüşe, aynı dine ve mezhebe mensup insanların da kendilerine ayrı bir yaşam alanı oluşturduğu görülmektedir.

Göçmenlerin kent yaşamına ve kültürüne bilinçli olarak katılım sağlamamaları ve çocuklarını da bu tutum içinde yetiştirmeleri, kuşaklar boyu

---

[238]Ali Rıza Abay, **a.g.m.**, s. 166.
[239]Ali Rıza Abay, **a.g.m.**, s. 164.
[240] Ali Rıza Abay, **a.g.m.**, s. 168.
[241]Ruşen Keleş, **100 Soruda Türkiye'de Kentleşme, Konut ve Gecekondu**, İstanbul, Gerçek Yay., 1983, s. 35.

kentlileşememe sorununa yol açmaktadır. Kente adapte olamayan kentin ilk misafirleri, çocuklarını da aynı bölgelerde kentin merkezinden, kent yaşamından ve kent kültüründen uzakta tutarak yetiştirmektedir. Kentli alışkanlıklarına sahip olmayan bir nesil, hayata atıldığı zaman ciddi problemlerle karşı karşıya kalmakta ve kent yaşamına adapte olmakta güçlük çekmektedir.

Bu tip insanlar kendilerini kentin her türlü olanaklarından, isteyerek ya da istemeyerek uzaklaştırmıştır. Maddi imkânlara sahip olup yine de içinde bulundukları çevrenin dışına çıkmak istemeyen insanlar da mevcuttur. Onlar da kendi dini ve siyasi görüşleri veya almış oldukları geleneksel, kültürel bağlarını korumak amacıyla bu tarzda bir yaşam sürmektedirler.

Bu nedenle kentlileşmenin ve "kentsel gelişmenin temeli, özerk ve mali bağımsızlığı olan yerel yönetimlere halkın doğrudan katılımının sağlanmasıdır. İnsanların yaşadıkları kente uyum gösterebilmesi ve aidiyet hissedebilmesi kent yönetimine katılmasıyla güçlenebilir."[242]

Kente yeni gelen bireylerin bu yeni davranış kalıplarını hızlı bir şekilde benimsemeleri söz konusu olamayacağı için, entegrasyon süreci belirli bir zaman almaktadır. Bir kentte yıllar boyu ikamet edip hâlâ kentlileşemeyen birçok insan olması ciddi bir sorundur. Bu bireylerin eğitim ve kültür seviyelerini yükseltmelerine yardımcı olmak ve kent yaşamını benimsemelerine olanak sağlamak gerekmektedir.

3.5.2 Dışlanma ve Ötekileştirilme

Kentteki sorunlardan biri de dışlanma ve ötekileştirmedir. Kente yeni gelen kitle, üzerinden zaman geçse bile kendini kentin bir parçası olarak görmez ve kendini 'kentli' kategorisine dâhil etmez. Bazı durumlarda gerçek kentli, kendini sonradan kente gelenlerden ayırır, onlarla aynı ortamlarda bulunmak istemez, aynı bölgede oturmaz, aynı yerlere gitmez, aynı mekânlarda yemez içmez. Hâl böyle olunca kentin

[242] Erol Kaya, **a.g.e.**, s. 154.

içinde birbirinden farklı hayatlar süren topluluklar ortaya çıkar. Bu farklılıklar kentli ile kentli olmayanın birbirinden kopmasına ve ayrışmasına neden olur.

Bu durum beraberinde ötekileştirme ve dışlanma sorununu getirir. Kentli bireyler göçmenlerin kent kültürüne uyum sağlamadığını gözlemlediğinde onları görmezden gelmeye başlar ve dışlarlar.

> "Şimdi eski kentliler onları kavramsal olarak yarattıkları sanal köylere hapsetmek istemektedirler. Onların kentte bulunurken özgün bir kültür yaratabileceğini kabul etmemekte ve belli bir gecikmeyle de olsa moderni temsil eden eski kentli kültürünü benimseyeceklerini beklemektedirler. Bu benimsemenin gerçekleşmediği görüldüğünde de yaşanan pek çok sorunun kaynağı olarak köylülükten kurtulamamak gösterilmektedir."[243]

Bunların yanı sıra ekonomik sorunlar başlığı altında belirtildiği gibi; kente gelen göçmenlerin ekonomik yetersizlikleri de kentlileşme sürecini baltalamaktadır. "Düzenli ücretli bir işgücü ve sosyal yardım güvencesinin dışında kalanlar dışlananlardır."[244]

Önceden köyden kente göç edenlerin zamanla kentlileşeceği düşünülürdü. Eski kentli sınıflar onları fiziki olarak köylerinde tutamamışlardı, fakat şimdi kavramsal olarak kurdukları köylerde tutacaklardı. Kentlilerin düşündüklerine göre, onlar kentte uzun süre kalınca kentlileşeceklerdi, kentli kültürünü, yani kendilerinin kültürünü benimseyeceklerdi, söz konusu ayrım zaman içinde ortadan kalkacaktı.[245] Fakat ülkemizde şu an kentlileşmenin geldiği duruma bakacak olursak, tam anlamıyla bir kentlileşmeden söz etmek mümkün değildir. Bu durumda ülkemizde kentlileşememenin kuşaklar boyu sürdüğü söylenebilir. Bu açıdan bakıldığında kentlileşmenin zaman içinde oluşan bir olgu olduğu da tam olarak gerçeği yansıtmamaktadır.

---

[243] İlhan Tekeli, **a.g.e.**, s. 62.
[244] David C. Thorns, **a.g.e.**, s. 152.
[245] İlhan Tekeli, **Kent, Kentli Hakları, Kentleşme ve Kentsel Dönüşüm Yazıları**, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yay., 2011, s. 166.

3.5.3 Ekonomik Sebepler

Kentlileşmeye engel olan sorunlardan biri de ekonomik nedenlerdir.

> "Kişinin kentte yaşamasını anlamlı kılacak bir iş sahibi olması ve bu işin de kentli tarafından olumlu görülmesi gerekmektedir. İşportacılık, değnekçilik ve benzeri işler, kişinin kentle uyumuna engeldir."[246]

Köyden kente gelenlerin eğitim düzeyleri ve becerileri kent içi işlerde yeterli olmadığı için göçmenler kentlerde tam anlamıyla aradıkları imkânlara kavuşamamaktadırlar. Bu ise mutsuzluk ve geçim sıkıntısını beraberinde getirmektedir.

Kentin yaşam şartlarına ayak uydurmak bazı maddi fedakârlıklar gerektirir ve maddi harcamalar köy-kır hayatına göre epey fazladır. Zaten kentin imkânlarından faydalanmak amacıyla kente gelen kitle bu maddi yükü kaldırabilecek güce sahip değildir. Dolayısıyla göçmen birey kent yaşamıyla yeterince iç içe olamamaktadır.

Ayrıca kent insanının maddiyat temelli ilişki biçimi, kırsal kesimden gelen insanlar tarafından tuhaf karşılanmakta, ilişkilerin güç ve statü üzerinden kurulduğu bir ortamda tutunmakta güçlük çekmektedirler. Bunun sonucunda göçmenler, kendilerini kentte yaşayan bir yabancı olarak görmeye başlarlar. Maddi olarak kendini yeterli görmeyen birey, toplumdan ve kentten zamanla kendini soyutlar ve bulunduğu konumun dışına çıkamayarak, yalnızlaşır.

Bazen de göçmenlerin geldikleri yerlerde sahip oldukları gayrimenkuller, bireyin kentle bütünleşmesine engel oluşturmaktadır. Bireyler, gayrimenkulleri sebebiyle geldikleri yörelerle bağlarını koparamamaktadırlar.

Bütün bunların dışında göçmenlerin, kentte yaşadıkları halde, köyden ekonomik destek alma ihtiyacını hissetmeleri de onların köy ile bağlarının devamını sağlamaktadır.[247] Bu aynı zamanda göçmenlerin kent yaşamlarında kolaylık sağlayan bir destek unsudur.

---

[246] Erol Kaya, **a.g.e.**, s. 142-143.
[247] Ali Rıza Abay, **a.g.m.**, s. 169.

3.6 İstanbullu Kavramı

İstanbul, nüfusunun dörtte üçü başka yerde doğmuş bir göçmenler kentidir. Bu sebeple "İstanbullu kimdir?" sorusu retorik bir soru olmaktan öteye gidemez. Gerçek İstanbullu bir 'mit'tir. İstanbullu sözcüğü, günlük deyimle; ayrıcalığı, seçkinliği, yetkinliği aynı anda hem yoğunlaştıran, hem de çağrıştıran bir terimdir.[248]

İstanbul'da yaşayanların aslen ait oldukları memleket kimliklerinin yanında, kendilerini İstanbullu olarak da tanımlayabilmeleri gerekmektedir.[249] Fakat yıllardır İstanbul'da yaşamasına rağmen kenti benimseyememiş ve kendini İstanbullu olarak göremeyen büyük bir kitle mevcuttur. Bu durumun altında yatan sebep, kentle bütünleşememe sorunudur.

Kentte kalıcı veya geçici olarak ikamet edenler arasında bu bakımdan farklılık gözlenmemektedir. Her iki grup da kente karşı aidiyet hissi barındırmamaktadır. Bireyler İstanbul'da doğsa bile, doğum yerlerini değil, anne babalarının memleketlerini, kendi memleketleri olarak görmektedirler.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin yaptığı araştırmaya göre, İstanbul'daki yaklaşık yüzde yirmilik kesim memleketine geri dönmeyi istemekte ve İstanbul'da yaşayanların yalnızca yüzde 43.9'u kendini İstanbullu olarak nitelemektedir.[250] Bu araştırmanın da göstermiş olduğu gibi bireyler, bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde İstanbullu kimliğine sahip olmaktan imtina etmektedirler.

Bu durumda ülkemizin en çok göç alan kenti olan İstanbul bireylerde memleket hissi uyandırmamaktadır. Kentin benimsenmemesi neticesinde de kentlileşememe ve adaptasyon sorunları meydana gelmektedir. Yaşadığı kenti benimsemeyen bireylerde bağlılık hissi uyanmamakta, bireyle kent arasında duygusal bir bağ oluşamamaktadır. Bu hissiyat olmadan, bireyle kentin bütünleşmesi söz

[248] Ayşe Öncü, "İstanbullular ve Ötekiler Küreselcilik Çağında Orta Sınıf Olmanın Kültürel Kozmolojisi", **İstanbul Küresel İle Yerel Arasında**, İstanbul, Metis Yay., 2000, s. 117.
[249] Erol Kaya, **a.g.e.**, s. 162.
[250] http://www.radikal.com.tr/yazarlar/haluk_sahin/istanbullu_olmak-660932

konusu değildir. Göçmenlerin kenti benimseme çabası içinde olmayışı, İstanbulluluk kavramının da günden güne yok olmasına yol açmaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4 İSTANBUL'A GÖÇÜN BASINA YANSIMALARI

4.1 Amaç ve Yöntem

Çalışmamızda günlük olarak yayımlanan ve ana akım medyada yüksek tirajlı ve farklı tandanslardan altı gazete olan Hürriyet, Sözcü, Cumhuriyet, Zaman, Türkiye ve Posta gazeteleri incelenmiştir. Genel tiraj toplamı 4.806.725 iken, bu tirajın mevcut gazetelere olan payları şöyledir: Hürriyet 375.876, Zaman 1.035.305, Sözcü 337.390, Türkiye 164.796, Cumhuriyet 52.333, Posta 389.691

Söz konusu gazetelerin 2014 yılı 1 Ocak-30 Haziran aylarında çıkan göç haberleri taranmıştır. Bulunan haberler içinden genel göçle ilgili otuz bir, İstanbul'a göç ile ilgili on bir adet olmak üzere toplamda kırk iki adet haber bulunmuştur.

Amacımız, gerçekleştireceğimiz haber analizleri sonucunda İstanbulluluk kavramının var olup olmadığını irdelemek ve bunu yaparken göçün İstanbulluluk kavramı üzerindeki etkisini incelemektir.

Bu periyod dâhilinde seçtiğimiz haberleri Van Dijk'ın söylem analiz yöntemine göre inceleyeceğiz. Bu şekilde hem haber metinlerini hem de haber görsellerini değerlendirmiş olacağız.

4.2 Van Dijk ve Söylem Analizi

Hollandalı dilbilimci "Van Dijk, haber söylemini incelerken söylem analizi yöntemini kullanarak, haber üretim süreci içinde haberciliğin örgütlenmesi ve işleyişi ile profesyonel gazetecilik etik kodlarının dolayımıyla oluşan haber metinlerini tüm

bir toplumsal yapıyla ilişkilendirerek açıklamaya çalışmaktadır."[251] Söylem analizini daha derin ve farklı bir boyutta ele almakta, bu da Van Dijk'ı diğer araştırmacılardan farklı kılmaktadır.

Teun A. van Dijk, haberleri yalnızca metinsel ve yapısal açıdan ele almamış, anlama ve üretim düzeylerinde de çözümleme ve açıklamaya gitmiştir.[252] Bu, haberleri daha detaylı ve derinlemesine inceleyen bir metottur. Bu haliyle söylem analizi bir tür yorumlama biçimidir.

Haber analizi yaparken Van Dijk yöntemini kullanmamızın sebebi, Van Dijk'ın bir yönüyle dil, söylem ve ideoloji konularında uzmanlaşmış bir dilbilimci, diğer yönüyle de haber söylemi ile ilgilenen bir iletişim bilimcisi olması ve oldukça geniş bir alanı kucaklayan çalışmaları ile dikkatleri çekmesidir.[253] Bu sebeple Van Dijk'ın söylem analizi çözümlemesi akademik araştırma ve incelemelerde sıkça başvurulan bir çözümleme yöntemidir.

4.3 2014 Ocak - Haziran Ayları Arası Göç Haberleri

Çalışma kapsamında ele alınarak taranan gazeteler, yüksek tirajlara sahip farklı tandanslardan olan Hürriyet, Posta, Sözcü, Türkiye, Zaman ve Cumhuriyet gazeteleridir. Söz konusu gazeteler gerek haberler, gerekse ekler olmak üzere taranmış, bunların içinden göç ile ilgili olan haberler seçilerek yorumlanmıştır.

2014 yılı Ocak-Haziran ayları içerisinde incelenen altı gazetede, "göç" içerikli kırk iki adet habere rastlanmaktadır. Bu haberlerin arasında genel anlamda göç olgusuna değinilen otuz bir adet haber vardır. Diğer on bir haber ise İstanbul'a göçe aittir. Göç haberlerinin başlıkları şöyledir:

[251] Zerrin Ertan Keskin, "Türkiye'de Haber İncelemelerinde van Dijk Yöntemi", **Haber, Hakikat ve İktidar İlişkisi,** Der. Çiler Dursun, Ankara, Kesit Yay., 2004, s. 391-392.
[252] Güler Ülkü, "Söylem Çözümlemesinde Yöntem Sorunu ve Van Dijk Yöntemi", **Haber, Hakikat ve İktidar İlişkisi,** Der. Çiler Dursun, Ankara, Kesit Yay., 2004, s. 374.
[253] Zerrin Ertan Keskin**, a.g.e.**, s. 391.

1. “2014’te Suriyeli Sayısı 1 Milyonu Aşacak” (Cumhuriyet – 1 Ocak 2014)
2. “İkinci Vatan Gaziantep” (Türkiye – 4 Ocak 2014)
3. “Bizim Suriyeliler Türkçe Öğreniyor” (Türkiye – 7 Ocak 2014)
4. “Esad’dan Kurtuldular Çileleri Yine Bitmedi” (Türkiye - 17 Ocak 2014)
5. “Türkmenleri IŞİD Terörü Vurdu” (Türkiye – 30 Ocak 2014)
6. “İstanbul’un Memleket Haritası Çıkarıldı” (Zaman – 31 Ocak 2014)
7. “Sefalet Sınırda” (Türkiye – 2 Şubat 2014)
8. “İstanbul’da 1 Milyon Kastamonulu” (Cumhuriyet – 3 Şubat 2014)
9. “O Çocuk Tek Başına Değilmiş” (Sözcü – 19 Şubat 2014)
10. “28 Kaçak Ölümden Döndü” (Sözcü - 24 Şubat 2014)
11. “Kaçakları Taşıyan Bot Battı: 2 Ölü 3 Kayıp” (Sözcü – 13 Mart 2014)
12. “Ege’de Kaçak Faciası” (Sözcü – 20 Mart 2014)
13. “Türkiye’de 1 Yılda 2.5 Milyon Kişi Göç Etti” (Posta – 25 Mart 2014)
14. “Suriyeliler Kaderine Terk Edildi” (Sözcü – 30 Mart 2014)
15. “Türk Sınırında Göç Skandalı” (Hürriyet - 3 Nisan 2014)
16. “Kriz Göç Yollarını Değiştirdi” (Hürriyet IK - 6 Nisan 2014)
17. “Keseb’deki Ermeniler İçin Zorunlu Göç” (Posta - 9 Nisan 2014)
18. “Tarlabaşı’nın Yeni Misafirleri Suriyeliler-Bir Sınıf Dört Dil” (Hürriyet - 13 Nisan 2014)
19. “63 Aileyi Köylerinden Eden Kan Davası Barışla Sonuçlandı” (Zaman - 14 Nisan 2014)
20. “Suriyeliler Türkçe Öğreniyor” (Türkiye - 14 Nisan 2014)
21. “İnsanlığın Ateşle İmtihanı” (Cumhuriyet – 15 Nisan 2014)
22. “Türkiye’deki Suriyeliler’in Sayısı 1 Milyona Yaklaştı” (Sözcü - 17 Nisan 2014)
23. “15 Yılda 15 Milyon Konut” (Hürriyet/ Ek - 19 Nisan 2014)
24. “Çadırkentte 11 Bin Suriyeli Bebek” (Türkiye – 1 Mayıs 2014)
25. “İstanbul’un Taşı Toprağı Suriyeli (Sözcü - 1 Mayıs 2014)
26. “İç Savaşlar, Göçmen Sayısını İki Yılda 15 Kat Artırdı” (Zaman – 2 Mayıs 2014)
27. “Facianın Vurduğu Soma Göç Ediyor” (Sözcü - 9 Mayıs 2014)
28. “Canı’na Döndü Canından Oldu” (Hürriyet - 16 Mayıs 2014)

29. “Soma’da Taşeronun Da Taşeronu Var” (Hürriyet - 18 Mayıs 2014)
30. “Çok Yazık” (Posta - 19 Mayıs 2014)
31. “Suriyeli Kaçaklar Denizden Toplandı” (Sözcü - 21 Mayıs 2014)
32. “Sahil Güvenlik Ege’de Üç Günde 150 Kaçak Yakaladı” (Sözcü - 3 Haziran 2014)
33. “Suriyeli Kadınlar Fuhşa Zorlanıyor” (Sözcü – 14 Haziran 2014)
34. “İnsanlık Dışı” (Posta- 17 Haziran 2014)
35. “Yine De Kaçamadılar” (Türkiye – 17 Haziran 2014)
36. “Havalandırma 15 Kaçak” (Cumhuriyet – 17 Haziran 2014)
37. “Göçe Zorlanan İnsan Sayısı 50 Milyonu Aştı” (Zaman – 20 Haziran 2014)
38. “Suriye’nin 4’te 1’i Göç Etti” (Posta – 21 Haziran 2014)
39. “Suriyeliler’e Biz Bakıyoruz Türkmenler BM’ye Emanet” (Sözcü - 22 Haziran 2014)
40. “İstanbul’da Dev Operasyon” (Sözcü - 22 Haziran 2014)
41. “Göçüyoruz” (Hürriyet Ekonomi - 22 Haziran 2014)
42. “Sefiller” (Hürriyet Ekonomi – 27 Haziran 2014)

Bu haberlerin metinleri ekte verilmiştir.

Ayrıca bu bölümde, 2014 Ocak, Şubat, Mart, Nisan, Mayıs ve Haziran aylarına ait altı gazete, İstanbul’a göç ile ilgili haberler açısından incelenmiştir. Yukarıda bahsettiğimiz genel göç haberlerinin içinden on bir adet haber İstanbul’a göç ile ilgilidir. İstanbul’a göç ile ilgili haber başlıkları ise şunlardır:

1. “Esad’dan Kurtuldular Çileleri Yine Bitmedi” (Türkiye - 17 Ocak 2014)
2. “İstanbul’un Memleket Haritası Çıkarıldı” (Zaman – 31 Ocak 2014)
3. “İstanbul’da 1 Milyon Kastamonulu” (Cumhuriyet – 3 Şubat 2014)
4. “Türkiye’de 1 Yılda 2.5 Milyon Kişi Göç Etti” (Posta – 25 Mart 2014)
5. “Suriyeliler Kaderine Terk Edildi” (Sözcü – 30 Mart 2014)
6. “15 Yılda 15 Milyon Konut” (Hürriyet/ Ek - 19 Nisan 2014)
7. “İstanbul’un Taşı Toprağı Suriyeli (Sözcü - 1 Mayıs 2014)

8. “Facianın Vurduğu Soma Göç Ediyor” (Sözcü - 9 Mayıs 2014)
9. “Suriyeliler’e Biz Bakıyoruz Türkmenler BM’ye Emanet” (Sözcü – 22 Haziran 2014)
10. “İstanbul’da Dev Operasyon” (Sözcü - 22 Haziran 2014)
11. “Sefiller” (Hürriyet Ekonomi – 27 Haziran 2014)

Bu haberlerin metinleri ise ekte verilmiştir.

4.3.1 2014 Ocak-Haziran Ayları Arasında Çıkan “Genel Göç” Haberlerinin Çözümlenmesi

Van Dijk, söylem analizi yöntemini makro ve mikro yapı olmak üzere ikiye ayırmıştır. Makro yapı kendi içinde “tematik yapı” ve “şematik yapı” olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Tematik yapı içerisinde, metnin başlıkları, haber girişleri, fotoğraflar ele alınmakta; şematik yapıda ise, ana olayın sunumu ve sonuçlar, ardalan ve bağlam bilgisi, haber kaynakları ve olayın taraflarının olaya getirdikleri yorumlar incelenmektedir. Mikro yapı ise; sentaktik çözümlemede cümle yapılarının aktif-pasif olmasını, bölgesel uyumda nedensel, işlevsel, referansal ilişkiyi, kelime seçimleri ve haber retoriğinde fotoğraf, inandırıcı bilgiler ve görgü tanıklarının ifadeleri gibi bilgileri içerir. Van Dijk’ın analiz yöntemini baz alarak genel göç ile ilintili bu otuz bir haberi inceleyelim.

4.3.1.1 Makro Yapı

Makro yapı çözümlemesinde metnin teması, tematik yapısı ve konusu gibi söylemin bütün boyutları ele alınmaktadır.[254] Makro yapı tematik ve şematik olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

[254] Yusuf Devran, **Haber, Söylem, İdeoloji**, İstanbul, Başlık Yayınları, 2010, s.64.

4.3.1.1.1 Tematik Yapı

Tematik yapıda üst başlık, alt başlık, spot ve haber girişleri incelenir. Bu bölümde ele alınan haberler tematik yapı açısından incelenecektir.

4.3.1.1.1.1 Başlıklar

Haber metinlerinde "başlıklar, makro kurallar aracılığıyla özetleme yapmakta, giriş paragrafına temel oluşturmaktadır."[255] Ayrıca haber başlıkları, haberin içeriğine dair bilgi vermekte ve söz konusu habere ilgi uyandırmaktadır.

"2014'te Suriyeli Sayısı 1 Milyonu Aşacak" haber başlığına baktığımızda enformasyon eksikliği olmadığı görülmektedir. Başlıkta fiil kullanıldığı için kurgulama yapılmıştır. Konuyu açıklayan bir başlıktır.

"İkinci Vatan Gaziantep" haberinin başlığına bakacak olursak, fiil kullanılmadığı için enformasyon eksikliği vardır. Başlıkta konu kısmen açıklanmış ve genelleştirme yapılmamıştır. Fiil olmadığı için kurgulama yoktur.

"Bizim Suriyeliler Türkçe Öğreniyor" haberinin başlığında, fiil kullanılarak kurgulama yapılmıştır. Başlıkta kısmen genelleştirme yapılmıştır ve enformasyon eksikliği bulunmamaktadır. Haberin konusunu açıklayan bir başlıktır.

"Türkmenleri IŞİD Terörü Vurdu" haberinin başlığı enformasyon eksikliği olmayan açık ve genel bir başlıktır. Başlıkta kurgulama yapılmıştır.

"Sefalet Sınırda" haberinin başlığında enformasyon eksikliği göze çarpmaktadır. Başlıkta kurgulama yapılmamıştır. Genel, fakat konunun kısmen açıklandığı bir başlıktır.

"O Çocuk Tek Başına Değilmiş" haberinin başlığında enformasyon eksikliği vardır. Başlıkta konu açıkça değil, kısmen verilmiş ve kurgulama yapılmıştır.

[255]Ömer Özer, "Haberin İdeolojik Duruşu: Eğitim-Sen Eyleminin Türk Basınında Temsili", **Haberi Eleştirmek**, Konya, Literatürk Yay., 2012, s. 139.

“28 Kaçak Ölümden Döndü” haberinin başlığı, enformasyon eksikliği olan bir başlıktır. Çünkü başlıkta yer ve zaman bilgileri yer almamaktadır. Başlıkta konu kısmen açıklanmış, fiil kullanılarak kurgulama yapılmıştır.

“Kaçakları Taşıyan Bot Battı: 2 Ölü 3 Kayıp” haberinin başlığında yer ve zaman bilgilerine yer verilmediği için enformasyon eksikliği görülmektedir. Başlıkta, kısmen genelleştirme ve kurgulama yapılmıştır.

“Ege’de Kaçak Faciası” haberinin başlığında kısmen genelleştirme yapılmış ve konu kısaca açıklanmıştır. Başlıkta tam bilgi verilmediği için enformasyon eksikliği görülmektedir.

“Türk Sınırında Göç Skandalı” haberinin başlığını inceleyecek olursak, başlıkta fiile yer verilmemiş, “göç” kelimesi ile kurgulama yapılmış, eyleme önem verilmiştir. Başlıkta tema, göç kavramı üzerinden belirlenmiştir. Olayın içeriği başlıktan anlaşılır durumdadır, o halde bu başlıkta enformasyon eksikliği yoktur. Bununla birlikte başlıkta “Türk sınırında” ibaresi ile yer bilgisinin verilmesine karşın, zamansal bilgi yer almamaktadır.

“Kriz Göç Yollarını Değiştirdi” haberinin başlığına baktığımızda, başlıkta genelleme yapıldığını görürüz. Başlık, konu hakkında bilgi vermekte, fakat detaylara girmemektedir. Başlıkta yer alan ‘göç’ kelimesi ile genelleştirme yapılmıştır. Göçün nereye yapıldığı hakkında bilgi verilmemesi hem enformasyon eksikliği hem de genelleştirmeye sebep olmuştur.

“Keseb’deki Ermeniler İçin Zorunlu Göç” haberinin başlığında “zorunlu göç” ibaresi ile kurgulama yapılmıştır. Genelleştirmeye yer verilmemiş, mekân bilgisi ile ilgili enformasyon verilmiştir.

“Tarlabaşı’nın Yeni Misafirleri Suriyeliler-Bir Sınıf Dört Dil” haberinde başlık, göç kavramı üzerinden belirlenmiştir. Olayın içeriği başlığa bakılarak anlaşılır durumdadır. ‘Tarlabaşı’ ile yer, ‘Suriyeliler’ ibaresi ile de enformasyon sağlanmıştır.

“63 Aileyi Köylerinden Eden Kan Davası, Barışla Sonuçlandı” haberinin başlığı enformasyon eksikliği olmayan, konuyu tamamen özetleyen ve fiillerle

kurgulama yapılmış bir başlıktır. Genelleştirme yapılmamıştır; başlık haberin içeriğini yansıtan türden bir başlıktır.

"Suriyeliler Türkçe Öğreniyor" haberinin başlığında enformasyon eksikliği bulunmamaktadır. Fiile yer verilen bu başlık haberin kısa bir özetidir.

"İnsanlığın Ateşle İmtihanı" haberinin başlığında, enformasyon eksikliği görülmekte ve genelleştirme yapıldığı anlaşılmaktadır.

"Türkiye'deki Suriyeliler'in Sayısı 1 Milyona Yaklaştı" haberinde başlık haber hakkında bilgi vermektedir. Başlıkta 'yaklaştı' yüklemi ile fiile yer verilmiştir. Kurgulama yapıldığı ve göç kavramının ele alındığı görülmektedir. 'Türkiye' ve 'Suriyeliler' denilerek enformasyona yer verilmiş, genelleştirmeye gidilmemiştir. Başlıkta kurgulama yoktur.

"Çadırkentte 11 Bin Suriyeli Bebek" haberinin başlığı haberin konusunu tam anlamıyla açıklayan bir başlıktır. Bu yüzden başlıkta enformasyon eksikliği yoktur.

"İç Savaşlar, Göçmen Sayısını İki Yılda 15 Kat Artırdı" haberinin başlığında, fiil kullanıldığı için kurgulama vardır, enformasyon eksikliği ve genelleştirme bulunmamaktadır.

"Can'ına Döndü Canından Oldu" haber başlığında "döndü" ve "oldu" sözcükleriyle fiillere yer verilmiş, aynı zamanda kurgulama yapılmıştır. Başlıkta enformasyon eksikliği söz konusudur. Başlığa bakılarak haber hakkında net bir fikir elde edilememekte, kimden ve neden bahsedildiği açıkça belirtilmemektedir.

"Soma'da Taşeronun Da Taşeronu Var" haberinin başlığında yer bildirilerek enformasyona yer verilmiştir. Başlıkta ayrıca kurgulama da yapılmıştır.

"Çok Yazık" haberinin başlığında enformasyon eksikliği bulunmaktadır. Çünkü konu başlığa yansımamıştır. Başlıkta zaman ve yer belirtilmemiş, genelleştirme yapılmıştır.

“Suriyeli Kaçaklar Denizden Toplandı” haberinin başlığında “toplandı” kelimesi ile fiile yer verilmiştir. Başlıkta enformasyon eksikliği yoktur ve başlık haberin içeriğini birebir açıklamaktadır.

“Sahil Güvenlik Ege’de Üç Günde 150 Kaçak Yakaladı” haberinin başlığı, işlenen haber konusunun bir özeti şeklindedir. Başlıkta fiile yer verilerek kurgulama yapılmış, yer, sayı ve zaman bildirilmiştir. Başlıkta enformasyon eksikliği ve genelleştirme yoktur.

“Suriyeli Kadınlar Fuhşa Zorlanıyor” haberinin başlığında konu açıkça ifade edilmektedir. Başlıkta fiil kullanılmıştır. Enformasyon eksikliği yoktur. Genelleştirmeye yer verilmemiş, kurgulama yapılmıştır.

“İnsanlık Dışı” haberinin başlığında yer, dönem ve zaman bilgisi olmadığı için enformasyon eksikliği söz konusudur. Genelleştirme ve kurgulamaya ise rastlanmamıştır.

“Yine De Kaçamadılar” haberinin başlığında fiile yer verilmiştir. Fakat “kaçamadılar” ibaresinde enformasyon eksikliği göze çarpmaktadır.

“Havalandırmada 15 Kaçak” başlıklı haberde enformasyon eksikliği yoktur. Başlıkta genelleştirme yapılmamıştır.

“Göçe Zorlanan İnsan Sayısı 50 Milyonu Aştı” haberinin başlığında fiile yer verilmiştir, yalnız yer ve zaman bilgisi ile göç nedeni belirtilmemiş olduğundan enformasyon eksikliği görülmektedir. Başlıkta kurgulama yapılmış, genelleştirmeye ise yer verilmemiştir.

“Suriye’nin 4’te 1’i Göç Etti” haberinin başlığında yer, dönem, zaman gibi enformasyonlara yer verilmiştir. Genelleştirme yoktur, fiillere yer verilerek kurgulama yapılmıştır.

“Göçüyoruz” haberinin başlığında fiile yer verilmiştir. Göç kelimesi ile kurgulama yapılmıştır. Başlık, haberin içeriğini vurgulamakta, göçme eylemine dikkat çekmektedir. Başlıkta yer bilgisi eksikliği ile enformasyon eksikliği görülmektedir, “Göçüyoruz” ibaresi ile genelleştirme yapılmıştır.

Görüldüğü gibi haber başlıklarının bazılarında göç konusu direkt olarak ele alınırken bazı başlıklarda ise enformasyon eksikliği görülmektedir. Ele aldığımız haber başlıklarında "Canı'na Döndü Canından Oldu" gibi enformasyon eksikliği olan başlıklarla, "Türk Sınırında Göç Skandalı" gibi enformasyon eksikliğine açık ve haberin içeriğini açıkça belli edilen haber başlıkları da yer almaktadır. Genel olarak başlıklarda fiillere yer verilmiştir. Bazı başlıklarda ise kurgulamalar yapılmıştır.

4.3.1.1.1.2 Haber Girişi / Spot

Haber girişleri, başlıktan sonra metnin ilk bölümünü oluşturan ve başlıkta değinileni destekleyen bir içeriğe sahiptir. Haber girişleri okunduğunda, başlıklarda oluşan anlamların sağlamlaştırıldığı görülmektedir.[256]

"2014'te Suriyeli Sayısı 1 Milyonu Aşacak" başlıklı haberin spotu şu şekildedir:

"Türkiye'deki Suriyelilerin sayısı 700 bine ulaşırken, 2014'te bu sayının 1 milyonu aşması bekleniyor. Suriye istikrara kavuştuğunda dahi dörtte bir oranında Suriyelinin Türkiye'de kalması bekleniyor."

("2014'te Suriyeli Sayısı 1 Milyonu Aşacak" - Cumhuriyet – 1 Ocak 2014)

Haberin girişinde yer olarak, 'Suriye' ve 'Türkiye', zaman olarak 2014 yılı, sayısal bilgi olarak göçmen nüfusu verilmiştir. Spot "Suriyelilerin Türkiye'de kalması bekleniyor" cümlesi ile sonuçlanmıştır.

"İkinci Vatan Gaziantep" başlıklı haberin spotu şu şekildedir:

"AFAD Suriyeli mülteciler üzerine kapsamlı bir araştırma yaptı. Buna göre sadece Gaziantep'te 90 bin sığınmacı bulunuyor. Suriyelilerin yarısı kaçak."

[256] Ömer Özer, **a.g.m.**, s.145.

("İkinci Vatan Gaziantep" - Türkiye – 4 Ocak 2014)

Spotta yer, zaman, sayı verilmiş ve Suriyelilerin yarısının kaçak olduğu sonucuna varılmıştır.

"Bizim Suriyeliler Türkçe Öğreniyor" başlıklı haberin spotu şu şekildedir:

"Savaştan kaçarak geldikleri ülkemizde, eğitimden sağlığa kadar birçok hakka kavuşan Suriyeliler, şimdi de Türkçe kurslarına başladı"

("Bizim Suriyeliler Türkçe Öğreniyor" – Türkiye – 7 Ocak 2014)

Yukarıdaki haber spotunda yer, zaman, olay ve olayın sonucuna yer verilmiştir. Spot bu bakımdan haberi özetlemektedir.

"Türkmenleri IŞİD Terörü Vurdu" haberinin spotu şu şekildedir:

"Irak Şam İslam Devleti (IŞİD) Örgütü, sınırda bulunan Türkmen köylerini bombalıyor. Son 2 günde 3500 Türkmen Türkiye'ye geldi"

("Türkmenleri IŞİD Terörü Vurdu" – Türkiye – 17 Ocak 2014)

Spotta Türkmen köyleri denilerek yer bilgisine, "2 gün" denilerek zaman bilgisine, "3500 Türkmen" denilerek sayısal bilgiye, Türkmenlerin Türkiye'ye gelmesinden bahsedilerek de haberin sonucuna yer verilmiştir.

"Sefalet Sınırda" başlıklı haberin girişi şu şekildedir:

"Yanı başımızda kampta 40 bin Suriyeli yaşamaya çalışıyor. Bir yandan dondurucu soğukta boğuşuyorlar, bir yandan açlıkla… Ölüm korkusu yüreklere kazınmış, Esad El Kaide ve serseri kurşunlar kâbusları olmuş. Tek umutları Türkiye'den gelecek bir lokmada!"

("Sefalet Sınırda" – Türkiye – 2 Şubat 2014)

Haber girişinde "yanı başımızdaki kamp" ibaresiyle yer bilgisine, "40 bin Suriyeli" ifadesi ile sayı bilgisine, "dondurucu soğuk" denilerek ise olaydaki zamanın kışın gerçekleştiği bilgisine ulaşılmaktadır. "Tek umutları Türkiye" ibaresi ile de haberin sonucuna gidilmiştir.

"O Çocuk Tek Başına Değilmiş" başlıklı haberin spot ve girişi bulunmamaktadır.

"28 Kaçak Ölümden Döndü" başlıklı haber spot ve girişin bulunmadığı kısa bir haberdir.

"Kaçakları Taşıyan Bot Battı: 2 Ölü 3 Kayıp" başlıklı haberin spotu şu şekildedir:

"Muğla'nın Datça İlçesi'nde kaçakları taşıyan Zodyak bot alabora olup battı. 2 kişi hayatını kaybetti, 2'si çocuk 3 kişi ise kayboldu"

("Kaçakları Taşıyan Bot Battı: 2 Ölü 3 Kayıp" – Sözcü – 13 Mart 2014)

Spotta Muğla'nın Datça ilçesi denilerek yer bilgisi verilmiştir. Zaman bilgisine ise yer verilmemiştir. "2 kişi hayatını kaybetti, 2'si çocuk 3 kişi ise kayboldu" cümlesi ile hem sayısal bilgi verilip hem de haberin spotu sonuçlandırılmıştır.

"Ege'de Kaçak Faciası" başlıklı haberin spotu şu şekildedir:

"Yasa dışı yollardan Yunanistan'ın Midilli Adası'na geçmeye çalışan Suriyeli kaçakları taşıyan sürat teknesi Ayvalık'ta battı, 7 kişi öldü"

("Ege'de Kaçak Faciası" – Sözcü – 20 Mart 2014)

Spotta yer olarak Ayvalık bildirilmiş, zaman bilgisine yer verilmemiştir. "7 kişi öldü" denilerek ise sayı ve aynı zamanda sonuç bildirilmiştir.

"Türk Sınırında Göç Skandalı" başlıklı haberdeki spot şu şekildedir:

"Yunanistan'ın Türkiye sınırındaki Gümülcine mülteci kampında 6 bin göçmenin insanlık dışı şartlarda tutulduğu öne sürüldü. Sınır Tanımayan Doktorlar Örgütü, 'kamplarda uyuz ve sindirim sistemi hastalıklarının salgına dönüştüğünü' bildirdi."

("Türk Sınırında Göç Skandalı" – Hürriyet - 3 Nisan 2014)

Spotta haber başlığının açıklaması yapılmıştır. Yer, "Gümülcine mülteci kampı" denilerek açıkça ifade edilmiş, zaman bilgisine yer verilmemiştir. 6 bin göçmen ifadesi ile rakamsal bilgi verilmiştir. Haber, kampta kalan göçmenlerin dramını anlatmaktadır. Kamp, temiz hava olmayan, güneş görmeyen, her yerin dışkı içinde olduğu, hijyenik olmayan bir yer olarak tasvir edilmektedir. Haberde uyuz ve sindirim sistemi hastalıklarının yanı sıra diş, kas ve kemik hastalıkları, nefes darlığı ve akciğer iltihaplanması gibi hastalıkların salgın halde olduğu anlatılmaktadır. Ayrıca kamplarda göçmenlerin en önemli şikâyetinin insan gibi muamele görmemeleri olduğu vurgulanmıştır.

"Kriz Göç Yollarını Değiştirdi" başlıklı haberde spota yer verilmemiştir. Bu sebeple haberin girişini inceleyeceğiz. "Kriz Göç Yollarını Değiştirdi" haberin girişi şu şekildedir:

"Beş yıldır süren ekonomik kriz Avrupa birliği arasındaki göç hareketini değiştirdi. 1990'ların ekonomik çekim merkezi olan İrlanda gibi ülkeler genç nüfusun kaçışını önleyemiyor. İspanya, İtalya, Portekiz ve Yunanistan, 1960'lardakine benzer bir şekilde göç veriyor. Ancak bu kez çalışanların göç sebebi askerî diktatörlükler yahut açlık değil, bir türlü azaltılamayan işsizlik, ekonomik kriz gerekçesiyle uygulanan kemer sıkma politikaları, hatta emekli aylıklarının düşürülmesi."

("Kriz Göç Yollarını Değiştirdi" - Hürriyet IK - 6 Nisan 2014)

Haber girişinde "Beş yıldır süren ekonomik kriz Avrupa Birliği ülkeleri arasındaki göç hareketini değiştirdi." cümlesiyle ülkeler arasındaki göç ve nedenleri hakkında genel bilgi verilmiştir. Göçe sebep olarak işsizlik gösterilmiştir.

"Keseb'deki Ermeniler İçin Zorunlu Göç" başlıklı haberin spotu şu şekildedir:

"Suriye'de muhaliflerin Keseb'i ele geçirdikten sonra Ermenileri zorla göç ettirdiği iddia ediliyor. Ankara yalanlasa da tanıklar ve Ermeni lobisi "Göçün arkasında Türkiye var" diyor."

("Keseb'deki Ermeniler İçin Zorunlu Göç" - Posta - 9 Nisan 2014)

"Keseb'deki Ermeniler İçin Zorunlu Göç" haberinin spotu başlıkta değinilen konuyu desteklemekte ve başlıktaki anlamı sağlamlaştırmaktadır.

"Tarlabaşı'nın Yeni Misafirleri Suriyeliler-Bir Sınıf Dört Dil" başlıklı haberin spotu şu şekildedir:

"Savaştan kaçıp Türkiye'ye gelen Suriyeli kadınlar Tarlabaşı'nda çocuklarının eğitimine destek verip kadınlara Türkçe okuma-yazma öğreten Tarlabaşı toplum merkezinin yeni müdavimleri. Onların Türkçe öğrendiği sınıflarda 4 farklı dil konuşuluyor."

("Tarlabaşı'nın Yeni Misafirleri Suriyeliler-Bir Sınıf Dört Dil"- Hürriyet - 13 Nisan 2014)

"Tarlabaşı'nın Yeni Misafirleri Suriyeliler" ile "Bir Sınıf Dört Dil" cümleleri bağdaştırılmıştır.

"63 Aileyi Köylerinden Eden Kan Davası, Barışla Sonuçlandı" başlıklı haberin girişi şu şekildedir:

"*Siirt'in Pervari ilçesine bağlı Yapraktepe köyünde 9 yıl önce başlayan ve 3 kişinin öldüğü kan davası, Siirt Valisi Ahmet Aydın ve kanaat önderlerinin araya girmesiyle barışla sonuçlandı."*

("63 Aileyi Köylerinden Eden Kan Davası, Barışla Sonuçlandı" – Zaman – 14 Nisan 2014)

Giriş, haberin kısa bir özeti şeklinde verilmiştir. Yer, zaman ve sayı bilgileri verilmiş ve olayın sonuca bağlandığı vurgulanmaktadır.

"Suriyeliler Türkçe Öğreniyor" başlıklı haberin spotu şu şekildedir:

"Aralarında doktor, mühendis, öğretmen ve avukatların da bulunduğu bir grup Suriyeli, günlük hayatlarını daha kolay sürdürebilmek için Türkçe okuma ve yazma öğrenmeye başladı."

("Suriyeliler Türkçe Öğreniyor" – Türkiye – 14 Nisan 2014)

Spot, habere ilgi uyandıran türdendir. Haber kısmen verilmiştir. Spotta eğitimli Suriyeli göçmenlerin Türkçeyi öğrenme çabalarından bahsedilmektedir. Ana haberin çok kısa bir özeti olarak ele alınmaktadır, yapılan çalışmalardan ise bahsedilmemektedir.

"İnsanlığın Ateşle İmtihanı" haberinin spotu şu şekildedir:

"Savaştan kaçıp Türkiye'ye sığınan Suriyelilerin sayısı 1 milyonu buldu. Suriyelilerin yaşadığı insani dram, siyasi durumun gölgesinde kalıyor. Onlar ağır yaşam şartlarından, yurttaşlar ise onlardan şikâyetçi..."

("İnsanlığın Ateşle İmtihanı" – Cumhuriyet – 15 Nisan 2014)

Görüldüğü gibi haberin spotunda Türkiye'ye sığınan Suriyeli sayısı verilmiş, göçmenlerin yaşadıkları dram vurgulanmıştır.

"Türkiye'deki Suriyeliler'in Sayısı 1 Milyona Yaklaştı" haberinde giriş ve spot bölümüne yer verilmemiştir.

"Çadırkentte 11 Bin Suriyeli Bebek" haberinin spotu bulunmamaktadır.

"İç Savaşlar, Göçmen Sayısını İki Yılda 15 Kat Artırdı" haberinin girişi şu şekilde verilmiştir:

"*TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu bünyesinde kurulan Ege Kıyılarındaki Yasa Dışı Göç Faaliyetlerini Araştırma Alt Komisyonu, yaptığı incelemelerde ilginç sonuçlarla karşılaştı."*

("İç Savaşlar, Göçmen Sayısını İki Yılda 15 Kat Artırdı"- Zaman – 2 Mayıs 2014)

Haberin girişinde resmi bir kurumun Ege kıyılarında yaptığı araştırmaya yer verilmiş, zamansal bilgiye ise yer verilmemiştir. "İlginç sonuçlarla karşılaştı" cümlesi ile haberin sonucuna dair merak uyandırılmıştır.

"Canı'na Döndü Canından Oldu" başlıklı haberde bağlantı olduğu görülmektedir. Spot şu şekildedir:

"Soma madenleri Eynez ocağından çıkarılan her madencinin bedeni, bıraktıklarına acı ve göz yaşartıcı bir hikâye olarak da geri dönüyor. İşte yürek burkan, iç parçalayan o hikâyelerden biri…"

("Canı'na Döndü Canından Oldu" – Hürriyet - 16 Mayıs 2014)

Bu spot cümleleri ile haber başlığı desteklenmiştir.

"Soma'da Taşeronun Da Taşeronu Var" başlıklı haberin girişi şu şekilde verilmiştir:

"Soma'dan sonra en büyük acıyı yaşayan Savaştepe ve Kınık'ın nüfusları her geçen gün azalıyor. Savaştepe geçmişin aydın kenti…"

("Soma'da Taşeronun Da Taşeronu Var" - Hürriyet - 18 Mayıs 2014)

"Soma'da Taşeronun Da Taşeronu Var" haberinin girişi ile başlığı arasında bağlantı bulunmamaktadır. Savaştepe'nin tarihinden bahsedilmiştir. Haberde fotoğraf kullanılmamıştır.

"Çok Yazık" haberinin girişi şu şekildedir:

"Suriye'deki iç savaştan kaçarak ülkemize sığınanlar zor şartlarda hayat mücadelesi veriyor. Bazı Suriyeli mülteciler daha önce organ mafyasının eline düşmüş, bazıları ise sokaklarda dilenmek zorunda kalmıştı. Şanlıurfa'da dün yapılan baskında ise bazı Suriyeli kadınların fuhuş batağına saplandığı ortaya çıktı."

("Çok Yazık" - Posta - 19 Mayıs 2014)

"Çok Yazık" haberinin girişinde "Suriye'deki iç savaştan kaçarak ülkemize sığınanlar zor şartlarda hayat mücadelesi veriyor." denilerek haberin başlığı açıklanmıştır. Spotta organ mafyasının eline düşen, dilenen, fuhuş batağına saplanan Suriyelilerden bahsedilmiştir.

"Suriyeli Kaçaklar Denizden Toplandı" başlıklı haber, kısa bir haberdir. Haberde giriş veya spot bulunmamaktadır.

"Sahil Güvenlik Ege'de Üç Günde 150 Kaçak Yakaladı" ve "İnsanlık Dışı" başlıklı haberler de spot veya girişe yer verilmeyen kısa haberlerdir.

"Suriyeli Kadınlar Fuhşa Zorlanıyor" haberinin spotu şu şekildedir:

"Economist dergisi, Türkiye'de birçok Suriyeli kadının fuhşa zorlandığını öne sürdü. Dergiye göre, fuhşa sürüklenenler arasında çocuklar da var"

("Suriyeli Kadınlar Fuhşa Zorlanıyor" – Sözcü - 14 Haziran 2014)

Görüldüğü gibi haber spotu, haberin içeriğini kısmen vermektedir. Economist dergisinin Türkiye'deki göçmenler ve fuhuş hakkındaki araştırmasının sonucu spotta

yer almaktadır. Bu bakımdan haberin spotu haberin içeriğini yansıtmaktadır. Ekonomik yetersizliğin göçmenleri fuhşa zorladığından bahsedilmektedir.

"Yine De Kaçamadılar" başlıklı haberin spotu şu şekildedir:

"İnsan tacirliğinde akıl almaz yöntemlere bir yenisi eklendi… Otobüsün tavanı ile havalandırma boşluğu arasına yapılan gizli bölmeden 15 kaçakçı çıktı"

("Yine De Kaçamadılar" – Türkiye – 17 Haziran 2014)

Spotta enformasyon eksikliği yoktur. Yer, zaman ve sayı bildirilerek haber özetlenmiştir. Yakalanan kaçakların hukuki durumu spotta açıklanmamaktadır.

"Havalandırmada 15 Kaçak" başlıklı haberin giriş veya spotu bulunmamaktadır.

"Göçe Zorlanan İnsan Sayısı 50 Milyonu Aştı" haberinin girişi şu şekildedir:

"Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK), dünya çapında mülteci, sığınmacı ve yerinden olmuş insanların sayısının, 2. Dünya Savaşı'ndan sonra ilk kez 50 milyonu aştığını açıkladı."

("Göçe Zorlanan İnsan Sayısı 50 Milyonu Aştı" – Zaman – 20 Haziran 2014)

Bu, enformasyon eksikliği olmayan bir haber girişidir. Yer, zaman ve sayı bilgisi açıklanmıştır.

"Suriye'nin 4'te 1'i Göç Etti" başlıklı haberin spotu şu şekildedir:

"Dünya Mülteci Günü'nde 'Dünya rekoru': 50 milyon kişi yerlerinden edildi"

("Suriye'nin 4'te 1'i Göç Etti – Posta – 21 Haziran 2014)

Bu spotla habere merak uyandırılmıştır. Haber içeriği kısa bir şekilde özetlenmiştir. Haberin başlığı ise spotla desteklenmiştir.

"Göçüyoruz" başlıklı haberin spotu şu şekildedir:

"İkinci dünya savaşından sonra en çok göçün yaşandığı yıl 2013 oldu. Bu gidişle 2014 de farklı olmayacak. Peki ama neden? Göçün bir numaralı sebebi iç savaş ve şiddet olayları. Sonrasında ekonomik sebepler geliyor. Göç edilen yerlerin yüzde 86'sının Türkiye'nin de aralarında olduğu gelişmekte olan ülkeler olması dikkat çekici."

("Göçüyoruz" – Hürriyet Ekonomi – 22 Haziran 2014)

Görüldüğü gibi göçün en çok yaşandığı yılın 2013 yılı olduğu belirtilerek, haber spotunda zaman bilgisine yer verilmiştir. Spotta başlık açıklanmış ve haberin kısa bir özeti verilmiştir. Burada göçün sebepleri kısaca ele alınmış ve gelişmekte olan ülkelerin daha çok göç verdiğine dikkat çekilmiştir.

Görüldüğü gibi ele alınan haberlerin girişleri başlığı açıklamakta ve haberi özet olarak yorumlamaktadır. Burada da genellemeye veya enformasyon eksiltimine gidildiği görülmektedir.

4.3.1.1.1.3 Fotoğraflar[257]

Bu bölümde fotoğrafları inceleyeceğiz.[258] Bilindiği gibi fotoğraflar, haberle birlikte bir bütün olarak anlam ifade etmektedir. Bu nedenle fotoğraf, haberi oluşturan önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca retorik unsur olarak da ele alınabilir.[259]

[257] Düzeltme.
[258] Bu konu için ayrıca bkz bölüm 1.4.6.
[259] Ömer Özer, **Eleştirel Haber Çözümlemeleri,** Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yay., 2009, s. 97.

"2014'te Suriyeli Sayısı 1 Milyonu Aşacak" başlıklı haberde, Suriyeli göçmen bir ailenin fotoğrafı kullanılmıştır. Sağlık ekibinin eldivenli ve maskeli olması Suriyelilerin sağlıksız şartlarda bir yaşam sürdüklerinin göstergesidir. Ayrıca çocukların yüz ifadelerinden de mutsuz ve umutsuz oldukları anlaşılmaktadır. Ayrıca fotoğraftaki kişilerin durgun halleri ümitsizliği ifade etmektedir.

Şekil 1

"2014'te Suriyeli Sayısı 1 Milyonu Aşacak", **Cumhuriyet Gazetesi**, 1 Ocak 2014

"İkinci Vatan Gaziantep" başlıklı haberin fotoğrafına bakacak olursak; farklı yaş gruplarından kız ve erkek çocuklarının yerde bir arada oturdukları bir fotoğraftır. Çocukların hijyenden yoksun ve perişan görünümleri fotoğrafa yansımaktadır. Fotoğraftan, savaşın en masum bireylerinin çocuklar olduğu ve göçün en çok onların geleceğini etkileyeceği anlaşılmaktadır.

Şekil 2

"İkinci Vatan Gaziantep", **Türkiye Gazetesi**, 4 Ocak 2014

"Bizim Suriyeliler Türkçe Öğreniyor" başlıklı haberin fotoğrafında Suriyeli göçmen bir kadının ders esnasında tahtadaki hali görüntülenmiştir. Türkçe kelimeler yazan kadının Atatürk kelimesini yazması dikkat çekmektedir. Bu fotoğrafta, mültecilerin geleceğe dair ümitsizlikleri ve geldikleri ülkedeki yaşam şartlarına uyma çabası yansıtılmıştır.

Şekil 3

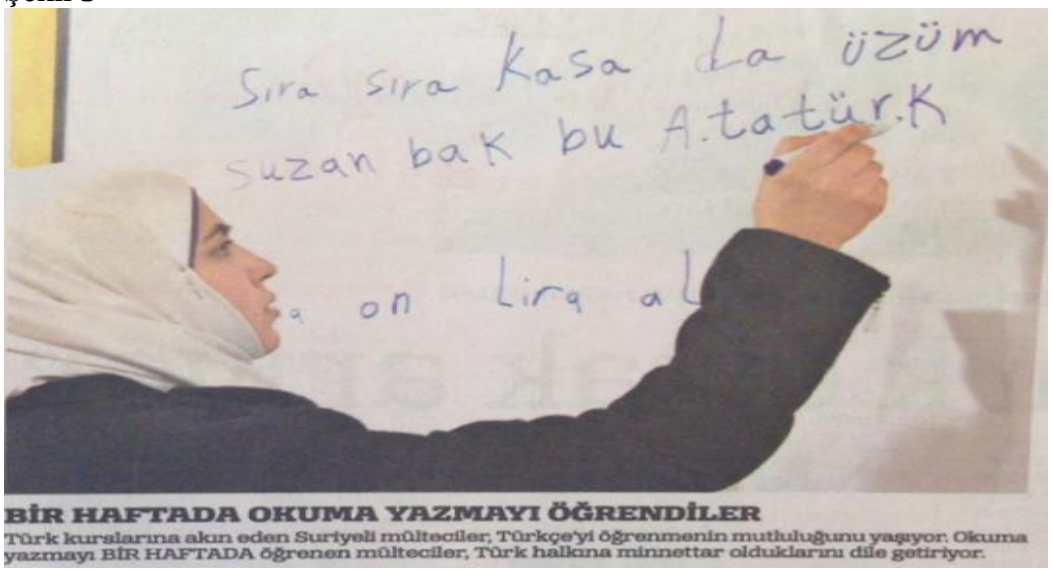

"Bizim Suriyeliler Türkçe Öğreniyor", **Türkiye Gazetesi**, 7 Ocak 2014

"Türkmenleri IŞİD Terörü Vurdu" başlıklı haberde kadın, erkek ve çocuklardan oluşan bir grup Türkmen vatandaşın perişan hali fotoğraflanmıştır. Bunlar IŞİD teröründen kaçan Türkmenlerin yasal işlemlerini yaptırırken çekilmiş oldukları fotoğraflarıdır. Bu fotoğrafta, Türkmenlerin, öz vatanlarından kopmaları ve geleceğe dair ümitsizlikleri görülmektedir.

Şekil 4

OKUL VE KAMPLARA GÖNDERİLİYORLAR

Kilis'in Elbeyli ilçesinin Beşiriye Köyü yakınlarında kurulan iki çadırda işlemleri yapılan Türkmenler, daha sonra sağlık kontrolünden geçiriliyor. Çevre il ve ilçelerdeki pansiyon, yatılı okul ve kamplara gönderilen Türkmenler arasında yaşlı, hasta, çocuk ve kadınlar da bulunuyor. Türk Silahlı Kuvvetleri de 24 saat boyunca zırhlı araçlarla sınırda devriye geziyor.

"Türkmenleri IŞİD Terörü Vurdu", **Türkiye Gazetesi**, 30 Ocak 2014

"Sefalet Sınırda" başlıklı haberin fotoğrafında çadırların önünde yağmurda çamurda kalmış çok sayıda çocuk görülmektedir. Bir kız çocuğu kendilerine yapılan yiyecek yardımını almış, elinde tencere ile çamurlar içinde yürümektedir. Kurutulmaya çalışılan battaniyeler de yaşanan sefaleti yansıtmaktadır. Bu fotoğrafta, savaşın en çok çocukları mutsuz ettiğini görmekteyiz.

Şekil 5

"Sefalet Sınırda", **Türkiye Gazetesi**, 2 Şubat 2014

"O Çocuk Tek Başına Değilmiş" başlıklı haberin iki adet fotoğrafı bulunmaktadır. İlk fotoğrafta tek başına Ürdün'e sığınan Mervan adlı bir çocuğun görüntülerine yer verilmiştir.

Şekil 6

"O Çocuk Tek Başına Değilmiş", **Sözcü Gazetesi**, 19 Şubat 2014

İkinci fotoğraf ise bir önceki fotoğraftaki çocuğun yalnız olmadığını ispat eden bir fotoğraftır. Bu fotoğrafta aynı çocuk, Ürdün sınırındaki bir grup Suriyeli göçmenin arasında görülmektedir. Mültecilerin ise yorgun, ümitsiz yolculuğu görülmektedir. Bu fotoğrafta, savaşta ailelerin yaşadıkları dramın yansıtıldığını görmekteyiz.

Şekil 7

"O Çocuk Tek Başına Değilmiş", **Sözcü Gazetesi**, 19 Şubat 2014

"28 Kaçak Ölümden Döndü" başlıklı haberin fotoğrafı, bir bot içinde kadın, erkek ve çocuklardan oluşan mülteci grubun, gece çekildiği belli olan bir fotoğrafıdır. Ölümden dönen bu insanların kurtarılış anı görüntülenmiştir.

Şekil 8

"28 Kaçak Ölümden Döndü", **Sözcü Gazetesi**, 24 Şubat 2014

"Kaçakları Taşıyan Bot Battı: 2 Ölü 3 Kayıp" başlıklı haberin fotoğrafında küçük bir bot içinde battaniyeye sarılmış 4 kaçak mülteci ve onları kurtaran iki Sahil Güvenlik ekibi görülmektedir. Gece çekilen fotoğraf, kaçak göçmenlerin çileli göçünü yansıtan bir görüntüdür. Fotoğrafa sosyal açıdan baktığımızda, insanların hayatta kalmak için vatanını terk ettiklerini görmekteyiz.

Şekil 9

"Kaçakları Taşıyan Bot Battı: 2 Ölü 3 Kayıp", **Sözcü Gazetesi**, 13 Mart 2014

Haberin ikinci fotoğrafında ise aynı bottan kurtarılan bir gencin, Sahil Güvenlik ekipleri tarafından kurtarıldıktan sonra sağlık ekipleri tarafından hastaneye götürüldüğü görülmektedir.

Şekil 10

"Kaçakları Taşıyan Bot Battı: 2 Ölü 3 Kayıp", **Sözcü Gazetesi**, 13 Mart 2014

"Ege'de Kaçak Faciası" başlıklı haberin iki adet fotoğrafı bulunmaktadır. Birinci fotoğrafta kurtarma ekiplerinin sahilde kaçak mültecileri kurtardığı görüntülenmiştir.

Şekil 11

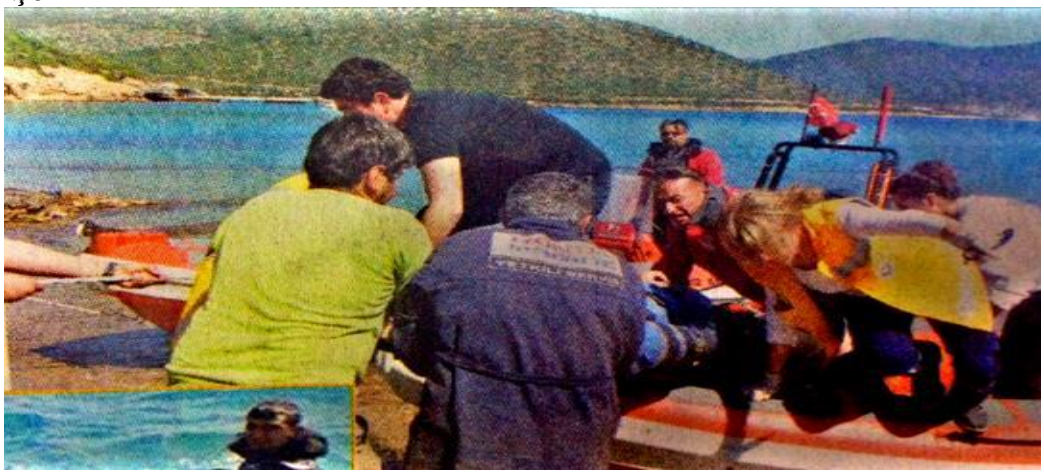

"Ege'de Kaçak Faciası", **Sözcü Gazetesi**, 20 Mart 2014

İkinci fotoğraf ise denizde batan bir bot ve suyun yüzeyinde ölen mültecilerin cesetlerinin bulunduğu bir fotoğraftır. Fotoğraflara sosyal açıdan baktığımızda, savaş nedeniyle ölümler ve insanlığa sığmayan yaşam şartları gözlenmektedir.

Şekil 12

"Ege'de Kaçak Faciası", **Sözcü Gazetesi**, 20 Mart 2014

"Türk Sınırında Göç Skandalı" haberinin fotoğrafında tel örgüler ardında zafer işareti yapan mülteciler görülmektedir. Sınırda çekilen bu fotoğrafın bir kampa ait olduğu görülmektedir. Bu haberin görselinde özgürlük isteği yansıtılmaktadır. Ayrıca gülümseyerek zafer işareti yapan gençlerin geleceğe dair ümitlerinin, mücadelelerinin hissedildiği görülmektedir. Sosyal açıdan baktığımızda da, insanların hangi ümitlerle göç ettiklerini ve onların geleceğe dair beklentilerini yansıtan fotoğraflardır.

Şekil 13

"Türk Sınırında Göç Skandalı", **Hürriyet Gazetesi**, 3 Nisan 2014

"Kriz Göç Yollarını Değiştirdi" başlıklı haberin fotoğrafında kırmızı bir bavul ve üzerinde iki adet pasaport görülmektedir. Fotoğraftaki bavul ve pasaport, ülkeler arası dolaşımı ifade etmektedir.

Şekil 14

"Kriz Göç Yollarını Değiştirdi", **Hürriyet IK**, 6 Nisan 2014

"Keseb'deki Ermeniler İçin Zorunlu Göç" başlıklı haberde bir kamyonet üzerinde silahlı, üniformalı, savaşa giden askerler görülmektedir. Fotoğraf, başlıkla uyumludur, savaş görüntüleriyle Ermenilerin mecburi göçü vurgulanmıştır. Bir ülkedeki savaşın o bölgede yaşayan diğer milletleri göçe zorlamasının sonuçları fotoğrafa hâkim olan konudur.

Şekil 15

"Keseb'deki Ermeniler İçin Zorunlu Göç", **Posta Gazetesi**, 9 Nisan 2014

"Tarlabaşı'nın Yeni Misafirleri Suriyeliler-Bir Sınıf Dört Dil" haberinin fotoğrafında okul üniforması olmayan ve farklı yaşlarda öğrencilerin aynı sınıfta ders yaptığı görülmektedir. Haberde öğrencilerin yeni bir ülkeye uyum sağlama ve Türkçe öğrenimi vurgulanmaktadır. Ayrıca göçün çocuklar üzerindeki etkisi ve savaş sonucu göç eden çocukların eğitim sorunları ele alınmıştır.

Şekil 16

"Tarlabaşı'nın Yeni Misafirleri Suriyeliler-Bir Sınıf Dört Dil", **Hürriyet Gazetesi**, 13 Nisan 2014

"63 Aileyi Köylerinden Eden Kan Davası, Barışla Sonuçlandı" haberinin fotoğrafında, karlı bir dağın eteğindeki köy meydanında tamamı erkeklerden oluşan bir barış yemeğinin görüntüsüne yer verilmiştir. Fotoğraf; *"Siirt'in Yapraktepe Köyünde Kartal, Özay ve İlter aileleri arasında yaşanan kan davası, yenilen barış yemeğiyle son buldu. Kan davalı üç aileye mensup kişiler, birbirlerini kucakladı."* fotoğraf alt yazısı ile desteklenmiştir. Kalabalık bir grubun yemekteki mutlu görüntüleri yansıtılmıştır. Fotoğrafta insan ilişkilerinin iyi olduğu, paylaşımcı ve birlikte mutlu olan bir topluluk görülmektedir. Sosyal açıdan baktığımızda ise, kan davasının sürüp gitmemesi gerektiği vurgulamaktadır.

Şekil 17

"63 Aileyi Köylerinden Eden Kan Davası, Barışla Sonuçlandı", **Zaman Gazetesi**, 14 Nisan 2014

"Suriyeliler Türkçe Öğreniyor" haberinin fotoğraflarına baktığımızda, bir grup Suriyeli göçmenin, Türkçe kursundaki görüntülerine yer verilmiştir. Bunun diğer Suriyeli göçmenlerin fotoğraflarından farklı bir fotoğraf olduğunu görmekteyiz. Burada genç kız ve erkeklerden oluşan ve eğitimli oldukları belli olan bir sınıf söz konusudur.

Şekil 18

"Suriyeliler Türkçe Öğreniyor", **Türkiye Gazetesi**, 14 Nisan 2014

Diğer fotoğrafta ise Türkçe eğitimi alan kursiyerlerin fotoğrafına yer verilmiştir.

Şekil 19

"Suriyeliler Türkçe Öğreniyor", **Türkiye Gazetesi**, 14 Nisan 2014

Siyah beyaz kullanılan bu fotoğrafta ise öğretmen ile kursiyer bir genç kızın tahta başındaki ders görüntülerine yer verilmiştir. Fotoğrafa sosyal açıdan baktığımızda ise ümit, uyum, iletişim konularının ele alındığı gözlenmektedir.

Şekil 20

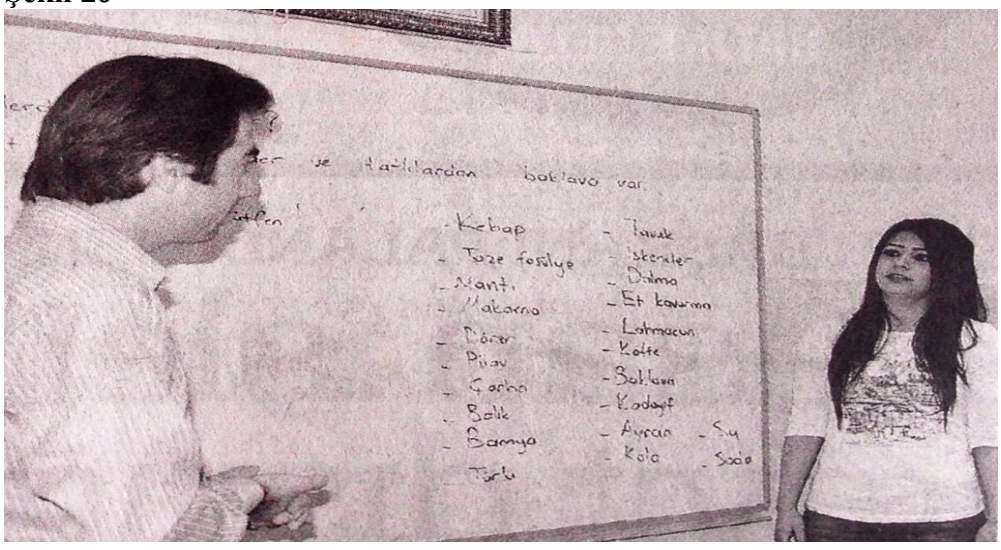

"Suriyeliler Türkçe Öğreniyor", **Türkiye Gazetesi**, 14 Nisan 2014

“İnsanlığın Ateşle İmtihanı” başlıklı haberin fotoğrafına baktığımızda iki çocuklu göçmen bir kadın görmekteyiz. Kadının ve çocukların ekonomik olarak zor durumda oldukları belli olmaktadır.

Şekil 21

“İnsanlığın Ateşle İmtihanı”, **Cumhuriyet Gazetesi**, 15 Nisan 2014

“Türkiye’deki Suriyeliler’in Sayısı 1 Milyona Yaklaştı” haberinin fotoğrafında; Suriye’den gelen göçmenler, çadırlar önünde aileleri ile birlikte görüntülenmiştir. Fotoğrafta, çadırlarda yaşayan ülkelerini terk etmiş göçmenlerin çektiği sıkıntılar ve yardımlaşma vurgulanmıştır. Fotoğrafa sosyal açıdan bakıldığında ise komşu ülkeden gelen göçmenlere gerekli yardımın yapıldığı izlenimi elde edilmektedir.

Şekil 22

"Türkiye'deki Suriyeliler'in Sayısı 1 Milyona Yaklaştı", **Sözcü Gazetesi**, 17 Nisan 2014

"Çadırkentte 11 Bin Suriyeli Bebek" haberinin görselinde çadırkentin önünde oturan bir Suriyeli aile ve kardeşini omzuna almış bir erkek çocuğu görülmektedir. Fotoğrafta göçmen bir ailenin dramı yansıtılmıştır.

Şekil 23

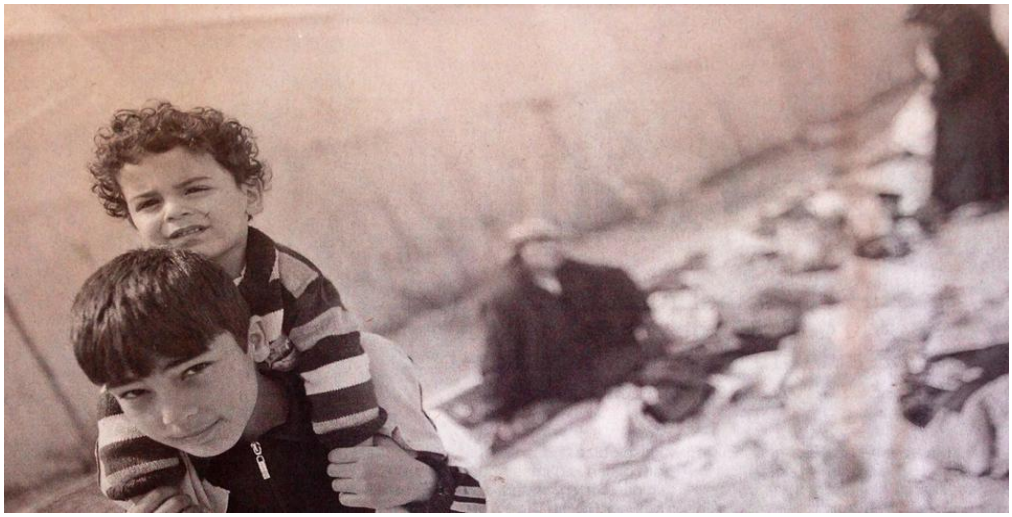

"Çadırkentte 11 Bin Suriyeli Bebek", **Türkiye Gazetesi**, 1 Mayıs 2014

"İç Savaşlar, Göçmen Sayısını İki Yılda 15 Kat Artırdı" haberinin fotoğrafında masmavi bir denizin ortasında, bir bot içinde, günümüz koşullarına uymayan şartlarda yapılan ölümcül bir yolculuğu görmekteyiz. Küçük bir botta çok sayıda insanın bu şartlarda yolcu olamayacağı düşünülürse, bunun kaçak bir göç olacağı anlaşılmaktadır. Fotoğrafa sosyal açıdan baktığımızda ise, göçe neden olan, olayların insanlar üzerindeki etkileridir.

Şekil 24

"İç Savaşlar, Göçmen Sayısını İki Yılda 15 Kat Artırdı", **Zaman Gazetesi**, 2 Mayıs 2014

"Canı'na Döndü Canından Oldu" başlıklı haberin fotoğrafında madende hayatlarını kaybeden baba-oğul Hüseyin ve Ferhat Avkaş'ın Türk bayrağına sarılı tabutları ve cenaze töreni görülmektedir. Ek fotoğrafta ise baba ve oğlun birbirinden ayrı fotoğrafları yer almaktadır.

Şekil 25

"Canı'na Döndü Canından Oldu", **Hürriyet Gazetesi**, 16 Mayıs 2014

Şekil 26

"Canı'na Döndü Canından Oldu", **Hürriyet Gazetesi**, 16 Mayıs 2014

"Soma'da Taşeronun Da Taşeronu Var" haberinin fotoğrafı bulunmamaktadır.

"Çok Yazık" haberinin fotoğrafında polisin yaptığı fuhuş baskınında yüzlerini saklayan Suriyeli kadınlar görüntülenmiştir. Haberin fotoğrafı gece çekilmiş bir fotoğraftır. Fotoğrafta kadınlar, polisler, polis araçları ve fotoğraf çeken gazetecilerin patlayan flaşları görülmektedir. Burada bir polis baskını yapıldığı anlaşılmaktadır. Göçle Türkiye'ye gelen kadınların bir kısmının yanlış yollara sapması ve düştükleri

hazin durum tasvir edilmiştir. Kadınların yüzlerini kapamaları bir utanç ifadesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Şekil 27

"Çok Yazık", **Posta Gazetesi**, 19 Mayıs 2014

"Suriyeli Kaçaklar Denizden Toplandı" haberinin fotoğrafı bulunmamaktadır.

"Sahil Güvenlik Ege'de Üç Günde 150 Kaçak Yakaladı" haberinin fotoğrafında; Ege Denizi'nde bir bot içinde çok sayıda erkek göçmen görülmektedir. Bu, konu başlığı ile uyumlu bir fotoğraftır. Uzaktan çekilmiş olduğu için yüzler belirgin değildir. Haberin fotoğrafında, göç uğruna göze alınan tehlikeler vurgulanmıştır. Kalabalık bir grubun denizin ortasında bir bot içinde zor şartlarda kaçtığı görüntülenmiştir. Küçük bir botta çok sayıda insanın bu şartlarda yolcu olamayacağı düşünülürse, bunun kaçak bir göç olacağı anlaşılmaktadır.

Şekil 28

"Sahil Güvenlik Ege'de Üç Günde 150 Kaçak Yakaladı", **Sözcü Gazetesi**, 3 Haziran 2014

"Suriyeli Kadınlar Fuhşa Zorlanıyor" haberinin fotoğrafına bakıldığında; yüzlerini gizlemiş, polisler eşliğinde götürülen genç Suriyeli kadınlar görülmektedir. Gece çekildiği anlaşılan bu fotoğraf, başlıkla ve haberle uyumludur. Fotoğrafın bir fuhuş baskını olduğu anlaşılmaktadır. Sosyal açıdan bakıldığında, ise fotoğrafta, göçün ve ekonomik sorunların kadınlar üzerindeki olumsuz etkisine dikkat çekilmektedir.

Şekil 29

"Suriyeli Kadınlar Fuhşa Zorlanıyor", **Sözcü Gazetesi**, 14 Haziran 2014

"İnsanlık Dışı" başlıklı haberin dört adet fotoğrafı bulunmaktadır. Bu fotoğraflar insanlık dışı koşullarda göç eden mültecilere aittir. Birinci fotoğraf, yolcu otobüsünün tavanı ile havalandırma boşluğu arasına yapılan gizli bölmede yolculuk eden göçmenlerin durumunu yansıtmaktadır.

Şekil 30

"İnsanlık Dışı", **Posta Gazetesi**, 17 Haziran 2014

İkinci fotoğrafta tavandaki gizli bölmenin kapağı görülmektedir.

Şekil 31

"İnsanlık Dışı", **Posta Gazetesi**, 17 Haziran 2014

Üçüncü fotoğraf; kaçak olarak göç eden 15 göçmeni gösteren bir fotoğraftır.

Şekil 32

"İnsanlık Dışı", **Posta Gazetesi**, 17 Haziran 2014

Dördüncü fotoğraf ise yakalanan kaçakların otobüsten indirilişi görüntülenmiştir. Yakalanmanın verdiği panik halini yansıtan bir fotoğraftır.

Şekil 33

"İnsanlık Dışı", **Posta Gazetesi**, 17 Haziran 2014

"Yine De Kaçamadılar" ve "Havalandırmada 15 Kaçak" başlıklı haberlerin görselleri; "İnsanlık Dışı" başlıklı haberin fotoğrafları ile aynıdır. Türkiye gazetesinin yayımlamış olduğu "Yine De Kaçamadılar" başlıklı haberde Suriyeli kaçak göçmenlerin otobüsün üzerindeki hava boşluğuna sıkışarak adeta istiflenmiş oldukları görülmektedir.

"Havalandırmada 15 Kaçak" başlıklı haber ise yine aynı tarihlerde Cumhuriyet gazetesinde yayımlanmış bir haberdir. Haberin görsellerinde, genç erkeklerden oluşan bir grup kaçak Suriyeli görülmektedir. Kaçakların, havalandırma boşluğunda, üst üste istiflenmiş, insani şartlara uymayan bir şekilde kaçışlarını gözler önüne seren fotoğraflardır. Bu görüntüler insanlık dışı bir yolculuğu göstermektedir. Sosyal açıdan bakılacak olunursa, göçün dramatik bir hadise olduğu gerçeğiyle karşılaşırız.

"Göçe Zorlanan İnsan Sayısı 50 Milyonu Aştı" haberinin fotoğrafında ise çadır önünde umutsuz yaşlı bir kadın ve yanında genç bir anne ile çocuğu

görülmektedir. Çadırda yaşam, felaketi, göçü, yoksulluğu temsil etmektedir. Sosyal açıdan ise göçün bir aile üzerindeki yıkıcı etkisi fotoğrafa yansımaktadır.

Şekil 34

"Göçe Zorlanan İnsan Sayısı 50 Milyonu Aştı", **Zaman Gazetesi,** 20 Haziran 2014

"Suriye'nin 4'te 1'i Göç Etti" başlıklı haberin fotoğrafında bir mülteci kampı görüntülenmiştir. Yan yana dizilmiş çok sayıda çadır ve bisiklet kullanan küçük bir erkek çocuğunun yer aldığı bu fotoğrafla; göç ve göçmen çocukların geleceği meselelerine dikkat çekilmektedir. Fakirlik, ilgisizlik, muhtaçlık ve çocukların gelecekle ilgili ümitsizlikleri fotoğrafa yansımıştır. Sosyal açıdan bakacak olursak, savaş ve ekonomik sorunlar gibi sebeplerin insanları yurtlarından uzakta sefil bir yaşantıya sürüklediği ortaya çıkmaktadır.

Şekil 35

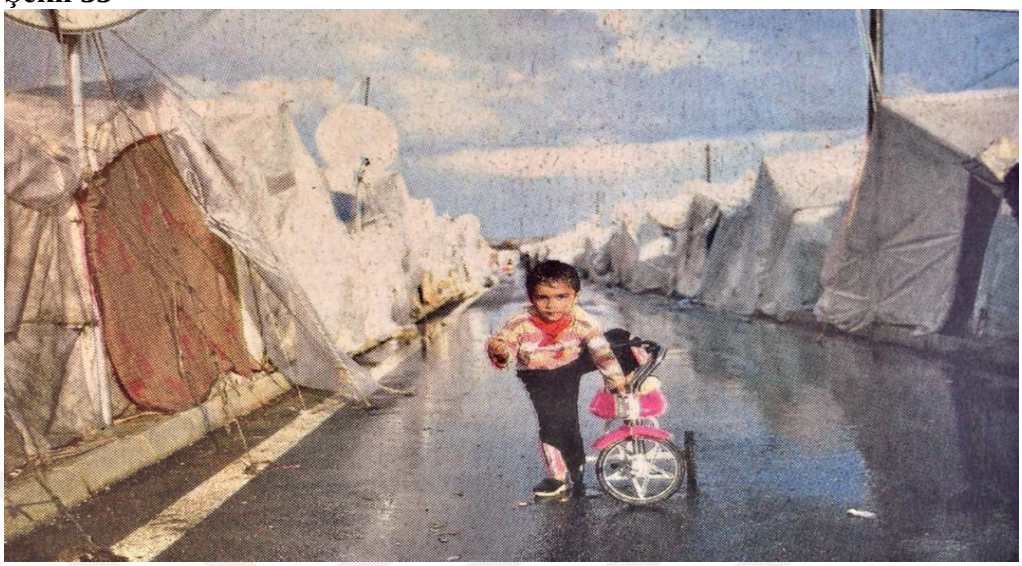

"Suriye'nin 4'te 1'i Göç Etti", **Posta Gazetesi**, 21 Haziran 2014

"Göçüyoruz" haberinin fotoğrafında, tel örgüler ardında bir erkek çocuğu görülmektedir. Tel örgüler esareti vurgulamaktadır. Fotoğrafta çocuğun üzgün ve ümitsiz bir hâl içinde olduğu görülmektedir. Çocuğun üzgün, umutsuz, çaresiz yardım isteyen bakışları dikkat çekmektedir. Sosyal açıdan bakıldığında ise, göçün çocuklar üzerindeki etkisi söz konusudur.

Şekil 36

"Göçüyoruz", **Hürriyet Ekonomi**, 22 Haziran 2014

Görüldüğü gibi ele aldığımız haberlerin çoğunda haber fotoğrafına yer verilmiştir. Bazı fotoğraflarda fotoğraf altı bilgilendirme yazısı bulunurken bazılarında fotoğraf, açıklamasız verilmiştir. Kullanılan fotoğraflar genel itibariyle haberleri desteklemektedir. Fotoğraflara bakıldığında haberin içeriği hakkında bilgi edinilebilmektedir. Bu açıdan fotoğraf kullanımı haberi anlamayı kolaylaştırmakta ve aynı zamanda haberi yorumlamaktadır. İncelediğimiz haberler, göçün olumsuz yönlerini ele alan haberlerdir. Kimi zaman fakirlik, kimi zaman da savaş gibi sebeplerle yaşanılan göçün olumsuz sonuçları fotoğraflara yansımıştır.

4.3.1.1.2 Şematik Yapı

"Şematik çözümlemede durum, habere konu olan olay hakkındaki bilgileri içermesinin yanında olayın ele alınış biçimi hakkında da bilgi verir…"[260] Bu bölümde ele alınan haberler şematik açıdan incelenecektir.

4.3.1.1.2.1 Ana Olayın Sunumu ve Sonuçlar

Ana olay, haber içindeki esas konudur. "Dijk, sonuçlar açısından haber değerliliğini öne çıkarmakta ve olayların sonucunun önemi, haber olmalarında etkili olmaktadır demektedir."[261] Haberin sunumu ve ana olay, haberin gövde kısmını oluşturan, olayı veya konuyu izah eden kısımdır. Sonuç kısmı ise, verilen mesaj ve değinilen konuda varılacak son nokta ve çıkarılacak anlamdır.

"2014'te Suriyeli Sayısı 1 Milyonu Aşacak" başlıklı haberde Türkiye'deki Suriyelilerin sayısının 1 milyonu aşacak olmasından ve savaş bitse bile dörtte bir oranında Suriyelinin Türkiye'de kalacağından bahsedilmektedir. Ayrıca kurulan çadırkent, kamp ve geçici kabul merkezleri ve konteyner kentlerin sayıları verilmiş, Suriyelilere verilen hizmet konuları da açıklanmıştır.

[260] Göktürk Yıldız, **Dünyada ve Türkiye'de Barış Gazeteciliği**, İstanbul, Cinius Yayınları, 2012, s.266.
[261] Ömer Özer, **a.g.e.**, s. 100.

“İkinci Vatan Gaziantep” başlıklı haberde Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD)’nın yaptığı araştırma sonucunda, Gaziantep’te 90 bin sığınmacı olduğundan ve bu sığınmacıların yarısının kaçak olduğundan bahsedilmektedir. Haberde ayrıca Başbakanlığın yaptığı anket sonuçlarında mültecilerin yerleştiği şehirler ve bu şehirlerdeki göçmen nüfus oranları verilmiştir. Haberin sonunda ise kamptaki insanların memnuniyet dereceleri hakkında bilgi verilmiştir.

“Bizim Suriyeliler Türkçe Öğreniyor” başlıklı haberde savaştan kaçarak Türkiye’ye gelen yüz binlerce Suriyelinin ülkemizde sahip olduğu haklardan bahsedilmektedir. Oy kullanma haricinde birçok imkâna kavuşan Suriyelilerin şimdi de aile boyu Türkçe kurslarına giderek dilimizi öğrenmeye çalışmaları haberde anlatılmaktadır.

“Türkmenleri IŞİD Terörü Vurdu” başlıklı haberde anlatım, “Irak Şam İslam Devleti (IŞİD) Örgütü, sınırda bulunan Türkmen köylerini bombalıyor. Son 2 günde 3500 Türkmen Türkiye’ye geldi” şeklinde başlamış, daha sonra sınırdan geçen Türkmenlerin kamplara yerleşmesinden bahsedilmiştir. Ayrıca haberde o bölgedeki savaşın detayları da anlatılmıştır.

“Sefalet Sınırda” başlıklı haberde olay, dondurucu soğukta kampta yaşayan Suriyeli mültecilerle ilgilidir. Haberde “Tek umutları Türkiye’den gelecek bir lokmada” denilerek olayın dramatik yönü vurgulanmıştır. Göçmenlerin, kaldıkları kampta El Kaide ve Esad sebebiyle korku içindeki yaşamları söz konusu edilmiştir.

“O Çocuk Tek Başına Değilmiş” başlıklı haberde Suriye’den kaçarak Ürdün’e sığınan bir çocuğun fotoğrafının, dünya basınında geniş yer bulmasından sonra bu fotoğrafın gerçek olmadığının ortaya çıkması, haberin konusu olmuştur.

“28 Kaçak Ölümden Döndü” başlıklı haberin olayında Çanakkale’nin Ayvacık ilçesi açıklarında gece devriye gezen Sahil Güvenlik ekiplerinin batmak üzere olan bir lastik botu fark etmeleri ve bot içindeki Afganistan uyruklu 28 kaçağın kurtarılmasına yer verilmiştir.

“Kaçakları Taşıyan Bot Battı: 2 Ölü 3 Kayıp” haberi “Muğla’nın Datça İlçesi’nde kaçakları taşıyan Zodyak bot alabora olup battı” cümlesi ile başlamış,

Suriyeli kaçakların dalgalarla boğuşurken kurtarılması ve Datça Devlet Hastanesi'ne kaldırılması anlatılmıştır. Haberde ayrıca ölen ve kaybolan kişilerin bilgilerine de yer verilmiştir.

"Ege'de Kaçak Faciası" başlıklı haberde, yasadışı yollardan Yunanistan'ın Midilli Adası'na geçmeye çalışan Suriyeli 17 kaçağı taşıyan sürat teknesinin batması anlatılmıştır. "Balıkçıların ihbarı üzerine bölgeye giden Yunan Sahil Güvenlik ekipleri, can yelekleri sayesinde su yüzeyinde kalmayı başaran 8 kaçağı kurtardı." cümlesiyle haber tamamlanmıştır.

"Türk Sınırında Göç Skandalı" başlıklı haberde, Yunanistan'da alıkonulan yasadışı göçmen ve mültecilerin insanlık dışı koşullarda yaşam savaşı verdiklerinden bahsedilmektedir. Kamplardaki göçmenlerin insan gibi muamele görmek istemeleri ve sorunlarının çözülmesi gerektiği ise bu haberin sonucudur. Burada mekânla nüfus arasında bağlantı söz konusudur. Hizmet altyapısı yokluğundan ve göçmen nüfusun fazla oluşundan dolayı hijyenik sorunlar meydana gelmiştir.

"Kriz Göç Yollarını Değiştirdi" başlıklı haberde, "Artık çalışanların göç sebebi askeri diktatörlükler yahut açlık değil bir türlü azaltılamayan işsizlik ekonomik kriz gerekçesiyle uygulanan kemer sıkma politikaları." görüşleriyle haber yorumlanmıştır. Daha sonra İrlandalı, Portekiz ve İspanyolların göç sebepleri üzerinde durularak, Almanya'nın göç alma potansiyelinden bahsedilmektedir. Almanya'nın nüfusunun az olması ve işgücüne olan ihtiyacından dolayı göçte tercih edilen ülke oluşu açıklanmıştır.

"Keseb'deki Ermeniler İçin Zorunlu Göç" başlıklı haberde ana olay iç savaş yaşanan Suriye'de, ağırlıklı olarak Ermenilerin yaşadığı Keseb kasabasındaki Ermenilerin zorunlu göçe sürüklenmesidir. Haberde, Ermeni lobisinin ayaklanarak Türkiye aleyhine kampanya başlatmasından bahsedilmektedir.

"Tarlabaşı'nın Yeni Misafirleri Suriyeliler-Bir Sınıf Dört Dil" haberinde, Bilgi Üniversitesi desteğiyle kurulan Tarlabaşı Toplum Merkezi (TTM)'nde ülkelerindeki savaştan kaçarak İstanbul'a sığınan ve Tarlabaşı'nda yaşamaya başlayan Suriyelilerin eğitim gördüğü anlatılmaktadır.

"63 Aileyi Köylerinden Eden Kan Davası, Barışla Sonuçlandı" haberinde Siirt'in Yapraktepe köyünde Kartal, Özay ve İlter aileleri arasında yaşanan kan davasından bahsedilmektedir. 2005 yılında muhtarlık seçimleri sonrasında çıkan kavga yüzünden 3 kişinin ölümü ile sonlanan bu dava 63 ailenin köyden göçmesine sebep olmuştur. Dava vali, kaymakam, tugay komutanı, muhtar, Siirt Üniversitesi rektörü, İl Jandarma Komutanı Kurmay Albay Şenol Yeloğlu, İl Müftüsü Faruk Arvas ve kanaat önderleri sayesinde çözüme kavuşmuştur.

"Suriyeliler Türkçe Öğreniyor" başlıklı haberde ana olay Suriye'den gelen eğitimli göçmenlerin Türkçe bilmedikleri için iletişim konusunda sıkıntı yaşamalarıdır. Haberde, bu sıkıntının çeşitli kurslarla giderilmesi için yapılan çalışmalar anlatılmaktadır.

"İnsanlığın Ateşle İmtihanı" haberinde Suriyeli göçmenlerin Türkiye vatandaşlarına verilen ücretin yarısına çeşitli işlerde çalıştırıldığından bahsedilmiş ve bu konuyu sosyal açıdan inceleyen akademisyenlerin görüşlerine yer verilerek, meseleye siyasi açıdan değil insani açıdan bakılması gerektiği belirtilmiştir.

"Türkiye'deki Suriyeliler'in Sayısı 1 Milyona Yaklaştı" haberinde ana olay; Suriye'den savaş nedeniyle göçle gelenlerin sayısı ve Türkiye'nin Suriyeli göçmenler için bugüne kadar ayırdığı bütçedir.

"Çadırkentte 11 Bin Suriyeli Bebek" haberinin ana olayında, Suriye'deki iç savaştan kaçıp ülkemize sığınan mültecilerin sayıları verilerek, onların vatanlarından uzakta zor yaşam şartları anlatılmıştır. Ayrıca Türkiye'de barınma merkezlerinde bugüne kadar 11 bin 533 Suriyeli çocuğun dünyaya gelmesi vurgulanmış ve her şeye rağmen Suriyeli göçmenlerin tek isteklerinin savaşın bitip ülkelerine dönmek olduğu belirtilmiştir.

"İç Savaşlar, Göçmen Sayısını İki Yılda 15 Kat Artırdı" haberinde, yasa dışı göç faaliyetleriyle ilgili yapılan kapsamlı araştırmayı raporlaştıran İnsan Hakları Alt Komisyonu, yaşanan sorunun sebepleri ve sonuçlarına ilişkin çarpıcı tespitlerine yer verilmiştir. Batı ülkeleri ile yoksulluk ve şiddet sarmalındaki gelişmemiş ülkeler arasındaki konumu nedeniyle dünyadaki temel göç yollarından biri olduğu

belirtilirken, her iki bölge arasındaki refah seviyesi ortadan kalkmadan, bu göç hareketliliğinin sona ermesi imkânsızdır denilmektedir. Raporda yasadışı göçlerin en çok Ege kıyılarında yapıldığı belirtilmekte, yasadışı göçü önlemek için alınacak tedbirler sıralanmaktadır. Haberin son bölümünde Yunanistan'ın göçmenlere karşı yaptığı kötü muamele anlatılmaktadır. Türkiye ve Yunanistan arasında 2002 yılında yürürlüğe girmiş olan Geri Kabul Anlaşması'nın Yunanistan tarafından uygulanmaması eleştirilmektedir.

"Canı'na Döndü Canından Oldu" başlıklı haberde, Ordu'dan Soma'ya çalışmak için göç eden bir aileden baba ve oğulun maden ocağında birlikte ölümleri konu edilmiştir.

"Soma'da Taşeronun Da Taşeronu Var" haberinde, Soma'da en çok can veren Savaştepelilerin göçü, ana olayı meydana getirmiştir. "Yeşil kart çıktı ilçe ekonomisi kalmadı" diyerek ana olay olan göçe vurgu yapılmıştır.

"Çok Yazık" haberinin ana olayı olarak Suriye'deki iç savaştan kaçarak ülkemize gelen, oturma ve çalışma izinleri olmayan kadınların fuhuş yapmaları ele alınmıştır. Suriyeli kadınları izinsiz çalıştıran iki işletme sahibinin gözaltına alınması ise haberin sonuç kısmını oluşturmaktadır.

"Suriyeli Kaçaklar Denizden Toplandı" haberinde göçten bahsedilmektedir. Tekne ile göç eden on beş Suriye uyruklu kaçak göçmenin denizden kurtarılması söz konusudur. Göçmenlerin kurtarılması ve jandarma birimlerine teslim edilmesi ise haberdeki olayın sonucudur.

"Sahil Güvenlik Ege'de Üç Günde 150 Kaçak Yakaladı" başlıklı haberde, deniz yoluyla yasa dışı olarak göç eden Suriye uyruklu göçmenlerin Sahil Güvenlik ekipleri tarafından yakalanmalarından bahsedilmektedir. Sonuç olarak ise, bu 150 kaçak göçmen hakkında yasal işlem başlatıldığı bilgisine yer verilmiştir.

"Suriyeli Kadınlar Fuhşa Zorlanıyor" başlıklı haberde, Economist dergisinin 22 kampta yaptığı araştırmadan ve yetim kız çocukları ile dul kadınların fuhuş batağına sürüklendiğinden bahsedilmektedir. Haberin sonucunda ise Suriyeli kadın

hakları savunucusu Rajaa Altalli'nin görüşüne yer verilerek, göçmen kadınların fuhşa zorlama ile ilgili önlem alınması gerektiği anlatılmaktadır.

"İnsanlık Dışı" başlıklı haber, insanlık dışı koşullarda Avrupa'ya kaçırılmak istenen Suriyelilerle ilgilidir. Kapıkule sınır kapısında şüphe üzerine durdurulan yolcu otobüsünde yapılan aramayı konu edinen haberde, otobüsün tavanı ile havalandırma boşluğu arasında yapılan gizli bölmede yakalanan 15 Suriyeli kaçaktan bahsedilmektedir.

"Yine De Kaçamadılar" başlıklı haberde, Kapıkule ve Hamzabeyli Sınır kapılarında yakalanan Suriyeli göçmenlerin, çileli yasadışı yolculuğundan ve haklarında hukuki işlem başlatılmasından bahsedilmektedir.

"Havalandırmada 15 Kaçak" haberinde Kapıkule Sınır Kapısı'nda bir yolcu otobüsünün havalandırma boşluğu arasında yapılan gizli bölmede yakalanan Suriyeli kaçakların yakalanmasından bahsedilmektedir.

"Göçe Zorlanan İnsan Sayısı 50 Milyonu Aştı" haberinin girişinde BMMYK(Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği)'nın dünya çapında mülteci, sığınmacı ve yerinden olmuş insanların sayısının, 2. Dünya Savaşı'ndan sonra ilk kez 50 milyonu aştığına dair açıklamasına yer verilmiştir. BM mülteciler Yüksek Komiseri Antonio Guterres'in uluslararası toplumun giderek bu konudaki duyarlılığını ve zamanını kaybettiğine ilişkin görüşlerine yer verildikten sonra haber sonuca bağlanmıştır.

"Suriye'nin 4'te 1'i Göç Etti" haberine göre, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK), dünya çapında mülteci, sığınmacı ve yerinden olmuş insanların sayısının 2. Dünya Savaşı'ndan sonra ilk kez 50 milyonu aştığını açıklamıştır. Rapora göre mültecilerin yüzde 86'sına gelişmekte olan ülkeler ev sahipliği yaparken, sanayileşmiş ülkeler sadece yüzde 14 gibi küçük bir gruba sığınma hakkı vermiştir. Ayrıca raporda "Türkiye ise yakın gelecekte bir geçiş ülkesi olmaktan çıkıp iltica ülkesi olacak." denilmektedir.

"Göçüyoruz" başlıklı haberde 2013'te iç savaşlar, çatışmalar ve şiddet olayları nedeniyle evlerini terk etmek zorunda kalan insanların yüzde 86'sının gelişmiş ülkelere sığınması üzerinde durulmaktadır. Habere göre sanayileşmiş ülkeler sadece yüzde 14 gibi küçük bir gruba sığınma hakkı tanımıştır. Haber, "Afgan, Suriyeli ve Somalili göçmenlere kapılarını açan ülkeler ise Pakistan, Lübnan, İran, Ürdün ve Türkiye oldu" cümlesi ile tamamlanmıştır.

Sonuç olarak ele alınan haberlerde göç, göçün nedenleri ve göç sonucu oluşan sorunlar dile getirilmiştir. Bunlar belli kaynaklar kullanılarak elde edilen haberlerdir. Bu haberlerde göçler iç ve dış göç olarak değişiklik göstermektedir. Bunların tamamı iş nedeniyle veya savaş nedeniyle yaşanan zorunlu göçlerdir ve olumsuz mahiyette ele alınmışlardır. Söz konusu haberlerde göçün olumsuzlukları aktarılmış fakat çözüm yollarına değinilmemiştir.

4.3.1.1.2.2 Ardalan ve Bağlam Bilgisi

Bu bölümde ele alınan haberler, ardalan ve bağlam bilgisi açısından incelenecektir. "Van Dijk'a göre ardalan bilgisi olayların sosyal ve politik yönüdür, yapısal ve tarihseldir."[262] Bağlam ise haberin içeriği ile ilgilidir.

"2014'te Suriyeli Sayısı 1 Milyonu Aşacak" başlıklı haberde Suriye'deki savaş sonucu göç ve Türkiye'nin Suriye'den gelenler için yaptığı hizmetler arasında ardalan ve bağlam bilgisi vardır.

"İkinci Vatan Gaziantep" başlıklı haberde Suriye'den göçle gelen insanların yeni yerleşim yerleri, oturma izinleri, eğitim durumları ve kamptaki yaşamdan memnuniyet durumları arasında ardalan ve bağlam bilgisi bulunmaktadır.

[262] Ömer Özer, "Kazanılmış Hakkın Tersine Çevrilmesi: 1 Mayıs 1996 Olayların Türk Basınında Sunumu" **İletişim**, 2001, Sayı: 9, s.109-136.

“Bizim Suriyeliler Türkçe Öğreniyor” başlıklı haberde savaştan kaçarak ülkemize gelen Suriyeliler ve onların bizden biri olmaya başlaması ile eğitim, sağlık, iş gibi konulardaki çalışmaları arasında ardalan ve bağlam bilgisi bulunmaktadır.

“Türkmenleri IŞİD Terörü Vurdu” başlıklı haberde IŞİD’in Türkmen köylerini bombalamasıyla, sınırı aşarak Türkiye’ye gelen Türkmenlerin yaşadıkları dram ve Suriye’deki savaş cepheleri arasında ardalan ve bağlam bilgisi bulunmaktadır.

“Sefalet Sınırda” başlıklı haberde Esad ve El Kaide’den kaçan 40 bin Suriyeli ile onların kamplardaki dramatik yaşamları arasında ardalan ve bağlam bilgisi bulunmaktadır.

“O Çocuk Tek Başına Değilmiş” başlıklı haberde Suriye’den kaçarak Ürdün’e sığınan çocuğun fotoğrafı ile gerçek fotoğraf arasında ardalan ve bağlam bilgisi bulunmaktadır.

“28 Kaçak Ölümden Döndü” başlıklı haberde, Çanakkale’de Sahil Güvenlik ekiplerinin batmak üzere olan bir botta kurtarılan Afgan mültecilerle onların Sahil Güvenlik Komutanlığına götürülmesi arasında ardalan ve bağlam bilgisi bulunmaktadır.

“Kaçakları Taşıyan Bot Battı: 2 Ölü, 3 Kayıp” başlıklı haberde, Suriyeli göçmenleri taşıyan botun alabora olup batması ile bu göçmenlerin kurtarılıp Datça Devlet Hastanesi’ne götürülmesi arasında ardalan ve bağlam bilgisi bulunmaktadır.

“Ege’de Kaçak Faciası” başlıklı haberde, yasa dışı yollardan Yunanistan’ın Midilli Adası’na geçmeye çalışan Suriyeli kaçaklarla, kaçakların cesetlerinin bulunması arasında ardalan ve bağlam bilgisi bulunmaktadır.

“Türk Sınırında Göç Skandalı” başlıklı haberde, ardalan ve bağlam bilgilerine yer verilmiştir. İnsanlar keyfî olarak göç etmemişlerdir. Göçle göçmenlerin çektiği sıkıntılar arasında ardalan ve bağlam ilişkisi vardır.

“Kriz Göç Yollarını Değiştirdi” başlıklı haberde, göçün sebebi olarak işsizlikle, ülke insanlarının iş bulma ümidiyle başka bir AB ülkesine taşınması arasında ardalan ve bağlam ilişkisi vardır.

“Keseb’deki Ermeniler İçin Zorunlu Göç” başlıklı haberde diğer haberlerden farklı olarak savaş ve göç arasında ardalan ve bağlam bilgisi bulunmaktadır.

“Tarlabaşı’nın Yeni Misafirleri Suriyeliler-Bir Sınıf Dört Dil” haberinde savaş, savaş sonucu göç ve göç çocuklarının eğitimi arasında ardalan ve bağlam ilişkisi mevcuttur.

“63 Aileyi Köylerinden Eden Kan Davası, Barışla Sonuçlandı” haberinde, Siirt’in Yapraktepe köyünde yaşanan kan davası ile bu kan davasının çözümü ve çözüm sonucunda yapılan kutlamalar arasında ardalan ve bağlam bilgisi bulunmaktadır.

“Suriyeliler Türkçe Öğreniyor” haberinde, Suriye’den gelen eğitimli göçmenlerin iletişim sorunları nedeniyle Türkçeye olan ihtiyaçları ile bu sorunun giderilmesi için yapılan eğitim faaliyetleri arasında ardalan ve bağlam ilişkisi vardır.

“İnsanlığın Ateşle İmtihanı” haberinde savaş sonucunda gelen Suriyeli göçmenlerle, yaşadıkları dramlar arasında ardalan ve bağlam bilgisi bulunmaktadır.

“Türkiye’deki Suriyeliler’in Sayısı 1 Milyona Yaklaştı” haberinde savaş, göç ve yapılan yardımlar arasında ardalan ve bağlam ilişkisi vardır. Savaş, göçü, göç ise yardımlaşmayı beraberinde getirmiştir.

“Çadırkentte 11 Bin Suriyeli Bebek” haberinde Türkiye’ye sığınan mültecilerin, çadır ve konteyner kentlerin sayısı verilerek göçmen sorunu ele alınmaktadır. Haberde en çok 11 bin 533 Suriyeli çocuğun Türkiye’de doğmuş olmasına vurgu yapılmaktadır. Mültecilerin bu durumdan memnun olmadığı dört gözle savaşın bitmesini ve çocuklarıyla beraber ülkelerine dönmek istedikleri anlatılmaktadır. Haberde bu üç ana unsur arasında ardalan ve bağlam bilgisi bulunmaktadır.

“İç Savaşlar, Göçmen Sayısını İki Yılda 15 Kat Artırdı” başlıklı haberde, Ege kıyılarındaki yasadışı göç faaliyetleri, insan hakları alt komisyonunun bu konuda görüşleri, Yunanistan’ın bu konudaki yanlış tutumu ve göç sonucu ölümler arasında ardalan ve bağlam bilgisi bulunmuştur.

“Canı’na Döndü Canından Oldu” başlıklı haberde işsizlik, göç ve maden ocağındaki facia arasında ardalan ve bağlam ilişkisi bulunmuştur.

“Soma’da Taşeronun Da Taşeronu Var” haberindeki, “Tütün kotasının kısıtlanmasından sonra son 8-10 yılda göç vermeye başlamış.” cümlesi ardalan ve bağlam bilgisini göstermektedir.

“Çok Yazık” haberinde, Suriyeli göçmenlerin organ mafyasının eline düşmeleri, dilendirilmeleri ve fuhşa sürüklenmeleri arasında ardalan ve bağlam ilişkisi kurulmuştur.

“Suriyeli Kaçaklar Denizden Toplandı” haberinde savaş sonucunda gerçekleşen göç ve göçmenlerin denizde yaşadıkları facia arasında ardalan ve bağlam bilgilerine bulunmaktadır.

“Sahil Güvenlik Ege’de Üç Günde 150 Kaçak Yakaladı” başlıklı haberde yasa dışı göç ve göç sonucunda uygulanan yasal işlemler arasında ardalan ve bağlam bilgisi görülmektedir.

“Suriyeli Kadınlar Fuhşa Zorlanıyor” başlıklı haberde, göç yoluyla Suriye’den Türkiye’ye gelen kadın ve kız çocuklarının fuhuş batağına itilmesi ile Suriyeli kadın hakları savunucusu Rajaa Altalli’nin durum hakkındaki görüşleri arasında ardalan ve bağlam ilişkisi bulunmaktadır.

“İnsanlık Dışı” başlıklı haberde ülkelerinde yaşadıkları kötü koşullardan kaçan Suriyelilerin, ölümü göze alarak insanlık dışı şartlarda göç etmeleri ve yakalanmaları arasında ardalan ve bağlam bilgisine rastlanılmaktadır.

“Yine De Kaçamadılar” haberinde; Kapıkule ve Hamzabeyli Gümrük Kapılarındaki operasyonla, kaçak göçmenler hakkında yapılan yasal işlemler arasında ardalan ve bağlam bulunmaktadır.

“Havalandırmada 15 Kaçak” başlıklı haberde, göç etmek zorunda kalan insanların dramı ile yasadışı göçün hukuk açısından suç olması arasında ardalan ve bağlam bilgisi bulunmaktadır.

“Göçe Zorlanan İnsan Sayısı 50 Milyonu Aştı” başlıklı haberde; dünya çapında mülteci, sığınmacı ve yerinden olmuş insan sayısı verilerek, göç veren ve alan ülkeler üzerinde durulması ve Guterres’in bu konu üzerindeki çözümsel önerileri arasında ardalan ve bağlam bilgisi bulunmaktadır.

“Suriye’nin 4’te 1’i Göç Etti” başlıklı haberde, mülteci sayısının artması ile mültecilere ev sahipliği yapan ülkeler arasında ardalan ve bağlam bilgisi görülmektedir.

“Göçüyoruz” başlıklı haberde de göçün sebepleri ve göçün istatistiki verileri arasında ardalan ve bağlam bilgisi bulunmaktadır.

Görüldüğü gibi ele alınan her haberde ardalan ve bağlam bilgisine başvurulmuştur. Haberlerde belli bir olay dizisi vardır. Göç, göçü oluşturan nedenler ve göçün sonuçları arasında ardalan ve bağlam ilişkisi görülmektedir. Bu olaylar arasında neden-sonuç ilişkisi vurgulanmıştır.

4.3.1.1.2.3 Haber Kaynakları ve Olayın Taraflarının Olaya Getirdikleri Yorumlar

“2014’te Suriyeli Sayısı 1 Milyonu Aşacak” başlıklı haberde AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı)’ın yaptığı açıklama ve verilen sayısal bilgiler kaynak olarak kullanılmıştır.

“İkinci Vatan Gaziantep” başlıklı haberde AFAD ve AFAD’ın verdiği sayısal veriler ve anket sonuçları haberin kaynağını oluşturmaktadır.

“Bizim Suriyeliler Türkçe Öğreniyor” başlıklı haberde, Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü Kadir Kılıç haberin kaynağıdır.

“Türkmenleri IŞİD Terörü Vurdu” başlıklı haberde Gaziantep İl Afet Müdürlüğü, Suriye Yerel Koordinasyon Komitesi Halep Medya Sorumlusu Ahmed Hasan Ubeyd ve Suriye Halep Türkmen Meclisi Gaziantep sorumlusu Hamis Türk haberin kaynağını oluşturmaktadır.

“Sefalet Sınırda” başlıklı haber, Osman Sağırlı isimli dış haber muhabirinin gözlemlerine dayanmaktadır.

“O Çocuk Tek Başına Değilmiş” başlıklı haberin kaynağını BM fotoğrafçısı Andrew Harper’ın, twitter’dan yayınladığı yeni fotoğraf oluşturmuştur.

“28 Kaçak Ölümden Döndü” başlıklı haberde Küçükkuyu Beldesi’ndeki Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Sahil Güvenlik ekipleri haberin kaynağını oluşturmaktadır.

“Kaçakları Taşıyan Bot Battı: 2 Ölü, 3 Kayıp” başlıklı haberde, Marmaris ve Datça Sahil Güvenlik Ekipleri, Datça Devlet Hastanesi’nin verdiği ölü ve kayıp sayısı haberin kaynağını oluşturmaktadır.

“Ege’de Kaçak Faciası” başlıklı haberde Yunan Sahil Güvenlik ekipleri ve kurtarılan kaçakların ifadeleri haberde kaynak olarak kullanılmıştır.

“Türk Sınırında Göç Skandalı” haberinin kaynağı gazete muhabiridir. Haberde MSF örgütünün yayınlarından bahsedilmiş ve MSF’nin Yunanistan şubesinin şefinin The Guardian gazetesine verdiği röportajda kamptaki göçmenlerin başlıca şikâyetlerinden bahsettiği bilgisine yer verilmiştir.

“Kriz Göç Yollarını Değiştirdi” başlıklı haberde rakamsal bilgilere çokça yer verilmiş ve haber, istatistik kurumlarının verilerine dayandırılmıştır.

“Keseb’deki Ermeniler İçin Zorunlu Göç” başlıklı haberin kaynağı BBC’ye konuşan Ermeni görgü tanıkları, Ermeni lobisi ve Suriye Dışişleri Bakanlığı’dır.

“Tarlabaşı’nın Yeni Misafirleri Suriyeliler-Bir Sınıf Dört Dil” haberindeki kaynak, TTM’nin sorumlusu Ceren Suntekin’in anlatımlarıdır. Merkezin sorumlusu, söz konusu haberde eğitime destek konusunda yardım istediğini ifade etmektedir.

“63 Aileyi Köylerinden Eden Kan Davası, Barışla Sonuçlandı” başlıklı haberde; Kartal, Özay ve İlter aileleri, kan davasında ölen kişilerin isimleri, yer, zaman bilgileri, vali, kaymakam ve kanaat önderi isimleri kaynak bilgisi olarak verilmektedir.

“Suriyeliler Türkçe Öğreniyor” başlıklı haberde; Gaziantep Üniversitesi, Şahinbey Belediye yetkilileri, TÖMER dil kursu haberde kaynak olarak gösterilmiştir.

“İnsanlığın Ateşle İmtihanı” başlıklı haberde; Yaşar Üniversitesi AB Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü Yrd. Doç. Dr. Ayselin Yıldız ve Dokuz Eylül Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Elif Uzgören’in yaptıkları çalışma ve araştırma sonuçlarına yer verilmiştir. Yapılan araştırmalar sonucunda bu göç meselesine siyasi açıdan değil insani açıdan yaklaşılması gerektiğini vurgulamışlardır.

“Türkiye’deki Suriyeliler’in Sayısı 1 Milyona Yaklaştı” haberinin kaynağını Acil Durum Yönetimi (AFAD) Başkanı Fuat Oktay’ın vermiş olduğu sayısal veriler ve yine onun tarafından yapılan açıklamalar oluşturmaktadır.

“Çadırkentte 11 Bin Suriyeli” haberinde sayısal bilgi verileri kaynak olarak gösterilmiştir.

“İç Savaşlar, Göçmen Sayısını İki Yılda 15 Kat Artırdı” başlıklı haberde; Kıyılarındaki Yasa Dışı Göç Faaliyetlerini Araştırma Alt Komisyonu, inceleme sonuçları ve GGM (Geri Gönderme Merkezleri)’lerden alınan bilgiler kaynak olarak kullanılmıştır.

“Canı’na Döndü Canından Oldu” başlıklı haberde haber kaynağı, haber muhabirinin konu hakkındaki duyumu ve yorumlarından oluşmaktadır.

“Soma’da Taşeronun Da Taşeronu Var” haberinin kaynağı; “İzmir’den Pınar E. M.’nin izlenimi” şeklinde yer almaktadır.

“Çok Yazık” haberinin kaynağı Şanlıurfa polisinin Bahçelievler mahallesinde düzenlediği baskının sonuçlarıdır. İşletme sahiplerinin gözaltına alınması ise habere getirilen yorumdur.

“Suriyeli Kaçaklar Denizden Toplandı” haberinin kaynağını, Sahil Güvenlik Komutanlığı’nın verdiği bilgiler oluşturmaktadır.

“Sahil Güvenlik Ege’de Üç Günde 150 Kaçak Yakaladı” haberinde, Sahil Güvenlik ekipleri, polis ve jandarma ekipleri ve kaçak sayısı haberin kaynaklarını oluşturmaktadır.

“Suriyeli Kadınlar Fuhşa Zorlanıyor” başlıklı haberde, The Economist dergisi ve derginin verdiği araştırma sonuçları kaynak olarak gösterilmektedir. Suriyeli kadın hakları savunucusu Rajaa Altalli ise konu hakkındaki görüşleri ile habere kaynak olmuştur.

“İnsanlık Dışı” haberinin kaynağını Kapıkule Sınır Kapısı’ndan alınan bilgiler oluşturmaktadır.

“Yine De Kaçamadılar” haberinde kaynak olarak Kapıkule ve Hamzabeyli Sınır Kapıları, Edirne Emniyet Müdürlüğü Yabancılar Şubesi ve yakalanan şoförlerin harflerle kısaltılmış isimleri kaynak olarak gösterilmiştir.

“Havalandırmada 15 Kaçak” başlıklı haberde Kapıkule Sınır Kapısı ve Hamzabeyli Sınır Kapısı olayın geçtiği yer olarak kaynak gösterilmiştir.

“Göçe Zorlanan İnsan Sayısı 50 Milyonu Aştı” başlıklı haberde; ülke isimleri, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) ve BMMYK Komiseri Antonio Guterres’in görüşlerine yer verilmiştir.

“Suriye’nin 4’te 1’i Göç Etti” haberinde kaynak olarak Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK)’nin raporlarına ve Uluslararası Af Örgütü şubesinden Volkan Görendağ’ın konu hakkındaki görüşlerine yer verilmiştir.

"Göçüyoruz" haberinde ise Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) raporu ile yıllara oranla göç sayısı, mülteci sayıları, ülke isimleri gibi bilgiler ve oranlar istatistiki olarak verilmiştir. Haberin genelinde istatistiki bilgilere sıkça yer verildiği görülmektedir.

Sonuç olarak haberlerin çoğunda kaynaklar belirtilmiştir. Bazı haberlerde kişi isimleri bazılarında ise kurum ve yer isimleri verilerek haberlerde doğruluk ve inandırıcılık sağlanmaya çalışılmıştır. Bazı haberlerde yurtdışı bilgi kaynaklarından yararlanılmıştır. Bu haberlerin bazıları muhabir yorumlarından oluşurken, bazıları ise yetkili kişi ve kurumların konu hakkındaki yorumlarına dayanılarak oluşturulmuştur.

4.3.1.2 Mikro Yapı

Bu bölümde ele alınan haberler mikro yapı açısından incelenecektir. Mikro yapı bağlamında metnin sesleri, sözcükleri, cümle yapıları ve anlamları ele alınmaktadır.[263]

4.3.1.2.1 Sentaktik Çözümleme

Sentaktik çözümleme, cümle yapılarının aktif-pasif oluşu ile ilgilidir. Ele aldığımız haberlerde hem etken hem de edilgen cümlelere yer verilmiştir.

4.3.1.2.2 Bölgesel Uyum

"Bölgesel uyumda haber metinlerini oluşturan cümleler nedensel, referansal ve işlevsel ilişkiler çerçevesinde değerlendirilmektedir."[264]

[263] Yusuf Devran, **Haber, Söylem, İdeoloji**, İstanbul, Başlık Yayınları, 2010, s.64.
[264] Özlem Doruk, "Disiplin Toplumu ve Haber Söylemi: Gökkuşağı Derneği'nce Yapılması Planlanan Yürüyüşün Engellenmesine İlişkin Haberlerin Çözümlenmesi", **Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi**, Cilt:2, Sayı: 1, Mart 2013, s.124.

4.3.1.2.2.1 Nedensel İlişki

Nedensel ilişkide olaylar neden-sonuç ilişkisi içinde değerlendirilir.

"2014'te Suriyeli Sayısı 1 Milyonu Aşacak" başlıklı haberde, savaş sonucu göç nedeniyle Suriye'den gelenler için kurulan çadırkent, geçici kabul merkezi, konteyner kent ve gereken diğer hizmetlerin verilmesi arasında nedensel ilişki kurulmuştur.

"İkinci Vatan Gaziantep" başlıklı haberde, göçle gelen Suriyelilerin kamplara yerleştirilmesi, şehirlere göre dağılımları, oturma izinleri, öğrenim durumları ve kamptaki memnuniyetleri açısından incelenmesi arasında nedensel ilişki vardır.

"Bizim Suriyeliler Türkçe Öğreniyor" başlıklı haberde, göçle ülkemize gelen Suriyelilerin buraya uyum sağlamak için; eğitim, sağlık, iş gibi konulardaki problemlerini çözmek adına yaptıkları çalışmalar arasında nedensel ilişki mevcuttur.

"Türkmenleri IŞİD Terörü Vurdu" başlıklı haberde IŞİD'in Suriye'de yaptığı katliamlar ile Türkmen vatandaşların yaşadıkları zulüm ve Türkiye'ye zorunlu göçleri arasında nedensel ilişki bulunmaktadır.

"Sefalet Sınırda" başlıklı haberde, Türkiye'de kamplarda yaşayan 40 bin Suriyeli vatandaş ile bu vatandaşların yaşadığı çadırkentlerdeki El Kaide ve Esad'ın tacizi arasında nedensel ilişki kurulmuştur.

"O Çocuk Tek Başına Değilmiş" başlıklı haberde, Suriye'den kaçarak Ürdün'e sığınan 4 yaşındaki çocuğun dünya basınında yer alan görüntüsü ile bunu yalanlayan fotoğraf arasında nedensel ilişki kurulmuştur.

"28 Kaçak Ölümden Döndü" başlıklı haberde, Afgan uyruklu 28 kaçak göçmenin ölümü göze alarak yola çıkışı ile yasal olmayan kaçak göçün Sahil Güvenlik ekipleri tarafından engellenmesi arasında nedensel ilişki bulunmaktadır.

"Kaçakları Taşıyan Bot Battı: 2 Ölü, 3 Kayıp" başlıklı haberde, Suriyeli kaçakları taşıyan botun batması ve ihbar üzerine Sahil Güvenlik ekiplerinin kurtarma

çalışması ile 16 kaçağın Datça Devlet Hastanesi'ne kaldırılması arasında nedensel ilişki bulunmaktadır.

"Ege'de Kaçak Faciası" başlıklı haberde, yasadışı yollardan Midilli Adası'na geçmeye çalışan Suriyeli kaçaklar ve onların ölümcül yolculukları arasında nedensel ilişki kurulmuştur.

"Türk Sınırında Göç Skandalı" başlıklı haberde yasadışı göçmen ve mültecilerin insanlık dışı koşullarda yaşam savaşı verdiği belirtilerek göç ve çıkardığı sorunlar arasında nedensel ilişki kurulmuştur.

"Kriz Göç Yollarını Değiştirdi" başlıklı haberde, göçle işsizlik ve ekonomik kriz arasında nedensel ilişki vardır. Haberde, işsizlik ve ekonomik krizin olumsuz yanları vurgulanırken, diğer ülkelerin durumları istatistik verilerle incelenmiştir.

"Keseb'deki Ermeniler İçin Zorunlu Göç" başlıklı haberde göçle savaş arasında nedensel ilişki vardır.

"Tarlabaşı'nın Yeni Misafirleri Suriyeliler-Bir Sınıf Dört Dil" haberinde nedensellik, savaş sonucu göçte yaşanan eğitim sorunlarıdır.

"63 Aileyi Köylerinden Eden Kan Davası, Barışla Sonuçlandı" başlıklı haberde, Siirt'te iki aile arasındaki 3 kişinin ölümüyle sonuçlanan kan davasının, beraberinde 63 aileyi göçe zorlaması arasında nedensel ilişki vardır.

"Suriyeliler Türkçe Öğreniyor" başlıklı haberde, göçmenlerin iletişim için Türkçeye duydukları ihtiyaçla bu sorunun giderilmesi için yapılan eğitim faaliyetleri arasında nedensel ilişki kurulmuştur.

"İnsanlığın Ateşle İmtihanı" başlıklı haberde, Türkiye'ye sığınan 1 milyon Suriyeli sığınmacı ile bunların yaşadıkları sosyal uyumsuzluk ve yaşadıkları dram arasında nedensel ilişki vardır.

"Türkiye'deki Suriyeliler'in Sayısı 1 Milyona Yaklaştı" haberinde nedensel ilişki; savaş, göç ve göçün ekonomik sonuçlarıdır.

“Çadırkentte 11 Bin Suriyeli Bebek” haberinde sayıları 700 bine dayanan Suriyeli mültecilerin Türkiye’de barınma sorunuyla, bu barınma merkezlerinde bugüne kadar 11 bin 533 Suriyeli çocuğun dünyaya gelmesi sorunu arasında nedensel ilişki kurulmuştur.

“İç Savaşlar, Göçmen Sayısını İki Yılda 15 Kat Artırdı” başlıklı haberde Ege kıyılarındaki yasadışı göç faaliyetleri ile yakalanan kaçak göçmenler ve bu uğurda ölümler arasında nedensel ilişki bulunmaktadır.

“Canı’na Döndü Canından Oldu” başlıklı haberde işsizliğin göçü tetiklemesi ve maden ocağındaki ölümler arasında nedensel ilişki vardır.

“Soma’da Taşeronun Da Taşeronu Var” haberinde geçmişin aydın kenti olan Savaştepelilerin, göçle geldikleri Soma’da düştükleri durum arasında nedensel ilişki vardır.

“Çok Yazık” başlıklı haberde; iç savaşın, Suriyelileri ülkemize göçe sürüklemesi, göç sonucu fuhşa sürüklenen, dilendirilen ve organ mafyasının eline düşen Suriyeli vatandaşların dramı arasındaki ilişki nedensel ilişkiyi oluşturmaktadır. Habere baktığımızda, yaşanan bu olumsuzlukların tüm nedeni göçtür.

“Suriyeli Kaçaklar Denizden Toplandı” başlıklı haberinde; savaş, göç ve göçmenlerin başlarına gelen olaylar arasında nedensel ilişki vardır.

“Sahil Güvenlik Ege’de Üç Günde 150 Kaçak Yakaladı” haberinde, Ege Denizi’ndeki yasadışı göçle, göçmenlerin yakalanmaları ve kaçaklar hakkında yasal işlem yapılması arasında nedensel ilişki vardır.

“Suriyeli Kadınlar Fuhşa Zorlanıyor” başlıklı haberde; savaş, göç, göç sonucu ekonominin bozulması, kadınların dul ve yetim kalmaları ve buna bağlı olarak göçmen kadınların fuhuş batağına sürüklenmesi ile fuhşun göçmenler arasında giderek artması arasında nedensel ilişki vardır.

“İnsanlık Dışı” başlıklı haberde, insanlık dışı koşullarda kaçan göçmenler ile bu göçmenlerin yakalanmaları arasında nedensel ilişki bulunmaktadır.

"Yine De Kaçamadılar" haberinde, kaçak göç ile yasal olmayan bu göçün getirdiği hukuki yaptırımlar arasında nedensel ilişki bulunmaktadır.

"Havalandırmada 15 Kaçak" başlıklı haberde, zorunlu göçle bunun hukuki yaptırımları arasında nedensel ilişki vardır.

"Göçe Zorlanan İnsan Sayısı 50 Milyonu Aştı" başlıklı haberde, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ilk kez 50 milyonu aşan göç olayları irdelenmiş, fakir ülkelerden zengin ülkelere göç arasında nedensel ilişki kurulmuştur.

"Suriye'nin 4'te 1'i Göç Etti" başlıklı haberde, çeşitli nedenlerle göç eden ülke insanlarıyla, onlara ev sahipliği yapan ülkeler arasındaki sorunlar arasında nedensel ilişki görülmektedir.

"Göçüyoruz" başlıklı haberde ise "2. Dünya Savaşı'ndan sonra en çok göçün yaşandığı yıl 2013 yılı olmuştur" denilerek, göçün sebepleri ve artışı arasında nedensel ilişki kurulmuştur.

Sonuç olarak haberlerin hepsinde göçün nedenleri üzerinde durulmaktadır. Savaş, işsizlik, ekonomik yetersizlikler gibi konular, ele alınan haberlerde, ana nedenler olarak gösterilmektedir.

4.3.1.2.2.2 İşlevsel İlişki

İşlevsel ilişkide, ikinci önermenin, birinci önermeyi belirtme, açıklama, karşılaştırma ya da örneklemesi açısından önermeler ele alınmaktadır.[265]

"2014'te Suriyeli Sayısı 1 Milyonu Aşacak" başlıklı haberde önce göç eden Suriyeli sayısı verilmiş, daha sonra Suriye'den gelenler için kurulan yerleşim yerlerinden bahsedilmiş, haberin sonunda ise yapılan sağlık, yiyecek, güvenlik,

[265] Esin Aygün, **Yazılı Basın Haber Söylemlerinde Cumhuriyet Mitinglerinin Sunumu**, AÜ, SBE, Yayınlanmamış YL Tezi, Ankara 2011, s. 233.

sosyal aktivite, eğitim, ibadet, tercümanlık, haberleşme ve bankacılık hizmetlerinden söz edilmiştir.

"İkinci Vatan Gaziantep" başlıklı habere, Türkiye'ye gelen mültecilerden ve kaçak Suriyelilerden bahsedilerek başlanmış, daha sonra AFAD'ın yaptığı araştırma sonuçlarına ve mültecilerin kamp ve şehirde yerleşme oranlarına yer verilmiştir. Haberin son bölümünde ise konutlara yerleştirilen Suriyelilerin sosyal yaşamları, öğrenim durumları ve kamptan memnuniyet durumları oranlarla verilmiştir.

"Bizim Suriyeliler Türkçe Öğreniyor" başlıklı haberde, Türkiye'ye gelen yüz binlerce Suriyelinin birçok imkâna kavuşması ile aile boyu Türkçe kurslarına giderek dil öğrenmeye başlamaları arasında işlevsel ilişki vardır.

"Türkmenleri IŞİD Terörü Vurdu" başlıklı haber, IŞİD'in Türkmen köylerini bombalamasıyla, Türkmenlerin sınırı aşarak Türkiye'ye sığınması arasında işlevsel ilişki vardır.

"Sefalet Sınırda" başlıklı haberde, 40 bin Suriyeli vatandaşın sınırdaki kamplarda dondurucu soğukla boğuşması ile tek umutları olan Türkiye arasında işlevsel ilişki vardır.

"O Çocuk Tek Başına Değilmiş" başlıklı haberde; Suriye'den kaçan dört yaşındaki bir çocuğun dünya basınında geniş yer bulmasıyla, fotoğrafın gerçek yüzünün ortaya çıkması haberin işlevsel ilişkisini oluşturmaktadır.

"28 Kaçak Ölümden Döndü" başlıklı haberde; Çanakkale'de gece Sahil Güvenliğin batmak üzere olan bir lastik botta 28 kaçağı kurtarmasıyla, kaçakların Sahil Güvenlik Komutanlığı'na götürülmesi arasında işlevsel ilişki bulunmaktadır.

"Kaçakları Taşıyan Bot Battı: 2 Ölü, 3 Kayıp" başlıklı haberde, Muğla'nın Datça ilçesinde akşam Suriyeli kaçakları taşıyan botun battığı Sahil Güvenlik ekiplerinin bölgeye gönderilmesi ile ekiplerin suya düşen ve dalgalarla boğuşan 16 kaçağı kurtarması ve sonunda kaçakların hayatını yitirmesi haberin işlevsel ilişkisini oluşturmaktadır.

“Ege’de Kaçak Faciası” başlıklı haberde, yasa dışı yollardan Yunanistan’ın Midilli Adası’na geçmeye çalışan Suriyeli kaçakları taşıyan sürat teknesinin batması ile balıkçıların ihbarı ve Yunan Sahil Güvenlik ekiplerinin kurtarma çalışmaları arasında işlevsel ilişki vardır.

“Türk Sınırında Göç Skandalı” haberinde; 6 bin göçmenin sağlık sorunları, yaşam şartları, bunları denetleyen doktorlar, yaşananları yerinde inceleyen Yunan yetkililer ve bu yetkililerin The Guardian gazetesine verdikleri demeçler arasında işlevsel ilişkiler bulunmaktadır.

“Kriz Göç Yollarını Değiştirdi” başlıklı haberde; önce göçün nedenleri ele alınmış, daha sonra İrlanda, İspanya ve Portekiz’deki göçler sayısal verilerle işlevsel olarak ele alınmıştır. Göç veren ülkelerle göç alan ülkeler ve bunun sebepleri işlevsel olarak değerlendirilmiştir.

“Keseb’deki Ermeniler İçin Zorunlu Göç” başlıklı haberde, iç savaş yaşayan Suriye’deki Ermeni vatandaşların zorunlu göçe sürüklenmesi ile göçün ardındaki nedenlerin Türkiye’yle ilişkilendirmesi arasında işlevsellik vardır.

“Tarlabaşı’nın Yeni Misafirleri Suriyeliler-Bir Sınıf Dört Dil” haberinde, Suriye’den göç ile bu göçmenlerin İstanbul’da yaşadığı sorunlar arasında işlevsel ilişki vardır.

“63 Aileyi Köylerinden Eden Kan Davası, Barışla Sonuçlandı” başlıklı haberde, Siirt’in Yapraktepe köyündeki kan davası sonucunda ölümler nedeniyle, 63 ailenin köyden göçü ve yıllar sonra bu ailelerin barışıp bir araya gelmesi konuları arasında işlevsel ilişki bulunmaktadır.

“Suriyeliler Türkçe Öğreniyor” başlıklı haberde, önce eğitimli Suriyeli göçmenlerden bahsedilerek, daha sonra bunların ülkemizdeki iletişim sorunlarına değinilmektedir. Haberde, bu sorunun çeşitli kurslarla nasıl giderilmeye çalışıldığı, kurum isimleri verilerek ve fotoğraflarla desteklenerek işlenmiştir.

“İnsanlığın Ateşle İmtihanı” başlıklı haberde, 1 milyon Suriyelinin Türkiye’ye sığınması, bunların çeşitli işlerde kaçak olarak çalışması ve bu konunun

akademisyenler tarafından incelenip bir sonuca varılması arasında işlevsel ilişkilendirme vardır.

"Türkiye'deki Suriyeliler'in Sayısı 1 Milyona Yaklaştı" haberindeki işlevsel ilişki; savaş, göç ve Türkiye'nin bugüne kadar bu konuda harcadığı para arasında ele alınmıştır.

"Çadırkentte 11 Bin Suriyeli Bebek" haberinde, konu işlenirken istatistiki bilgilere çokça yer verilmiş ve göçmen sorunu ele alınmıştır. Daha sonra dünyaya gelen Suriyeli bebek sayısına dikkat çekilerek, haber sonunda da mültecilerin görüşlerine yer verilmiştir.

"İç Savaşlar, Göçmen Sayısını İki Yılda 15 Kat Artırdı" başlıklı haberde, Ege kıyılarındaki yasadışı göç ile bu göçün yoksul ülkelerden zengin ülkelere oluşu, göçmenlerin ölümü ve Geri Gönderme Merkezleri(GGM)'nin ve bu konudaki verileri arasında işlevsel ilişki mevcuttur.

"Canı'na Döndü Canından Oldu" başlıklı haberde, işsizlik, göç ve maden ocaklarındaki ihmaller sonucu ölümler, haberdeki işlevsel ilişkiyi göstermektedir.

"Soma'da Taşeronun Da Taşeronu Var" başlıklı haberde; işsizlik, göç ve göç sonuçları arasında işlevsel ilişki bulunmaktadır.

"Çok Yazık" başlıklı haberde; dilenen, organ mafyasının eline düşen, fuhşa sürüklenen göçmenler dramatize edilmiştir. Bu konularda alınan önlemlere yer verilerek, haberde işlevsel ilişki kurulmuştur.

"Suriyeli Kaçaklar Denizden Toplandı" başlıklı haberde, kaçak göçmenlerin başlarına gelen deniz faciası ve göçmenlerin kurtarılarak jandarma birimlerine teslim edilmesi arasında işlevsel ilişki bulunmaktadır.

"Sahil Güvenlik Ege'de Üç Günde 150 Kaçak Yakaladı" başlıklı haberde, Ege Denizi'ndeki Sahil Güvenlik ekiplerine yakalanan Suriye uyruklu 150 kaçak göçmenle yakalanan kaçaklar hakkında uygulanan yasal işlem arasında işlevsel ilişki vardır.

“Suriyeli Kadınlar Fuhşa Zorlanıyor” başlıklı haberde, Suriye’den ülkemize göçle gelen kadın ve kız çocuklarının fuhuş batağına sürüklenmesi ile Suriyeli kadın hakları savunucusu Rajaa Altalli’nin görüşleri arasında işlevsel ilişki vardır.

“İnsanlık Dışı” başlıklı haberde, insanlık dışı koşullardan kaçan Suriyelilerin Avrupa’ya yine insanlık dışı koşullarda kaçırılmak istenmesi ve yolcu otobüsünde havalandırma boşluğundaki gizli bölmede yakalanmaları işlevsel ilişki açısından ele alınmaktadır.

“Yine De Kaçamadılar” başlıklı haberde, gümrük kapılarındaki kaçak operasyondan bahsedilerek, göçmenlerin havalandırma boşluğu arasında yapılan gizli bölmede yakalanması ve emniyetin konu üzerine yaptığı çalışmalar arasında işlevsel ilişki vardır.

“Havalandırmada 15 Kaçak” haberinde, insani şartlara uymayan bir şekilde kaçak göçle, göçmenlerin yakalanması ve konunun hukuki yoldan ele alınması arasında işlevsel ilişki kurulmuştur.

“Göçe Zorlanan İnsan Sayısı 50 Milyonu Aştı” başlıklı haberde, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK)’nin raporu irdelenip, ülkeler arası göç üzerinde durularak, BM Mülteciler Yüksek Komiseri Antonio Guterres’in çözüm çalışmalarına da yer verilerek göç konusu işlenmiştir.

“Suriye’nin 4’te 1’i Göç Etti” başlıklı haberde, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği(BMMYK)’nin verdiği rakamsal bilgi ve oranlarla göçmenlere ev sahipliği yapan ülke oranları arasındaki bağlantılar üzerine işlevsel ilişki kurulmuştur.

“Göçüyoruz” başlıklı haberde önce göçün sebepleri üzerinde durulmaktadır. Daha sonra Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği(BMMYK)’nin raporu açıklanmış ve haber detaylı olarak sayılara, yıllara, oranlara göre verilerle işlenmiştir. Haber, ülke isimleri ve göç oranları ile ilgili olarak detaylı bilgi vermektedir.

Sonuç olarak ele alınan haberlerdeki cümleler arasında işlevsel ilişki vardır. Önce göçten bahsedilip, daha sonra göçün getirdiği sorunlar dramatik olarak aktarılmıştır.

4.3.1.2.2.3 Referansal İlişki

"2014'te Suriyeli Sayısı 1 Milyonu Aşacak" başlıklı haberde, AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı)'ın sağlamış olduğu açıklama ve sayısal bilgiler haberin referansal bilgisini oluşturmaktadır.

"İkinci Vatan Gaziantep" başlıklı haberde, AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı)'ın verdiği sayısal bilgiler ve anket sonuçları bildirimleri referans olarak gösterilmektedir.

"Bizim Suriyeliler Türkçe Öğreniyor" başlıklı haberde, Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, "Okullar Hayat Olsun" projesi ve İl Milli Eğitim Müdürü Kadir Kılıç, haberdeki referansal bilgilerdir.

"Türkmenleri IŞİD Terörü Vurdu" başlıklı haberde, Gaziantep İl Afet Müdürlüğü, Suriye Yerel Koordinasyon Komitesi Halep Medya Sorumlusu Ahmed Hasan Ubeyd, Suriye Halep Türkmen Meclisi Gaziantep sorumlusu Hamis Türk referans olarak gösterilmektedir.

"Sefalet Sınırda" başlıklı haberde, gazeteci Osman Sağırlı'nın görüş ve incelemeleri haberin referansal boyutunu oluşturmaktadır.

"O Çocuk Tek Başına Değilmiş" başlıklı haberde; dünya basını ve BM fotoğrafçısı Andrew Harper, haberin referansını oluşturmaktadır.

"28 Kaçak Ölümden Döndü" başlıklı haberde, Sahil Güvenlik Ekipleri ve Küçükkuyu Beldesi'ndeki Sahil Güvenlik Komutanlığı referans olarak gösterilmektedir.

“Kaçakları Taşıyan Bot Battı: 2 Ölü, 3 Kayıp” başlıklı haberde, Marmaris ve Datça Sahil Güvenlik ekipleri, Datça limanı, Datça Devlet Hastanesi gibi kurum adlarına yer verilmesi haberin referans kaynağını oluşturmaktadır.

“Ege’de Kaçak Faciası” başlıklı haberde, Yunan Sahil Güvenlik ekipleri ve Midilli’deki bir hastane, haberin referansı olarak gösterilmektedir.

“Türk Sınırında Göç Skandalı” başlıklı haberde, göç ve göçmen kampındaki koşulların kabul edilemez olduğu ve tutukluların burada cehennemi yaşadığının vurgulandığı görülmektedir. Haberde, Sınır Tanımayan Doktorlar (MSF) Örgütü’nün yayınladığı rapor ile referansal bilgi oluşturulmuştur.

“Kriz Göç Yollarını Değiştirdi” başlıklı haberde, ülkemizdeki göç sorununun diğer dünya ülkelerinde de yaşandığı, göçün en büyük sebebinin işsizlik ve ekonomik kriz olduğu vurgulanmaktadır. Ayrıca 1990’ların ekonomik çekim merkezi olan İrlanda gibi ülkelerin de genç nüfusun başka ülkelere yönelmesini önleyemediği bilgisine haberde yer verilmektedir.

“Keseb’deki Ermeniler İçin Zorunlu Göç” başlıklı haberde, üç yıldır iç savaş yaşayan Suriye’nin Keseb bölgesinde yaşayan Ermenilerin zorunlu göçü ele alınmaktadır. Haberde, Keseb’i terk eden ve orada yaşamaya devam eden Ermenilerin durumuna değinilmekte, Ermeni lobisinin etkin propagandaları anlatılmaktadır. Suriye Dışişleri Bakanlığı Birleşmiş Milletler, görgü tanıkları ve Ermeni lobisi haberin referansal bilgisini oluşturmaktadır.

“Tarlabaşı’nın Yeni Misafirleri Suriyeliler-Bir Sınıf Dört Dil” haberinde, Bilgi Üniversitesi’nin göçmenlere verdiği eğitim desteği konu edilmektedir. Barınma, sağlık, eğitim ve kendini ifade sorununda problem yaşayan yabancılara yapılan yardımlardan bahsedilmektedir. Tarlabaşı Toplum Merkezi (TTM) ise haberin referansal kaynağını oluşturmaktadır.

“63 Aileyi Köylerinden Eden Kan Davası, Barışla Sonuçlandı” başlıklı haberde; olayın geçtiği yer, olaya konu olan aileler, bölgede görev yapan vali, kaymakam ve askeri yetkili, rektör, İl Jandarma Komutanı, il müftüsü ve bu kişilerin görüşleri referans gösterilmektedir.

“Suriyeliler Türkçe Öğreniyor” başlıklı haberde, eğitimli göçmen Suriyelilerin dil sorunları ele alınmış ve bulundukları bölgedeki eğitim kurumlarının bu sorunu gidermek için yaptığı çalışmalar, resmi kurumların isimleri verilerek anlatılmıştır. Gaziantep’in Şahinbey Belediyesi, Yaşar Torun Gençlik Merkezi, TÖMER dil kursu ve Belediye Başkanı Mehmet Tahmazoğlu’nun görüşleri bu haberin kaynağını oluşturmaktadır.

“İnsanlığın Ateşle İmtihanı” başlıklı haberde, Suriyeli sığınmacıların kaçak olarak çalışması ve bu konunun akademisyenler tarafından ele alınıp incelenmesi, konuya insani açıdan bakmanın daha önemli olduğu anlatılmaktadır. Haberde, Yaşar Üniversitesi AB Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü Yrd. Doç. Dr. Ayselin Yıldız ve Dokuz Eylül Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Elif Uzgören’in, İzmir’de yaşayan Suriyeli sığınmacılar üzerine yapmış oldukları iki ay süren çalışmalar, haberin referansal kaynağını oluşturmuştur.

“Türkiye’deki Suriyelilerin Sayısı 1 Milyona Yaklaştı” haberinde, savaş ve göç konusu üzerine durulmaktadır. Haberde, Türkiye’deki Suriyeli sayısının fazlalığına dikkat çekilmekte, Suriyeli göçmenlere yapılan yardımın Türkiye’ye verdiği ekonomik ağırlık, AFAD Başkanı Fuat Oktay tarafından 2.5 milyon dolar olarak ifade edilmektedir. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi (AFAD) Başkanı Fuat Oktay’ın açıklamaları, bu haberin referansal kaynağını oluşturmaktadır.

“Çadırkentte 11 Bin Suriyeli Bebek” başlıklı haberde, araştırma sonuçları rakamsal olarak verilmekte, bu bilgiler ise haberin referansal kaynağını oluşturmaktadır. Yeni doğan Suriyeli göçmen bebek sayısı öne çıkarılmakta ve haberde mültecilerin beklentilerine yer verilmektedir.

“İç Savaşlar, Göçmen Sayısını İki Yılda 15 Kat Artırdı” başlıklı haberde, Yasadışı Göç Faaliyetlerini Araştırma Alt Komisyonu, İnsan Hakları Alt Komisyonu, raporlar, yıl ve rakamsal bilgiler, Geri Gönderme Merkezlerinden alınan bilgiler, AİHM (Avrupa İnsan Hakları Mahkemeleri, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Uluslararası Af Örgütü raporu, referansal bilgi olarak gösterilmektedir.

"Canı'na Döndü Canından Oldu" başlıklı haberde, maden ocaklarındaki denetim eksikliği sonucunda kaybedilen canların tekrar geri gelmeyeceğinden bahsedilerek, işyeri denetimlerinde yeni politikalar uygulanması gerektiği vurgulanmaktadır. Haberin referansal kaynağı ise muhabir Okan Konuralp'tir.

"Soma'da Taşeronun Da Taşeronu Var" başlıklı haberde, birçok ünlü eğitimci, politikacı, hukukçu ve doktorun yetiştiği Savaştepe'de yaşayan insanların, iş bulmak için verdiği uğraşlar üzerinde durulmaktadır. Haber, araştırmalara ve rakamsal verilere dayanılarak oluşturulmuştur.

"Çok Yazık" başlıklı haberde, göçün kötü sonuçlarına değinilmiş, fuhuş konusu üzerinde durulmuş, bu konuda "iki işletme sahibi gözaltına alındı" ifadesi ile de alınan önlemlere yer verilmiştir. Haber; konu, yer, zaman ve sayı bildirilerek izah edilmektedir. Ayrıca Şanlıurfa polisinin Bahçelievler Mahallesi'ndeki kafe ve eğlence mekânlarına yapmış olduğu baskın ise haberin referansal bilgisini oluşturmaktadır.

"Suriyeli Kaçaklar Denizden Toplandı" başlıklı haberde, savaştan kaçan Suriyelilerin başvurdukları kaçış yolları üzerinde durulmaktadır. Sahil Güvenlik Komutanlığının verdiği bilgi ve rakamlarla desteklenerek, haberin referansal ilişkisi oluşturulmuştur.

"Sahil Güvenlik Ege'de Üç Günde 150 Kaçak Yakaladı" başlıklı haberde, Sahil Güvenlik'in verdiği sayısal bilgiler ve olayda yer alan şehir isimleri haberdeki referansal ilişkiyi göstermektedir.

"Suriyeli Kadınlar Fuhşa Zorlanıyor" başlıklı haberde, The Economist dergisinin verdiği sayı ve oranlar referansal bilgidir. Ayrıca Suriyeli kadın hakları savunucusu Rajaa Altalli'nin görüşleri de haberde referans olarak kullanılmıştır.

"İnsanlık Dışı" başlıklı haberde, Edirne, Bulgaristan, Kapıkule sınır kapısı gibi yer isimleri verilerek, haberin referansal bilgilerine yer verilmektedir.

“Yine De Kaçamadılar” başlıklı haberde, Kapıkule ve Hamzabeyli Gümrük Kapıları gibi resmi kurum isimleri ve rakamsal bilgilere yer verilerek haberin referansal ilişkisi oluşturulmuştur.

“Havalandırmada 15 Kaçak” başlıklı haberde, göç etmek için insanların başvurduğu akıl almaz yollar ve bunların kanuni olarak yaptırımlarının ele alındığı bir haberdir. Haberin referansal bilgisi olarak; Trakya Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğü’ne bağlı Kapıkule Sınır Kapısı, Hamzabeyli Sınır Kapısı ve şahıs isimlerinin baş harflerine yer verilmiştir.

“Göçe Zorlanan İnsan Sayısı 50 Milyonu Aştı” başlıklı haberde Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) ve BM mülteciler Yüksek Komiseri Antonio Guterres’in verdiği bilgi ve görüşler referans olarak gösterilmiştir.

“Suriye’nin 4’te 1’i Göç Etti” başlıklı haberde, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği(BMMYK)’nin görüşlerine, göç veren ve göç alan ülke isimlerine yer verilmektedir. Ayrıca Uluslararası Af Örgütü şubesinden Volkan Görendağ’ın düşünceleri de habere referansal ilişki sağlamaktadır.

“Göçüyoruz” başlıklı haberde ise göçün sebepleri, göç veren ve göçmen kabul eden ülkelerin isimleri, oranları ve sayıları verilmiştir. Ayrıca haberde Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği(BMMYK)’nın da raporu referans olarak gösterilmiştir.

Görüldüğü gibi haberlerde referansal ilişkilere yer verilmiştir. Kurum isimleri, rakamsal veriler gibi bilgiler, haberlerin gerçeklik boyutuna referans sağlamaktadır.

4.3.1.2.3 Kelime Seçimleri

“2014’te Suriyeli Sayısı 1 Milyonu Aşacak” başlıklı haberde, AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı), çadırkent, konteyner kent, kabul merkezi gibi kelimelere yer verilmiştir.

“İkinci Vatan Gaziantep” başlıklı haberde, AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı), mülteci, sığınmacı, kamp ve şehir isimlerine ve rakamsal bilgilere yer verilmiştir.

“Bizim Suriyeliler Türkçe Öğreniyor” başlıklı haberde; eğitim, Okullar Hayat Olsun projesi, halk kursları gibi kelimeler kullanılmıştır.

“Türkmenleri IŞİD Terörü Vurdu” başlıklı haberde Esad rejimi, IŞİD, El Kaide, Türkmen, silahlı muhalifler ve katliam kelimelerine yer verilmiştir.

“Sefalet Sınırda” başlıklı haberde; Esad, El Kaide, İdlib, Atme kampı gibi kelimeler yer almaktadır.

“O Çocuk Tek Başına Değilmiş” başlıklı haberde, BM fotoğrafçısı Andrew Harper, Ürdün gibi isimlere yer verilmiştir.

“28 Kaçak Ölümden Döndü” başlıklı haberde; yer isimleri, Sahil Güvenlik ekipleri, Afganistan uyruklu kaçaklar ve Yunanistan’ın Midilli Adası gibi kelimelere yer verilmiştir.

“Kaçakları Taşıyan Bot Battı: 2 Ölü, 3 Kayıp” başlıklı haberde; Zodyak bot, Marmaris ve Datçe Sahil Güvenlik, Datça Devlet Hastanesi ve kaçaklardan ikisinin isimlerine yer verilmiştir.

“Ege’de Kaçak Faciası” başlıklı haberinde; Midilli Adası, Ayvalık ve Yunan Sahil Güvenlik kelimeleri yer almaktadır.

“Türk Sınırında Göç Skandalı” başlıklı haberde; örgüt ismi, politikacıların isimleri ve The Guardian gazetesinin ismi geçmektedir. Ayrıca hastalık isimleri ve yer (mekân) isimlerine de yer verilmiştir.

“Kriz Göç Yollarını Değiştirdi” başlıklı haberde; istatistik kurumunun verdiği rakamsal bilgilere çokça yer verilmiş, ülke isimleri, göç ve ekonomik kriz kelimeleri sıklıkla kullanılmıştır.

“Keseb’deki Ermeniler İçin Zorunlu Göç” başlıklı haberde; muhalif, Ermeni lobisi, zorunlu göç, ÖSO (Özgür Suriye Ordusu) gibi kelimelerin yanı sıra Keseb, Lazkiye gibi şehir isimlerine yer verilmiştir.

“Tarlabaşı’nın Yeni Misafirleri Suriyeliler-Bir Sınıf Dört Dil” haberinde; Halep, Şam gibi şehir isimleri, Tarlabaşı Toplum Merkezi (TTM), merkez yetkilisi Ceren Suntekin’in ismi, fon ve bağış, insan hakkı ihlalleri, müdavim ve zorunlu göç kelimelerine yer verilmiştir.

“63 Aileyi Köylerinden Eden Kan Davası, Barışla Sonuçlandı” başlıklı haberde; yer, zamansal bilgiler, olayda adı geçen ailelerin isimleri, kan davasının çözümünü sağlayan kaymakam, vali ve diğer üst düzey kişilerin isimlerine yer verilmiştir.

“Suriyeliler Türkçe Öğreniyor” başlıklı haberde; TÖMER dil kursu gibi kurum isimleri, Gaziantep Üniversitesi ve belediye başkanlarının isimlerine yer verilmiştir.

“İnsanlığın Ateşle İmtihanı” başlıklı haberde üniversite ve akademisyen isimleri ile rakamsal bilgilere yer verilmiştir.

“Türkiye’deki Suriyeliler’in Sayısı 1 Milyona Yaklaştı” haberinde; Afet ve Acil Durum Yönetimi (AFAD) ve kurumun başkanı Fuat Oktay’a, ayrıca sayısal verilere yer verilmiştir.

“Çadırkentte 11 Bin Suriyeli Bebek” haberinde, araştırma sonuçlarına dayanan istatistiki ve rakamsal bilgilere yer verilmiştir.

“İç Savaşlar, Göçmen Sayısını İki Yılda 15 Kat Artırdı” başlıklı haberde; komisyon isimleri, yer, yıl ve rakam bilgileri içeren kelimelere yer verilmiştir.

“Canı’na Döndü Canından Oldu” başlıklı haberde; kişi isimleri, vardiya, tertip, mezarlık kelimeleri ve yer ismine yer verilmiştir.

“Soma’da Taşeronun Da Taşeronu Var” haberinde; Atatürk, İnönü, Hasan Ali Yücel, İsmail Hakkı Tonguç ve Halil Fikret Kanad, köy enstitüsü, tütün kotası, yeşil kart, dayıbaşı sistemi, komisyon kelimelerine yer verilmiştir.

“Çok Yazık” haberinde mülteci, mafya, fuhuş batağı, yer ve mahalle isimleri kullanılmıştır.

“Suriyeli Kaçaklar Denizden Toplandı” haberinde; Sahil Güvenlik Komutanlığı, fiber tekne ve uyruk gibi kelimeler ile mekân isimlerine yer verilmiştir.

“Sahil Güvenlik Ege’de Üç Günde 150 Kaçak Yakaladı” başlıklı haberde; Sahil Güvenlik, olayın geçtiği şehir isimleri, ülke isimleri, rakamlar, polis ve jandarma ekibi kelimelerine yer verilmiştir.

“Suriyeli Kadınlar Fuhşa Zorlanıyor” başlıklı haberde, The Economist dergisi ve Suriyeli kadın hakları savunucusu Rajaa Altalli gibi isimlere yer verilmiştir.

“İnsanlık Dışı” başlıklı haberde, Edirne ve Bulgaristan gibi yer isimleri, Kapıkule sınır kapısı gibi ibarelere yer verilmiştir.

“Yine De Kaçamadılar” başlıklı haberde; Kapıkule ve Hamzabeyli gibi kurum isimleri, tır ve operasyon kelimeleri ve kısaltılmış şahıs isimleri haberde sıkça kullanılmıştır.

“Havalandırmada 15 Kaçak” başlıklı haberde; Kapıkule Sınır Kapısı, Hamzabeyli Sınır Kapısı ve şehir ve ülke isimlerine yer verilmiştir.

“Göçe Zorlanan İnsan Sayısı 50 Milyonu Aştı” haberinde; Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK), ülke isimleri, yıl ve rakam bilgileri ve araştırmacı ismine yer verilmiştir.

“Suriye’nin 4’te 1’i Göç Etti” başlıklı haberde, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK), ülke isimleri, iltica, mülteci, Uluslararası Af Örgütü Şubesi’nden Volkan Görendağ gibi isimler kullanılmıştır.

“Göçüyoruz” başlıklı haberde, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK), ülke isimleri, rakamsal ve istatistiki bilgiler, oranlar, ülke

mülteci sayıları, sığınmacı gibi ibareler göze çarpmaktadır. Haberde ağırlıklı olarak rakamsal bilgiler, oranlar ve ülke isimlerine yer verilmiştir.

Görüldüğü gibi haberlerimizde yer, mekân, kişi, yurtiçi-yurtdışı kurum ve haber ajansların isimlerini kapsayan kelimelere yer verilmiştir.

4.3.1.2.4 Haberlerin Retoriği

Haberin retoriği incelenirken, "haberin inandırıcılığını sağlaması için kullanılan sayısal verilere, taraf ve tanık ifadelerine, fotoğraflara, tırnak içinde aktarılan görüşlere vb. unsurlara bakılmaktadır."[266]

"2014'te Suriyeli Sayısı 1 Milyonu Aşacak" başlıklı haberde; AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı)'ın verdiği bilgilere yer verilerek haberde inandırıcılık sağlanmaya çalışılmıştır.

"İkinci Vatan Gaziantep" başlıklı haberde; AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı)'ın verdiği şehir isimleri, göçmen sayısı ve oranları ayrıca anket sonuçları, habere büyük çapta inandırıcılık sağlamıştır. Haberin büyük bir kısmı bu detaylı sonuçlara ayrılmıştır.

"Bizim Suriyeliler Türkçe Öğreniyor" başlıklı haberde, Osmaniye ilindeki Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından "Okullar Hayat Olsun" projesi kapsamında düzenlenen okuma-yazma kurslarından bahsedilerek olaya inandırıcılık katılmıştır.

"Türkmenleri IŞİD Terörü Vurdu" başlıklı haberde; kişi ve kurum isimleri ve olayda geçen kişilerin görüşlerine yer verilerek konuya inandırıcılık katılmıştır.

"Sefalet Sınırda" başlıklı haberde, haber muhabirinin olay yerinde gördüklerini yer ve sayı bilgisi vererek anlatması haberin retoriğidir.

[266] Ömer Özer, **Haber Söylem İdeoloji: Eleştirel Haber Çözümlemeleri**, Konya: Literatürk Yay., 2001, s.83-84.

“O Çocuk Tek Başına Değilmiş” başlıklı haberde; dünya basınından bahsedilerek, BM fotoğrafçısı Andrew Harper’ın çektiği bir fotoğraf, haberin retoriğini oluşturmaktadır.

“28 Kaçak Ölümden Döndü” başlıklı haberde; Sahil Güvenlik ekipleri, “Afganistan uyruklu 5’i kadın 5’i çocuk toplam 28 kaçak” ve “Küçükkuyu Beldesi’nde Sahil Güvenlik Komutanlığı’na götürüldü” cümleleri yer ve bilgi verdiği için habere inandırıcılık getirmektedir.

“Kaçakları Taşıyan Bot Battı: 2 Ölü, 3 Kayıp” başlıklı haberde; Marmaris ve Datça Sahil Güvenlik ekipleri, Datça Devlet Hastanesi gibi kurum isimleri, ölenlerin isimleri ve kaybolanların sayıları verilerek haberin retoriği oluşturulmuştur.

“Ege’de Kaçak Faciası” başlıklı haberde; yer isimleri, kurum isimleri, kaçak ve ölü sayısı verilerek habere inandırıcılık sağlanmaya çalışılmıştır.

“Türk Sınırında Göç Skandalı” başlıklı haberde, doktorların kamptaki gözlemlerine yer verilmektedir. MSF örgütünün yetkililerinin araştırma sonuçlarından bahsedilmektedir. Bu görüşler The Guardian gazetesi ile desteklenerek, haberin inandırıcılığının artırılması yoluna gidilmiştir.

“Kriz Göç Yollarını Değiştirdi” başlıklı haber, istatistik bilgilerden ve bu bilgilerin yorumlanmasından oluşmuştur. Avrupa Birliği ülkelerinde göç, göçe iten nedenler ve göç için tercih edilen ülkelerden bahsedilmektedir.

“Keseb’deki Ermeniler İçin Zorunlu Göç” haberinde, kişilerin görüşlerine yer verilmemiş, alınan istihbaratlara göre haber oluşturulmuştur.

“Tarlabaşı’nın Yeni Misafirleri Suriyeliler-Bir Sınıf Dört Dil” başlıklı haberde, yetkililerin ifadelerine yer verilmektedir. Haber, başlıkla uyumludur. Araştırma sonuçlarına ve rakamsal bilgilere yer verilerek, haberde inandırıcılık sağlanmaya çalışılmıştır. Merkez sorumlusunun kurumun kapısında çektirdiği fotoğraf da habere inandırıcılığı artırmaktadır. Ayrıca TTM’de okuma öğrenen Remziye Hanım’ın sözlerine yer verilerek, kurumun yaptığı çalışmalara dikkat çekilmektedir.

“63 Aileyi Köylerinden Eden Kan Davası, Barışla Sonuçlandı” haberinde, çok sayıda kişi, kurum, yıl, yer isimleri verilerek, olayda geçen kişilerin görüşleri anlatılarak olaya inandırıcılık sağlanmaya çalışılmıştır.

“Suriyeliler Türkçe Öğreniyor” başlıklı haberde; TÖMER dil kursu, Gaziantep Üniversitesi, Şahinbey Belediyesi, Yaşar Torun Gençlik Merkezi ve Belediye Başkanı Mehmet Tahmazoğlu isimleri verilerek, habere inandırıcılık katılmıştır.

“İnsanlığın Ateşle İmtihanı” başlıklı haberde, 1 milyon Suriyeli sığınmacı ve onların yaşadıkları dram hakkında akademisyenlerin yapmış olduğu araştırma sonuçlarına yer verilerek habere inandırıcılık katılmıştır.

“Türkiye’deki Suriyeliler’in Sayısı 1 Milyona Yaklaştı” haberi, AFAD Başkanının görüşlerinden oluşmaktadır. Haberde, görgü tanıklarının ifadeleri yoktur. Haber fotoğrafı ile haber başlığının uyum içinde olduğu gözlenmektedir. Haber, AFAD Başkanı Fuat Oktay’ın görüşlerinden ve verdiği bilgilerden müteşekkildir.

“Çadırkentte 11 Bin Suriyeli Bebek” haberinde, araştırma ve araştırma sonuçları, rakamsal bilgiler ile verilerek haberde retorik sağlanmıştır.

“İç Savaşlar, Göçmen Sayısını İki Yılda 15 Kat Artırdı” haberinde; yer, komisyon, komisyonun kapsamlı raporları, sayısal bilgiler, Geri Gönderme Merkezleri (GGM) ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)’nin görüşlerine yer verilerek; habere inandırıcılık sağlanmaya çalışılmıştır.

“Canı’na Döndü Canından Oldu” başlıklı haber, muhabirin ağzından aktarılmış, görgü tanıklarının sözlerine ise yer verilmemiştir. Haber fotoğrafları, haberi desteklemektedir. Kişi, yer ve rakamsal bilgiler verilerek haberde inandırıcılık sağlanmaya çalışılmıştır.

“Soma’da Taşeronun Da Taşeronu Var” başlıklı haberde, araştırma sonuçlarından bahsedilmektedir. Rakamlar, yer ve yıl bilgileri verilmiş, ayrıca konuya eleştirel gözle bakılmıştır.

“Çok Yazık” başlıklı haberde, Suriyeli mülteciler fuhuş batağında denilerek bu soruna dikkat çekilmiş, konu, yüzlerini kapatan kadınların bulunduğu fotoğrafla açıkça ifade edilmiştir. Haberde resmî kurumların verdiği rakamsal bilgiler, konunun inandırıcılığı artırmıştır.

“Suriyeli Kaçaklar Denizden Toplandı” haberinde, resmî bir kurum olan Sahil Güvenlik Komutanlığının araştırma sonuçlarına yer verilmiş ve göç konusu eleştirel bir şekilde ele alınmıştır. Haberde rakamlara ve mekân isimlerine yer verilerek inandırıcılığın artırıldığı görülmektedir.

“Sahil Güvenlik Ege’de Üç Günde 150 Kaçak Yakaladı” başlıklı haberde, Sahil Güvenlik ekipleri ibaresi ile kurum adı vurgulanarak haberde inandırıcılık sağlanmaya çalışılmıştır. Kaçak sayısı ve denetim yapılan şehir isimleri verilerek, ayrıca polis ve jandarma ekiplerinden bahsedilerek, haberin inandırıcılığı artırılmıştır. Ayrıca haber fotoğrafı da retoriğe uygun olarak seçilerek, haberde görsel inandırıcılık da sağlanmıştır.

“Suriyeli Kadınlar Fuhşa Zorlanıyor” başlıklı haberde, The Economist dergisi ve derginin yaptığı araştırmalar ile verilen sayısal bilgiler, haberde inandırıcılığı artırmaktadır. Suriyeli kadın hakları savunucusu Rajaa Altalli’nin görüşleri aktarılarak olayın önemine vurgu yapılmaktadır. Ayrıca kullanılan fotoğraflardaki kadınların ifade edilişi, haberin inandırıcılığına katkıda bulunmaktadır.

“İnsanlık Dışı” başlıklı haberde, Kapıkule Sınır Kapısına giden Türk sürücü M.Ö’nün kullandığı yolcu otobüsü ve gizli bölmedeki 15 Suriyeli kaçağın yakalanması, haber fotoğrafları ile desteklenerek haberin retoriğini oluşturmuştur.

“Yine De Kaçamadılar” başlıklı haberde, Kapıkule ve Hamzabeyli Sınır Kapısı gibi kurumsal bilgilerin yanı sıra rakamsal bilgilere, şahıs isimlerine yer verilerek haberde inandırıcılık sağlanmaya çalışılmıştır.

“Havalandırmada 15 Kaçak” başlıklı haberde, resmi kurum olarak sınır kapılarının isimleri verilerek ve yapılan kanuni işlemler belirtilerek olaya inandırıcılık katılmıştır.

“Göçe Zorlanan İnsan Sayısı 50 Milyonu Aştı” haberinde, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK)’nin verdiği rapor, yer, yıl, ülke isimleri ve BM mülteciler yüksek komiseri Antonio Guterres’in verdiği bilgiler haberin retoriğini oluşturmaktadır.

“Suriye’nin 4’te 1’i Göç Etti” başlıklı haberde, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK)’nin verdiği bilgiler ve Uluslararası Af Örgütü Şubesi’nden Volkan Görendağ’ın konuya ilişkin görüşleri haberin retoriğini oluşturmaktadır.

“Göçüyoruz” başlıklı haber, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) raporunun detaylı bilgilerine yer verilerek hazırlanmıştır. Haberde, ülke isimleri, oranlar, yıllar, sayılar ve açıklayıcı bilgilere yer verildiği görülmektedir.

İncelenen haberlerde yer isimlerine, araştırma sonuçlarına, gözlemlere, görgü tanıklarına, yorumlara, istatistiki bilgilere ve istihbaratlara yer verilmiştir. Olayın geçtiği yer bilgilerine değinilirken, olay hakkında bilgi alınan yer isimleri de kullanılmıştır.

Ele alınan haberlere ait bilgiler ile haberlerin neden ve sonuçlarının kısa bir özeti aşağıda tablo halinde verilmiştir.

Tablo 1

Haberin Başlığı	**Gazete**	**Nedeni**	**Sonucu**
2014’te Suriyeli Sayısı 1 Milyonu Aşacak	1 Ocak 2014 - Cumhuriyet	Suriye’deki savaş nedeniyle Türkiye’ye göç	Bazı Suriyelilerin Türkiye’de kalması ve geçici kalanlara sağlanan birtakım hizmetler
İkinci Vatan	4 Ocak 2014	Suriye’den	Sığınmacıların

Gaziantep	- Türkiye	Türkiye'ye gelen sığınmacılar	ülkemizdeki durumları ve sorunları
Bizim Suriyeliler Türkçe Öğreniyor	7 Ocak 2014 - Türkiye	Savaştan kaçarak ülkemize gelen Suriyeliler	Bu göçmenlerin; oy kullanma hariç tüm haklardan faydalanmaları
Türkmenleri IŞİD Terörü Vurdu	30 Ocak 2014 - Türkiye	IŞİD'in Türkmen köylerini bombalaması	Ülkemize sığınan Türkmenlerin ülkelerinde yaşadıkları dram ve Türkiye'de kamplara yerleştirilmesi
Sefalet Sınırda	2 Şubat 2014 - Türkiye	Savaştan kaçarak ülkemize gelen 40 bin Suriyelinin kamplardaki sefaleti	Sınırdaki göçmenlerin tek umudunun Türkiye olması ve yardımların Türkiye'den gitmesi
O Çocuk Tek Başına Değilmiş	19 Şubat 2014 - Sözcü	Suriye'deki savaş nedeniyle Ürdün'e göç	Göç sırasında çekilen fotoğrafın gerçeği yansıtmadığının ortaya çıkması
28 Kaçak Ölümden Döndü	24 Şubat 2014 - Sözcü	Çeşitli sebeplerle ülkeler arası kaçak göç	Kaçak göçün yakalanma veya ölümle sonuçlanması
Kaçakları Taşıyan Bot Battı: 2 Ölü, 3	13 Mart 2014 - Sözcü	Suriyeli kaçakların diğer	Olayın Türk deniz sınırları içerisinde

Kayıp		ülkelere göçü	gerçekleşmesi ve kurtarma çalışmaları
Ege'de Kaçak Faciası	20 Mart 2014 – Sözcü	Yasadışı yollardan ülkeler arası göç	Göç sonucu kurtarılanlar, kayıplar ve ölümler
Türk Sınırında Göç Skandalı	3 Nisan 2014 - Hürriyet	Yasadışı göç	Kamplardaki göçmenlerin insanlık dışı yaşamı
Kriz Göç Yollarını Değiştirdi	6 Nisan 2014 – Hürriyet IK	Ülkelerarası ekonomik nedenli göç	Bazı ülkelerin ekonomik imkânlarının göçü tetiklemesi
Keseb'deki Ermeniler İçin Zorunlu Göç	9 Nisan 2014 - Posta	Ermenilerin Keseb'den zorunlu göçe sürüklenmesi	Göçün nedeninin Türkiye'ye bağlanması
Tarlabaşı'nın Yeni Misafirleri Suriyeliler-Bir Sınıf Dört Dil	13 Nisan 2014 - Hürriyet	Suriye'den gelen göçmenlerin Türkçe bilmemesi	Tarlabaşı'nda ücretsiz Türkçe eğitim olanakları sağlanması
63 Aileyi Köylerinden Eden Kan Davası Barışla Sonuçlandı	14 Nisan 2014 – Zaman	Kan davasının aileleri köyden göçe zorlaması	Kan davasının üst kurumlar aracılığıyla çözüme ulaştırılması

Suriyeliler Türkçe Öğreniyor	14 Nisan 2014 - Türkiye	Göçle gelen insanların iletişim sorunları	İletişim ve iş için zorunlu olan dil eğitiminin kurslarla verilmeye çalışılması
İnsanlığın Ateşle İmtihanı	15 Nisan 2014 - Cumhuriyet	Ülkedeki Suriyelilerin göç nedeniyle çektiği sıkıntılar	Gelen göçmenlerin çektikleri sıkıntıların en aza indirilmeye çalışılması, suça karışmalarının önlenmesi
Türkiye'deki Suriyeliler'in Sayısı 1 Milyona Yaklaştı	17 Nisan 2014 - Sözcü	Savaş ve zorunlu göç	Türkiye'deki Suriyeli göçmen sayısının hızlı yükselişi
Çadırkentte 11 Bin Suriyeli Bebek	1 Mayıs 2014 - Türkiye	Ülkemize gelen Suriyeli göçmenlerin uzun süre kalmaları sonucu doğumların artması	Türkiye'de doğan 11 bin Suriyeli bebek ve onların vatanlarından uzakta büyüme sorunları
İç Savaşlar Göçmen Sayısını İki Yılda 15 Kat	2 Mayıs 2014 - Zaman	İç savaşların göçü tetiklemesi	Fakir ülkelerden zengin ülkelere göçü önlemek için sunulan görüşlerin uygulanmaya çalışılması

Artırdı			
Canı'na Döndü Canından Oldu	16 Mayıs 2014 - Hürriyet	Maden ocaklarındaki çalışma şartlarının yetersizliği	Soma'daki maden ocağı faciası sonucu göç
Soma'da Taşeronun Da Taşeronu Var	18 Mayıs 2014 – Hürriyet	Tütün ekiminin bitmesiyle ortaya çıkan işsizlik	İşsizlik sebebiyle göç
Çok Yazık	19 Mayıs 2014 - Posta	Ülkemize göç eden Suriyelilerin yoksulluğu	Göçmenlerin dilencilik ve fuhuş batağına sürüklenmeleri. Ayrıca organ mafyasının eline düşmeleri
Suriyeli Kaçaklar Denizden Toplandı	21 Mayıs 2014 - Sözcü	Suriyelilerin kaçak göçü	Göçmenlerin denizde ölümü ve kurtarma ekiplerinin çalışmaları
Sahil Güvenlik Ege'de Üç Günde 150 Kaçak Yakaladı	3 Haziran 2014 - Sözcü	Yasadışı Göç	Göçmenlerin yakalanıp yasal işleme tabii tutulması
Suriyeli Kadınlar Fuhşa	14 Haziran 2014 - Sözcü	İç savaş sonucu ülkemize gelen	Göçmen kadın ve kız çocuklarının fuhşa

Zorlanıyor		göçmenler ve ekonomik sıkıntıları	sürüklenmeleri
İnsanlık Dışı	17 Haziran 2014 – Posta	Yasadışı göç	İnsanlık dışı göç sırasında ölümler
Yine De Kaçamadılar	17 Haziran 2014 - Türkiye	Yasadışı yollarla göç	Yasadışı yolla yapılan göçlerin dramatik sonuçları ve uygulanan hukuki işlemler
Havalandırmada 15 Kaçak	17 Haziran 2014 - Cumhuriyet	Göçün tehlikeli ve insanlık dışı şekilde yapılmaya zorlanması	Yasadışı göçün sakıncaları ve bu konuda uygulanan hukuki yaptırımlar
Göçe Zorlanan İnsan Sayısı 50 Milyonu Aştı	20 Haziran 2014 - Zaman	Dünyada genel anlamda yaşanan göçün artması	Bu konunun ekonomik ve siyasi yollarla çözüme kavuşturulmaya çalışılması
Suriye'nin 4'te 1'i Göç Etti	21 Haziran 2014 - Posta	Ekonomik nedenlerle yapılan uluslararası göç	Dünya çapında göç veren-alan ülkeler ve bu konudaki siyasi görüşler
Göçüyoruz	22 Haziran 2014 – Hürriyet Ekonomi	Göç, savaş ve ekonomi	Göç veren ülkeler ile göç alan ülkeler arasında oluşan sorunlar ve çözümleri

4.3.2 2014 Ocak-Haziran Ayları Arasında Çıkan "İstanbul'a Göç" Haberlerinin Çözümlenmesi

Van Dijk, söylem analizi yöntemini makro ve mikro yapı olmak üzere ikiye ayırmıştır. Makro yapı kendi içinde "tematik yapı" ve "şematik yapı" olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Tematik yapı içerisinde, metnin başlıkları, haber girişleri, fotoğraflar ele alınmakta; şematik yapıda ise, ana olayın sunumu ve sonuçlar, ardalan ve bağlam bilgisi, haber kaynakları ve olay taraflarının olaya getirdikleri yorumlar incelenmektedir. Mikro yapı ise; sentaktik çözümlemede cümle yapılarının aktif-pasif olmasını, bölgesel uyumda nedensel, işlevsel, referansal ilişkiyi, kelime seçimleri ve haber retoriğinde fotoğraf, inandırıcı bilgiler ve görgü tanıklarının ifadeleri gibi bilgileri içerir. Van Dijk'ın analiz yöntemini baz alarak İstanbul ve göç ile ilintili bu on bir haberi inceleyelim.

4.3.2.1 Makro Yapı

4.3.2.1.1 Tematik Yapı

4.3.2.1.1.1 Başlıklar

Haber metinlerinde "başlıklar, makro kurallar aracılığıyla özetleme yapmakta, giriş paragrafına temel oluşturmaktadır."[267] Ayrıca haber başlıkları, haberin içeriğine dair bilgi vermekte ve söz konusu habere ilgi uyandırmaktadır.

"Esad'dan Kurtuldular Çileleri Yine Bitmedi" haberinin başlığında fiil kullanılarak kurgulama yapılmıştır. Habere, konunun içeriğini yansıtan bir başlık seçilmiştir. Başlıkta enformasyon eksikliği görülmemektedir ve genelleştirme yoktur.

"İstanbul'un Memleket Haritası Çıkarıldı" haberinin başlığına bakacak olursak, enformasyon eksikliği yoktur, genelleştirme olduğu için kurgulama görülmektedir. Konuyu açıklayan nitelikte bir başlıktır.

[267]Ömer Özer, "Haberin İdeolojik Duruşu: Eğitim-Sen Eyleminin Türk Basınında Temsili", **Haberi Eleştirmek**, Konya, Literatürk Yay., 2012, s. 139.

“İstanbul’da 1 Milyon Kastamonulu” isimli haberin başlığında, enformasyon eksikliği görülmemektedir. Başlıkta fiil olmadığı için kurgulama söz konusu değildir. Konuyu açıkça ifade eden bir başlıktır.

“Türkiye’de 1 Yılda 2.5 Milyon Kişi Göç Etti” haberinin başlığında genelleştirme yapıldığı görülmektedir. Başlıkta enformasyon eksikliği yoktur. Fiil kullanılarak kurgulama yapılmıştır. Açıklayıcı bir başlıktır.

“Suriyeliler Kaderine Terk Edildi” haberinin başlığı, enformasyon eksikliği olmayan, haberi yansıtan, genelleştirme ve kurgulama yapılan bir haber başlığıdır.

“15 Yılda 15 Milyon Konut” isimli bu haber başlığında fiillere ve kurgulamaya yer verilmediğini görülmektedir. Başlık; iç göç, nüfus artışı ve buna bağlı olarak konut sayısının artışı ile bağdaştırılmıştır. Zamansal ve sayısal bilgilere yer verilerek enformasyon eksikliği giderilmiştir. “Konut” kelimesi tüm barınma yerlerini kapsayan bir kelime olarak karşımıza çıkmaktadır. Başlıkta tema, nüfusa bağlı konut ihtiyacı üzerinden belirlenmiş, göç kavramına gönderme yapılmıştır. Başlığa bakılarak konunun içeriği anlaşılmaktadır. Başlık, okuyucuları konut ihtiyacının sebeplerine yönelik düşünceye sevk etmektedir. Başlıkta yer bilgisi verilmemiş fakat zamansal bilgiye yer verilmiştir.

“Facianın Vurduğu Soma Göç Ediyor” isimli haber başlığında “ediyor” kelimesi ile fiille yer verilmiştir. Başlıkta tema göç kavramı üzerinden belirlenmiştir. “Facianın Vurduğu Soma” ve “Göç Ediyor” cümlelerinde enformasyon eksikliği görülmektedir. Göçün nereye olacağı ve facianın ne olduğu hakkında bilgi eksikliği vardır. Başlıkta zamansal bilgilere yer verilmiş; “ediyor” fiili ile devam etmekte olan bir süreç belirtilmiştir. “Facianın Vurduğu Soma” cümlesi ise yer bilgisini vermektedir.

“İstanbul’un Taşı Toprağı Suriyeli” başlığında ise fiillere yer verilmemiş ve kurgulama yapılmamıştır. Bununla birlikte yer bilgisi göze çarpmakta, fakat zamansal bilgiye rastlanmamaktadır. Bu açıdan başlıkta enformasyon eksikliği bulunduğu söylenebilir.

"Suriyelilere Biz Bakıyoruz Türkmenler BM'ye Emanet" haberinin başlığında fiile yer verilmiştir. Haberin teması başlıkta özetlenmiştir. Enformasyon eksiltimi yoktur. Başlıkta genelleştirmeye yer verilmemiştir. Kurgulama yapılmıştır.

"İstanbul'da Dev Operasyon" haberinin başlığında, yer ve olaya değinilmiş, fakat operasyonun konusu açıklanmamıştır. Bu yüzden enformasyon eksiltimi vardır. Başlıkta, genelleştirmeye gidilmiştir.

"Sefiller" başlıklı haberde enformasyon eksikliği ile birlikte genelleştirme görülmektedir. Yer, zaman, mekân bilgilerine rastlanmamaktadır. Başlıkta kurgulama söz konusu değildir.

Görüldüğü gibi kullanılan başlıklar haberleri açıklayıcı niteliktedir. Başlıklar haberlerin tek cümleye sığdırılmış kısa bir özeti halinde karşımıza çıkmaktadır. Kullanılan başlıklar haberin içeriğine dair okuyucuya doğrudan bilgi vermektedir. "15 Yılda 15 Milyon Konut" ve "Türkiye'de 1 Yılda 2.5 Milyon Kişi Göç Etti" başlıklı haberlerinin başlığında zamansal bilgiye yer verilmiş, diğer haber başlıklarında zamansal bilgiye yer verilmemiştir. Başlıklarda zamansal bilgiye yer verilmese de anlamı direkt olarak aktaran açık ifadeler kullanılmıştır. "Esad'dan Kurtuldular Çileleri Yine Bitmedi", "Facianın Vurduğu Soma Göç Ediyor", "İstanbul'un Taşı Toprağı Suriyeli", "İstanbul'da Dev Operasyon" ve "Suriyelilere Biz Bakıyoruz Türkmenler BM'ye Emanet" başlıkları haber içeriğine dair doğrudan bilgi veren başlıklardır.

4.3.2.1.1.2 Haber Girişi/Spot

Haber girişleri, başlıktan sonra metnin ilk bölümünü oluşturan ve başlıkta değinileni destekleyen bir içeriğe sahiptir. Haber girişleri okunduğunda, başlıklarda oluşan anlamların sağlamlaştırıldığı görülmektedir.[268]

"Esad'dan Kurtuldular Çileleri Yine Bitmedi" haberinin spotu şu şekildedir:

[268] Ömer Özer, **a.g.m.**, s.145.

"Fatih'te kaldıkları metruk binanın çökmesiyle yeniden gündeme gelen İstanbul'un çeşitli semtlerindeki Suriyeli mülteciler, pamuk ipliğine bağlı bir hayat sürüyor"

("Esad'dan Kurtuldular Çileleri Yine Bitmedi" – Türkiye – 17 Ocak 2014)

Spotta, İstanbul Fatih semtinden bahsedilerek yer bilgisine, "çok sayıda mülteci" denilerek sayısal bilgiye yer verilmiştir. "Pamuk ipliğine bağlı bir hayat" cümlesi ile de haberin spotu sonlamıştır.

"İstanbul'un Memleket Haritası Çıkarıldı" haberinin girişi şu şekildedir:

"Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Türkiye genelinde yaptığı araştırmaya göre son 50 yılda 12 milyondan fazla göç alan İstanbul'a en çok Sivas'tan en az Burdur'dan insan gelmiş. Kentte yaşayan Sivas, Kastamonu, Sinop, Bayburt, Giresun, Ardahan ve Erzincanlıların sayısı kendi illerinin nüfusundan daha fazla. İstanbul'da nüfusa kayıtlı olunan il bakımından 736 bin 542 kişi ile Sivas ilk sırada yer alırken, 8 bin 680 nüfusu ile Burdur son sırada bulunuyor."

("İstanbul'un Memleket Haritası Çıkarıldı" – Zaman – 31 Ocak 2014)

Haberin girişinde göç alan şehir İstanbul, göç veren şehirler Sivas, Burdur, Kastamonu, Sinop, Bayburt, Giresun, Ardahan ve Erzincan denilerek yer bilgisi verilmiştir. "50 yılda 12 milyondan fazla göç" cümlesi ile zaman bilgisine yer verilmiştir. Ayrıca en fazla ve en az göç veren şehirlerden bahsedilerek sayısal bilgilere yer verilmiştir. Haberin girişi, konunun özeti olarak verilmiştir.

"İstanbul'da 1 Milyon Kastamonulu" başlıklı haberde giriş veya spota yer verilmemiştir.

"Türkiye'de 1 Yılda 2.5 Milyon Kişi Göç Etti" başlıklı haberde giriş veya spot bulunmamaktadır.

"Suriyeliler Kaderine Terk Edildi" başlıklı haberin spotu şu şekildedir:

"*İç savaş yüzünden ülkesini terk eden binlerce Suriyeli, İstanbul'da dükkandan bozma evlerde 20 kişi bir arada yaşıyor. Dilencilik yapıp geçinmeye çalışıyorlar"*

("Suriyeliler Kaderine Terk Edildi" – Sözcü – 30 Mart 2014)

Yukarıdaki cümleler ile verilen spotta, "İstanbul'da" denilerek yer bilgisine, 20 kişi denilerek sayısal bilgilere yer verilmiştir. Ancak zaman bilgisi spotta yer almamaktadır. "Dilencilik yapıp geçinmeye çalışıyorlar" cümlesi ile ise haberin sonucu spota yansıtılmıştır.

"15 Yılda 15 Milyon Konut" başlıklı haber girişi ise şu şekildedir:

"Türkiye GSYH'sının yaklaşık yüzde 6'sını oluşturan inşaat ve gayrimenkul sektörünün, Türkiye'nin büyümesinde itici güç olacağını belirten sektör temsilcileri, önümüzdeki 15 yıl içinde yapılacak yatırımların GSYH'nin iki katına ulaşmasının yanı sıra, Türkiye'nin orta gelir tuzağından çıkmasında da belirleyici olacağına işaret ediyor."

("15 Yılda 15 Milyon Konut" Hürriyet/Ek - 19 Nisan 2014)

Görüldüğü gibi haber girişinde Türkiye'nin gayrisafi yurtdışı hasılası yani ekonomik büyüklüğünün yüzde 6'sını oluşturan inşaat sektöründen bahsedilmektedir. Verilen başlık ile spot arasında bağlantı olduğu görülmektedir, başlıktaki bilgi spota aktarılmıştır. Spotta enformasyon eksikliği göze çarpmakta ve spot içerisinde yer bilgisine rastlanılmamaktadır. "15 yıl" ibaresi ise, haber girişinde zaman bilgisine yer verildiğini göstermektedir.

Aynı haberin spotu ise şu şekildedir:

"Nüfus artışı içgöç ve kentsel dönüşüm gibi unsurların etkisiyle önümüzdeki 15 yılda 15 milyon adedin üzerinde yeni konut ihtiyacının doğması beklenen konut sektörü, ekonomide 3 trilyon dolara yakın ek hacim yaratabilir."

Bu spot ile haberin içeriği özetlenmiştir.

"Facianın Vurduğu Soma Göç Ediyor" başlıklı haberin spotu şu şekildedir:

"Soma'daki faciada 2 köyün genç nüfusunun büyük bölümü hayatını kaybetti. Kalan köylüler iş bulabilmek için bölgeden göçe hazırlanıyor."

("Facianın Vurduğu Soma Göç Ediyor" – Sözcü - 9 Mayıs 2014)

"Facianın Vurduğu Soma Göç Ediyor" haberinin, "Soma'daki faciada 2 köyün genç nüfusunun büyük bölümü hayatını kaybetti. Kalan köylüler iş bulabilmek için bölgeden göçe hazırlanıyor." spotunda, maden faciası sonrasında genç nüfusun azaldığı, kalan köylülerin ise Soma'dan göç etmeye hazırlandıkları vurgulanmaktadır. Haberde ayrıca facianın oluşum sebebinin de eleştirildiği görülmektedir. "Göçe hazırlanıyor" cümlesinde ise enformasyon eksikliği bulunmaktadır. Çünkü halkın nereye göç edeceği hakkında bilgi verilmemiştir.

"İstanbul'un Taşı Toprağı Suriyeli" haberinin spotu şu şekildedir:

"Türkiye'deki kamplarda son 3 yılda 11 bin 500 Suriyeli doğdu. İstanbul'un her köşesinde de Suriyeliler dileniyor."

("İstanbul'un Taşı Toprağı Suriyeli" - Sözcü- 1 Mayıs 2014)

"İstanbul'un Taşı Toprağı Suriyeli" haberinde yer alan "Türkiye'deki kamplarda son 3 yılda 11 bin 500 Suriyeli doğdu. İstanbul'un her köşesinde de Suriyeliler dileniyor." spotunda, spotla başlık arasında bağlantı olduğu görülmektedir. "İstanbul'un" denilerek genelleştirme yapılmış, "Suriyeliler" ifadesi ile de tüm Suriye halkı kastedilmiştir. Metinde herhangi bir enformasyon eksikliği mevcut değildir.

"Suriyeliler'e Biz Bakıyoruz Türkmenler BM'ye Emanet" haberinin spotu şu şekildedir:

"Türkiye'deki Suriyeliler'in sayısı 1 milyonu aştı. Sınırdan 85 km uzaktaki Telafer'den kaçan Türkmenler ise BM kamplarında sefalet içinde yaşıyorlar."

("Suriyeliler'e Biz Bakıyoruz Türkmenler BM'ye Emanet" – Sözcü - 22 Haziran 2014)

Haberin spotunda yer ve sayı bildirilerek haberin içeriği açıklanmıştır. Spotta, uygulanan yanlış politika eleştirilmektedir. Göçmen Suriye halkına tanınan hakların aynı durumda olan Türkmenlere verilmemesi, alaycı bir şekilde eleştirilmektedir. Spotla başlık bağlantılıdır.

"İstanbul'da Dev Operasyon" haberinin spotu şu şekildedir:

"Polisin İstanbul'da yaptığı operasyonda dilencilik yapan Suriyeliler de vardı. Ancak 1 göçmen gözaltına alındı"

("İstanbul'da Dev Operasyon" – Sözcü – 22 Haziran 2014)

Haberin başlığında operasyonun konusuna yer verilmemiş ve enformasyon eksikliği ortaya çıkmıştır. Spotta ise operasyonun Suriyelilere yapıldığı açıklanmıştır. Haberin içeriğine dair bilgilere yer verilmiştir, ancak "1 göçmen gözaltına alındı" cümlesinde gözaltına alınma nedeni verilmeyerek habere merak uyandırılmıştır.

"Sefiller" başlıklı haberin spotu şu şekilde verilmiştir:

"Kentsel dönüşüm sürecinde yıkılan ve terk edilen evleriyle doğal film platosu haline gelen Fikirtepe, Suriyeli mültecilerin akınına uğradı. Suriye'deki savaşı anlatan 'Kaçış' filminin de çekildiği bölge bugün gerçek savaş mağdurlarının adresi oldu. Sahiplerinin terk ettiği harabe binalara yerleşen Suriyeliler, elektrik ve suyun olmadığı evlerde tam anlamıyla bir sefalet yaşıyor."

("Sefiller" – Hürriyet Ekonomi – 27 Haziran 2014)

Spotta, Suriyeli mültecilerin Fikirtepe semtine yerleşmelerinden, harabe binalarda elektriksiz ve susuz evlerde tam anlamıyla bir sefalet yaşadıklarından bahsedilmektedir.

Genel olarak bakıldığında, haberlerin girişleri istatistiki ve rakamsal bilgilerle desteklenerek oluşturulmuştur. Haber girişlerinde, haberin konusu kısa ve öz biçimde

ele alınmıştır. On bir haberde de göç ve göç sonucu oluşan sorunlar ayrı ayrı ele alınmaktadır.

4.3.2.1.1.3 Fotoğraflar[269]

Bu bölümde fotoğrafları inceleyeceğiz.[270] Bilindiği gibi fotoğraflar haberle birlikte bir bütün olarak anlam ifade etmektedir. Bu nedenle fotoğraf haberi oluşturan önemli bir unsur olarak haberle birlikte değerlendirilir. Fotoğraflar retorik unsurlar olarak da ele alınabilir.[271]

"Esad'dan Kurtuldular Çileleri Yine Bitmedi" başlıklı haberde, iki adet fotoğraf kullanılmıştır. İlk fotoğrafta derme çatma yapılmış bir baraka ve baraka önünde soğuk bir havada çekildiği belli olan bir kız çocuğunun fotoğrafı vardır. Bu, göçmenlerin yaşam şartlarının görüntüsüdür. Savaşın insanları zorladığı şartlar, ümit ve mücadele görülmektedir. Fotoğrafa sosyal açıdan baktığımızda vatan kaybından dolayı yaşanılan sosyal dram dikkat çekmektedir.

Şekil 37

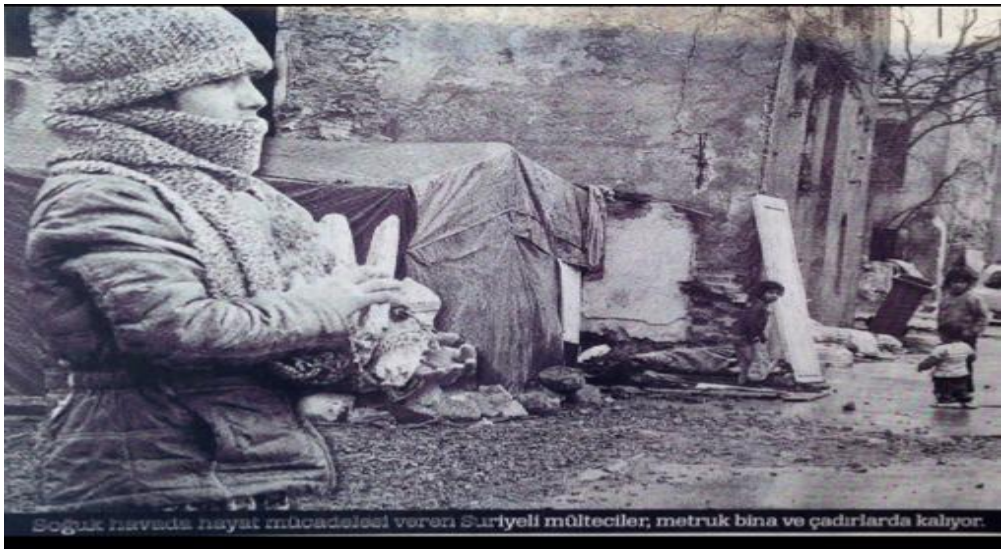

"Esad'dan Kurtuldular Çileleri Yine Bitmedi", **Türkiye Gazetesi**, 17 Ocak 2014

[269] Düzeltme.
[270] Bu konu için ayrıca bkz bölüm 1.4.6.
[271] Ömer Özer, **a.g.m.,** s. 97.

İkinci fotoğrafta ise Fatih semtinde çekilmiş metruk binalar görülmektedir ve haberde sığınmacıların burada yaşadığı ifade edilmektedir. İnsani şartlara uymayan yerleşim yerlerinin fotoğrafa yansıdığı gözlenmektedir.

Şekil 38

"Esad'dan Kurtuldular Çileleri Yine Bitmedi", **Türkiye Gazetesi**, 17 Ocak 2014

"İstanbul'un Memleket Haritası Çıkarıldı" başlıklı haberde fotoğrafa yer verilmemiştir.

"İstanbul'da 1 Milyon Kastamonulu" başlıklı haberin fotoğrafı bulunmamaktadır.

"Türkiye'de 1 Yılda 2.5 Milyon Kişi Göç Etti" başlıklı haberin fotoğrafında; bavul, çanta ve çuvalların önünde pembe giysili küçük bir kız çocuğu görülmektedir. Arka plandaki otobüsler ve kalabalık, buranın otobüs terminali olduğunu göstermektedir. Sosyal açıdan baktığımızda ise göçmenlerin yanlarında çocukları ve az sayıda eşyalarıyla geldikleri yeni yaşam yerlerinde karşılaştıkları zorluklar vurgulanmaktadır.

Şekil 39

"Türkiye'de 1 Yılda 2.5 Milyon Kişi Göç Etti", **Posta Gazetesi**, 25 Mart 2014

"Suriyeliler Kaderine Terk Edildi" başlıklı haberin dört adet fotoğrafı bulunmaktadır. İlk fotoğrafta Suriyeli göçmen üç kardeşin halı, minder ve ısıtıcıdan oluşan bir odadaki yaşam savaşı görüntülenmiştir.

Şekil 40

"Suriyeliler Kaderine Terk Edildi", **Sözcü Gazetesi**, 30 Mart 2014

İkinci fotoğrafta iki kız çocuğunun ellerindeki "Biz Suriyeliyiz savaş içinde kaldık Allah rızası için yardım" yazan karton ile dilendiği görülmektedir.

Şekil 41

"Suriyeliler Kaderine Terk Edildi", **Sözcü Gazetesi**, 30 Mart 2014

Üçüncü fotoğrafta, dört yaşındaki Emel isimli göçmen kız çocuğunun elinde oyuncak bebeğiyle birlikte sağlıksız koşullarda görüntülendiği görülmektedir.

Şekil 42

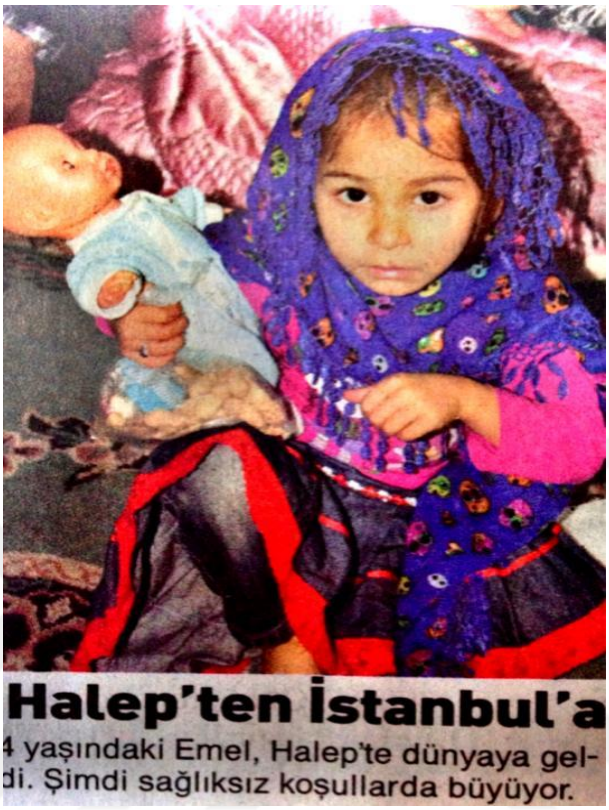

"Suriyeliler Kaderine Terk Edildi", **Sözcü Gazetesi**, 30 Mart 2014

Son fotoğrafta ise, kucağında bebeğiyle genç bir kadın ve bu kadının erkek kardeşi görülmektedir. Kocasından haber alamadığı için üzgün olan savaş mağduru bir kadın görüntülenmiştir.

Şekil 43

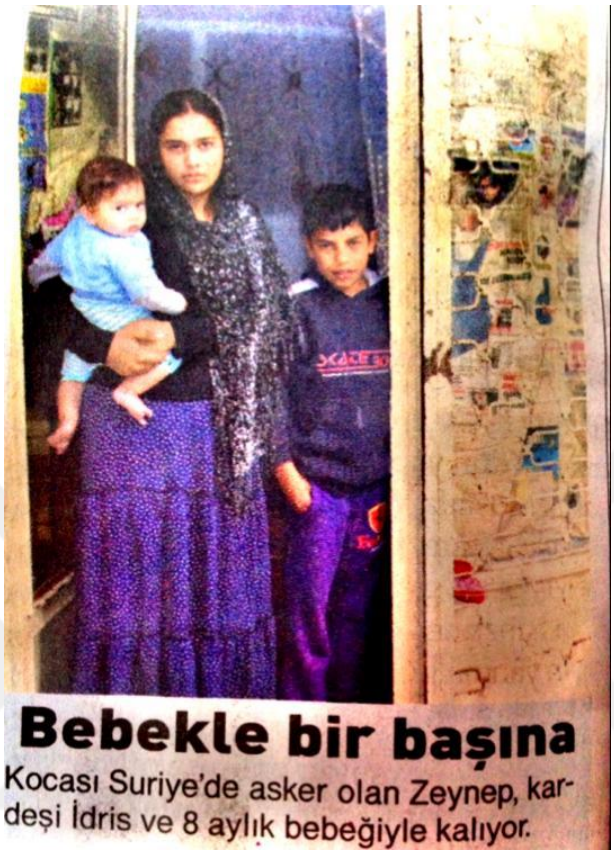

"Suriyeliler Kaderine Terk Edildi", **Sözcü Gazetesi**, 30 Mart 2014

Bu fotoğraflarda geçmişe özlem, gelecek kaygısı ve zorluklarla mücadele hissedilmektedir. Fotoğraflara sosyal açıdan baktığımızda ise, parçalanmış ve maddi-manevi sıkıntı çeken ailelerin yansıtıldığı görülür.

"15 Yılda 15 Milyon Konut" başlıklı haberde kullanılan fotoğrafta, gökdelen ve gecekonduların bir arada bulunduğu, yeşilliğin az, binaların ağırlıklı olduğu bir İstanbul gözlemlenmektedir. Yollar ve gökdelenlerden anlaşıldığı kadarıyla büyük bir kent olan İstanbul'un kuşbakışı olarak görünümü, haberin görsel kısmı olarak yer almakta ve haberde nüfus artışı, iç göç ve kentleşen nüfusun etkisiyle gelişme gösteren konut sektörü üzerinde durulmaktadır. Burada kırmızı, mavi ve yeşil renklerin hâkim olduğu bir fotoğraf söz konusudur. Fotoğraf, haberi birebir desteklemektedir. İstanbul'a olan göç durdurulmadan, sadece konut inşa edilerek sorunun çözülemeyeceği vurgulanmaktadır.

Şekil 44

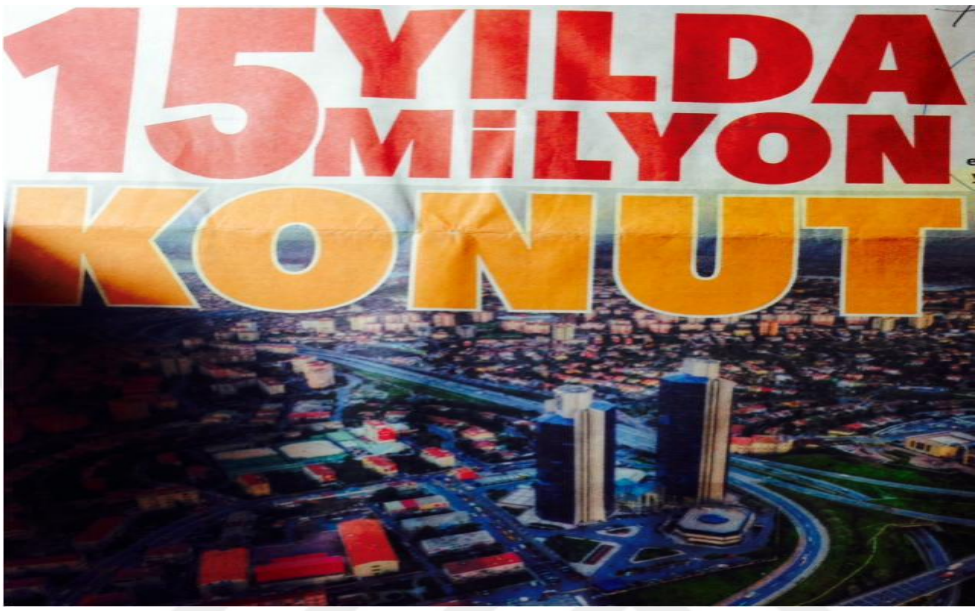

"15 Yılda 15 Milyon Konut", **Hürriyet/Ek İlanlar**, 19 Nisan 2014

"Facianın Vurduğu Soma Göç Ediyor" haberinde, bir mezar ve bir cenaze merasimi ile iki maden işçisinin fotoğrafı olmak üzere dört fotoğrafa yer verilmiştir. Cenaze merasimi ve mezarlık, maden faciasını gözler önüne sererken, söz konusu fotoğraflarla habere görsel vurgu yapılmış, acı, elem ve çaresizlik yansıtılmıştır. Söz konusu fotoğrafta bir köy, ortada kapağı olmayan bir tabut ve çevresinde avuçlarını açmış dua eden kadınlı erkekli bir grup ile elinde hoparlörle dua okuyan bir imam görülmektedir. Haberin fotoğrafının altında yer alan ikinci fotoğrafa baktığımızda toprak testi ve mezar figürleri göze çarpmaktadır. Fotoğrafta yer alan testi, yerel kültürün bir simgesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanı sıra mezarın başına mezar taşı yerine geçici bir tahta konulduğunu ve ölen kişinin adının bu tahtaya yazıldığını görmekteyiz. Fotoğrafta göze çarpan herhangi bir renk olmamakla beraber, genel olarak siyah ve gri tonları ön plana çıkmaktadır. Fotoğraf yukarıdan çekildiği için, insanların yüzlerinin belirgin olarak görünmediği fark edilmektedir. Bu fotoğrafta gösterilen, ihmâl sonucu hayatlarını kaybeden maden işçilerinin cenaze töreni ve bu törende ortaya çıkan hüzün ve yoksulluktur. Haberde, geride kalanların bu acı sonuçtan ders çıkararak iş imkânı aramak için büyük kentlere ve özellikle

İstanbul'a göç ettikleri vurgulanmaktadır. Ayrıca fotoğrafta dini ritüel ve gelenekler de dikkat çekmektedir. Dini sebeplerden dolayı kadınların başları kapalıdır.

Şekil 45

"Facianın Vurduğu Soma Göç Ediyor", **Sözcü Gazetesi**, 9 Mayıs 2014

Şekil 46

"Facianın Vurduğu Soma Göç Ediyor", **Sözcü Gazetesi**, 9 Mayıs 2014

Şekil 47

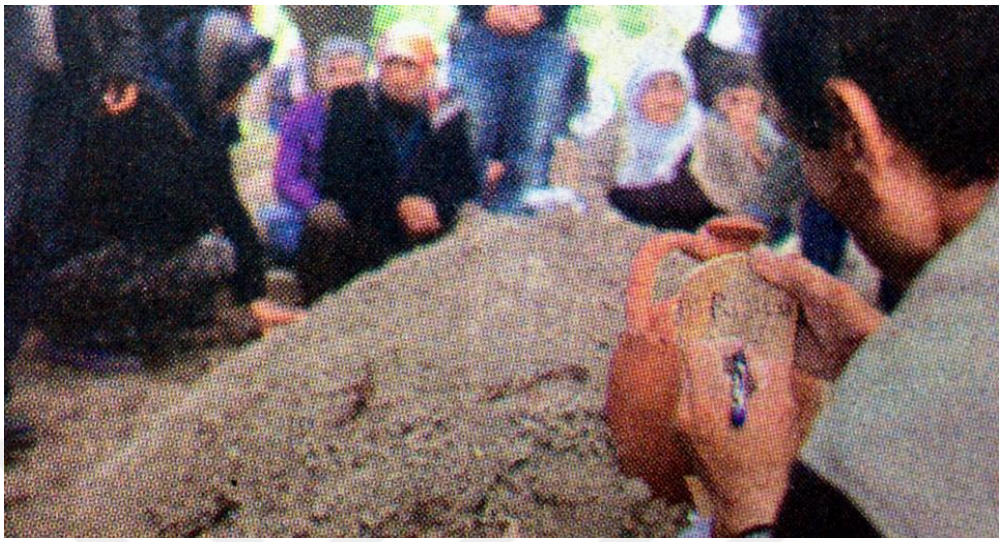

"Facianın Vurduğu Soma Göç Ediyor", **Sözcü Gazetesi**, 9 Mayıs 2014

"İstanbul'un Taşı Toprağı Suriyeli" haberinde üç ayrı fotoğraf kullanılmıştır. Büyük fotoğrafta bir Türk kızına avcunu açmış Suriyeli bir kız çocuğu, ikinci fotoğrafta kaldırımda dilenen Suriyeli baba ve çocukları, üçüncü fotoğrafta ise trafik ışıklarında dilenen Suriyeli bir kız çocuğu görülmektedir. Büyük fotoğrafta haber vurgulanmış ve durum gözler önüne serilmiştir. Fotoğraflar haberle uyumludur ve haberin içeriğini yansıtmaktadır. Bu fotoğraflarda gösterilen, fakirlik ve göçmenliğin getirmiş olduğu muhtaçlıktır. Yardımlaşma, muhtaç olana acıyarak yardım etme ve duyarlılık söz konusudur. Haberde ayrıca yanlış politikalarla yapılan göçlere dur denmemesinin sonucu ortaya çıkan sorunlar resmedilmektedir.

Şekil 48

"İstanbul'un Taşı Toprağı Suriyeli", **Sözcü Gazetesi**, 1 Mayıs 2014

Şekil 49

"İstanbul'un Taşı Toprağı Suriyeli", **Sözcü Gazetesi**, 1 Mayıs 2014

Şekil 50

"İstanbul'un Taşı Toprağı Suriyeli", **Sözcü Gazetesi**, 1 Mayıs 2014

"Suriyeliler'e Biz Bakıyoruz Türkmenler BM'ye Emanet" haberinin fotoğrafında IŞİD'den kaçan ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin kurduğu kamplarda yaşayan Türkmenlerin görüntülerine yer verilmiştir. Haberin başlığıyla uyumlu olan bu fotoğrafta, daha çok kadın ve çocukların ön planda olduğu görülmektedir. Fotoğraf Türkmen kadınların çocukları ile birlikte yaşadıkları dramı yansıtmaktadır. Zorunlu göçün aileler ve çocuklar üzerindeki kötü etkileri gözler önüne serilmektedir. Sosyal açıdan bakacak olursak, göçün en çok kadın ve çocukları etkilediği görülmektedir.

Şekil 51

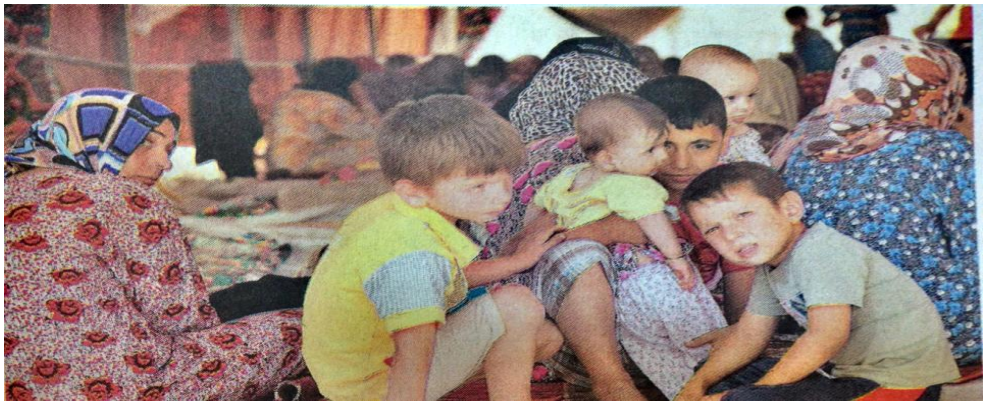

"Suriyeliler'e Biz Bakıyoruz Türkmenler BM'ye Emanet", **Sözcü Gazetesi**, 22 Haziran 2014

"İstanbul'da Dev Operasyon" haberinin fotoğrafına baktığımızda, dilenen Suriyeli bir baba ve üç çocuğu görülmektedir. Haberin içeriği İstanbul'da yapılan geniş kapsamlı bir operasyon ile ilgilidir. Fakat bu fotoğraf, İstanbul'daki operasyonu yansıtan bir fotoğraf değil, genel bir fotoğraftır. Fotoğrafta, bir ailenin insanlık dışı yaşamı göze çarpmaktadır, muhtaçlık ve insanların düştüğü perişanlık ifade edilmektedir. Sosyal açıdan baktığımızda ise bu, iç savaşın ülke vatandaşlarını ne denli kötü bir duruma düşürdüğünü gösterir.

Şekil 52

"İstanbul'da Dev Operasyon", **Sözcü Gazetesi**, 22 Haziran 2014

"Sefiller" başlıklı haberin fotoğrafları haberin başlığını iyi bir şekilde yansıtmaktadır. Fikirtepe semtinde kapısız ve penceresiz bir binada yaşayan kadınlar ve küçük çocuklar görüntülenmiştir. Kullanılan fotoğraflar, onların günlük hayatlarını yansıtan fotoğraflardır. Çocukların elbiselerinden, saçlarından ve yaşadıkları ortamdan anlaşılan sefalettir denilebilir. Yıkık dökük bir bina, hijyenden uzak bir ortam; sefalet içinde yaşayan göçmen ailelerin dramı söz konusudur. Göç sonucu yaşanan yoksulluk ve ümitsizlik görülmektedir. Fotoğrafa sosyal açıdan bakılırsa, ailelerin düzensiz yıkık dökük evlerde yardımdan uzak, insanlık dışı yaşamlarının yansıtıldığı görülmektedir.

Şekil 53

"Sefiller", **Hürriyet Ekonomi**, 27 Haziran 2014

Şekil 54

"Sefiller", **Hürriyet Ekonomi**, 27 Haziran 2014

Şekil 55

"Sefiller", **Hürriyet Ekonomi**, 27 Haziran 2014

Bu bölümde incelediğimiz haber fotoğrafları genel olarak değerlendirildiğinde, bu fotoğraflarda göç sonucu oluşan konut ihtiyacı, yoksulluk, fuhşa sürüklenme gibi olumsuzlukların yer aldığı görülmektedir. Fotoğrafa bakıldığında, haberin içeriği hakkında bilgi edinilebilmektedir. Bu açıdan fotoğraf kullanımı haberi anlamayı kolaylaştırmaktadır. Görseller haberler ile paralel olarak genel itibariyle olumsuz bir bakış içermekte, bu ise analiz sonuçlarına yansımaktadır.

4.3.2.1.2 Şematik Yapı

4.3.2.1.2.1 Ana Olayın Sunumu ve Sonuçlar

Ana olay, haber içindeki esas konudur. "Dijk, sonuçlar açısından haber değerliliğini öne çıkarmakta ve olayların sonucunun önemi, haber olmalarında etkili olmaktadır demektedir."[272] Haberin sunumu ve ana olay, haberin gövde kısmını oluşturan, olayı veya konuyu izah eden kısımdır. Sonuç kısmı ise verilen mesaj ve değinilen konuda varılacak son nokta ve çıkarılacak anlamdır.

"Esad'dan Kurtuldular Çileleri Yine Bitmedi" başlıklı haberde olay, Fatih'te kaldıkları metruk binanın çökmesiyle yeniden gündeme gelen Suriyelilerdir. Sayıları

[272] Ömer Özer, **a.g.e.**, s. 100.

bir milyona doğru giden, ülkenin her yerine yayılan Suriyeli mültecilerin dramları konu edilmektedir.

"İstanbul'un Memleket Haritası Çıkarıldı" başlıklı haberde, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'nun Türkiye genelinde yaptığı araştırma sonuçlarına göre, İstanbul'a göç veren iller ve oranları anlatılmaktadır. Haberde ayrıca diğer illerden İstanbul'a gelen insanların hemşeri profili de incelenmektedir.

"İstanbul'da 1 Milyon Kastamonulu" başlıklı haberde, Istamonu gazetesinin düzenlediği "Kastamonu'dan Türkiye'ye altın adamlar ve Kastamonu'da göç ve kalıcı izleri" başlıklı panelden bahsedilerek; burada konuşma yapan çok sayıda yetkili kişinin isimlerine yer verilmektedir. Ayrıca Kastamonuluların İstanbul'da 400'e yakın sivil toplum kuruluşu kurması anlatılmaktadır.

"Türkiye'de 1 Yılda 2.5 Milyon Kişi Göç Etti" başlıklı haberde, Türkiye'de 2012-2013 dönemindeki iç göçün sayısal bilgileri verilmektedir. 47 il göç verirken, en fazla göç alan ilin İstanbul olduğu vurgulanmaktadır. En fazla göçü ise binde 33 ile Tokat ilinin verdiği haberde belirtilmektedir.

"Suriyeliler Kaderine Terk Edildi" başlıklı haberde, Suriye'deki iç savaşla birlikte 600 bini aşan göçmenlerden bahsedilmektedir. İstanbul'a gelen mültecilerin hayal kırıklığı söz konusu edilmektedir. Haberde; metrobüs durağında havalimanında, trafik ışıklarında, tek odalı banyo ve mutfağı olmayan evlerde yaşayan mültecilerin yaşam savaşı anlatılmaktadır.

"15 Yılda 15 Milyon Konut" başlıklı habere göz atacak olursak, bu yazıdaki "Nüfus artışı, iç göç ve kentleşen nüfusun etkisiyle önümüzdeki 15 yıllık dönemde 10 milyon adet konut ihtiyacı var." cümlesinin haberin başlığını da bir anlamda açıkladığı görülmektedir. Konu, sayısal verilerle, yapılan araştırmalarla desteklenerek ele alınmaktadır. Sonuç olarak ise konut ihtiyacının fazla olmasının nedeni nüfus artışı, iç göç ve kentleşmeye bağlanmaktadır.

"Facianın Vurduğu Soma Göç Ediyor" haberinde, maden faciasından bahsedilmektedir. Bunun yanı sıra bölgedeki işsizliğin insanları madende çalışmaya mecbur ettiği belirtilmektedir. Haberin sonuç bölümünde ise insanların artık bu

acıyla yaşamak istemedikleri ve başka yerlere göç etmek istedikleri vurgulanmaktadır.

"İstanbul'un Taşı Toprağı Suriyeli" haberinde, kamplardaki Suriyelilerin durumundan bahsedilmektedir. Haberde; "İstanbul'da Suriyeli dilencilerle karşılaşmadan gidebileceğiniz bir yer kalmadı" denilerek Suriye vatandaşlarının İstanbul'a göçü üzerinde durulmaktadır.

"Suriyeliler'e Biz Bakıyoruz Türkmenler BM'ye Emanet" başlıklı haberde, Türkiye'ye sığınan göçmenlerin sayısının 1 milyonu aşmasında IŞİD saldırısının etkisinden bahsedilmektedir. Saldırıdan kaçan Türkmenlerin Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği kampında zor şartlar altında yaşadığı anlatılmaktadır. Haberin sonucunda da kamplardaki ağır yaşam şartlarına dayanamayan birçok Türkmen ailenin ölüm tehlikesine rağmen evlerine dönmeye başladıkları bildirilmektedir.

"İstanbul'da Dev Operasyon" başlıklı haberde, İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nün iki torbacı grubun arasındaki kavga nedeniyle başlattığı operasyon sonucunda, aranan 5 kişi ile bir göçmenin yakalanması üzerinde durulmaktadır.

"Sefiller" başlıklı haberde, Suriye'deki savaştan kaçan mültecilerin elektrik ve su olmayan evlerde hijyen sorunu içinde yaşadıklarına değinilmektedir. Habere göre, mülteciler aynı evde iki üç aile ile birlikte yaşamaktadır. Bölge halkı salgın hastalık endişesi duyduklarını ifade ederken, Kadıköy belediye başkanı Aykurt Nuhoğlu ise "Bu sorunu tek başımıza çözmemiz mümkün değil." diyerek yetkililerden yardım isteğinde bulunmaktadır.

Görüldüğü gibi ele aldığımız haberlerde ana olay göç üzerinden kurulmuştur. Göçe neden olan etkenler, göçün kente getirdiği sorunlar ve göç sonrası yaşanan dram ele alınmıştır.

4.3.2.1.2.2 Ardalan ve Bağlam Bilgisi

"Esad'dan Kurtuldular Çileleri Yine Bitmedi" başlıklı haberde, Fatih'te kaldıkları metruk binanın çökmesiyle gündeme gelen Suriyeliler ile kamplarda kalan Suriyeli mültecilerin dramı arasında ardalan ve bağlam bilgisi bulunmaktadır.

"İstanbul'un Memleket Haritası Çıkarıldı" başlıklı haberde, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'nun Türkiye genelinde yaptığı araştırma sonuçlarından yola çıkılarak, göç veren şehirler ve oranları arasında ardalan ve bağlam bilgisine yer verilmiştir. Ayrıca İstanbul'a göçle gelen insanların ilçelerdeki hemşerilik profilini oluşturma oranları arasında da ardalan ve bağlam bilgisi mevcuttur.

"İstanbul'da 1 Milyon Kastamonulu" başlıklı haberde, en fazla göç veren illerden biri olan Kastamonu'nun, İstanbul'da 1 milyon olan nüfusu ile konu hakkında panelde konuşan yetkililer arasında ardalan ve bağlam bilgisi bulunmaktadır.

"Türkiye'de 1 Yılda 2.5 Milyon Kişi Göç Etti" başlıklı haberde, iç göç sayısı ile en fazla göç alan ve en fazla göç veren iller ve oranları arasında ardalan ve bağlam bilgisi bulunmaktadır.

"Suriyeliler Kaderine Terk Edildi" başlıklı haberde Suriye'deki iç savaşla birlikte Türkiye'ye olan göçle İstanbul'un çeşitli semtlerinde yaşam savaşı veren mülteciler arasında ardalan ve bağlam bilgisi bulunmaktadır.

"15 Yılda 15 Milyon Konut" başlıklı haberde, politika ile sosyal yaşam arasında bağlantı kurulmaktadır. Nüfus artışı, iç göç ve kentleşme gibi konular üzerinde durularak konut ihtiyacı ele alınmaktadır. "Türkiye'ye yabancı ilgisi sürecek" alt ana başlığı ile de sosyal konu ile politik konu arasında bağlantı kurulmakta, ayrıca konut ihtiyacı ile göç arasındaki bağlantı vurgulanmaktadır.

"Facianın Vurduğu Soma Göç Ediyor" haberinde, ardalan ve bağlam bilgilerine başvurulmuştur. Haberde, facia ve göç arasında bağlantı kurulmuştur. Göçün sebebi maden faciasıdır. Bu sebeple haberde, işsiz kalan insanların başka yerlere göç ettiği anlatılmaktadır.

"İstanbul'un Taşı Toprağı Suriyeli" haberinde, Suriye'deki iç savaştan kaçan çok sayıda Suriyelinin İstanbul'a yerleşmesinden bahsedilmekte ve göçle, fakirlik ve dilencilik arasında bağlantı kurulmaktadır.

"Suriyeliler'e Biz Bakıyoruz Türkmenler BM'ye Emanet" başlıklı haberde Türkiye'ye sığınan Suriyeli göçmenlerin sayısının 1 milyonu aşmasına rağmen IŞİD'den kaçan Türkmen soydaşlarımıza kucak açmamamızdan bahsedilmektedir. BM'nin göçmen Türkmenler için kurduğu kamplarda, hijyenden uzak ve zor şartlar altında yaşayan Türkmenlerin, ölüm riskine rağmen evlerine dönmeye başlamaları arasında ardalan ve bağlam ilişkisi görülmektedir.

"İstanbul'da Dev Operasyon" başlıklı haberde, bin altı yüz polis ve helikopter desteğiyle yapılan dev bir operasyondan bahsedilmektedir. Operasyonda, diğer suçluların yanı sıra, yakalanan bir göçmen olduğu da vurgulanarak, operasyon ile yakalanan göçmen arasında ardalan ve bağlam ilişkisi kurulmuştur.

"Sefiller" başlıklı haberde, göç ve göçün getirdiği sefillik, dilencilik, hastalık, hijyenik problemler, fakirlik, eğitim sorunları ve suç arasında ardalan ve bağlam bilgileri bulunmaktadır.

Ele alınan haberlerde göçün neden olduğu sorunlara yer verilirken, bu sorunların getirdiği dilencilik, facia, konut sorunu gibi konularda ardalan ve bağlam bilgisi mevcuttur. Haberlerde ana olayın ele alınış şekli, ardalan ve bağlam düzleminde verilmiştir. Olayın aktarılışı ve sonuçları belli bir ardalan düzen içindedir.

4.3.2.1.2.3 Haber Kaynakları ve Olay Taraflarının Olaya Getirdikleri Yorumlar

"Esad'dan Kurtuldular Çileleri Yine Bitmedi" başlıklı haberin kaynağı, Suriyeli vatandaş Ebu Yunus'un vermiş olduğu röportaj ve diğer mültecilerin görüşlerinden oluşmaktadır.

"İstanbul'un Memleket Haritası Çıkarıldı" başlıklı haberde kaynak olarak, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'nun verdiği sayısal bilgi ve oranlara, ayrıca nüfus sayımı sonuçlarına yer verilmiştir.

"İstanbul'da 1 Milyon Kastamonulu" başlıklı haberde, "Kastamonu'dan Türkiye'ye altın adamlar ve Kastamonu'da göç ve kalıcı izleri" başlıklı panel ve panelde konuşan Kastamonu mülki idare amirlerinin isimleri kaynak olarak kullanılmıştır.

"Türkiye'de 1 Yılda 2.5 Milyon Kişi Göç Etti" başlıklı haberde kaynak olarak şehir isimleri ve göç sayıları kullanılmıştır.

"Suriyeliler Kaderine Terk Edildi" başlıklı haberde, Sözcü gazetesi ve röportajları haberin kaynağını oluşturmuştur.

"15 Yılda 15 Milyon Konut" başlıklı haberdeki gayrimenkul sektöründeki gelişmeler, rakamlara ve yıllara oranla verilmiştir. Gayrimenkul konusunda yetkili üç farklı ismin görüşlerine de yer verilmiştir. Bu kişiler Urban Land Institute Türkiye başkanı Haluk Sur, Krea Garimenkul Yönetim Kurulu Başkanı Hakan Kodal ve Alışveriş Merkezi Yatırımcıları Derneği Başkanı Hulusi Belgü'dür.

"Facianın Vurduğu Soma Göç Ediyor" başlıklı haberde, işçilerin facia hakkındaki görüşleri aktarılmış ve muhtarla işçilerin konu hakkındaki yorumlarına yer verilmiştir. Haberde ayrıca rakamsal bilgiler de kullanılmıştır.

"İstanbul'un Taşı Toprağı Suriyeli" haberinde, konu sadece haber şeklinde verilmiş, başka kişilerin görüş ve yorumlarına yer verilmemiştir. "3 yılda 11 bin 500 Suriyeli doğdu." denilerek haberde, zamansal ve rakamsal bilgi kullanılmıştır.

"Suriyeliler'e Biz Bakıyoruz Türkmenler BM'ye Emanet" başlıklı haberde kaynak, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'dir.

"İstanbul'da Dev Operasyon" haberinde İstanbul Emniyet Müdürlüğü, Asayiş Şube, Narkotik Şube, Yabancılar Şube, Fatih İlçe Emniyet Müdürlüğü, Terörle Mücadele ve Organize Şube kaynak olarak gösterilmiştir.

“Sefiller” haberinde kaynak olarak; Gülistan Alagöz’ün Hürriyet’teki haberi, Fikirtepelilerin konu hakkındaki düşünceleri, Kadıköy Belediye Başkanı Aykurt Nuhoğlu’nun Suriyeli mülteciler hakkındaki görüşleri ve bakkal Mehmet Tekin’in ifadelerine yer verilmiştir.

Görüldüğü gibi haberlerin kaynakları istatistiki bilgilerden, kişi, kurum isimleri, kişilerin görüş ve yorumlarından oluşmaktadır.

4.3.2.2 Mikro Yapı

4.3.2.2.1 Sentaktik Çözümleme

Sentaktik çözümleme, cümle yapılarının aktif-pasif oluşu anlamına gelir. Ele aldığımız haberlerde de etken ve edilgen cümlelere yer verilmiştir.

4.3.2.2.2 Bölgesel Uyum

4.3.2.2.2.1 Nedensel İlişki

“Esad’dan Kurtuldular Çileleri Yine Bitmedi” başlıklı haberde, Esad’ın bombalarından kaçarak Türkiye’ye sığınan mültecilerle, bu mültecilerin Türkiye’deki kamplardaki ve kamp dışındaki yaşamları arasında nedensel ilişki bulunmaktadır.

“İstanbul’un Memleket Haritası Çıkarıldı” başlıklı haberde, İstanbul’a göçle gelenlerin hangi illerden geldiği ve ilçelere göre dağılımları arasında nedensel ilişki vardır.

“İstanbul’da 1 Milyon Kastamonulu” başlıklı haberde, Kastamonu’dan İstanbul’a olan iç göç ile İstanbul’da 1 milyonu bulan Kastamonulu nüfusun sosyal statüleri arasında nedensel ilişki kurulmuştur.

“Türkiye’de 1 Yılda 2.5 Milyon Kişi Göç Etti” başlıklı haberde, Türkiye’deki genel göç sayısı ile göç alan ve göç veren yerler arasında nedensel ilişki kurulmuştur.

“Suriyeliler Kaderine Terk Edildi” başlıklı haberde, Suriye’deki iç savaşla Suriyeli vatandaşların geldikleri ülkelerdeki verdikleri yaşam savaşı arasında nedensel ilişki mevcuttur.

“15 Yılda 15 Milyon Konut” başlıklı haberde, “Nüfus artışı, iç göç ve kentleşen nüfusun etkisiyle önümüzdeki 15 yıllık dönemde 10 milyon adet konut ihtiyacı var.” cümlesinde nedensel ilişkiye yer verildiği görülmektedir. Haberde nüfus artışı ve iç göçün neden olduğu konut ihtiyacından bahsedilmiş, hızlı konut yapımının nedeninin nüfus artışı, iç göç ve kentleşen nüfusun etkisiyle olduğu belirtilmiş ve ayrıca zamansal verilere vurgu yapılmıştır.

“Facianın Vurduğu Soma Göç Ediyor” haberinde, facia ile göç arasında nedensellik ilişkisi vardır. Haberde, facianın ihmalden kaynaklandığı ve sonuçta göçe neden olduğu vurgulanmaktadır. “Soma’daki faciada 2 köyün genç nüfusunun büyük bölümü hayatını kaybetti.” cümlesiyle “Kalan köylüler iş bulabilmek için göçe hazırlanıyor.” cümlesi arasında nedensel ilişki göze çarpmaktadır.

“İstanbul’un Taşı Toprağı Suriyeli” başlıklı haberde, Suriyelilerin Türkiye’ye kabul edilmesiyle ortaya çıkan sonuç, haberde eleştirel bir dille verilerek haberin nedensel ilişkisi vurgulanmıştır.

“Suriyeliler’e Biz Bakıyoruz Türkmenler BM’ye Emanet” haberinde, Irak İslam Şam Devleti(IŞİD)’nden kaçan Türkmen vatandaşların BM’nin kamplarına sığınması ve bu kamplardaki kötü koşullara dayanamadıkları için ölümü göze alarak evlerine geri dönmeye başlamaları arasında nedensel ilişki bulunmaktadır.

“İstanbul’da Dev Operasyon” başlıklı haberde, İstanbul Emniyet Müdürlüğü’nün Kumkapı bölgesinde yaptığı operasyonda, çeşitli suçluların yakalanması sonucunda bir adet göçmenin de yakalanması, haberde nedensel ilişki oluşturmaktadır.

“Sefiller” başlıklı haberde ise Fikirtepe’deki göçmenlerle, bu göçmenlerin sefillik içindeki yaşamları arasında nedensel ilişki mevcuttur.

Görüldüğü gibi haberlerimizde göçe iten nedenler ile göçün sonuçları arasında nedensel ilişki bulunmaktadır.

4.3.2.2.2.2 İşlevsel İlişki

"Esad'dan Kurtuldular Çileleri Yine Bitmedi" başlıklı haberde, Fatih'te kaldıkları metruk binanın çökmesiyle gündeme gelen Suriyelilerle, bu mültecilerin yaşadıkları dram arasında işlevsel ilişki vardır.

"İstanbul'un Memleket Haritası Çıkarıldı" başlıklı haberde, Türkiye İstatistik Kurumu'nun Türkiye genelinde yaptığı araştırmalardan yola çıkılarak, göç veren şehirler ve oranları, göç yoluyla gelen nüfusun ilçelerdeki dağılımı ve hemşerilik durumları arasında işlevsel ilişki bulunmaktadır.

"İstanbul'da 1 Milyon Kastamonulu" başlıklı haberde, İstanbul'a en çok göç veren il olan Kastamonu'da düzenlenen panel ile bu panelde ele alınan sorunlar arasında işlevsel ilişki bulunmaktadır.

"Türkiye'de 1 Yılda 2.5 Milyon Kişi Göç Etti" başlıklı haberde, göç alan ve göç veren iller ile İstanbul'dan diğer illere göç edenlerin sayısal bilgileri arasında işlevsel ilişki vardır.

"Suriyeliler Kaderine Terk Edildi" başlıklı haberde, mültecilerin zor yaşam şartlarından bahsedilerek, bu kişiler ile yapılan röportajlara yer verilmiş ve bu şekilde işlevsel ilişki sağlanmıştır.

"15 Yılda 15 Milyon Konut" başlıklı haberde, "Nüfus artışı, iç göç ve kentleşen nüfusun etkisiyle önümüzdeki 15 yıllık dönemde, 10 milyon konut ihtiyacı var." ve "Buna kentsel dönüşümü kattığımızda 17-18 milyon yeni konut ihtiyacı anlamına geliyor." dedi ve ekledi." cümlelerinde işlevsel ilişki bulunduğu anlaşılmaktadır.

"Facianın Vurduğu Soma Göç Ediyor" haberinde, "Soma'daki faciada 2 köyün genç nüfusunun büyük bölümü hayatını kaybetti." cümlesi ile "Kalan

köylüler iş bulabilmek için göçe hazırlanıyor.” cümleleri arasında hem nedensel hem de işlevsel ilişki vardır.

“İstanbul’un Taşı Toprağı Suriyeli” haberinde, “Türkiye’deki kamplarda son 3 yılda 11 bin 500 Suriyeli doğdu.” cümlesi ile “İstanbul’un her köşesinde Suriyeliler dileniyor.” cümleleri arasında da yine nedensel ve işlevsel ilişki bulunmaktadır.

“Suriyeliler’e Biz Bakıyoruz Türkmenler BM’ye Emanet” başlıklı haberde, Irak Şam İslam Devleti (IŞİD)’nden kaçan Türkmenlere Türkiye’nin sahip çıkmaması, Türkmenlerin BM’nin kurduğu kamplara yerleştirilmesi ve bu kamplardaki kötü koşulların onları ölüm riskine karşı evlerine geri dönmeye zorlaması arasında işlevsel ilişki vardır.

“İstanbul’da Dev Operasyon” başlıklı haberde, İstanbul’da yapılan geniş çaplı operasyon ile bu operasyon sonucunda çeşitli suçlardan arananların yanı sıra bir göçmenin de yakalanması arasında işlevsel ilişkilendirme bulunmaktadır.

“Sefiller” başlıklı haberde, Fikirtepe semtinde yaşayan göçmenlerden bahsedilmektedir. Göç eden Suriyeli mültecilerin dramları, Gülistan Alagöz’ün Hürriyet’teki haberine göre yorumlanarak, halkın ve göçmenlerin de konu hakkındaki görüşleri ele alınmıştır. Haberde, Kadıköy Belediye Başkanı Aykurt Nuhoğlu’nun da çözümsel görüşlerine yer verilerek işlevsel ilişkilendirme yapılmıştır.

Görüldüğü gibi haberlerde, nüfus artışıyla konut sorunu arasında, işsizlikle iş sektörü arasında, iç göçle yoksulluk arasında işlevsel ilişki bulunmaktadır.

4.3.2.2.2.3 Referansal İlişki

“Esad’dan Kurtuldular Çileleri Yine Bitmedi” başlıklı haberde, Suriyeli göçmenlerden ikisinin konu hakkındaki görüşleri ve verilen sayısal bilgiler referans olarak gösterilmektedir.

“İstanbul’un Memleket Haritası Çıkarıldı” başlıklı haberde; Türkiye İstatistik Kurumu’nun araştırma sonuçlarına, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi’ne dayalı bilgilere, şehir isimlerine ve sayısal bilgilere yer verilerek referansal bilgi sağlanmıştır.

“İstanbul’da 1 Milyon Kastamonulu” başlıklı haberde, “Kastamonu’dan Türkiye’ye altın adamlar ve Kastamonu’da göç ve kalıcı izleri” başlıklı panel, İçişleri Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı Mülkiye Başmüfettişi Selahattin Ateş, Ankara Vali Yardımcısı Yıldırım Uçar, Çanakkale Vali Yardımcısı Saim Eskioğlu, Söke Kaymakamı Mehmet Demirezer, Ataşehir Kaymakamı Zafer Karamehmetoğlu, Kozlu Kaymakamı Ahmet Karakaya ve Pazaryolu Kaymakamı Ayhan Terzi gibi isimler habere referans olmaktadır.

“Türkiye’de 1 Yılda 2.5 Milyon Kişi Göç Etti” başlıklı haberde, şehir isimleri ve rakamsal bilgiler referansal bilgi olarak verilmiştir.

“Suriyeliler Kaderine Terk Edildi” başlıklı habere, Sözcü Gazetesi’nden Hande Zeyrek’in görüş ve röportajları referans oluşturmaktadır.

“15 Yılda 15 Milyon Konut” başlıklı haberde, inşaat ve gayrimenkul sektörünün Türkiye’nin büyümesindeki öneminden bahsedilerek, bunun nüfus artışı ve iç göçle ilişkisi vurgulanmış, konut ihtiyacının ülkedeki önemi, rakamsal verilerle açıklanmıştır. Haberin referansal bilgisini, Krea gayrimenkul Yönetim Kurulu Başkanı Hakan Kodal, Alışveriş Merkezi Yatırımcıları Derneği Başkanı Hulusi Belgü ve Urban Land Institute(ULI) Türkiye başkanı Haluk Sur’un görüşleri oluşturmaktadır.

“Facianın Vurduğu Soma Göç Ediyor” başlıklı haberde, genç nüfusun büyük bölümünün hayatını kaybettiği ifade edilerek, göçün sebepleri üzerinde durulmaktadır. Ayrıca araştırmalara ve rakamlara dayanılarak, bu bilgilerin izahına da yer verilmektedir. Haberde, Eğnez köyü muhtarı Hüseyin Ölekli’nin, Soma’daki maden faciasında ölen Veysel Arkan’ın kardeşinin ve komşusunun görüşleri habere referans oluşturmaktadır.

"İstanbul'un Taşı Toprağı Suriyeli" haberinde, hükümetin izlediği yanlış politika eleştirilmektedir. Suriyelilerin içinde bulunduğu durumun, İstanbul'a verdiği zarardan ayrıntılı olarak bahsedilmektedir. Bu bakımdan, Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, haberde referansal ilişkiyi oluşturan unsur olmuştur.

"Suriyeliler'e Biz Bakıyoruz Türkmenler BM'ye Emanet" başlıklı haberde, Birleşmiş Milletler ve onun verdiği bilgiler referans olarak gösterilmektedir.

"İstanbul'da Dev Operasyon" başlıklı haberde, İstanbul Emniyet Müdürlüğü, Asayiş Şube, Narkotik Şube, Yabancılar Şube, Fatih İlçe Emniyet Müdürlüğü, Terörle Mücadele ve Organize Şube, haberde referans olarak gösterilmektedir.

"Sefiller" başlıklı haber, göçmenlerin sefalet içindeki yaşamlarını anlatan bir haberdir. Gülistan Alagöz'ün Hürriyet'teki bu haberine, Uluslararası Af Örgütü'nden Volkan Görendağ'ın görüşleri referans oluşturmuştur.

Bu durumda ele aldığımız tüm haberlerde referansal ilişki mevcuttur.

4.3.2.2.3 Kelime Seçimleri

"Esad'dan Kurtuldular Çileleri Yine Bitmedi" haberinde; metruk, Suriyeli mülteciler, diktatör Esad, Fatih ve kentsel dönüşüm gibi kelimelere yer verilmiştir.

"İstanbul'un Memleket Haritası Çıkarıldı" başlıklı haberde, Türkiye İstatistik Kurumu'nun Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi, şehir isimleri ve çok sayıda sayısal bilgiye yer verilmiştir.

"İstanbul'da 1 Milyon Kastamonulu" başlıklı haberde, Esenler Kültür Merkezi, panel ve çok sayıda yetkili konuşmacıların isimleri verilmiştir.

"Türkiye'de 1 Yılda 2.5 Milyon Kişi Göç Etti" başlıklı haberde, şehir isimleri ve rakamsal bilgiler yer almaktadır.

"Suriyeliler Kaderine Terk Edildi" başlıklı haberde; kişi isimleri, semt isimleri, Suriye Türkmenleri gibi kelimeler kullanılmıştır.

"15 Yılda 15 Milyon Konut" başlıklı haberde, "Türkiye'de 2008 yılında 420 bin adet seviyelerinde gerçekleşen konut satışı, 2013 yılında 1.16 milyon adede ulaştı." cümlesinde olduğu gibi yıllar üzerinden rakamsal verilere yer verilmiştir. Haber içinde 'konsolidasyon'[273] ve 'finansman' gibi ticari kelimelere de rastlanmaktadır.

"Facianın Vurduğu Soma Göç Ediyor" başlıklı haberde, yer ve kişi isimlerine yer verilmiştir.

"İstanbul'un Taşı Toprağı Suriyeli" başlıklı haberde, rakamsal bilgilere yer verildiği gibi, "Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığına göre, kamplarda 3 yılda 11 bin 533 doğum gerçekleşti." denilerek resmi kurum ismine de yer verilmektedir. Ayrıca "İstanbul'un taşı toprağı" ifadesi ile "İstanbul'un taşı toprağı altın" şeklindeki kalıplaşmış kullanıma atıf yapılmaktadır.

"Suriyeliler'e Biz Bakıyoruz Türkmenler BM'ye Emanet" başlıklı haberde, Birleşmiş Milletler, IŞİD(Irak Şam İslam Devleti), Türkmen, Telafer, Tuzhurmatu, Erbil, Musul, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği gibi kelimelere yer verilmiştir.

"İstanbul'da Dev Operasyon" başlıklı haberde; operasyon, İstanbul Emniyet Müdürlüğü, Asayiş Şube, Narkotik Şube, Yabancılar Şube, Fatih İlçe Emniyet Müdürlüğü, Terörle Mücadele, Organize Şube gibi kurum isimlerinin yanı sıra rakamsal bilgilere de yer verilmiştir.

"Sefiller" başlıklı haberde, "Kaçış" filmi ve platosunun yer aldığı Fikirtepe semtindeki mülteciler, proje, film seti, yönetmen Murat Uygur, Gülistan Alagöz ve Hürriyet gazetesi, Kadıköy Belediye Başkanı Aykurt Nuhoğlu, kentsel dönüşüm ve semt bakkalı Mehmet Tekin gibi isimlere yer verilmiştir.

Ele alınan haberlerde; ekonomik terimlere, istatistiki bilgilere, mekân ve kurum isimlerine yer verildiği görülmektedir.

[273] Konsolidasyon uluslararası borçlanma işlemlerinde, borçlu bankanın veya doğrudan doğruya borçlu olan devletin alacaklı olan kurum ya da devletle anlaşarak, borcun vadesinin daha ileri bir tarihe alınması işlemine verilen addır. Bu işlemdeki daha uzun vade, daha uzun faiz götürüsü anlamına gelir. Halk arasında "Borcumu ne inkar ederim, ne de öderim" olarak tanımlanır.

4.3.2.2.4 Haberlerin Retoriği

"Esad'dan Kurtuldular Çileleri Yine Bitmedi" başlıklı haber, verilen rakamsal bilgilerle, fotoğraflarla ve mültecilerin konu hakkındaki görüşleri ile desteklenmiştir.

"İstanbul'un Memleket Haritası Çıkarıldı" başlıklı haberde, Türkiye İstatistik Kurumu'nun Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi kapsamında, Türkiye genelinde yaptığı araştırma sonuçlarına yer verilerek, şehir isimleri ve göç oranları ile habere inandırıcılık sağlanmıştır.

"İstanbul'da 1 Milyon Kastamonulu" başlıklı haberde "Kastamonu'dan Türkiye'ye altın adamlar ve Kastamonu'da göç ve kalıcı izleri" başlıklı panel ve panelde konuşmacı olarak yer alan üst düzey yetkili kişilerin, görev yerleri ve isimleri verilerek haberin retoriği oluşturulmuştur.

"Türkiye'de 1 Yılda 2.5 Milyon Kişi Göç Etti" başlıklı haberde, şehir isimlerine ve rakamsal bilgilere yer verilerek haberin retoriği oluşturulmuştur.

"Suriyeliler Kaderine Terk Edildi" başlıklı haberde, röportaj yapılan Suriyeli mültecilerin görüşleri ile gazeteci Hande Zeyrek'in konu hakkındaki düşünceleri, haberin retoriğini oluşturmaktadır.

"15 Yılda 15 Milyon Konut" başlıklı haberde, yazarın kendi görüşlerinin fazla vurgulanmadığı; anketlere, rakamlara dayanan bir haber yapıldığı görülmektedir. Haberde çok büyük ve renkli bir İstanbul fotoğrafı kullanılarak konunun önemi vurgulanmaktadır. Haberde geçen anket ve rakamlarla, habere inandırıcılık sağlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca konu üzerine yetkili üç kişinin de görüşlerine yer verilerek, habere açıklık getirilmiştir. Bu kişiler Urban Land Institute Türkiye başkanı Haluk Sur, Krea Garimenkul Yönetim Kurulu Başkanı Hakan Kodal ve Alışveriş Merkezi Yatırımcıları Derneği Başkanı Hulusi Belgü'dür.

"Facianın Vurduğu Soma Göç Ediyor" haberinin başlığı ile fotoğrafı uyum içindedir. Haberde, araştırma sonuçlarından bahsedilmiş ve görgü tanıklarının

ifadelerine yer verilmiştir. Ayrıca görüşülen kişilerin istekleri ve eleştirileri de haberin retoriğini oluşturmuştur.

"İstanbul'un Taşı Toprağı Suriyeli" başlıklı haberde, yalnızca yazarın görüşlerine yer verilmiş, başka kişilerin görüş ve yorumları değerlendirmeye alınmamıştır. Rakamsal ve mekânsal bilgiler habere retorik unsuru katmaktadır.

"Suriyeliler'e Biz Bakıyoruz Türkmenler BM'ye Emanet" haberinde; örgüt, şehir, ülke, bölge isimleri, sayısal bilgiler ile Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği gibi kurum isimleri verilerek haberde retorik oluşturulmuştur. Haberde kullanılan fotoğraftaki çocukların masum ve perişan görüntüleri de haberin retoriğine katkıda bulunmaktadır.

"İstanbul'da Dev Operasyon" başlıklı haberde, İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nün düzenlediği operasyon ve sonuçları, diğer şubelerin yaptığı çalışmalar ve verilen rakamsal bilgiler, haberde retorik unsuru oluşturmuştur. Haberde kullanılan bir baba ve üç çocuğunun dilendiği fotoğraf, haberi ve haberde bahsedilen operasyonu destekler nitelikte olmayıp, yalnızca Suriye'den göçü vurgulamaktadır.

"Sefiller" haberi, Gülistan Alagöz'ün haberine, Suriyeli kadınların anlattıkları drama, Fikirtepe bölge halkının düşüncelerine ve son olarak da Uluslararası Af Örgütü şubesinden Volkan Görendağ'ın konu hakkındaki görüşlerine yer verilerek haberde retorik oluşturulmuştur.

Bu durumda ele aldığımız on bir haberde de uzman kişilere, kişilerin görüş ve yorumlarına, anketlere, fotoğraflara, görgü tanıklarına, rakamsal ve mekânsal bilgilere yer verildiği söylenebilir. Bu durum haberlerde retorik unsurunu oluşturmaktadır.

Ele alınan haberlere ait bilgiler ile haberlerin neden ve sonuçlarının kısa bir özeti aşağıda tablo halinde verilmiştir.

Tablo 2

Haberin Başlığı	**Gazete**	**Nedeni**	**Sonucu**
Esad'dan Kurtuldular Çileleri Yine Bitmedi	17 Ocak 2014 - Türkiye	Suriye'den diktatör Esad'ın bombalarından kaçarak Türkiye'ye sığınan mülteciler	Mültecilerin Fatih'te metruk bir binada yaşadıkları insanlık dışı dram
İstanbul'un Memleket Haritası Çıkarıldı	31 Ocak 2014 – Zaman	İstanbul'a göç	Göçler sonucu İstanbul nüfusunun artması ve farklı şehirlerden gelen göçmenlerin İstanbul'daki hemşerilik profilleri
İstanbul'da 1 Milyon Kastamonulu	3 Şubat 2014 – Cumhuriyet	Çeşitli nedenlerle oluşan iç göç	Göçle gelen Kastamonuluların İstanbul'daki Sosyal Yeri
Türkiye'de Bir Yılda 2.5 Milyon Kişi Göç Etti	25 Mart 2014 - Posta	Çeşitli nedenlerle yapılan iç göç	En çok göç alan ve göç veren illerin sayısal bilgilerle belirtilmesi
Suriyeliler Kaderine Terk Edildi	30 Mart 2014 – Sözcü	Savaşın göçü tetiklemesi	Suriye'den İstanbul'a göç eden mültecilerin İstanbul'da yaşadıkları

			maddi ve manevi sıkıntılar
15 Yılda 15 Milyon Konut	19 Nisan 2014 – Hürriyet/Ek	Konut ihtiyacı	Göç sonucu doğan yanlış kentleşme
Facianın Vurduğu Soma Göç Ediyor	9 Mayıs 2014 – Sözcü	Soma'da yaşanan ihmaller	Facia sonucu iş göçü
İstanbul'un Taşı Toprağı Suriyeli	1 Mayıs 2014 – Sözcü	Savaş sonucu politik kararlarla alınan göç	İstanbul'a göçle gelen Suriyeliler ve onların dramı
Suriyeliler'e Biz Bakıyoruz Türkmenler BM'ye Emanet	22 Haziran 2014 – Sözcü	Türkmenlerin IŞİD saldırılarından kaçmaları	BM kamplarına sığınan ve burada kötü koşullarda yaşayan Türkmenlerin ülkelerine mecburi dönüşleri
İstanbul'da Dev Operasyon	22 Haziran 2014 – Sözcü	Kaçak göçmenlere yapılan operasyon	Bin altı yüz polisle geniş çaplı operasyon yapılarak suçluların yakalanması ve haklarında yasal işlem yapılması
Sefiller	27 Haziran	Göç, savaş ve	Çözüm için büyük

	2014 – Hürriyet Ekonomi	ekonomik nedenlerden ötürü yaşanan sefalet	çapta önlemler alınması

Bir haberde olayın algılanması nasıl temsil edildiği ile ilgilidir. Temsil, "medyanın neleri betimlediği; konuları veya sorunları nasıl anlattığı/aktardığı; programda kurulan söylemlerin işlevlerinin neler olduğu sorularının tümü medyanın temsil pratiğiyle ilgilidir."[274]

Görüldüğü gibi ele aldığımız haberlerde göç olumsuz bir şekilde temsil edilmiştir. Göç bu anlamda olumsuzlukları, dramları, çaresizliği temsil etmektedir.

[274] Emre Gökalp-Hakan Ergül -İncilay Cangöz, "Türkiye'de Yoksulluğun ve Yoksulların Ana Akım Basında Temsili", **Sosyoloji Araştırmaları Dergisi**, cilt 13, sy. 1, bahar 2010 Aydın, s.155.

SONUÇ

Göç, ülkemizde özellikle 1950'li yıllardan itibaren yoğunlaşmaya başlayan bir yer değiştirme sürecidir. Geçmişten günümüze kadar süren göç dalgaları beraberinde kentleşmeyi meydana getirmiş ve kırsal kesimden kopan kitleler kentlerde ikamet etmeye başlamışlardır. Sanayinin gelişmesi ile birlikte kentlere olan göçler artış göstermiş; iş, sağlık, eğitim gibi sebepler de kentleri çekim merkezi haline getirmiştir. Bunun dışında bireyler, güdülerini gerçekleştirmek amacıyla da mekân değişikliği yapmışlardır. Tüm bunların sonucu olarak köylerdeki nüfusta azalma, kentlerdeki nüfusta ise artış gözlemlenmiştir.

Kentin imkânlarından faydalanmak veya kent hayatı içinde yer almak isteyen bireyler, kentlerde kendilerine yeni bir hayat kurmaktadırlar. Kırsal kesimden gelen bu bireylerin, kente uyum sağlamakta güçlük çektikleri gözlemlenmektedir. Kentte yaşayıp kendini kente ait hissedemeyen bu bireyler, bir arada yaşayarak gettolaşmış ve kent hayatından uzaklaşmışlardır. Bunun sonucunda kentte yaşayıp kentlileşemeyen bireyler ortaya çıkmıştır. Bu da kentli ve kentli olmayan bireyler arasında iletişim kopukluğuna ve bu iki kesimin arasında görünmez bir duvarın oluşmasına yol açmıştır.

Ülkemizde iç göçten en çok etkilenen kent İstanbul'dur. Kente yapılan göçler çeşitli problemlere sebep olduğu gibi İstanbulluluk kavramını da değiştirmiştir. Sonuçta "İstanbulluluk" giderek anlamını kaybeden bir olgu haline dönüşmüş ve kentin çeşitlenen kültürel yapısı içinde önemini yitirmiştir.

Bu çalışmada kentlilik ve İstanbulluluk kavramları sorgulanmış, basında İstanbul ve göç ile ilgili haberler ele alınarak incelenmiş ve bu haberler, van Dijk söylem analizi yöntemi açısından yorumlanmıştır.

Biz çalışmamızın ilk bölümüne kent kavramının tanımını yaparak başladık. Bilindiği gibi kentler değişim ve devinim içinde olan canlı varlıklardır. Kent ve insan ayrılmaz bir bütündür. Zira kenti kent yapan binalar değil insanlardır. Bu durumda bir kentin kimlik kazanmasında en büyük rolün insanlara ait olduğunu söylemek

gerekir. Zira insana ait olan özellikler kent ile bütünleşmekte ve kentin kimliğinin oluşumuna katkıda bulunmaktadır. Konuyla ilgili bir diğer kavram kültür kavramıdır.

Kültür her toplumun sahip olduğu bir olgudur. İnsanlar kendilerinden önce var olan kültür içine doğarlar ve o kültür tarafından şekillendirilirler. Kültür farklılıklarının bir arada bulunması sonucu ortaya çıkan kültür alışverişi ise 'kültürleşme'yi meydana getirir. Yani yakın ilişki içerisindeki farklı kültürler, birbirine adapte olmaya başlarlar. Kültürleşmeler sonucunda ortaya çıkan kültür, geleneksel kültüre göre daha baskın olur. Geleneksel kültür ortadan kalkmaz; fakat biçim değiştirir. Bu farklı sentezlere 'alt kültür' adı verilir. Kültürel kimlik, aslında bir kültürü diğer kültürlerden ayıran farklılıklardır. Bu farklılıklar zamanla belirleyici unsurlara dönüşür. Kent kültürü ise kent insanı tarafından üretilmiş suni bir kültürdür. Kent içindeki çeşitli kültürel unsurlar kent kültürünü oluşturmaktadır.

Kentle ilgili olarak ele alınması gereken bir diğer kavram metropol ve metropolleşmedir. İlk bölümde metropol, metropolleşme ve kentleşme olguları hakkında da bilgi verilmeye çalışıldı. Bu bağlamda metropolün tanımı ve oluşum aşamaları ve metropolün nüfus ile olan ilişkisi ele alındı. Kentleşme konusu ise özellikle kentleşmenin sebepleri ve sonuçları göz önünde bulundurularak incelendi ve İstanbul'da kentleşme sürecinin çok kısa sürede tamamlandığı ve bunun konut, çevre, ayrışma ve güvenlik sorunlarına sebep olduğu sonucuna varıldı.

Çalışmamızın ikinci bölümü göç kavramının tanımı ile başladı. Daha sonra insanları göçe iten sebepleri çekici, itici ve iletici güçler olarak üç başlık altında inceledik. İstanbul ve göç konusu başlığında ise, İstanbul'un kısa bir tarihiyle konuya giriş yaparak, İstanbul'a yapılan iç göçlerin 1950'lerden itibaren yoğunlaştığından bahsettik. İş, sağlık, eğitim veya terörden kaçış gibi sebeplerden dolayı İstanbul'a göçün arttığını vurguladık ve bu durumun kentte yol açtığı sorunları ve özellikle gecekondulaşma sorununu ele alıp inceledik. Ayrıca bu bölümün sonunda göç sorununa getirilen çözüm önerilerini değerlendirdik ve bu sorunların çözümü için hem kentlinin hem de kente sonradan gelen göçmenlerin görüşlerine başvurularak çözüm bulunması gerektiği düşüncesine vardık.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde "kentli kimdir?" sorusuna cevap aradık ve kentlileşmenin oluşum sürecinin nasıl gerçekleştiği üzerinde durduk. Kentleşme ve İstanbullu kavramlarının geçmişte ve günümüzdeki karşılıklarını sorguladık. Bu bağlamda kentlileşmenin, yani kente adapte olma sürecinin, öncelikle sosyal açıdan davranış kalıpları olarak benimsemekten ve kişinin kentlilik bilincini ve aidiyet duygusundan geçtiği sonucuna vardık.

Bu bölümde kentlileşememe sorunu ve bu sorunun olası nedenlerini de başlıklar halinde inceledik ve kentte yaşayan bireylerin köy ziyaretleri veya yaşadıkları kentlerde yer alan hemşeri dernekleriyle irtibatta bulunmalarının kentlileşmeyi geciktirdiği gerçeğiyle karşılaştık. Bunların dışında dini veya ekonomik sebeplerin de bireyi kent hayatına karışmaktan alıkoyduğu düşüncesine ulaştık.

Üzerinde durduğumuz bir diğer kavram ise İstanbullu kavramıydı. Biz bu çalışmada 1950'lerden başlayan göç dalgaları nedeniyle İstanbulluluk kavramının bir 'mit'ten öteye geçemeyeceği sonucuna vardık. Halen İstanbul'da yaşayan insanların büyük çoğunluğunun bu kenti benimsememeleri ve kendilerini anne babalarının memleketleri ile anmaları da bu savımızı desteklemektedir.

Çalışmamızın son bölümünü ise göç haberlerini incelemeye ayırdık. Günlük olarak yayımlanan ve ana akım medyada yüksek tirajı olan farklı tandanslardan altı gazeteyi (Sözcü, Hürriyet, Posta, Cumhuriyet, Zaman, Türkiye), altı aylık süreçte inceledik. 2014 yılı ocak, şubat, mart, nisan, mayıs ve haziran aylarını kapsayan bu süreci göç haberlerini araştırma periyodu olarak belirleyerek bu periyod dâhilinde göç ve İstanbul'a göç haberlerini ele aldık. Bunu yapmamızdaki amaç, İstanbulluluk kavramının var olup olmadığını belirlemek ve göçün İstanbulluluk kavramı üzerindeki etkisini ortaya koymaktı. Yapılan araştırma sonucu ele alınan toplam kırk iki adet göç haberi, Hollandalı dilbilimci Van Dijk'ın söylem analizine tâbi tutularak incelenmiştir. Ayrıca söylem analizi kapsamında haberlerin başlıkları, giriş ve spotları, fotoğrafları, ana olay bilgileri, ardalan-bağlam bilgileri, haber kaynakları ve olay taraflarının olaya getirdikleri yorumlar, haberlerdeki nedensel, referansal ve işlevsel ilişkiler, haberlerdeki kelime seçimleri ve haberlerin retoriği incelenmiştir.

Haber değerlendirmeleri sonucu elde edilen veriler, incelediğimiz tüm göç haberlerinin olumsuz nitelikte olduğunu göstermektedir. Göç; işsizlik, eğitim, sağlık, konut, ahlak, güvenlik, hijyen, barınma gibi çok önemli sorunları da beraberinde getirmiş ve bu nedenle basına olumsuz ve sorunlu bir şekilde yansımıştır. Ele alınan haberlerin çoğu göçün yarattığı sorunlar üzerinde durmuş ve bunların bir kısmı da İstanbul'un çok göç alan bir şehir olmasının, gerçek İstanbullu kimliğinin kaybolmasına sebep olduğunu ileri sürmüştür. Bu durumda İstanbulluluk kavramının 1950'lerden itibaren başlayan göç dalgalarıyla birlikte anlamını yitirmeye başladığını, zamanla bu kavramın göçe evrildiğini ve haberlere de bu şekilde yansıdığını söylemek mümkündür.

Ayrıca ele aldığımız zaman aralığında çıkan gazetelerde iç göçten ziyade dış göç haberlerine yer verildiğini görmekteyiz. İncelediğimiz dönemin şartları sebebiyle, özellikle Suriye'den İstanbul'a yapılan göçler haberlere yansımıştır. Bu durumda daha önemli ve güncel bir sorun olması sebebiyle İstanbulluluk kavramını içeren haberlerden ziyade, savaş nedeniyle Suriye'den İstanbul'a yapılan göçlerin ve bu göçlerin ekonomik, sosyal ve siyasal sonuçlarının üzerinde durulduğunu söyleyebiliriz.

EKLER

EK 1

HABER 1:

2014'te Suriyeli Sayısı 1 Milyonu Aşacak

Türkiye'deki Suriyelilerin sayısı 700 bine ulaşırken, 2014'te bu sayının 1 milyonu aşması bekleniyor. Suriye istikrara kavuştuğunda dahi dörtte bir oranında Suriyelinin Türkiye'de kalması bekleniyor.

AFAD'dan yapılan açıklamaya göre 2011 Mart ayından bu yana Suriye'den gelenler için kurulan 15 çadırkent, bir geçici kabul merkezi ve altı adet konteyner kentte 210 bin 358 Suriyeli kalırken, kampların dışında ise 450 bin Suriye vatandaşının bulunduğu belirtildi. Türkiye, Suriyelilerin tüm insani ihtiyaçlarını ve sağlık hizmetlerinin ücretlerini karşılıyor. Bu çerçevede Suriyelilere barınma, yiyecek, sağlık, güvenlik, sosyal aktivite, eğitim, ibadet, tercümanlık, haberleşme, bankacılık hizmetleri veriliyor.

(Cumhuriyet – 1 Ocak 2014)

HABER 2:

İşte Mülteci Araştırması

İkinci Vatan Gaziantep

AFAD Suriyeli mülteciler üzerine kapsamlı bir araştırma yaptı. Buna göre sadece Gaziantep'te 90 bin sığınmacı bulunuyor. Suriyelilerin yarısı kaçak.

Başbakanlık, Suriye'nin üç yıldır konuk ettiği Suriyeli sığınmacılara yönelik en kapsamlı araştırmayı yaptı. Türkiye'de son rakamlara göre kamp dışında 450 bin ile sayısı 20'yi bulan kamplarda 210 bin olmak üzere toplam 660 bin Suriyeli sığınmacı bulunuyor. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'nca yaz aylarında

2700 Suriyeli ile yapılan anketin sonuçları 64 sayfalık raporda toplandı. Söz konusu rapordan önce çıkan detaylar özetle şöyle:

20 Kampta 200 Bin Kişi

Türkiye'deki toplam 20 kampta 200 binden fazla Suriyeli barınıyor. Bunların yüzde 36.6'sı Şanlıurfa, yüzde 16.3'ü Gaziantep, yüzde 13.6'sı Kilis, yüzde 7.7'si Hatay, yüzde 7.5'i Kahramanmaraş'ta bulunuyor.

Mülteci Şehirleri

Barınma merkezleri dışında yaşanların 90 bini Gaziantep'te, 60 bini Hatay'da, 45 bini Şanlıurfa'da, 35 bini Mardin'de, 10 bini Kahramanmaraş'ta, 80 bini ise diğer kentlerde bulunuyor.

Beşte Birinin Oturma İzni Yok

Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılardan kamp dışında olanların yaklaşık yüzde 45'inin AFAD kaydı var ve yaklaşık yüzde 20'sinin oturma izni bulunuyor. Kamp dışında yaşayanların kesin sayısı bilinmiyor.

En Çok Halepli Var

Mültecilerin yüzde 36'sı Halep'ten, yüzde 20.9'u İdlip'ten, yüzde 10.9'u Rakka'dan, yüzde 9.2'si Lazkiye'den geldi.

Yarısı Gayri Resmi Girmiş

Mültecilerin yüzde 4.9'u pasaportla, yüzde 52.4'ü resmi sınır geçiş noktasından pasaportsuz, yüzde 42.7'si gayri resmi sınır geçiş noktasından Türkiye'ye giriş yapmış.

Erkekler Çoğunlukta

Sığınmacılar içinde erkeklerin oranı yüksek. Kamplarda ve dışarıda barınan sığınmacıların yüzde 51.4'ü erkek. Sığınmacıların çoğunluğu 19-54 yaş grubu arasında.

İlkokul Mezunu

Kamplarda kalan Suriyelilerin yüzde 12.3'ü okur yazar değil. 36.6'sı ilkokul mezunu. Sadece 7.8'i üniversite mezunu.

Bir Evde iki Aile

Kamp dışında barınan Suriyelilerin yüzde 20'si konutlarda iki aile olarak kalıyor. Konutların yüzde 11.3'ünde üç ve daha fazla aile barınıyor. Kamplardaki konutların yüzde 92.6'sında bir aile kalıyor.

Kamptakiler Memnun

Kamplarda yaşayanların yüzde 61 konut büyüklüğünü, yüzde 58'i konut rahatlığını, yüzde 85'i konut güvenliğini yeterli buldu. Yüzde 73.1'i ise konutun iklime uygun bulmadı. Kamplarda barınanların yüzde 60'ı sağlık hizmetlerinden memnun olduğu bildirildi.

(Türkiye – 4 Ocak 2014)

HABER 3:

Artık Türkiye'nin Her Yerindeler

Bizim Suriyeliler Türkçe Öğreniyor

Savaştan kaçarak geldikleri ülkemizde, eğitimden sağlığa kadar birçok hakka kavuşan Suriyeliler, şimdi de Türkçe kurslarına başladı

Ülkelerindeki savaştan kaçarak Türkiye'ye gelen yüzbinlerce Suriyeliler, her geçen gün daha fazla alışmaya ve adeta bizden biri olmaya başladı. Üniversitelere sınavsız

girebilen, sağlık konusunda Türk vatandaşları ile aynı haklara kavuşan Suriyeliler, kendi iş sahalarını bile kurmaya başladı.

Oy kullanma hakkı hariç birçok imkâna kavuşan Suriyeliler, şimdi de aile boyu Türkçe kurslarına giderek, dilimizi öğrenmeye başladı. Kendilerine ait bir müzik korosu dahi kuran Suriyeliler, halk kurslarına büyük ilgi gösterdi. Bu kurslardan biri de Osmaniye ilimizdeydi. Osmaniye'de kiraladıkları evlerde kalan Suriyeliler, Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından "Okullar Hayat Olsun" projesi kapsamında düzenlenen okuma yazma kurslarında Türkçe öğreniyor. Kurslara çocuklarıyla katılan Suriyeliler, Türkçe okuma ve yazmayı öğrenerek, sosyal yaşamlarını daha kolay sürdürebilme imkânı buluyor.

İl Milli Eğitim Müdürü Kadir Kılıç, "Eğitim, insanın en temel ve insani hakkıdır. Türkçeyi öğrenmek için talebin onlardan gelmesi mutluluk verici. Biz bu talepleri geri çevirmiyor, gereğini yapıyoruz" dedi.

(Türkiye – 7 Ocak 2014)

HABER 4:

Türkmenleri IŞİD Terörü Vurdu

Irak Şam İslam Devleti (IŞİD) Örgütü, sınırda bulunan Türkmen köylerini bombalıyor. Son 2 günde 3500 Türkmen Türkiye'ye geldi

Kilis'in Elbeyli İlçesi'nin karşısında bulunan Suriye Ordusu (ÖSO) ile El Kaide bağlantılı Irak Şam İslam Devleti (IŞİD) örgütü mensupları arasında şiddetli çatışmalar devam ediyor. IŞİD örgütü mensupları son günlerde Türkmen köylerini de hedef alıyor. Katliam endişesi yaşayan ve köyleri bombalanan Türkmenler, sınırı aşarak Türkiye'ye geliyor. Sınırda güvenlik noktası oluşturan jandarmanın kontrolünde işlemleri yapılan Türkmenler daha sonra Türkiye'ye giriş yapıyor. Son iki günde gelen Türkmenlerin sayısı 3 bin 500'ü aştı. Dün gelen 500 Türkmen, Gaziantep İl Afet Müdürlüğü tarafından otobüslerle Viranşehir'deki kampa gönderildi.

Bu arada Suriye Yerel Koordinasyon Komitesi Halep Medya Sorumlusu Ahmed Hasan Ubeyd, "Silahlı muhalifler Halep'te iki cephede savaşıyor. Güneyde rejim güçleriyle, kuzeyde ise IŞİD üyeleriyle mücadele ediyor. IŞİD ve Esad rejimi, Halep ve çevresinde muhaliflere karşı ortak olarak savaşıyor" dedi. Suriye Halep Türkmen Meclisi Gaziantep sorumlusu Hamis Türk ise, Suriye'de 3.5 milyon Türkmenin yaşadığını belirterek "Özgür Suriye Ordusu ÖSO ile yaklaşık 2.5 yıldır Esad rejimine karşı mücadele ediyoruz. Bu savaşta 28 bin şehit verdik. Suriye halkıyla el ele vererek rejime karşı savaştıktan sonra IŞİD karşısında yalnız kaldık. İmkânsızlıklar sebebiyle bugün Türkiye'nin sınırına yakın 214 köyümüz bu grubun saldırısı altında" diye konuştu. Öte yandan sınırın karşısında çatışmaların şiddetlenmesi üzerine Gaziantep 5'inci Zırhlı Tugayı'ndan sınır birliklerine tank, zırhlı personel taşıyıcısı ve çok sayıda asker gönderildi.

(Türkiye – 30 Ocak 2014)

HABER 5:

Sefalet Sınırda

Yanı başımızda kampta 40 bin Suriyeli yaşamaya çalışıyor. Bir yandan dondurucu soğukta boğuşuyorlar, bir yandan açlıkla… Ölüm korkusu yüreklere kazınmış, Esad, El Kaide ve serseri kurşunlar kâbusları olmuş. Tek umutları Türkiye'den gelecek bir lokmada!

Suriye'nin sınır kenti İdlib'e bağlı Atme Kampı binlerce çadırdan oluşuyor… Nüfus 40 bine dayanmış ve artıyor. Kamp, El Kaidecilerin ve Esad'ın tacizine maruz kalıyor. Kampa sızıp bilgi almaya çalışıyorlar. Açlık had safhada… Bir lokmaya hasret kalan bu insanlar, çadırların önünde kurutmaya çalıştıkları parça ekmeklerle karınlarını doyurmaya çalışıyor.

Gözler Sürekli Havada

Yardım kuruluşları fırsat buldukça yemek dağıtıyor. Poşet, plastik kova kim ne bulursa 'pilav'la dolduruyor. Erken davrananlar alıyor gecikenler aç kalıyor! Burada

herkes tedirgin. Uçaklar bir süre önce kampı vurmuş. Küçük büyük herkeste gökyüzünü kontrol etmek gibi bir tik oluşmuş. En küçük bir seste bile Türkiye ile Suriye arasındaki sınırı belirleyen tel örgülere koşuyorlar.

(Türkiye – 2 Şubat 2014)

HABER 6:

O Çocuk Tek Başına Değilmiş

Suriye'den kaçarak Ürdün'e sığınan dört yaşındaki Mervan'ın fotoğrafı dün dünya basınında geniş yer bulmuştu. Ancak fotoğrafı çeken BM fotoğrafçısı Andrew Harper, twitter'dan yayınladığı yeni kareyle durumun farklı olduğunu gösterdi. Yeni karede Mervan'ın tek başına olmadığı ve kalabalık bir grubun arkasında yürüdüğü görülüyor.

(Sözcü – 19 Şubat 2014)

HABER 7:

28 Kaçak Ölümden Döndü

Bir umuda kaçış hikâyesinde daha facia ucuz atlatıldı. Çanakkale'nin Ayvacık ilçesi açıklarında önceki gün 23.00 sıralarında devriye gezen Sahil Güvenlik ekipleri, batmak üzere olan bir lastik bot fark etti. Su alan botta yarı beline kadar su içinde kalan Afganistan uyruklu 5'i kadın ve 5'i çocuk toplam 28 kaçak ölümden kurtarıldı. Sahil Güvenlik botuna alınan panik halindeki kaçaklar, Küçükkuyu Beldesi'ndeki Sahil Güvenlik Komutanlığı'na götürüldü. Kaçakların, Yunanistan'ın Midilli Adası'na geçmeye çalıştıkları belirlendi.

(Sözcü - 24 Şubat 2014)

HABER 8:

Kaçakları Taşıyan Bot Battı: 2 Ölü, 3 Kayıp

Muğla'nın Datça İlçesi'nde kaçakları taşıyan Zodyak bot alabora olup battı. 2 kişi hayatını kaybetti, 2'si çocuk 3 kişi ise kayboldu

Muğla'nın Datça İlçesi'nde, önceki akşam 22.30 sıralarında Suriyeli kaçakları taşıyan Zodyak botun battığı ihbarı üzerine, Marmaris ve Datça Sahil Güvenlik ekiplerine bağlı iki kurtarma botu, bölgeye gönderildi. Ekipler, suya düşen ve dalgalarla boğuşan 16 kaçağı kurtararak Datça Limanı'na getirdi. Kendilerini bekleyen 112 acil ekiplerince Datça Devlet Hastanesi'ne kaldırılan Suriyeli kaçaklardan Weisla Roi (55) ile kadın kaçak Doni Alhavaslı (29) yaşamını yitirdi. Suda kaybolduğu öğrenilen yaşlı bir kadın ile 1'i bebek 2 çocuğun ise arandığı bildirildi.

(Sözcü – 13 Mart 2014)

HABER 9:

Ege'de Kaçak Faciası

Yasa dışı yollardan Yunanistan'ın Midilli Adası'na geçmeye çalışan Suriyeli kaçakları taşıyan sürat teknesi Ayvalık'ta battı, 7 kişi öldü

Tamamı Suriyeli toplam 17 kaçağı taşıyan sürat teknesi, önceki sabah, Midilli Adası'na yaklaşık 1 mil uzaklıkta battı. Balıkçıların ihbarı üzerine bölgeye giden Yunan Sahil Güvenlik ekipleri, can yelekleri sayesinde su yüzeyinde kalmayı başaran 8 kaçağı kurtardı. Bölgedeki aramalarda 7 kaçağın da cesetleri bulundu. Kurtarılan kaçakların ifadelerinden kayıp olduğu öğrenilen 2 kişiyi ise arama çalışmalarının sürdüğü öğrenildi. Balıkesir'in Ayvalık İlçesi'nden Midilli'ye geçmeye çalıştıkları anlaşılan kaçakların cesetleri Midilli'deki bir hastanenin morguna kaldırıldı.

(Sözcü – 20 Mart 2014)

HABER 10:

Türk Sınırında Göç Skandalı

Yunanistan'ın Türkiye Sınırındaki Gümülcine mülteci kampında 6 bin göçmenin insanlık dışı şartlarda tutulduğu öne sürüldü. Sınır Tanımayan Doktorlar Örgütü, 'kamplarda uyuz ve sindirim sistemi hastalıklarının salgına dönüştüğünü' bildirdi.

Sınır Tanımayan Doktorlar (MSF) Örgütü'nün yayınladığı yeni bir rapor Yunanistan'da alıkonulan yasadışı göçmen ve mültecilerin insanlık dışı koşullarda yaşam savaşı verdiğini ortaya çıkarttı. Yaklaşık 6 bin göçmenin tutulduğu gözetim kamplarını denetleyen doktorlar, binlerce göçmenin temiz hava ve doğal ışıktan yoksun kapalı mekânlarda tutulduğunu ve temel hijyen koşullarından mahrum olduğunu tespit etti. Doktorlar özellikle Türkiye sınırındaki Gümülcine Göçmen Kampı'nda koşulların kabul edilemez olduğunu ve tutukluların burada "cehennemi yaşadığını" söyledi.

Her Yer Dışkı İçinde

MSF raporunda kamplarda hijyen koşullarına bağlı hastalıkların görüldüğüne dikkat çekildi. Buna göre kamplarda uyuz ve sindirim sistemi hastalıkları salgın halini alırken, diş sağlığı problemleri, kas ve kemik hastalıkları, nefes darlığı ve akciğer iltihaplanmaları gibi hastalıklarına da oldukça sık rastlanılıyor. MSF'nin Yunanistan şubesinin şefi Marietta Provopoulou. Gümülcine kampında döşemelerden insan dışkısı sızdığına şahit olduğunu söyledi ve "Avrupa topraklarında bu şartlarda yaşam savaşı veren insanların olduğuna gözümle görmeden inanmadım" dedi. İngiliz Guardian gazetesine konuşan Provopoulou, "Kamplardaki göçmenlerin başlıca şikâyeti insan gibi muamele görmüyor olmaları. Dünyada cehennemi yaşadıklarını iddia ediyorlar, ne yazık ki haklılar" dedi. Yunan yasaları uyarınca kaçaklar, bu kamplarda en fazla 18 ay tutulabiliyor. Aşırı sağın yükselişte olduğu ve geniş kitlelerden destek aldığı ülkede bir göçmenin art arda birçok kez gözetim kampına yollanarak 18 aydan çok daha uzun süre bu şartlarda yaşamak zorunda kaldığına rastlanabiliyor.

(Hürriyet – 3 Nisan 2014)

HABER 11:

Kriz Göç Yollarını Değiştirdi

Beş yıldır süren ekonomik kriz Avrupa Birliği ülkeleri arasındaki göç hareketini değiştirdi. 1990'ların ekonomik çekim merkezi olan İrlanda gibi ülkeler genç nüfusun kaçışını önleyemiyor. İspanya, İtalya, Portekiz ve Yunanistan, 1960'lardakine benzer bir şekilde göç veriyor. Ancak bu kez çalışanların göç sebebi askerî diktatörlükler yahut açlık değil, bir türlü azaltılamayan işsizlik, ekonomik kriz gerekçesiyle uygulanan kemer sıkma politikaları, hatta emekli aylıklarının düşürülmesi.

Her Ay 70 Bin İrlandalı

İlk darbeyi İrlanda yedi. 5 yılda 4,5 milyon nüfuslu ülke 400 bin çalışanını kaybetti. 2013 yazı boyunca günde ortalama 2.300 İrlandalı iş bulma ümidiyle başka bir AB ülkesine taşındı. AB'nin maddî yardımları da durumu değiştirmedi. İstatistik kurumunun verilerine göre 2008-2013 yılları arasında iş bulmak için başka bir ülkeye gitmek isteyen İrlandalı sayısı yüzde 289 arttı. Buna rağmen hâlâ 4 İrlandalı gençten biri işsiz.

2.6 Milyon İspanyol Göç Edecek

İrlanda'yı İspanya takip etti. Yüzde 27 işsizlik 2012'de 280 bin gencin başka ülkelere göçmesine sebep oldu. Son 2 yılda 6 bin İspanyol doktoru başka ülkelerde iş aramaya başladı. Uzmanlar, krizin atlatılamaması halinde önümüzdeki 10 yılda 2,6 milyon İspanyolun yurdu terk edeceğini tahmin ediyorlar.

Portekizliler de 1960'lardaki gibi kitlesel olarak göçüyorlar. Son 2 yılda ülkeyi terk eden çalışan sayısı 240 bin. Ülke nüfusunun 1o milyon olduğu düşünülürse bu korkunç bir kan kaybı. Ancak babalarından, dedelerinden farklı olarak bugün göçenler mavi yakalılar değil, iyi eğitimli, gençler.

25 yaş altı her 100 gençten 42'sinin işsiz olduğu İtalya'da da durum farklı değil. İtalyanların tercihi Almanya.

AB'nin Cenneti Almanya

'Sadece' yüzde 6,8'lik işsizlik oranıyla Almanya, AB ülkeleri içinde bir istisna. 2013'te Almanya'nın göç bilançosu (=Alınan göç-Verilen göç) 400 bin fazla vererek tarihi bir rekor kırdı. Yenilik, iş aramaya gelenlerin çoğunun Güney Avrupa kökenli oluşu. 2007-2011 yılları arasında İtalya Yunanistan ve İspanya'dan gelen işçi sayısı yüzde 93 arttı.

Almanya'nın, diğer ülkelerden gelen mühendislere, doktorlara ve genç mezunlara kapısını açmasının asıl nedeni, kalifiye çalışanlara olan ihtiyacı. Çünkü nüfus artışı sıfıra yakın olan Almanya'nın fabrikalarını çalıştırmak, laboratuvarlarını işletmek için komşu ülkelere ihtiyacı var. Ancak 1970'lerden farklı olarak bu kez iş bulmaya gelenler kalıcı değil, ortalama 1 yıl kalıp ülkelerine dönenlerin oranı yüzde 50. Bu arada, ilginçtir, ekonomik kriz sebebiyle çalışanlarını Kuzey Avrupa'ya kaptıran Güney Avrupa ülkeleri, Akdeniz güneşinden, düşük vergilerden ve ekonomik kriz sebebiyle düşen fiyatlardan faydalanmak isteyen emeklileri çekmeye devam ediyor.

(Hürriyet IK – 6 Nisan 2014)

HABER 12:

Keseb'deki Ermeniler İçin Zorunlu Göç

Suriye'de muhaliflerin Keseb'i ele geçirdikten sonra Ermenileri zorla göç ettirdiği iddia ediliyor. Ankara yalanlasa da tanıklar ve Ermeni lobisi "Göçün arkasında Türkiye var" diyor

Türkiye Mi Destekledi

Üç yıldır iç savaş yaşanan Suriye'de ağırlıklı olarak Ermenilerin yaşadığı Keseb kasabası Esad rejimine karşı savaşan Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) savaşçılarının eline geçti. Çatışmaların şiddetlendiği 23 Mart'ta Türkiye sınır ihlali yaptığı gerekçesiyle Keseb üzerinde uçan Suriye'ye ait savaş uçağını düşürmüştü. Suriyeli yetkililer Türkiye'nin uçağı muhaliflere destek sağlamak için düşürdüğünü ileri sürmüştü. Suriye Dışişleri Bakanlığı Birleşmiş Milletler'e mektup yazarak Keseb'e saldırıyı gerçekleştirenlere yardım ettiği gerekçesiyle Türkiye'yi şikayet etmişti. Türkiye ise Suriyeli muhaliflere yardım ettiği iddiasını yalanlamıştı.

'Savaşçılar Hatay'dan Geldi'

Keseb'de yaşayan Ermenilerin büyük çoğunluğu Lazkiye'ye kaçmak zorunda kaldı. Üç gün önce 18 kişilik bir Ermeni grup ise Türkiye'ye sığındı. Yaklaşık 50 Ermeni'nin ise Keseb'i terk etmediği belirtildi. Dışişler yalanlasa da BBC'ye konuşan görgü tanıkları 1 yıldır işgale direnen Keseb'in Türkiye'nin Hatay sınırı tarafından giriş yapan savaşçılar tarafından ele geçirildiğini ileri sürüyor. Ermeni soykırımı iddialarının yıldönümü olan 24 Nisan yaklaşırken Keseb'deki Ermenilerin de zorunlu göçe sürüklenmesi dünyadaki Ermeni lobisini de ayaklandırdı. Lobi Türkiye aleyhine büyük bir kampanya başlattı.

(Posta – 9 Nisan 2014)

HABER 13:

Tarlabaşı'nın Yeni Misafirleri Suriyeliler / Bir Sınıf Dört Dil

Savaştan kaçıp Türkiye'ye gelen Suriyeli kadınlar, Tarlabaşı'nda çocukların eğitimine destek verip kadınlara Türkçe ve okuma-yazma öğreten Tarlabaşı Toplum Merkezi'nin yeni müdavimleri. Onların Türkçe öğrendiği sınıflarda 4 farklı dil konuşuluyor.

Çalışanlarının deyimiyle 'medeniyetin 150 metre aşağısındaki Tarlabaşı'nda, Bilgi Üniversitesi'nin desteğiyle kurulan Tarlabaşı Toplum Merkezi (TTM) 8 yıldır çocukların eğitimine destek oluyor, kadınlara Türkçe ve okuma-yazma öğretiyor.

Merkezin en yeni ziyaretçileriyse ülkedeki savaştan kaçarak İstanbul'a sığınan ve Tarlabaşı'nda yaşamaya başlayan Suriyeliler.

Dersimiz: Derdini Anlatma

Gelen talep üzerine merkezde geçen eylülden beri haftanın üç günü Türkçe dersleri veriliyor. 15 kişilik ilk öğrenci grubuna ek olarak 20 kişi de yeni bir sınıfın açılması için bekliyor. Öğrenciler Halep, Şam ve sınır köylerinden gelen kuaför veya ilkokul öğretmeni gibi çeşitli meslek sahibi. Derslerde İngilizce, Türkçe, Kürtçe ve Arapça konuşuluyor. Ders programı da öğrencilerin talebine göre belirleniyor: Hastaneye gittiklerinde rahatsızlıklarını anlatma, pazarda alışveriş, geçmiş zaman hikâyelerini anlatma…

Destekçilere İhtiyaç Var

TIM'nin sorumlusu sosyal hizmet uzmanı Ceren Suntekin, "Tüm çalışmaları hak temelli yapıyoruz. Burada insanlar barınma, sağlık, eğitim, ve kendini ifade konusunda problemler yaşıyor" diyor. Ancak Suntekin, geçen ocaktan beri çalışmalarını tek sınıflı 70 metrekarelik bir mekânda sürdüren TIM'deki küçülmenin sebebi nedir sorusuna ise, "Bugüne kadar uluslararası fon ve bağışlarla ayakta kaldık ama bu kurumlar siyasi gündemin de etkisiyle Türkiye'den çekiliyor" diye cevaplıyor ve devam ediyor: "Bu insan hakkı ihlalleri konusunda kendini sorumlu hisseden kurumsal destekçilere ihtiyacımız var!"

Ortak Çatı Yoksulluk

CEREN Sun tekin, "İkinci sınıf vatandaş olarak damgalanan bütün gruplar Tarlabaşı'nda yoksulluk çatısı altında yaşıyor. Özellikle zorunlu göçle gelenlerin kente uyum süreçlerine yardım ediyoruz. Buradaki çocuklar polis baskınlarını sokakta gördükleri çatışmaları normalleştiriyor. Çocuklara çocukluklarını yaşatmaya çalışıyoruz" diyor.

(Hürriyet – 13 Nisan 2014)

HABER 14:

63 Aileyi Köylerinden Eden Kan Davası, Barışla Sonuçlandı

Siirt'in Yapraktepe köyünde Kartal, Özay ve İlter aileleri arasında yaşanan kan davası, yenilen barış yemeğiyle son buldu. Kan davalı üç aileye mensup kişiler, birbirlerini kucakladı.

Siirt'in Pervari ilçesine bağlı Yapraktepe köyünde 9 yıl önce başlayan ve 3 kişinin öldüğü kan davası, Siirt Valisi Ahmet Aydın ve kanaat önderlerinin araya girmesiyle barışla sonuçlandı.

Kan davasına götüren olay, 2005 yılı Temmuz ayında yaşandı. Kartal, Özay ve İlter aileleri arasında muhtarlık seçimleri sonrasında çıkan kavgada Mehmet Ali Kartal, Abdulgaffar Kartal ve Leyla Özay hayatlarını kaybetti. O günden bu yana devam eden ve yaklaşık 63 ailenin köyden göç etmesine sebep olan kan davası, Vali Aydın ile kanaat önderi Hamdullah Özcan'ın her iki aile ile yaptığı görüşmelerin olumlu sonuçlanmasıyla barışla noktalandı.

Yapraktepe köyünde dün barış töreni düzenlendi. Törene Vali Aydın, 3'üncü Komando Tugay Komutanı Tuğgeneral Halil Soysal, Pervari Kaymakamı Murat Kahraman, Siirt Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Murat Erman, İl Jandarma Komutanı Kurmay Albay Şenol Yeloğlu, İl Müftüsü Faruk Arvas, kanaat önderi Hamdullah Özcan ile civar köylerden çok sayıda vatandaş katıldı. Aydın, kan davalı ailelerin kardeşliğine şahit olduklarını söyleyerek şöyle konuştu: "Barışınıza, kardeşliğinize şahitlik yapmak için buradayız. 9 yıldan beri devam eden ve yaklaşık 63 ailenin mağduriyetine sebep olan kan davasının barışla sonuçlanmasında büyük bir özveri gösteren Kartal, Özay ve İlter ailelerimize teşekkür ediyorum. Peygamber Efendimiz'in 'Yerdekilere merhamet edin ki, göktekiler de size merhamet etsin' sözünde olduğu gibi, barışın ve kardeşliğin tesisi için, birliğe beraberliğe ve hoşgörüye her zamankinden daha fazla ihtiyacımız vardır. Bu anlamlı sulhun ailelerimiz arasında kalıcı olmasını yüce Allah'tan temenni eder, emeği geçen herkese teşekkür ediyorum."

Konuşmaların ardından dualar okundu. Kan davalı üç aileye mensup kişiler, birbirlerini kucakladı. Daha sonra taraflar, köy meydanında hep birlikte barış yemeğini yedi.

(Zaman – 14 Nisan 2014)

HABER 15:

Suriyeliler Türkçe Öğreniyor

Aralarında doktor, mühendis, öğretmen ve avukatların da bulunduğu bir grup Suriyeli, günlük hayatlarını daha kolay sürdürebilmek için Türkçe okuma ve yazma öğrenmeye başladı.

Ülkelerindeki iç savaştan kaçarak Türkiye'ye sığınan Suriyelilerin, Türkçe bilmedikleri için günlük hayatlarında iletişim konusunda sıkıntı yaşamaları üzerine harekete geçen Gaziantep'in Şahinbey Belediyesi, Gaziantep Üniversitesi iş birliğiyle Yaşar Torun Gençlik Merkezi'nde Türkçe okuma ve yazma kursu açtı. Kursa katılan Suriyeliler, Türkçe'yi iyi derece öğrenerek hayatlarını kolaylaştırmaya başladı. Suriyeliler, problem, sıkıntı ve isteklerini daha kolay aktararak, iletişimlerini güçlendirdi. TÖMER tarafından yapılan sınava giren ve başarılı olan bazı Suriyeli öğrenciler, Gaziantep Üniversitesi'nde yarım kalan eğitimlerini tamamladı. Belediye başkanı Mehmet Tahmazoğlu, "Suriyeli kardeşlerimizin günlük hayatta Türkçe bilmedikleri için çok sıkıntı yaşadıklarını görünce kurs açtık. Yaklaşık 6 ay eğitim verilen kursa 15-60 yaş arası Suriyeliler katılıyor" dedi.

(Türkiye – 14 Nisan 2014)

HABER 16:

İnsanlığın Ateşle İmtihanı

Savaştan kaçıp Türkiye'ye sığınan Suriyelilerin sayısı 1 milyonu buldu. Suriyelilerin yaşadığı insani dram, siyasi durumun gölgesinde kalıyor. Onlar ağır yaşam şartlarından, yurttaşlar ise onlardan şikâyetçi...

Türkiye 1 milyon Suriyeli sığınmacıya ev sahipliği yapıyor. Savaş nedeniyle evlerini, işlerini yitiren Suriyelilerin önemli bir bölümü, yaşamlarına Türkiye'de devam etmeyi planlıyor. Çalışma izinleri olmayan Suriyeliler, kaçak işçi olarak, Türk vatandaşlarına verilen ücretin yarısına inşaat işçiliği, boyacılık, terzilik, ayakkabı yapımı gibi işlerde çalışıyor.

Yaşar Üniversitesi AB Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü Yrd. Doç. Dr. Ayselin Yıldız ve Dokuz Eylül Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Elif Uzgören, İzmir'de yaşayan Suriyeli sığınmacılar üzerine iki ay süren bir çalışma yaptı.

Suriyeli sığınmacıların sosyal uyum süreç ve sorunlarını, hem Suriye hem de Türk vatandaşlarının bakış açılarından değerlendiren çalışma hakkında bilgi veren Yrd. Doç. Ayselin Yıldız, "Özellikle kamplar dışındakilerin eğitim, sağlık, barınma, yiyecek, iletişim konularında ciddi sıkıntıları var. En temel sorun ise savaştan kaçıp Türkiye'ye sığınan Suriyelilerin yaşadığı insani dramın, maalesef krizin siyasileştirilmesinin gölgesinde kalması. Meseleye, siyasi açıdan değil insani açıdan bakmak gerekli" dedi.

Kayıtsızlarla beraber İzmir'de yaklaşık 5 bin Suriyeli sığınmacı olduğunun tahmin edildiğini belirten Yıldız, Türkiye'nin, bugün tahmini 1 milyon Suriyeli sığınmacıya ev sahipliği yaptığını, Avrupa Birliği ülkelerindeki sayının yaklaşık 64 bin olduğunu söyledi.

Yrd. Doç. Dr. Elif Uzgören ise aralarında doktor, mühendis gibi eğitimlilerin de bulunduğu ancak çalışma izinleri olmayan Suriyeli sığınmacıların, ailelerine

bakabilmek için kaçak olarak çalıştıklarına ve bu durumun İzmir'de ucuza işçi çalıştırma, emek sömürücülüğü ve yasadışı ekonomi sorunu yarattığını belirtti. Türk vatandaşlarına verilen ücretin yarısına kaçak olarak çalışan Suriyelilerin, genellikle inşaat işçiliği, boyacılık, terzilik, ayakkabı yapımı gibi gündelik işlerde çalıştığını belirten Uzgören, "Ücretlerini bazen alıyor kimi zamansa hiç alamıyorlar. Devletten beklentileri, geçici oturma izninden öte çalışma izinlerinin olabilmesi. Çalışma izninin olmaması, Suriyeli sığınmacıların kimi işverenlerce sömürülmesine ortam sağladığı gibi kimilerinin ise suça ve yasadışı yollara yönelmesini artırabilir. Türk vatandaşları ise kendileri iş bulamazken Suriyelerin ucuza çalışarak var olan sınırlı işleri de ellerinden aldığından şikâyetçi" dedi.

10 bin doğum

Türkiye'de bugün 10 ilde kurulan çadır ve konteyner kentlerden oluşan 22 barınma merkezinde, yaklaşık 220 bin Suriyeli sığınmacı bulunduğunu kaydeden Ayselin Yıldız şunları söyledi: "Ancak planlı bir kayıt sistemimiz olmadığından, kamp dışında özellikle büyük şehirlere yayılmış en iyimser tahminle 600- 800 bin civarı Suriyeli sığınmacı olduğu tahmin ediliyor. Kamplarda yaşayan sığınmacılar, Türkçe öğrenmek, topluma daha çok entegreolabilmek ve daha da önemlisi Türk vatandaşlığı almak istiyor.''

Ayselin Yıldız, görüştükleri İzmirlilerin, sığınmacılara yardım edilmesi gerektiğini söylediklerini, ancak sayıları arttıkça toplumsal bir güvenlik tehdidi olabileceklerine ilişkin kaygıları olduğunu vurguladı. Yıldız, "Gelirleri olmadığı için hırsızlığa, suça eğilimli olduklarını, mutlaka geri dönmeleri gerektiğini ve siyasi amaçlara alet edildiklerini dile getiriyor. En çok da etrafta sıklıkla görmeye başladıkları Suriyeli çocuk dilencilerden rahatsızlık ve endişe duyduklarını vurguluyorlar. Suriyelilere vatandaşlık verilmesine kesinlikle karşılar, vatandaşlık verilmesi durumunda Suriyelilerin geri dönmeyeceğini belirtiyorlar" dedi.

(Cumhuriyet – 15 Nisan 2014)

HABER 17:

Türkiye'deki Suriyeliler'in Sayısı 1 Milyona Yaklaştı

Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi (AFAD) Başkanı Fuat Oktay, Türkiye'deki Suriyeli sayısının 900 bini aştığını bildirdi. Oktay'ın açıklamasıyla, Türkiye'deki Suriyeli sayısının büyük kent olmak için gereken 750 bin nüfus sayısını 150 bin aştığı da ortaya çıktı. Oktay, Suriyeli mülteciler için Türkiye'nin bugüne kadar harcadığı paranın ise 2,5 milyon doları geçtiğini de söyledi.

(Sözcü – 17 Nisan 2014)

HABER 18:

Çadırkentte 11 Bin Suriyeli Bebek

Suriye'deki iç savaştan kaçıp Türkiye'ye sığınan yüzbinlerce mültecinin hayatta kalma mücadelesi zor şartlarda devam ediyor. Sayıları 700 bine dayanan Suriyeli mültecilerin ancak 220 bin 100'ü, Türkiye'nin kurduğu 16 çadır ve 6 konteyner kentte barınıyor. Evlerinden, yurtlarından ayrı ayakta kalmaya çalışsalar da, yakınlarının acısıyla sarsılmış olsalar da hayat devam ediyor. Türkiye'deki barınma merkezlerinde bugüne kadar 11 bin 533 Suriyeli çocuk dünyaya geldi. Ülkelerinde yaşanan çatışmalardan habersiz doğan çocuklarını vatanlarından uzakta büyütmek zorunda kalan Suriyeli aileler, "Her türlü ihtiyacımız karşılanıyor ama çocuğumun ülkemde doğmasını isterdim" diyor. Mülteciler, dört gözle savaşın biteceği ve çocuklarıyla beraber ülkelerine dönecekleri günü bekliyor.

(Türkiye – 1 Mayıs 2014)

HABER 19:

İç Savaşlar, Göçmen Sayısını İki Yılda 15 Kat Artırdı

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu bünyesinde kurulan Ege Kıyılarındaki Yasa Dışı Göç Faaliyetlerini Araştırma Alt Komisyonu, yaptığı incelemelerde ilginç sonuçlarla karşılaştı.

Yasa dışı göç faaliyetleriyle ilgili yapılan kapsamlı araştırmayı raporlaştıran İnsan Hakları Alt Komisyonu, yaşanan sorunun sebepleri ve sonuçlarına ilişkin çarpıcı tespitler yaptı. Raporda, Türkiye'nin gelişmiş Batı ülkeleri ile gelişmemiş yoksulluk ve şiddet sarmalındaki ülkeler arasındaki konumu nedeniyle dünyadaki temel göç yollarından biri olduğu belirtilirken, her iki bölge arasındaki refah seviyesi ortadan kalkmadan, bu göç hareketliliğinin sona ermeyeceği kaydedildi. Ege Denizi'nde yakalanan göçmen sayısının giderek arttığına işaret edilen raporda, 2011 yılında Ege'de 546 yasa dışı göçmenin yakalandığı, 2013 yılında bu sayının 8 bin 47'ye çıktığı ifade edildi. Ayrıca geçen yıl 40 göçmenin de ölü olarak bulunduğu kaydedildi. Raporda, "2013 yılındaki artışın nedeni, ülkelerindeki iç savaş nedeniyle 2011 yılından itibaren Türkiye'ye gelen yüz binlerce Suriye vatandaşının yasa dışı göç olayına karışmasıdır." denildi.

Raporun değerlendirme ve sonuç bölümlerinde göçmenlerin ülkelerine geri gönderilmesi işlemlerini yürüten Geri Gönderme Merkezlerine (GGM) yönelik eleştirilerde bulundu. Şu tespitlere yer verildi: "GGM'lerde göçmenlerin cep telefonlarına el konulması uygulamasının dayanağı bulunmadığı gibi hakkaniyetli de değildir. Bu şekilde iletişim hakkının kısıtlanmaması gerekmektedir. GGM'lerde yapılan görüşmelerde göçmenler uzun sürelerdir tutulmakta olduklarından şikâyetçi olmuşlardır. Gerçekten de göçmenlerin GGM'lerde tutulma sürelerinin AİHM içtihatları ve diğer uluslararası önerilere uygun olmadığı görülmektedir. Sebebi bilinmemekle birlikte, yakalanacaklarını anladıklarında göçmenlerin botlarını kasten batırdıkları durumlar mevcuttur. Yasa dışı geçişleri ve ölümleri önlemek bakımından, lastik botların veya diğer araçların temini sırasında alınabilecek tedbirler üzerinde düşünülmesinde fayda vardır."

Yasa dışı göçle mücadelenin ağırlıklı olarak Ege kıyılarında yapıldığı belirtilen raporda, Türkiye'ye girişlerin doğu ve güneydeki kara sınırından yapıldığına dikkat çekildi ve çalışmaların daha çok bu bölgelerde yapılması gerektiği belirtildi. Raporda, "Yasa dışı göçmenler, sınırdan girdikten sonra yurtiçinde de çok uzun bir mesafeyi kat ederek Ege kıyılarına ulaşmaktadırlar. Dolayısıyla emniyet, jandarma, gümrük, istihbarat teşkilatı gibi kurumların etkin bir çalışmayla yasa dışı göçmenleri engellemesi, ayrıca vatandaşların ve medyanın da duyarlı davranması gerekmektedir. Şu aşamada uzun ve girintili-çıkıntılı bir kıyıyı gözetlemek ve denetlemekle görevli Sahil Güvenlik Komutanlığı üzerinde ciddi bir yük olduğu görülmektedir." denildi.

Yunanistan, Botların Batmasına Göz Yumuyor

Raporda, Yunanistan'ın Kaçak göçmenlere ilişkin uygulamaları da eleştirildi. Bu konuda şu tespitlerde bulunuldu: "Yunanistan'ın, kendi karasularına giren göçmenlere ait botları Türk karasularına geri ittiği, bunu yaparken kötü muamele uyguladığı, göçmenlere ait eşyaları gasp ettikleri, hatta cankurtaran malzemelerini dahi aldıkları ve batmalarına göz yumdukları yönünde görgü şahitleri ve yazılı ifadeler şeklinde kuvvetli iddialar bulunmaktadır. Bu iddialar Uluslararası Af Örgütü'nün 2013 yılında yayınladığı bir raporda da yer almıştır. Yunanistan'ın bunu bir devlet politikası haline getirdiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Oysa Türkiye ve Yunanistan arasında 2002 yılında yürürlüğe girmiş olan Geri Kabul Anlaşması bulunmaktadır. Böyle bir anlaşma varken, göçmenleri geri itme ve bu şekilde hayatlarını da tehlikeye atma biçimindeki bir yola tevessül etmenin kabul edilebilir yanı bulunmamaktadır."

(Zaman – 2 Mayıs 2014)

HABER 20:

‘Canı’na Döndü Canından Oldu

Soma Madenleri Eynez Ocağı’ndan çıkarılan her madencinin bedeni, bıraktıklarına acı ve göz yaşartıcı bir hikâye olarak da geri dönüyor. İşte yürek burkan, iç parçalayan o hikâyelerden biri…

Madende hayatlarını kaybeden baba oğul Hüseyin ve Ferhat Avkaş, bu toplu ölümün hikâyeleriyle gün yüzüne çıkan iki madencisi. Baba Hüseyin 43 yaşında, emekli bir madenci. Hüseyin 1990 yılında Ordu’dan göçtü Soma’ya. Ordulular da Türkiye’nin ehil madencilerinden bilinirdi. Soma’da iş bulmakta zorlanmadı, kısa sürede usta, ardından çavuş ve başçavuşluğa yükseldi. Madende başçavuş, tüm madenciler için ‘işin en iyi öğrenileceği’ kişi demekti. Ayrıca iyi bir başçavuşun ekibindeysen, güvendesin demekti. Baba Hüseyin Avkaş, geçtiğimiz yıllarda emekli oldu. Ancak madenden ayrılamadı, sırayla oğullarını da aldı yanına. Önce Fatih’i ardından da 19’una basar basmaz Ferhat’ı. “Ferhat gibi dağları delecek benim oğlum” dediği Ferhat’ı.

İkinci Oğul, ‘İnmedi’

Madenciliğin yazılı olmayan kurallarından “Aynı evde yaşayan madencilerin aynı vardiyada çalışması” pek çok aile gibi Avkaş ailesi için de işlemiyordu. Çünkü Hüseyin Avkaş ve çocukları, her seferinde maden öncesi ve sonrası evde hazırlık yapmak zorunda kalan anne Melek Hanım’a yük olmak istemiyorlardı. İşletmeler de göz yumuyordu bu duruma. O gün de Hüseyin ve Ferhat, Melek Hanım’ın dualarıyla ayrıldı, Fatih ise rahatsızlığı nedeniyle madene inmeyeceğini söyleyerek evde kaldı. Saatler sonra yaşanacaklar, Fatih’in hayatında bir dönüm noktası olacaktı.

Kucak Kucağa Bulundular

Madende her ekip 2 kişiden oluşuyor, bir kolda 10 ekip bulunuyor. Hüseyin Avkaş, başçavuş olarak yaklaşık 60 kişinin sorumluluğunu üstleniyor. Ferhat da babasının kolunda, mesleğin ayrıntılarını babasından öğreniyor. 19 yaşına kadar pazarlarda tezgâh açan Ferhat’ın madene inişi 1 yıldan daha az. Ve baba-oğul o cehennem

gününde de, omuz omuza kazma sallamaya başlıyor. Bir ara baba Hüseyin, 'Tertip' denen durum raporu vermek için telefon hattının bulunduğu bölüme çıkıyor. Ferhat ve arkadaşları, yerin yüzlerce metre altındalar. O sırada nedeni hâlâ belli olmayan bir alevlenme yaşanıyor, kısa sürede karbonmonoksit gazı tüm ocağı kaplıyor. Hüseyin Başçavuş, tecrübesiyle durumun vehametini anlıyor; ancak oğlu ve diğer oğulları yüzlerce metre aşağıda onları orada bırakmayı bir an olsun bile düşünmeden madenin derinliğine doğru ilerliyor. Yanından geçip gidenlerin uyarılarına aldırmadan oğluna ve oğlu gibi sevdiği ekibine ulaşmaya çalışıyor. Bundan sonra neler yaşandı, kaç dakika daha o kıstırılmışlıktan kurtulmaya çalıştılar, son sözleri ne oldu, kimse bilmiyor. Ancak neredeyse tam bir gün sonra bulundukları yere ulaşan kurtarıcıları, şu manzarayla karşılaşıyor… "Baba Hüseyin Avkaş ve oğlu Ferhat Avkaş kucak kucağalar." Şimdi Kırkağaç Mezarlığı'nda yan yana yatan bu baba ve oğlu, madencilerden geriye gözlerinden sakındıkları anneleri, Melek Hanım, rahatsızlığı nedeniyle madene inmeyerek ölümün kıyısından dönen Fatih ile evin en küçük oğlu Ferdi ve kızı Özlem kalıyor.

(Hürriyet - 16 Mayıs 2014)

HABER 21:

Soma'da Taşeronun Da Taşeronu Var

SOMA'dan sonra en büyük acıyı yaşayan Savaştepe ve Kınık'ın nüfusları her geçen gün azalıyor. Savaştepe geçmişin aydın kenti… Atatürk, İnönü, Hasan Ali Yücel, İsmail Hakkı Tonguç ve Halil Fikret Kanad'ın katkıları ile 1930'larda kurulan Köy Enstitüsü'nde önce, askerliğini çavuş olarak yapmış erkeklerden köy öğretmeni yetiştirilmiş; bugünlerde ne olduğunu hiç sormayın. Birçok ünlü eğitimci, politikacı, hukukçu ve doktor buradan yetişmiş…

Soma'da en çok can veren Savaştepeliler olmuş. İlk darbeyi, 'Tütün kotası'nın kısıtlanmasından sonra yemişler. Son 8-10 yılda 'tembelleşmiş' ve göç vermeye başlamış. "Yeşil kart çıktı ilçe ekonomisi kalmadı" diyorlar.

Yeşil kart sahipleri çalışan, üreten, ekip-biçen Savaştepeli'ye "enayi" gözüyle bakıyor. 800 lira maaş alan madencilerden 'Dayıbaşı' sistemiyle 'komisyon' ve 'spor parası' nasıl kesilir?

(Hürriyet - 18 Mayıs 2014)

HABER 22:

Çok Yazık

Suriye'deki iç savaştan kaçarak ülkemize sığınanlar zor şartlarda hayat mücadelesi veriyor. Bazı Suriyeli mülteciler daha önce organ mafyasının eline düşmüş, bazıları ise sokaklarda dilenmek zorunda kalmıştı. Şanlıurfa'da dün yapılan baskında ise bazı Suriyeli kadınların fuhuş batağına saplandığı ortaya çıktı

Şanlıurfa polisi dün gece Bahçelievler Mahallesi'ndeki kafe ve eğlence mekânlarına baskın düzenledi. Gece geç saatlere kadar süren kontrollerde; oturma ve çalışma izni olmadan buralarda çalıştığı saptanan 6 Suriyeli kadın gözaltına alındı. Polisler ayrıca Suriyeli kadınları izinsiz çalıştıran 2 işletme sahibini de gözaltına aldı.

(Posta – 19 Mayıs 2014)

HABER 23:

Suriyeli Kaçaklar Denizden Toplandı

Sahil Güvenlik Komutanlığı'na bağlı ekipler, İzmir'in Dikili İlçesi Denizköy açıklarında bindikleri fiber tekne batan 15 Suriye uyruklu kaçak göçmeni denizden kurtardı, bir kadının ise sudan cansız bedeni çıkarıldı. Aydın Didim'de de 4 Suriye uyruklu erkek kurtarılırken, bir erkek Türk'ün cesedine ulaşıldı. Göçmenler jandarma birimlerine teslim edildi.

(Sözcü - 21 Mayıs 2014)

HABER 24:

Sahil Güvenlik Ege'de Üç Günde 150 Kaçak Yakaladı

Sahil Güvenlik ekipleri, Ege Denizi'ndeki denetimlerin sıklaştırdı. İzmir, Muğla, Balıkesir ve Çanakkale açıklarında, yasadışı yollarla Yunanistan'a geçmek isteyen kaçaklar yakalandı. Son 3 günde yapılan operasyonlarda büyük bölümü Suriye uyruklu 150 kaçak göçmen yakalandı, 3 insan kaçakçısı gözaltına alındı. Kaçaklar, haklarında yasal işlem yapılmak üzere, bulundukları bölgelere göre polis ve jandarma ekiplerine teslim edildi.

(Sözcü – 3 Haziran 2014)

HABER 25:

Suriyeli Kadınlar Fuhşa Zorlanıyor

Economist dergisi, Türkiye'de birçok Suriyeli kadının fuhşa zorlandığını öne sürdü. Dergiye göre, fuhşa sürüklenenler arasında çocuklar da var

Dünyanın en saygın haber dergilerinden The Economist, Suriye'deki iç savaştan kaçarak Türkiye'ye sığınan kadın ve çocukların cinsel istismara uğradığı ve fuhşa sürüklendiğini öne sürdü. Derginin haberinde Türkiye'deki Suriyeli göçmen sayısının yıl sonuna 1,4 milyona ulaşacağı tahmini yapılırken, bu göçmenlerin yüzde 75'inin kadın ve çocuklardan oluştuğuna ve yarısının 18 yaşının altında olduğuna dikkat çekildi.

Sıfır Tolerans

Suriyeli göçmenlerin üçte birinin, onlar için kurulan 22 kampta yaşadığını belirten Economist, kamp yetkililerinin de cinsel istismara tanık olduklarını dile getirmeye başladıklarını ifade etti. Habere göre, mağdurların başında yetim kız çocukları ile eşlerini kaybetmiş olan dul kadınlar geliyor. Bir Türk yetkili, bu tür olaylara 'sıfır tolerans' gösterildiğini söylüyor. Dergiye konuşan Suriyeli kadın hakları savunucusu

Rajaa Altalli de mülteci kadınların ve kız çocuklarının fuhşa zorlanmasıyla ilgili şikâyetlerin hızla arttığını belirtti.

(Sözcü – 14 Haziran 2014)

HABER 26:

İnsanlık Dışı

Ülkelerinde yaşadıkları insanlık dışı koşullardan kaçan Suriyeliler, Avrupa'ya yine insanlık dışı koşullarda kaçırılmak istendi. Edirne'den Bulgaristan'a çıkış yapmak için Kapıkule Sınır Kapısı'na giden Türk sürücü M.Ö.'nün kullandığı yolcu otobüsü şüphe üzerine detaylı olarak arandı. Otobüsün tavanı ile havalandırma boşluğu arasına yapılan gizli bölmede 15 Suriyeli kaçak yakalandı.

(Posta - 17 Haziran 2014)

HABER 27:

Otobüsün Tavanında İnsan Kaçakçılığı

Yine De Kaçamadılar

İnsan tacirliğinde akıl almaz yöntemlere bir yenisi eklendi… Otobüsün tavanı ile havalandırma boşluğu arasına yapılan gizli bölmeden 15 kaçakçı çıktı

Kapıkule ve Hamzabeyli gümrük kapılarındaki operasyonlarda 24 Suriyeli yakalandı. Edirne'den Bulgaristan'a insan kaçırmak isteyen insan tacirlerinin kullandığı yöntem akıllara durgunluk verdi. Kapıkule yolcu salonu gümrük sahasına, yurt dışı çıkış yapmak üzere gelen Türk vatandaşı M.Ö. ve G.G'nin kullandığı yabancı plakalı otobüste arama yapıldı. Detaylı aramada, otobüsün tavanı ile havalandırma boşluğu arasına yapılan gizli bölmede, yurt dışına çıkmak isteyen 15 Suriye uyruklu bulundu. Hamzabeyli Gümrük Sahası'ndaki operasyonda ise Bulgaristan'a çıkış yapmak üzere gümrük kapısına gelen Bulgar uyruklu T.S.T. idaresindeki yabancı plakalı TIR şüphe üzerine arandı. Aracın dorsesinde 2'si çocuk 9 Suriyeli yakalandı. Yakalanan 24 kişi,

Edirne Emniyet Müdürlüğü Yabancılar Şubesine gönderildi. Sürücüler, M.Ö, G.G ile T.S.T gözaltına alındı.

(Türkiye – 17 Haziran 2014)

HABER 28:

Havalandırmada 15 Kaçak

Edire (Cumhuriyet) – Bulgaristan'a gitmek için Trakya Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğü'ne bağlı Kapıkule Sınır Kapısı'na gelen Türk sürücü M.Ö'nün kullandığı yolcu otobüsü şüphe üzerine arandı. Aramada otobüsün tavanı ile havalandırma boşluğu arasına yapılan gizli bölmede, yurtdışına çıkmak isteyen 15 Suriyeli kaçak yakalandı. Bulgaristan'a çıkış yapmak için Hamzabeyli Sınır Kapısı'na gelen Bulgar T.S.T'nin kullandığı TIR'ın dorsesinde ise yasadışı yollardan yurtdışına çıkış yapmak isteyen 2'si çocuk 9 kaçak yakalandı.

(Cumhuriyet – 17 Haziran 2014)

HABER 29:

Göçe Zorlanan İnsan Sayısı 50 Milyonu Aştı

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK), dünya çapında mülteci, sığınmacı ve yerinden olmuş insanların sayısının, 2. Dünya Savaşı'ndan sonra ilk kez 50 milyonu aştığını açıkladı.

Hükümetler, sivil toplum kuruluşları tarafından derlenen ve kuruluşun kendi kayıtlarına dayalı verilere dayanan BMMYK yıllık Küresel Eğilimler raporuna göre, 2013 yılının sonunda 51.2 milyon kişi zorla yerlerinden edildi. 2012 yılı raporuna göre 6 milyon daha fazla insanın yerinden edildiği belirtilen raporda, bu artışa Suriye, Orta Afrika ve Sudan'da yaşanan olayların büyük etkisi olduğu vurgulandı. BM mülteciler Yüksek Komiseri Antonio Guterres, dünyada 2. Dünya Savaşı'ndan sonra ilk kez yerlerinden edilen insan sayısının 50 milyonu aşmasının dünyada çatışmaların katlanarak artmasının bir sonucu olduğunu söyledi. Küresel

çatışma ortamının küresel yersizlik ortamını yarattığını belirten Guterres, eski çatışmaların da hiç durulmuyor gibi göründüğünü belirtti. Mültecilik sorununun ancak politik yollarla çözülebileceğini belirten Guterres, "Çözüm çatışmaları önlemekten, barışı sağlamaktan geçiyor. Ancak uluslararası toplum giderek bu konudaki duyarlılığını ve zamanını kaybediyor. Bu arada da insanlar yaşam mücadelesi veriyor" diye konuştu.

(Zaman – 20 Haziran 2014)

HABER 30:

Suriye'nin 4'te 1'i Göç Etti

Dünya Mülteci Günü'nde 'Dünya rekoru': 50 milyon kişi yerlerinden edildi

Rekor Seviyede Kaçış

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK), dünya çapında mülteci, sığınmacı ve yerinden olmuş insanların sayısının, 2. Dünya Savaşı'ndan sonra ilk kez 50 milyonu aştığını açıkladı. Suriye, Orta Afrika Cumhuriyeti ve Güney Sudan'daki çatışmalar mülteci sayısının artmasına neden olurken, sadece Türkiye'de üç yıla yakın süredir devam eden iç savaş nedeniyle 6.5 milyon kişi yerlerinden edildi.

'İltica ülkesi olduk'

Rapora göre, mültecilerin yüzde 86'sına gelişmekte olan ülkeler ev sahipliği yaparken, sanayileşmiş ülkeler sadece yüzde 14 gibi küçük bir gruba sığınma hakkı veriyor. Sadece Türkiye'deki Suriyeli mülteci sayısının 1 milyonu geçtiği açıklandı. Uluslararası Af Örgütü Şubesi'nden Volkan Görendağ "Türkiye, yakın gelecekte bir geçiş ülkesi olmaktan çıkıp iltica ülkesi olacak" açıklaması yaptı.

(Posta – 21 Haziran 2014)

HABER 31:

Göçüyoruz

İKİNCİ dünya savaşından sonra en çok göçün yaşandığı yıl 2013 oldu. Bu gidişle 2014 de farklı olmayacak. Peki ama neden? Göçün bir numaralı sebebi iç savaş ve şiddet olayları. Sonrasında ekonomik sebebler geliyor. Göç edilen yerlerin yüzde 86'sının Türkiye'nin de aralarında olduğu gelişmekte olan ülkeler olması dikkat çekici.

2013'te iç savaşlar, çatışmalar ve şiddet olayları nedeniyle evlerini terk etmek zorunda kalanların sayısı bir önceki yıla göre 6 milyon artarak 51.2 milyona yükseldi. Bu mültecilere ise en çok gelişen ülkeler kucak açtı. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) raporuna göre, mültecilerin yüzde 86'sına gelişmekte olan ülkeler ev sahipliği yaparken, sanayileşmiş ülkeler sadece yüzde 14 gibi küçük bir gruba sığınma hakkı tanıdı. Dünyada 2.5 milyondan fazla Afgan mülteci bulunurken, Suriyelilerin sayısı 2.4 milyona yükseldi. Suriye'yi 1.1 milyon mülteci ile Somali izledi. Sığınmacılara kapılarını açan ilk 5 ülke ise Pakistan, İran, Lübnan, Ürdün ve Türkiye oldu.

51.2 milyon
2013'te dünyada savaş ve terör nedeniyle ülkesini terk etmek zorunda kalan kişi sayısı

45.2 milyon
2012'de dünyada savaş ve terör nedeniyle ülkesini terk etmek zorunda kalan kişi sayısı

6 milyon kişi
2012'ye göre dünyada yerinden edilen kişi sayısındaki artış

%86

Gelişmiş ülkelere mülteci olarak gidenlerin oranı

120 bin kişi

Tayland ile Myanmar sınır bölgesindeki mülteci kamplarında yaşam savaşı verenlerin sayısı

10 milyon

Dünyada vatansız olarak gösterilen kişi sayısı

%50

Mültecilerin 18 yaş ve altındakilerin oranı

%46

18-59 yaş arası mültecilerin oranı

%4

60 yaş ve üzeri mültecilerin oranı

Mülteciler nerden kaçıyor

Ülke Mülteci sayısı (kişi)

Afganistan 2.5 milyon

Suriye 2.4 milyon

Somali 1.1 milyon

Ürdün 636 bin

Demokratik Kongo Cumhuriyeti 499 bin

Irak 401 bin

2013'te mülteciler hangi ülkelere gitti

Ülke Mülteci sayısı (kişi)

Pakistan 1.6 milyon

İran 857 bin

Lübnan 856 bin

Ürdün 641 bin

Türkiye 609 bin

Kenya 534 bin

Etiopya 433 bin

Çad 434 bin

Etiopya 433 bin

Çin 301 bin

Amerika 263 bin

Yemen 241 bin

Fransa 232 bin

Bagladeş 231 bin

Mısır 230 bin

Güney Sudan 229 bin

Uganda 220 bin

Venezuella 204 bin

Hindistan 188 bin

Almanya 187 bin

Yıllar itibariyle dünya mülteci sayısı

Yıl Mülteci sayısı (milyon kişi)

2013 51.2

2012 45.2

2011 43.2

2010 44

2009 43.8

2008 41.4

2007 42

2006 39.8

2005 37

2004 40

2003 49.7

BMMYK'nin yardım ettiği kişeler

Ülke Kişi sayısı

Suriye 6.5 milyon

kolombiya 5.3 milyon

D. Kongo 2.9 milyon

Sudan 1.8 milyon

Somali 1.3 milyon

Irak 954 bin

Afrika 894 bin

Pakistan 747 bin

Afganistan 631 bin

Azerbaycan 609 bin

Mülteciler nerden kaçıyor

Ülke Mülteci sayısı (kişi)

Afganistan 2.5 milyon

Suriye 2.4 milyon

Somali 1.1 milyon

Sudan 636 bin

Demokratik Kongo Cumhuriyeti 499 bin

Myanmar 490 bin

Irak 401 bin

Kolombiya 400 bin

Vietnam 380 bin

Eritre 370 bin

(Hürriyet Ekonomi – 22 Haziran 2014)

EK 2

HABER 1:

Esad'dan Kurtuldular Çileleri Yine Bitmedi

Fatih'te kaldıkları metruk binanın çökmesiyle yeniden gündeme gelen İstanbul'un çeşitli semtlerindeki Suriyeli mülteciler, pamuk ipliğine bağlı bir hayat sürüyor

Suriye'den diktatör Esad'ın bombalarından kaçarak Türkiye'ye sığınan, sayıları 1 milyona doğru giden ve sınır illeri ile kalmayıp artık ülkenin her yerine yayılan Suriyeli mültecilerin dramları burada da bitmiyor. Bazı Suriyeliler ticaret hayatına atılma başarısı gösterse de, bazıları spor, sanat dâhil bazı faaliyetler içerisine girse de, kamp dışında yaşayan mülteciler ne yazık ki yine ölümle burun buruna bir hayat sürüyor. İşte, Fatih'te önceki gün terk edilmiş bir binanın çökmesi şehirlere dağılmış Suriyeli mültecilerin dramını bir defa daha gündeme getirdi. Fatih'te kentsel dönüşüm çerçevesinde terk edilmiş bir binaya sığınan Suriyeliler içinde bulunduğu halde bina yıkıldı. Şans eseri ölen olmadı, 3 kişi ise yaralı olarak kurtarıldı. Bu arada, çevre sakinleri, Suriyeli mültecileri daha önce "yıkılabilir" diyerek uyarladıklarını ancak binadan çıkarmayı başaramadıklarını söylüyor. Fatih'te benzer şekilde birçok terkedilmiş bina bulunduğu ve bunlarda da çoluk çocuk Suriyeli mültecilerin kaldığı bildiriliyor. Zaten yıkılacak olan metruk binanın yıkılmasıyla bir defa sokakta kalan Suriyeli mülteciler şimdi bina yakınlarında kurdukları bir çadırda hayatlarını devam ettirmeye çalışıyor. Bir çadırın içerisinde çoluk çocuk 20 kişi yaşamaya çalışan Suriyeli mülteciler, kiralık ev aradıklarını ancak kimsenin kendilerine ev kiralamadığından yakınıyor. Suriyeli mültecilerden Ebu Yunus, "Biliyoruz, bu binalarda yaşamak çok tehlikeli ama başka çaremiz yok. Sokakta kalsak çocuklarımız soğuktan ölecek. Ev bulamadığımız için metruk binalarda, çadırlarda

hayata tutunmaya çalışıyoruz" diyor. İsmini vermeyen bir kadın ise, "Çocuklarımız aç perişan. Bu durumlara düşmeyi hak ettik mi?" diye soruyor. Mülteci gençlerden biri ise, "İş vermiyorlar, iş bulsak, herkesten çok çalışırız." diyerek durumu özetliyor.

(Türkiye - 17 Ocak 2014)

HABER 2:

İstanbul'un Memleket Haritası Çıkarıldı

En çok Sivaslı, en az Hakkarili yaşıyor

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Türkiye genelinde yaptığı araştırmaya göre son 50 yılda 12 milyondan fazla göç alan İstanbul'a en çok Sivas'tan en az Burdur'dan insan gelmiş. Kentte yaşayan Sivas, Kastamonu, Sinop, Bayburt, Giresun, Ardahan ve Erzincanlıların sayısı kendi illerinin nüfusundan daha fazla. İstanbul'da nüfusa kayıtlı olunan il bakımından 736 bin 542 kişi ile Sivas ilk sırada yer alırken, 8 bin 680 nüfusu ile Burdur son sırada bulunuyor.

Taşı toprağı altın denilerek son elli yılda 12 milyondan fazla göç alan İstanbul'da 82 ilden vatandaş bir arada. Türkiye'nin adeta mozaik kenti olan şehirde; Sivas'tan Trabzon'a, Iğdır'dan Çanakkale'ye ülkenin dört bir yanından 14 milyon 160 bin 467 kişi yaşıyor. Bunlardan sadece 2 milyon 178 bin 507'si İstanbul nüfusuna kayıtlı. İstanbulluların sayısının fazla çıkmasının sebebi ise birçok vatandaşın nüfus ile ilgili işlemlerini rahatlıkla yapabilmek için çocuklarını İstanbul kütüğüne kaydettirmesi. Şehre göç eden iller arasında ise Sivas, birinci sırada. Kentin genelinde 736 bin 542 Sivaslı yaşarken, onu 548 bin 546 kişi ile Kastamonu izliyor. Üstelik İstanbul'da yaşayan Sivas, Sinop, Bayburt, Giresun, Ardahan, Erzincan ve Kastamonuluların sayısı kendi illerinin nüfusundan daha fazla.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'nun Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi kapsamında Türkiye genelinde yaptığı araştırma sonuçlandı. TÜİK 'Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2013 Nüfus Sayımı Sonuçları' açıklandı. Sonuçlarda il-il, genç-yaşlı ve nüfusa kayıtlı olunan nüfus verilerinde tek tek ortaya çıkarıldı. İstanbul'da

yaşayanların hemşeri profilini ortaya koyan çalışmaya göre Sivas'ta 623 bin 824 kişi yaşarken, İstanbul'daki Sivaslıların sayısı 736 bin 542. Sivaslıları 548 bin 546 ile Kastamonululular, 499 bin 782 ile Ordu, 487 bin 115 ile Giresun ve 455 bin 817 kişi ile Tokatlılar izliyor. İstanbul'da en az nüfus barındıran iller ise 8 bin 680 ile Burdur, 9 bin 263 ile Hakkari ve 14 bin 281 ile Muğla izliyor.

İlçelerin Nüfus Haritasına Göre En Fazla Trabzonlu Beylikdüzü'nde Yaşıyor

İlçelere göre yapılan dağılımda 39 ilçesi bulunan İstanbul'un en kalabalık ilçesi Bağcılar'da en fazla Sivaslılar yaşıyor. İstanbullular ağırlıklı olarak Kadıköy'de toplanırken, Arnavutköy'de Erzurumlular, Bakırköy'de Malatyalılar, Beylikdüzü'nde Trabzonlular, Esenler'de Malatyalılar, Esenyurt'ta Ardahanlılar, Gaziosmanpaşa'da Siirtliler, Güngören'de Trabzonlular, Kartal'da Erzincanlılar, Sultanbeyli Erzurumlular, Şile'de Ordulular, Üsküdar'da Rizeliler ve Zeytinburnu'nda Mardinliler çoğunlukta. Beykoz, Beyoğlu, Eyüp ve Tuzla'da Giresunlular'un nüfusu en fazla iken Bayrampaşa ve Fatih'te Kastamonululular yoğunlukta. Ataşehir, Bahçelilevler, Beşiktaş, Çekmeköy, Kağıthane, Maltepe, Pendik, Sarıyer, Sultangazi, Şişli ve Ümraniye'de yine Sivaslılar ilk sırada geliyor. Avcılar, Başakşehir, Çatalca, Büyükçekmece, Küçükçekmece, Sancaktepe ve Silivri'de en fazla Tokatlılar yaşıyor.

Nüfusa kayıtlı olunan ile göre İstanbul'da ikamet edenler

Adana 83.013

Adıyaman 172.919

Afyonkarahisar 56.585

Ağrı 156.992

Amasya 173.739

Ankara 90.793

Antalya 43.573

Artvin 82.673

Aydın 27.642

Balıkesir 99.145

Bilecik 36.784

Bingöl 128.195

Bitlis 195.279

Bolu 65.525

Burdur 8.680

Bursa 97.899

Çanakkale 76.499

Çankırı 158.352

Çorum 170.754

Denizli 29.746

Diyarbakır 188.745

Edirne 109.609

Elazığ 141.697

Erzincan 302.511

Erzurum 382.519

Eskişehir 53.850

Gaziantep 78.238

Giresun 487.115

Gümüşhane 137.495

Hakkari 9.263

Hatay 88.666

Isparta 54.364

Mersin 55.032

İstanbul 2.178.507

İzmir 67.127

Kars 269.388

Kastamonu 548.546

Kayseri 153.491

Kırklareli 119.301

Kırşehir 44.673

Kocaeli 57.179

Konya 151.298

Kütahya 29.665

Malatya 392.435

Manisa 44.734

Kahramanmaraş 97.056

Mardin 204.630

Muğla 14.281

Muş 132.840

Nevşehir 88.350

Niğde 88.061

Ordu 499.782

Rize 296.375

Sakarya 135.920

Samsun 417.120

Siirt 207.661

Sinop 366.681

Sivas 736.542

Tekirdağ 117.749

Tokat 455.817

Trabzon 395.474

Tunceli 85.159

Şanlıurfa 112.849

Uşak 20.791

Van 167.648

Yozgat 138.629

Zonguldak 119.771

Aksaray 46.006

Bayburt 117.360

Karaman 25.671

Kırıkkale 33.761

Batman 124.247

Şırnak 30.558

Bartın 96.375

Ardahan 237.510

Iğdır 85.286

Yalova 20.845

Karabük 94.684

Kilis 37.427

Osmaniye 28.557

Düzce 47.741

(Zaman – 31 Ocak 2014)

HABER 3:

İstanbul'da 1 Milyon Kastamonulu

Istamonu gazetesinin düzenlediği "Kastamonu'dan Türkiye'ye altın adamlar ve Kastamonu'da göç ve kalıcı izleri" başlıklı panelde, Kastamonulu mülki idare amirleri bir araya geldi. Esenler Kültür Merkezi'nde gerçekleştirilen panelde konuşan Düzce Vali Yardımcısı Erdoğan Ülker, "Kastamonulular İstanbul'da 400'e yakın sivil toplum kuruluşu kurmuşlar. İstanbul'daki bir milyon hemşerimizin karşılığı en az 6 milletvekili ve 6 belediye başkanı olmalıydı" dedi. Panelde İçişleri Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı Mülkiye Başmüfettişi Selahattin Ateş, Ankara Vali Yardımcısı Yıldırım Uçar, Çanakkale Vali Yardımcısı Saim Eskioğlu, Söke Kaymakamı Mehmet Demirezer, Ataşehir Kaymakamı Zafer Karamehmetoğlu, Kozlu Kaymakamı Ahmet Karakaya, Pazaryolu Kaymakamı Ayhan Terzi birer konuşma yaptı.

(Cumhuriyet – 3 Şubat 2014)

HABER 4:

Türkiye'de Bir Yılda 2.5 Milyon Kişi Göç Etti

Türkiye'de 2012-2013 döneminde 2 milyon 534 bin 279 kişi, yaşadığı şehri değiştirdi. Söz konusu dönemde 47 il net göç verirken, rakamsal olarak göç alan şehirlerin başında yine İstanbul geldi. İstanbul'u Ankara, İzmir ve Antalya izledi. Oransal olarak en fazla göçü Gümüşhane, Tunceli ve Çankırı aldı. Oransal olarak en fazla net göçü binde 33 ile Tokat verdi. Bir yılda İstanbul'a 437 bin 922 kişi göç etti, 371 bin 601 kişi de kentten ayrıldı.

(Posta – 25 Mart 2014)

HABER 5:

Suriyeliler Kaderine Terk Edildi

İç savaş yüzünden ülkesini terk eden binlerce Suriyeli, İstanbul'da dükkândan bozma evlerde 20 kişi bir arada yaşıyor. Dilencilik yapıp geçinmeye çalışıyorlar

Suriye'deki iç savaşla birlikte 2011'de başlayan göç dalgasında ülkesini terk etmek zorunda kalan mülteci sayısı 600 bini çoktan aştı. Bu sayı her geçen gün artarak devam ediyor. Ancak mültecinin büyük umutlarla geldiği İstanbul hayal kırıklığı oldu.

Hayatları İçler Acısı

İstanbul'un çeşitli semtlerinde her metrobüs durağında, havalimanında, trafik ışıklarında hemen her yerde dilenen ya da mendil satan bir Suriyeliye rastlamak mümkün. SÖZCÜ İstanbul'daki Suriye vatandaşlarıyla konuştu. Tek odalı mutfak ve banyosu olmayan 600 liraya kiraladıkları dükkânlarda 10-20 kişi bir arada kalan Suriyelilerin yaşam koşulları içler acısı… İşte o dükkânlarda yaşayan Suriyeli mültecilerin yaşam savaşı:

'Yardım Eden Yok'

Bodrum kattaki dükkâna inen merdivenlerin iki yanına çamaşırlar dizili. İçeride yan yana serilmiş halılar, küçük bir televizyon dışında hiçbir şey yok. 19 yaşındaki Salih, Halep'ten 3 ay önce geldiklerini söylüyor. İki aileden 15 kişinin bu bodrum katında kaldığını anlatıyor. 21 yaşındaki ablası Sarma ise eşini Suriye'de kaybetmiş. Salih, "Kimse bize yardım etmiyor. Maaşımız yok. İş yok. 500 lira kira veriyoruz" dedi.

'Burada Perişan Olduk'

Mahmutbey'deki sokakların her birinde dükkânlarda yaşayan Suriyeliler var. Kucağında 8 aylık bebeğiyle Zeynep de onlardan biri… Onlar da Halep'ten gelmiş. Eşi Suriye'de asker olan Zeynep kendisinden bir daha haber alamadığını söyledi. 15 kişi bir arada yaşadıklarını anlatan Zeynep, ailesinin dilenerek para kazandığını ifade etti. 600 lira kiralarını dilenerek toparladıklarını söyleyen kadın "Savaş bitsin hemen ülkemize dönmek istiyoruz. Burada perişan olduk." 11 yaşındaki İdris ise "Kimse aileme iş vermiyor. Babam Suriye'de terzilik yapardı. Şimdi dileniyor." dedi.

Tek Odada 20 Kişi

Sokağın az ilerisinde 62 yaşındaki Suriye Türkmeni olduğunu söyleyen Veysel Veli, bizi dükkândan bozma evine davet etti. İçeride yer yatağında yatan eşi Gazel Veli'nin uzun süredir hasta olduğunu söyledi. Veli ailesi de 20 kişi aynı yerde kalıyorlar. Veysel Veli, savaştan kaçan oğullarının sokaklarda kağıt toplayarak kiralarını ödediğini anlattı.

Ahmad Mahli (33), eşi Saadiye ve oğlu Saleh'in (2) durumları da diğerlerinden farksız. Bir ay önce 16 yaşındaki kızı Rukiyye'yi teyzesinin oğluyla evlendirmiş.

'Canımızı Zor Kurtardık'

Çocuklarını Halep'ten kaçırıp geldiğini anlatan baba Ahmad, "Oğullarım mendil ve Kur'an satarak eve para getiriyorlar. Benim Suriye'de param, arabam, her şeyim vardı. Canımı zor kurtardım. Önce Lübnan'a kaçtık. Orada da bombalar patlayınca buraya geldik. Ailemizde herkesin pasaportu var. Halimiz vaktimiz yerindeydi. Savaşın bitmesini dört gözle bekliyoruz. Kaldığımız dükkânı altınlarımızı bozdurarak kiraladık" dedi. Saadiye Mahli ise soğuk suda çamaşırı elinde yıkadığını, mutfak ve

banyolarının olmadığından yakındı. “Vatanımız iyi olsa buraya gelmezdik. Orada namusumuzla oynuyorlardı. Kadınları kaçırıp, iki gün kullanıp atıyorlardı. O yüzden kaçtık.” diyen Saadiye, vatanına özlem duyduğunu anlattı.

(Sözcü – 30 Mart 2014)

HABER 6:

15 Yılda 15 Milyon Konut

“Türkiye GSYH’sının yaklaşık yüzde 6’sını oluşturan inşaat ve gayrimenkul sektörünün, Türkiye’nin büyümesinden itici güç olacağını belirten sektör temsilcileri, önümüzdeki 15 yıl içinde yapılacak yatırımların GSYH’nın iki katına ulaşmasının yanı sıra, Türkiye’nin orta gelir tuzağından çıkmasında da belirleyici olacağına işaret ediyor.”

İhtiyaç var

“Konut ve avm sektörünün geleceğinin tartışıldığı Gayrimenkul Liderler Zirvesi’nde konuşan Urban Land Institute(ULI) Türkiye başkanı Haluk Sur, “Türkiye’de gayrimenkul piyasası yatırım piyasasından ziyade geliştirme piyasası şeklinde. Burada da konut ağırlıklı bir görünüm var. Nüfus artışı, iç göç ve kentleşen nüfusun etkisiyle önümüzdeki 15 yıllık dönemde 10 milyon adet konut ihtiyacı var. Buna kentsel dönüşümü de kattığımızda 17-18 milyon yeni konut ihtiyacı anlamına geliyor.” dedi ve ekledi: “İhtiyatlı bir tahminle 15 milyon adet konut ihtiyacından bahsedersek, bu Türkiye’de 2.5-3 trilyon dolara yakın bir ekonomik hacim anlamına geliyor. Bu da 800 milyar dolar mertebesindeki mevcut GSYH’yı rahatlıkla ikiyle çarpmak anlamına gelir.

Sektörün katma değerinin de yüksek olduğuna işaret eden Sur, “konut yatırımları kişi başına düşen milli gelirin artması ve Türkiye’nin orta gelir tuzağından çıkması için de itici bir güç olacak.” diye konuştu.

Verilen bilgiye göre, Türkiye’de 2008 yılında 420 bin adet seviyelerinde gerçekleşen konut satışı, 2013 yılında 1.16 milyon adede ulaştı. İstanbul’daki konut satışları da aynı dönemde 103 binden 234 bine yükseldi. Diğer yandan, konut başta

olmak üzere gayrimenkul sisteminde gerçekleşecek yatırımlar için önemli bir kaynağa ihtiyaç olduğunu, bu kapsamda da uluslararası yatırımcıların özendirilmesi gerektiğini belirten sektör temsilcileri; yabancı yatırımcıların doğrudan yatırım yapmasına yönelik düzenlemeler kadar bu kararların arkasında durulmasının da yabancı ilgisinde belirleyici olacağını söyledi. Toplantıda verilen bilgilere göre 2005 yılından beri Türkiye gayrimenkul sektörüne toplam 30 milyar dolarlık doğrudan yabancı yatırım girişi oldu."

20 Milyar Dolarlık Yatırım

"Krea gayrimenkul Yönetim Kurulu Başkanı Hakan Kodal ise ekonomideki yavaşlama, seçim dönemi ve belirsizliğin etkisiyle planlama aşamasındaki yeni yatırım kararlarında bir yavaşlama gözlendiğini; ancak önümüzdeki 5 yıllık süreçte sektöre yaklaşık 15-20 milyar dolarlık yatırım beklendiğini söyledi. Kodal, "Ekonomideki yavaşlama belirsizlik ortamı ve tüketici güveni yatırımları yavaşlatıyor. Ruhsatı alınmamış planlama aşamasındaki projelerde bir yavaşlama ve beklemeye geçiş söz konusu. Proje finansman maliyetlerinin yükselmiş olması da burada etkili. Ancak ruhsatı alınmış ve başlamış yatırımlar devam ediyor. Devam etmekte olan 200-300 milyon dolarlık büyük yatırımlar var." dedi ve ekledi: "Dolayısıyla yatırımlarda bu yıl bir yavaşlama olsa da, beklemeye alınan yatırımlar önümüzdeki yıllarda hayata geçirilecektir. Şu anda 326 avm'de toplam 8.5 milyon metrekarelik alana sahibiz. Buna beş yılda 5-6 milyon metrekare daha ekleneceğini düşünüyoruz. 45 milyar dolarlık avm yatırımları büyüklüğünün de 65 milyar dolara ulaşmasını bekliyoruz. Önümüzdeki 5-6 yıllık süreçte sektörde konsolidasyonlar olacağını ve yabancı yatırımcı ağırlığının artacağını ifade eden Kodal, "Önümüzdeki yıllarda konsolidasyonlarda yabancı yatırımcı faktörü önemli olacak. Şu anda avm yatırımlarının yaklaşık üçte birini oluşturan yabancı yatırımcının payı beş yılda yüzde 40-45'lere ulaşacak." dedi."

(Hürriyet/Ek İlanlar - 19 Nisan 2014)

HABER 7:

İstanbul'un Taşı Toprağı Suriyeli

"Türkiye'deki kamplarda son 3 yılda11 bin 500 Suriyeli doğdu. İstanbul'un her köşesinde de Suriyeliler dileniyor.

"İstanbul'da Suriyeli dilencilerle karşılaşmadan gidebileceğimiz bir yer neredeyse kalmadı. Otobüs duraklarında, üst geçitlerde, kalabalık caddelerde; çoluk çocuk soğuk-sıcak demeden dileniyorlar. Ülkenin diğer büyük kentlerinde de durum farklı değil. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığına göre, kamplarda 3 yılda 11 bin 533 doğum gerçekleşti. Kamp dışındakilerin sayısı ise çok daha fazla."

(Sözcü - 1 Mayıs 2014)

HABER 8:

Facianın Vurduğu Soma Göç Ediyor

"Soma'daki faciada 2 köyün genç nüfusunun büyük bölümü hayatını kaybetti. Kalan köylüler iş bulabilmek için bölgeden göçe hazırlanıyor.

Manisa'nın Soma ilçesinde meydana gelen madende hayatını kaybedenlerin sayısı 300'e yaklaştı. 103 bin nüfuslu Soma'da 2 köyün genç nüfusunun neredeyse tamamı madende hayatını kaybetti. Çaresi olmayanlar madenin yeniden açılmasını bekliyor. Ancak 2 köyde yaşayanların büyük kısmı iş bulabilmek için başka kentlere göç etmeye hazırlanıyor.

En büyük kayıp Eğnez'de

Madenin bulunduğu yere en yakın köy Eğnez. Köyde yaşayan gençlerin büyük çoğunluğu faciada hayatını kaybetti. Eğnez köyü muhtarı Hüseyin Ölekli, "Köyümüzde çok fazla kayıp var. Köyümüz 110 haneli. Gençlerin bir bölümü okumak ve iş bulmak için köyümüzü terk etmişti. Geri kalan gençler de iş bulamadıkları için madende çalışıyordu. Bazılarının bakmak zorunda olduğu yaşlı yakınları vardı. Bu saatten sonra kimse köyde kalmaz. Herkes göçü düşünüyor." dedi.

Soma'daki maden faciasında ölen Veysel Arkan'ın 19 yaşındaki kardeşi Soner Arkan, ağabeyinin maddi imkânsızlık nedeniyle maden ocağında çalışmaya mecbur olduğunu belirtti. Arkan, "Ağabeyimin başka işi yoktu. Para kazanmak için madende çalışmaya mecburdu. Dört yaşındaki oğlu, yeğenim İsmail artık bize emanet. Yeğenim madenci olmayacak." diye konuştu.

Torunum için göç edeceğim

Hayatını kaybeden Veysel Arkan'ın komşusu Hanife Seçkin de şunları söyledi: "Burada herkes madende çalışıyor. Bunca yaşananlardan sonra biz çocuklarımızı yarın nasıl madene göndereceğiz. Torunlarım gelip 'yarın madenci olmak istiyorum' dese onlara kesinlikle 'hayır' derim. Artık kimse madene girmek istemiyor. Torunum için buradan gitmemiz gerekiyor." dedi.

İzmir'in Köyleri De Ağır Yaralı

Soma'ya sınır komşusu olan İzmir'in Kınık ilçesinin köylerinde de büyük kayıplar var. Nüfusu 800 kadar olan Arpaseki Köyü'nde yaşları 20 ila 29 arasında değişen 16 madenci hayatını kaybetti. Madende çalışan arkadaşları için nöbet tutan Özkan Karabal, "Benim babam Zonguldaklı." Maden işçiliğinden kaçmak için geldik. Ama sonunda yine madenci olduk. Ben de burada kalmak istemiyorum." diye konuştu.

Ailesindeki gençleri madende kaybettiğini ifade eden Necati Güleş ise akrabalarının öldüğünü ve kendisinin de eski bir madenci olduğunu aktardı.

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ü protesto eden Mehmet Türk, madende eniştesini kaybetti. Gül'e "taşeronluk bitmeyecek mi? Yanacak mıyız?" diye sorduğunu belirten Mehmet Türk, "45 yaşındaki eniştemi kaybettim. Gözleri görmeyen eşimi evde bıraktım. Benim soyadım Türk ben de Türk'üm." dedi."

(Sözcü - 9 Mayıs 2014)

HABER 9:

Suriyeliler'e Biz Bakıyoruz Türkmenler BM'ye Emanet

Türkiye'deki Suriyeliler'in sayısı 1 milyonu aştı. Sınırdan 85 km uzaktaki Telafer'den kaçan Türkmenler ise BM kamplarında sefalet içinde yaşıyorlar.

Suriye'deki iç savaştan kaçarak Türkiye'ye sığınan göçmenlerin sayısı 1 milyonu aşmışken, Irak'ta dinci terörist örgüt Irak Şam İslam Devleti'nin (IŞİD) saldırıları nedeniyle evlerini terk etmek zorunda kalan Türkmenler sahipsiz kaldı. IŞİD'in Türkmen kenti Telafer'i ele geçirmesi, Tuzhurmatu'yu tehdit etmesi sonucu binlerce kişi, Kürt bölgesine sığındı. Binlerce Türkmen mülteci, Erbil'in 50 kilometre güneyinde Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin kurduğu kamplarda kavurucu sıcaklarda zor şartlar altında yaşıyor. Toz toprak içindeki kamplarda banyo ve tuvalet imkânları oldukça kısıtlı. Bu ağır koşullara dayanamayan birçok Türkmen aile ölüm tehlikesine rağmen Musul'daki evlerine dönmeye başladı.

(Sözcü – 22 Haziran 2014)

HABER 10:

İstanbul'da Dev Operasyon

Polisin İstanbul'da yaptığı operasyonda dilencilik yapan Suriyeliler de vardı. Ancak 1 göçmen gözaltına alındı

İstanbul'da son ayların en büyük suç operasyonu yapıldı. Bin 600 polis, helikopter desteğinde baskınlar yaptı, operasyon geç saatlere kadar sürdü. İstanbul Emniyet Müdürlüğü, iki torbacı grubun arasındaki kavga nedeniyle başlattığı operasyon Kumkapı bölgesindeki kaçak göçmenler, uyuşturucu satıcıları ve aranan kişilere yönelik son ayların en kapsamlı operasyonuydu. Baskın sonucunda aranan 5 kişi ile 1 göçmen yakalandı. Polis ayrıca 400 adet parfüm ve 600 gram uyuşturucu ele geçirdi. İstanbul'daki operasyona Asayiş Şube, Narkotik Şube, Yabancılar Şube, Fatih İlçe

Emniyet Müdürlüğü ekiplerinin yanı sıra Terörle Mücadele ve Organize Şube ekipleri de destek verdi.

(Sözcü – 22 Haziran 2014)

HABER 11:

Sefiller

Kentsel dönüşüm sürecinde yıkılan ve terk edilen evleriyle doğal film platosu haline gelen Fikirtepe, Suriyeli mültecilerin akınına uğradı. Suriye'deki savaşı anlatan 'Kaçış' filminin de çekildiği bölge bugün gerçek savaş mağdurlarının adresi oldu. Sahiplerinin terk ettiği harabe binalara yerleşen Suriyeliler, elektrik ve suyun olmadığı evlerde tam anlamıyla bir sefalet yaşıyor.

Suriye'deki savaştan kaçan mülteciler kentsel dönüşüm projeleri ile gündeme gelen Fikirtepe bölgesine yerleşti. 4 yıldır kentsel dönüşümün tamamlanmadığı bölge yıkılan ve terk edilen evleri sayesinde film seti olarak kullanılmıştı.

Geçtiğimiz aylarda Murat Uygur'un yönetmenliğini yaptığı ve Suriye'deki savaşı anlatan 'Kaçış' filmine plato olan bölgeye bu defa gerçekten Suriye'den kaçan mülteciler yerleşti. Yüzlerce mülteci evlerin riskli olduğunu bildiği halde çaresizlik nedeniyle bu evlere sığındı. Elektrik ve suyun olmadığı evlerde ne kapı var, ne de pencere. Etrafın enkazla çevrili evlerde ciddi anlamda hijyen sorunu ve sefalet yaşanıyor.

Aylardır yıkanamıyorlar

Gülistan Alagöz'ün Hürriyet'teki haberine göre, Suriyeliler aynı evde 2-3 aile birlikte yaşıyor. Aylardır yıkanmadıklarını söyleyen mülteciler komşularının verdiği su ile temel ihtiyaçlarını karşılamaya çalışıyor.

Her an yıkılma tehlikesi olan evlerde yetişkinlerden çok çocuklar barınıyor. İç çamaşırsız, ayakkabısız gezen çocuklar inşaat atıklarının ortasında, olanlardan habersiz oyun oynuyor.

Çocuklar dileniyor

Suriyeli kadınlar, "Bu şartlarda nasıl yaşıyorsunuz" sorusuna şöyle yanıt veriyor:

"Savaştan kaçıp Türkiye'ye geldik. Sokakta kalmaktansa bu evlere sığındık. İnsan çaresi olmayınca her yolu deniyor. Çoğumuzun eşi öldü. Çocuklarımız dilenip eve para getiriyor. Aylardır yıkanmıyoruz. Vicdanlı komşuların yardımı ile ayakta kalıyoruz."

Salgın hastalıktan korkuluyor

Fikirtepe halkının bir kısmı Suriyeli halkın bölgeye yerleşmesinden şikâyet ederken, kimi vatandaşlar da yardım eli uzatıyor.

Evlerden yükselen kokulardan rahatsız olduklarını ve salgın hastalık endişesi duyduklarını söyleyen Fikirtepeliler, "Onların halini görünce üzülüyoruz. Akşam evimizde yemek yerken vicdan azabı hissediyoruz. Ama bir yandan da bu durumdan rahatsızlık duyuyoruz. Onların alışveriş yaptığı bakkaldan ekmek alamıyoruz. Kendi çocuklarımıza hastalık geçer diye korkuyoruz" diyor.

'Tek başımıza çözemeyiz'

Kadıköy Belediye Başkanı Aykurt Nuhoğlu, Fikirtepeli halkın Suriyeli mülteciler konusunda belediyeye şikâyette bulunduğunu söyledi.

Konuyla ilgili valilik ve kaymakamlığa bilgi verdiklerini belirten Nuhoğlu, "Bölgede yüzlerce Suriyeli var. Tüm Türkiye'de ise sayılar 1,5 milyonu geçti. Bu sorunu bizim tek başımıza çözmemiz mümkün değil. Arsamız olsa onlara kamp yapardık ama yok. Zaten Fikirtepe'de kentsel dönüşüm süreci hızlanacak ve Suriyelilerin şimdi sığındığı evler yakın zamanda yıkılacak" dedi.

Evlerden kokular geliyor

Suriyelilerin yaşadığı evlerden yoğun tuvalet kokuları geliyor. Evlerin içinde sinek ve böcekler kol gezerken, kir pas içindeki kaplardan yemek yeniliyor.

Suriyeli halkın Fikirtepe'ye gelmesinde tek memnun olan bölgenin bakkalı Mehmet Tekin. Tekin, "Çocuklar dilendikleri paraları her akşam getiriyor. Poşetlerle günde 500 lira alıyorum" diyor.

(Hürriyet Ekonomi - 27 Haziran 2014)

KAYNAKÇA

ABAY, Ali Rıza: "Göçmenlerin Şehir Algısı ve Şehirlileşmelerinin Gecikme Sebepleri (İstanbul Örneği)", **Türk Dünyası Araştırmaları**, Sy. 147, Aralık 2003, s. 163-172.

AKERMAN, Mehmet Tanju: **İstanbullu**, İstanbul, Elçi Yay., 2005.

ALPAGO, Alpago: **Immigration Isolation-Integration Is That The Only Solution?**, Frankfurt, Peter Lang Yay., 2011.

ARSLAN, Rıfkı: **Sosyo-Ekonomik Açıdan Kent**, İstanbul, Yerleşme Bilimleri ve Şehircilik Enstitüsü Yay., 1980.

ASLANOĞLU, Rana A.: **Kent, Kimlik ve Küreselleşme**, Bursa, Asa Kitabevi, 1998.

AYGÜN, Esin: **Yazılı Basın Haber Söylemlerinde Cumhuriyet Mitinglerinin Sunumu**, AÜ SBE Yayınlanmamış YL Tezi, Ankara 2011.

BAL, Hüseyin: **Kent Sosyolojisi**, Isparta, Fakülte Kitabevi, 2002.

BAYDAR, Oya: "Göç", **Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, İstanbul, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı ortak yayını, 1994, s. 406-410.

BEKTAŞ, Cengiz: "Kentleşme ve Kentli Hakları", **Panel/Forum**, İstanbul, Özdil Basımevi, 2011, s. 18-24.

BEKTAŞ, Cengiz: **Kentli Olmak Ya Da Olmamak**, İstanbul, Evrensel Basım Yayın, 2004.

BEŞİROVA, B. İ.: **Asrî Türkiye'de Şehirleşme ve Onun Kendine Has Özellikleri**, Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1994.

BOOKCHIN, Murray: **Ekolojik Bir Topluma Doğru**, Çev. Abdullah Yılmaz, İstanbul, Ayrıntı Yay., 1996.

BOOKCHIN, Murray: **Kentsiz Kentleşme Yurttaşlığın Yükselişi ve Çöküşü**, İstanbul, Ayrıntı Yay., 1999.

BUMİN, Kürşat: **Demokrasi Arayışında Kent**, İstanbul, Ayrıntı Yay., 1990.

CALVINO, Italo: **Görünmez Kentler**, İstanbul, Yapı Kredi Yay., 2010.

CANIM, Rıdvan: **Şehir ve İnsan, Şehir İzlenimleri**, İstanbul, Birey Yay., 1998.

CASTELLS, Manuel: **Kent, Sınıf, İktidar**, Çev: Asuman Erendil, Ankara, Bilim ve Sanat Yay., 1997.

ÇELİK, Fatih: "Türkiye'de İç Göçler: 1980-2000", **Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,** Sayı 22, 2007/1, s. 87-109.

ÇİZGEN, Nevval: **Kent ve Kültür**, İstanbul, Say Yay., 1994.

DEMİRAĞ, Dilaver: **Kentli Davranış Kentliye Davranış**, FSF Printing House Bursa Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci Projesi, 2006.

DEVRAN, Yusuf: **Haber, Söylem, İdeoloji**, İstanbul, Başlık Yayınları, 2010.

DORUK, Özlem: "Disiplin Toplumu ve Haber Söylemi: Gökkuşağı Derneği'nce Yapılması Planlanan Yürüyüşün Engellenmesine İlişkin Haberlerin Çözümlenmesi", **Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi**, Cilt:2, Sayı: 1, Mart 2013, s. 106-132.

DURSUN, A. Haluk, vd.: **Şehir ve Kültür İstanbul**, İstanbul, Ebru Matbaacılık, 2010.

ELIAS, Norbert: **Uygarlaşma Süreci Sosyo-Oluşumsal ve Psiko-Oluşumsal İncelemeler,** C. 1: Batılı Dünyevi Tabakaların Davranışlarındaki Değişmeler, Çev. Ender Ateşman, İstanbul, İletişim Yay., 2000.

ELSTER, Jon: **Sosyal Davranışı Açıklamak Sosyal Bilimler İçin Daha Fazla Pratik Ayrıntı**, Çev. Olcay Sevimli, Macide Ö. Karaduman, Ankara, Phoenix Yay., 2010.

ERDER, Sema: **İstanbul'a Bir Kent Kondu Ümraniye**, İstanbul, İletişim Yay., 1996.

ERDOĞAN, İrfan; ALEMDAR, Korkmaz: **Öteki Kuram Kitle İletişim Kuram ve Araştırmalarının Tarihsel ve Eleştirel Bir Değerlendirmesi**, 3. Baskı, İstanbul, Erk Yay., 2010.

ERKAN, Rüstem: **Kentleşme ve Sosyal Değişme**, Ankara, Bilimadamı Yay., 2002.

ERMAN, Tahire: "Kent ve Gecekondu", **Türkiye Perspektifinden Kent Sosyolojisi Çalışmaları,** İstanbul, Örgün Yay., 2010, 227-265.

ES, Muharrem; ATEŞ, Hamza: "Kent Yönetimi, Kentlileşme ve Göç: Sorunlar ve Çözüm Önerileri", **İÜ İktisat Fakültesi Sosyal Siyaset Konferansları**, İstanbul, İÜ Yay., 2004, s. 205-248.

FEATHERSTONE, Mike: **Postmodernizm ve Tüketim Kültürü**, Çev. Mehmet Küçük, İstanbul, Ayrıntı Yay., 1996.

"Geleceğin İstanbul'u" Araştırması: Ankara, Kent Basımevi, 1993.

GIDDENS, Anthony: **Elimizden Kaçıp Giden Dünya Küreselleşme Hayatımızı Nasıl Yeniden Şekillendiriyor?**, Çev. Osman Akınhay, İstanbul, Alfa Yay., 2000.

GIST, Noel P.; FAVA Sylvia Fleis: **Urban Society**, New York, University of New York Press, 1967.

GÖRMEZ, Kemal: **Şehir ve İnsan**, İstanbul, MEB Yay., 1991.

GÜNDÜZÖZ, İlker: **Türkiye Uygulamaları Çerçevesinde Metropol Belediye Kavramı Avantajlar ve Dezavantajlar**, Ankara, Sarıyıldız Ofset, 2011.

GÜVENÇ, Bozkurt: **İnsan ve Kültür**, İstanbul, Remzi Kitabevi, 1984.

HELLE, Hans Jürgen: "Kentlileşmiş İnsan", **Cogito,** Çev. Zeynep Aygen, Sayı: 8, 1996, s. 71-79.

http://www.radikal.com.tr/yazarlar/haluk_sahin/istanbullu_olmak-660932

http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist#ld

http://www.ushmm.org/wlc/tr/article.php?ModuleId=10005059

HUOT, Jean-Louis; Thalmann, Jean-Paul; Valbelle, Dominique: **Kentlerin Doğuşu**, Çev: Ali Bektaş Girgin, Ankara, İmge Kitabevi, 2000.

İŞERİ, Gülşen: **Metropol Sürgünleri Denize Ekmek Banıp Yiyenlerin Hikayesi**, İstanbul, Su Yay., 2010.

JENKS, Chris: **Altkültür Toplumsalın Parçalanışı**, İstanbul, Ayrıntı Yay., 2007.

KARPAT, Kemal H.: **Türkiye'de Toplumsal Dönüşüm Kırsal Göç, Gecekondu ve Kentleşme**, Çev. Abdülkadir Sönmez, Ankara, İmge Yay., 2003.

KAYA, Ayhan, vd.: **Türkiye'de İç Göçler Bütünleşme Mi, Geri Dönüş Mü? İstanbul, Diyarbakır, Mersin,** İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2009.

KAYA, Erol: **Kentleşme ve Kentlileşme**, İstanbul, İlke Yay., 2003.

KAYA, Tülay: "Chicago Okulu: Chicago'ya Özgü Bir Perspektif", **Sosyoloji,** 3. Dizi, Sy. 22, 2011, s. 365-381.

KELEŞ, Ruşen: **İç Göç ve Çevre**, Ankara, Türk Çevre Vakfı Yayını, 1998.

KELEŞ, Ruşen: **100 Soruda Türkiye'de Kentleşme, Konut ve Gecekondu**, İstanbul, Gerçek Yay., 1983.

KELEŞ, Ruşen: **Kentleşme Politikası**, Ankara, İmge Kitabevi, 2012.

KESKİN, Zerrin Ertan: "Türkiye'de Haber İncelemelerinde van Dijk Yöntemi", **Haber, Hakikat ve İktidar İlişkisi,** Der. Çiler Dursun, Ankara, Kesit Yay., 2004, s. 391-405.

KEYDER, Çağlar: "Enformel Konut Piyasasından Küresel Konut Piyasasına", **İstanbul Küresel İle Yerel Arasında**, İstanbul, Metis Yay., 2000, s. 171-191.

KHAN, Azfar: "Gençlik ve Kent Yönetimi" **Göç, Kentleşme ve Yerel Yönetimler; Gençliğin Konumu**, İstanbul, Wald Yay., 1994, s.113-125.

KOMİSYON: "İstanbul Doğası-Tarihi-Ekonomisi-Kültürü", **Yurt Ansiklopedisi**, İstanbul, Anadolu Yay., 1989, s. 3797.

KONYAR, Hürriyet: "1980 Sonrası Medyanın Magazinleşmesinde İstanbul'a Göçün ve Siyasi Tercihlerin Rolü", **İletişim Fakültesi Dergisi**, Sy. 13, 2002, s. 151-180.

KÖSEOĞLU, Nevzat: **Milli Kültür ve Kimlik**, İstanbul, Ötüken Yay., 1992.

KURT, Hacı: "Türkiye'de Kent-Köy ve Kentli- Köylü Algısı Üzerine Bir Araştırma", **Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,** C. 3, Sy. 6, 2006, s. 55-84.

KURUYAZICI, Nilüfer: "İstanbul Örneğinde Bir Kenti Farklı Okumak", **İÜ Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi,** Sy. 16, s. 28-37.

LABORIT, Henri: **İnsan ve Kent,** Çev: Bertan Onaran, İstanbul, Payel Yay., 1990.

LAÇİNER, Ömer: "Kentlerin Dönüşümü ve Yeni Kentlilik Bilinci", **Kentte Birlikte Yaşamak Üstüne**, İstanbul, Wald Yay., 1996, s. 63-72.

LARRAIN, Jorge: **İdeoloji ve Kültürel Kimlik Üçüncü Dünya Gerçeği**, Çev. Neşe Nur Domaniç, İstanbul, Sarmal Yayınevi, 1995.

LAUWE, P. H. Chombart de: **Şehirliler ve Şehir**, Çev. Elâ Bleda, Ankara, İmar ve İskan Bakanlığı Mesken Genel Müdürlüğü Sosyal Araştırma Dairesi, 1968.

LEFEBVRE, Henri: **Yaşamla Söyleşi Sosyalizm, Günlük Yaşam ve Ütopya Üstüne**, Çev. Emirhan Oğuz, İstanbul, Belge Yay., 1995.

LÉVI-STRAUSS, Claude: **Irk, Tarih ve Kültür**, Çev. Haldun Bayrı vd., İstanbul, Metis Yay., 1995.

LIPSON, Leslie: **Uygarlığın Ahlâki Bunalımları Manevi Bir Erime Mi, Yoksa İlerleme Mi?**, Çev. Jale Çam Yeşiltaş, İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., 2003.

LUCHINI, A.: "Modern İnsanın Sinir Yorgunluğu", **Şehir Sosyolojisinin ve İnsan Ekolojisinin Teorik Temelleri,** Ankara, Nobel Yay., 2006, s.227-238.

LYNCH, Kevin: "Metropol Modelleri", **Kent ve Kültürü,** Çev. Emre Azizlerli, İstanbul YKY, Sy. 8, 1996, s. 97-111.

MADRAN, Emre: "Kentleşme ve Kentli Hakları", **Panel/Forum**, İstanbul, Özdil Basımevi, 2011, s. 47-53.

MAHÇUPYAN, Etyen: **Batı'dan Doğu'ya, Dünden Bugüne Zihniyet Yapıları ve Değişim,** İstanbul, Patika Yay., 2000.

MARTINDALE, Don: "Şehir Kuramı", Çev. Fırat Oruç, **Şehir ve Cemiyet**, İstanbul, İz Yay., 2000, s. 35-100.

MORVA, Oya: **Chicago Sosyoloji Okulu ve Sosyal Teoride İletişimin Keşfi**, İÜ SBE Gazetecilik Anabilim Dalı Yayımlanmamış Doktora tezi, İstanbul, 2011.

MUTLU, Ahmet: **Kentli Hakları ve Türkiye**, Konya, Çizgi Kitabevi Yayınları, 2010.

OGBURN, William F.: **On Culture and Social Change**, Chicago, The University of Chicago Press, 1964.

OKTAYKIZI, Roida Rzayeva: "Kültür, Postmodernite ve İstanbul**" III. Genç Bilim Adamları Sempozyumu, Bildiriler,** Ankara, 2011, s. 233-240.

ORTAYLI, İlber: "Sanayi Çağında İstanbul", **Dünya Kenti İstanbul Istanbul-World City**, İstanbul, Tarih Vakfı Yayınları, t.y., s. 54-58.

ÖNCÜ, Ayşe: "İstanbullular ve Ötekiler Küreselcilik Çağında Orta Sınıf Olmanın Kültürel Kozmolojisi", **İstanbul Küresel İle Yerel Arasında**, İstanbul, Metis Yay., 2000, s. 117-144.

ÖZDEMİR, Eylem: "Kentin Tanımlanmasında Sosyolojik Yaklaşımlar", **Kent Sosyolojisi**, Ankara, Hece Yay., 2012, s.151-177.

ÖZDEN, Pelin Pınar: **Kentsel Yenileme Yasal Yönetsel Boyut**, Planlama ve Uygulama, Ankara, İmge Kitabevi, 2008.

ÖZEN, Sevinç: **Kentlileşme Sürecinde Ailede Kuşaklararası İlişkiler İzmir Bornova (Merkez) Çamdibi ve Altındağ'da Karşılaştırmalı Bir Araştırma**, İzmir, EÜ Edebiyat Fakültesi Yay., 1996.

ÖZER, İnan: **Kentleşme, Kentlileşme ve Kentsel Değişme**, Ankara, Başak Matbaacılık, 2004.

ÖZER, Ömer: "Haberin İdeolojik Duruşu: Eğitim-Sen Eyleminin Türk Basınında Temsili", **Haberi Eleştirmek**, Konya, Literatürk Yay., 2012, s. 121-160.

ÖZER, Ömer: **Eleştirel Haber Çözümlemeleri,** Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yay., 2009.

ÖZER, Ömer: "Kazanılmış Hakkın Tersine Çevrilmesi: 1 Mayıs 1996 Olayların Türk Basınında Sunumu" **İletişim**, 2001, Sayı: 9, s.109-136.

PARİN, Suvat: **Kentsel Ortamda Bir Getto: Fatih Kadınlar Pazarı Örneği**, İÜ SBE Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2008.

PIRENNE, Henri: **Ortaçağ Kentleri Kökenleri ve Ticaretin Canlanması**, Çev. Şadan Karadeniz, İstanbul, İletişim Yay., 1991.

RUTHERFORD, J., vd.: **"Kimlik Topluluk/Kültür/Farklılık" fethi**, Çev. İrem Sağlamer, İstanbul, Sarmal Yay., 1998.

SAĞLAM, Serdar: "Türkiye'de İç Göç Olgusu ve Kentleşme", **Hacettepe Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, Sayı 5, Güz 2006, s. 33-44.

SAMSAKÇI, Mehmet: "Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Eserlerinde İstanbul Semtleri", **Beykent Üniversitesi 1. Uluslararası Edebiyatımızda İstanbul Sempozyumu**, İstanbul, 3-5 Nisan 2008.

SAYIN, Zeynep: "Sahicillik İlkesi ve Çok Kültürcülük", **Kent ve Kültürü,** Sy. 8, İstanbul, YKY, 1996, s. 282-288.

SENCER, Yakut: **Türkiye'de Kentleşme Bir Toplumsal ve Kültürel Değişme Süreci**, Ankara, Kültür Bakanlığı Yay., 1979.

SENNETT, Richard: **Kamusal İnsanın Çöküşü**, İstanbul, Ayrıntı Yay., 1996.

SENNETT, Richard: **Ten ve Taş Batı Uygarlığında Beden ve Şehir**, Çev. Tuncay Birkan, İstanbul, Metis Yay., 2011.

SENOVA, Basak: "Exploring the City: Perceiving Istanbul through its Cultural Productions", **International Journal of Urban and Regional Research**, Vol. 35.2, March 2011, s. 405-413.

SHAUKLAND, Graeme: "Tarihi Değeri Olan Kentlere Neden El Atmalıyız", Çev. Kâmran Tuncay, **Kent ve Kültürü,** Sy. 8, 1996, s. 23-35.

SIMMEL, Georg: "Metropol ve Zihinsel Yaşam, Kent ve Kültürü", Çev. Bahar Öcal Düzgören, **Cogito**, Sy. 8, 1996, s. 81-89.

SIMMEL, Georg: **Bireysellik ve Kültür**, Çev. Tuncay Birkan, İstanbul, Metis Yay., 2009.

SÖNMEZ, Mustafa: **İstanbul'un İki Yüzü (1980'den 2000'e doğru)**, Ankara, Arkadaş Yay., 1996.

SUBAŞI, Muhsin İlyas: **Şehirnâme**, Kayseri, Kültür Yay., 2011.

SUHER, Hande: **Şehir ve Bölge Planlaması Bölümü Öğrencileri İçin Şehircilik**, İstanbul, İTÜ Mimarlık Fak. Baskı Atelyesi, 1996.

SUVARİ, Fethi: **Ekolojik Toplum**, İstanbul, Aram Yay., 2011.

TABAKÇI, Nurullah: **Alt Kültürlerde Kimlik Türkiye'deki Karaçaylar**, Konya, Kömen Yay., 2009.

TANPINAR, Ahmet Hamdi: **Beş Şehir**, İstanbul, Dergâh Yay., 2011.

TEKELİ, İlhan: "Türkiye'nin Göç Tarihindeki Değişik Kategoriler", **Kökler ve Yollar Türkiye'de Göç Süreçleri**, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2007, s. 447-473.

TEKELİ, İlhan: **Göç ve Ötesi**, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yay., 2008.

TEKELİ, İlhan: **Kent, Kentli Hakları, Kentleşme ve Kentsel Dönüşüm Yazıları**, İstanbul, Tarih Vakfı Yay, 2011.

TEKELİ, İlhan; ERDER, Leila: **Yerleşme Yapısının Uyum Süreci Olarak İç Göçler**, Ankara, Hacettepe Üniversitesi Yay., 1978.

THORNS, David C.: **Kentlerin Dönüşümü Kent Teorisi ve Kentsel Yaşam**, Çev. Esra Nal, Hasan Nal, İstanbul, Soyak Yay., 2004.

TOFFLER, Alvin ve Heidi: **Yeni Bir Uygarlık Yaratmak "Creating a New Civilization" Üçüncü Dalganın Politikası**, Çev. Zülfü Dicleli, İstanbul, İnkılâp Kitabevi, 1995.

TUNA, Korkut: "İstanbul'un Sosyolojik Dönüşümü", **Şehir ve Kültür: İstanbul**, İstanbul, Profil Yay., 2011, s. 357-384.

TUNA, Korkut: "Kentsel Dönüşüm Sorunları ve İstanbul Kimliği", **İÜ Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Dergisi**, 3. Dizi, Sy. 8, 2004, s. 1-6.

TUNA, Korkut: **Toplum Açıklama Girişimi Olarak Şehir Teorileri**, İstanbul, İz Yay., 2011.

TÜMERTEKİN, Erol: "Göç", **Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi**, İstanbul, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı ortak yayını, 1994, s. 404-406.

TÜMERTEKİN, Erol: **Türkiye'de Şehirleşme ve Şehirsel Fonksiyonlar-Urbanization and Urban Functions in Turkey**, İstanbul, İÜ Edebiyat Fakültesi Matbaası, 1973.

TÜRKDOĞAN, Orhan: **Gecekondu İnsan ve Kültür İstanbul Örnek Olayı**, İstanbul, Genar Yay., 2002.

TÜRKOĞLU, Adil: **Kent Enstitüleri**, Ankara, Anı Yay., 2007.

TYLOR, Edward Burnett: **The Origins Of Culture**, New York, Harper&Brothers Publishers, 1958.

ULUTÜRK AKMAN, Sema: "İstanbul'a Göç Eden Birinci ve İkinci Nesil Göçmenler Arasında Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Yaşam Açısından Farklılık Olup Olmadığına İlişkin Bir İnceleme", **İÜ İktisat Fakültesi Maliye Araştırma Merkezi Konferansları,** 49. Seri/ Yıl 2006, s. 53-99.

ÜLKÜ, Güler: "Söylem Çözümlemesinde Yöntem Sorunu ve Van Dijk Yöntemi", **Haber, Hakikat ve İktidar İlişkisi,** Der. Çiler Dursun, Ankara, Kesit Yay., 2004, s. 371-389.

WEBER, Max: **The City**, Translated and edited by Don Martindale and Gertrud Neuwirth, New York, The Free Press, 1966.

YETER, Enis: **Kentsel Değişme ve Kültür Değerleri**, İstanbul, Tarihi Kentler Birliği Yayını, 2008.

YILDIZ, Göktürk: **Dünyada ve Türkiye'de Barış Gazeteciliği**, İstanbul, Cinius Yayınları, 2012.

YILDIZ, Nevzat: **Sosyo-Ekonomik Değişim Sürecindeki Türkiye'nin Kent Uygarlığı İle Dönüşmüş Avrupa Birliği'ne Üyelik Süreci**, İÜ SBE Avrupa Topluluğu'nun Sosyo-Kültürel Yapısı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1998.